

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı

İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı

**KÂDİYÂNÎLİK VE GULAM AHMED'İN DİNİ-SİYASİ
İDDİALARI**

Yüksek Lisans Tezi

Yasin DOĞAN

**Sivas
Ocak 2018**

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı
İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı

KÂDİYÂNÎLİK VE GULAM AHMED'İN DİNİ-SİYASİ
İDDİALARI

Yüksek Lisans Tezi

Yasin DOĞAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Metin BOZKUŞ

Sivas
Ocak 2018

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı
Tezin Başlığı : Kâdiyânîlik ve Gulam Ahmed'in Dini-Siyasi İddiaları
Savunma Tarihi : 19.01.2018
Danışmanı : Prof. Dr. Metin BOZKUŞ

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Metin BOZKUŞ

Üye : Doç. Dr. Ali AVCU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Abdullah DEMİR

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Yasin DOĞAN tarafından hazırlanan "Kâdiyânîlik ve Gulam Ahmed'in Dini-Siyasi İddiaları" başlıklı tez, kabul edilmiştir. ....../....../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

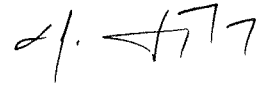
Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza

Yasin DOĞAN

ÖNSÖZ

Osmanlı Devletinin güç kaybetmesini fırsat bilen Avrupa, gözünü İslam topraklarına dikmiş ve planlarını bu toprakları parçalamak üzere kurmuştur. Bu sebeple özellikle 19. yüzyıl İslam ile Hristiyanlığın, doğu ile batı kültürünün çatıştığı bir yüzyıl olmuştur. Avrupa'nın üstün gelmesi sonucunda İslam ülkelerinde sorunlar baş göstermiş, iç çekişmelerle birlikte bölünmeler meydana gelmiştir. Bölünmelerin en çok yaşandığı alanlar ise siyasi ve dini alanlar olmuştur. Kâdiyânîlikte dini hareket olarak bu bölünmeyi yaşamış ve bazı hususlarda Ehl-i Sünnet'in dışına çıkmış bir mezhep olarak doğmuştur. Diğer İslami mezheplere benzemekle birlikte onlardan ayrılan en önemli özelliği inanç ilkelerine dayalı bir mezhep değil, müceddit, mesih ve mehdi gibi ahir zaman konularına dayalı bir mezhep olmasıdır.

Tüm mezhep mensupları gibi Kâdiyânîlerde kendi fikirlerini bütün dünyaya yaymak, daha çok taraftara ulaşmak ve içinde bulunduğu topluma hâkim olmak istemişlerdir. Bu amaca ulaşabilmek içinde ilmi-fikri, itikadi-amelî, siyasi-iktisadi vb. birçok alanda görüşlerini ve düşüncelerini ileri sürmüşlerdir.

Bu konuyu çalışmamızın iki önemli sebebi vardır. Birincisi yaygın olmamakla birlikte ülkemizde Kâdiyânîlerin sayısının gün geçtikçe çoğalmasındır. Bu bağlamda Kâdiyânîleri tanımanın onları anlamada ve onlarla ilişki kurmada faydalı olacağı kanaatindeyiz. İkinci sebep ise diğer ülkelerde Kâdiyânîler hakkında birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen ülkemizde bir iki tane dışında çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Bu eksikliğin giderilmesi gerektiğini düşündüğümüz için bu konuyu çalışmaya gayret gösterdik.

Biz bu çalışmamızda ilk önce mezhebin ortaya çıkmasına zemin hazırladığını düşündüğümüz Hindistan'ı siyasi, dini ve fikri yönden inceledik. Çünkü bir mezhebi içinde bulunduğu coğrafyadan ve tarihinden bağımsız ele almak doğru bir yaklaşım değildir. Aynı zaman da mezhebin kurucusu olan Gulam Ahmed'in aile yapısını, almış olduğu eğitimi, içinde yaşadığı ortamı ve etkilendiği düşünceleri ele aldık. Böylece mezhebin temel fikirlerini ve fikirlerinin oluşmasını sağlayan zemini daha iyi değerlendirebildik. Daha sonra ise mezhebin ortaya çıkışını, ortaya çıkışına etki eden faktörleri ve günümüze kadar nasıl

geliştiğini görmeye çalıştık. Bununla birlikte mezhebin iman anlayışını ve özellikle siyasi görüşlerini değerlendirdik. Mezhebin en çok üzerinde durduğu cihad ve İngiliz Hükümetine olan bağlılıkları hakkında ki düşüncelerini ayrı birer başlık altında ele aldık. Yine mezhebin temel fikirlerini (müceddit-mesih-mehdi-nübüvvet-krişna), bu fikirlerin ortaya çıkmasına sebep olan olayları, fikirlerini dayandırdıkları ayet, hadis ve diğer delilleri detaylı olarak ve tarihi sıralamasına dikkat ederek inceledik. Çalışmamızın ana bünyesini oluşturan bu bölümde özellikle ayet ve hadisleri gerek Gulam Ahmed gerekse taraftarlarının nasıl yorumladıklarını tespit etmeye ve değerlendirmeye çalıştık.

Çalışmamız boyunca birçok konuda haasasiyet göstermeye dikkat ettik. Öncelikle önyargıdan uzak durmaya ve objektif olmaya gayret gösterdik. Usûl olarakta başta Gulam Ahmed'in kendi eserleri olmak üzere, halifelerinin ve taraftarlarının eserlerini kullandık. Dikkat ettiğimiz diğer bir hususta gerek mezhebin kurucusunun gerekse taraftarlarının görüşlerine saygı duyarak, çarpıtmadan, kişileri ve fikirlerini aşağılamadan olduğu gibi aktarmaya özen gösterdik.

Titizlikle ve özen göstererek kaleme aldığım bu çalışmada görülen eksikliklerin hoşgörü ile karşılanmasını temenni ederim.

Tez konumun belirlenmesinden, bitiş gününe kadar her türlü yardımını esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Metin Bozkuş'a, tezimi baştan sona okuyarak ve önerilerde bulunarak desteklerini eksik etmeyen değerli hocam Doç. Dr. Ali Avcu'ya ve ilgisiyle, yardımıyla her daim desteğini gördüğüm kıymetli eşime teşekkürü bir borç biliyorum.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
1. METODOLOJİK BİLGİLER	1
1.1.Araştırmanın Konusu ve Kapsamı	1
1.2.Araştırmanın Amacı, Önemi ve Metodu	2
1.3.Araştırmada Kullanılan Kaynaklar.....	4
2. HİNDİSTAN'DA SİYASİ VE SOSYOKÜLTÜREL YAPI	6
2.1.Hindistan'ın Siyasi Yapısı.....	6
2.2.Hindistan'ın Dini ve Fikri Yapısı.....	13
BİRİNCİ BÖLÜM.....	23
GULAM AHMED VE KÂDİYÂNÎLİK	23
1. GULAM AHMED'İN HAYATI VE ESERLERİ	23
1.1.Hayatı	23
1.1.1.Doğumu	23
1.1.2.Ailesi ve Soyu	24
1.1.3.Eğitimi	25
1.1.4.Hastalıkları	26
1.1.5.Yaşadığı Dönem	27
1.1.6.Faaliyetleri ve Ölümü.....	28
1.2.Eserleri.....	34
1.2.1.Berâhin-i Ahmediye	35

1.2.2.Fat-he-Islam	35
1.2.3.Tavzih-i Meram	36
1.2.4.Barakat-üd Dua	36
1.2.5.İslamî usûl ke Felâsifi	36
1.2.6.Kitâbal-Bariyya.....	37
1.2.7.Jesus in India.....	37
1.2.8.Hutbetü'l İlhamiyye.....	37
1.2.9.Ayk Galti ke İzale	38
1.2.10.Kasht-i Nuh.....	38
1.2.11.Lecture Sialkot.....	38
1.2.12.El-Vasıyye	39
1.2.13.Hakikatü'l-Vahy	39
2. KÂDİYÂNİLİK	39
2.1.Kâdiyânîliğin İsimlendirilmesi	39
2.2.Kâdiyânîliğin Ortaya Çıkışı	40
2.3.Kâdiyânîliğin Ortaya Çıkışını Etkileyen Faktörler	41
2.4.Kâdiyânîliğin Gelişimi.....	49
2.4.1.Hâkim Nureddin	50
2.4.2.Ahmediye Cemaatinin İkiye Bölünmesi.....	51
2.4.3.Kâdiyân Ahmedîleri.....	52
2.4.3.1.Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed.....	53
2.4.3.2.Mirza Nasır Ahmed	56
2.4.3.3.Mirza Tahir Ahmed	57
2.4.3.4.Mirza Masrur Ahmed	58
2.4.4.Lahor Ahmedîleri.....	59

2.4.4.1.Muhammed Ali Lâhurî	60
2.4.4.2.Mevlâna Sadruddin	62
2.4.4.3.Seyyid Ahmed Han	63
2.4.4.4.Asgar Hamîd	63
2.4.4.5.Abdulkerîm Saîd	64
2.5.Kâdiyânîliğin İman Anlayışı	64
2.5.1.Allah’a İman	65
2.5.2.Meleklerle İman	67
2.5.3.Kitaplara İman	68
2.5.4.Peygamberlere İman	70
2.5.5.Ahîret’e İman	72
2.6.Kâdiyânîliğin Siyaset Anlayışı	74
2.6.1.Halîfelik	74
2.6.2.Cihad	78
2.6.3.İngiliz Hükümeti ve Cihad	82
İKİNCİ BÖLÜM	87
GULAM AHMED’İNDİNİ-SİYASİ İDDİALARI VE DELİLLERİ	87
1. GULAM AHMED’İN DİNİ-SİYASİ İDDİALARI	87
1.1.Müceddidlik İddiası	87
1.2.Mesîhlik İddiası	91
1.2.1.İslami Deliller	91
1.2.2.Hristiyanlıktan Deliller	98
1.2.3.Tarihi Eserlerden Deliller	102
1.2.4.İsa Mesîhlik İddiası	106
1.3.Mehdilik İddiası	111

1.4.Nübüvvet İddiası.....	114
1.5.Krişna-Avatarlık İddiası	131
2.GULAM AHMED’İN DİNİ-SİYASİ İDDİALARININ DELİLLERİ.....	132
2.1.İddiasından Önceki Yaşantısı (Nefs-i Natıka).....	133
2.2.Gökyüzü Olayları.....	134
2.3.İlâhi İlimler	136
2.4.İlahi Yardım ve Düşmanların Helak Olması	138
2.5.Zamanın İhtiyacı	140
2.6.Meleklerin Yardımı.....	142
2.7.İslam’ı Diğer Dinlere Üstün Kılmak	143
2.8.Gayb Haberleri.....	144
2.8.1.Deprem	145
2.8.2.Veba Salgını.....	146
2.8.3.İran’ın Yıkılışı	147
2.8.4.Birinci Dünya Savaşı	148
2.8.5.Bengal’in Bölünmesi	149
2.8.6.Lekram Paşaveri	149
2.8.7.John Alexander Dowie	150
2.8.8.Abdullah Atham ile Mübahalesi	151
SONUÇ	153
KAYNAKÇA.....	159
EKLER	171
ÖZ GEÇMİŞ	173

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
agmd.	: Adı geçen madde
agt.	: Adı geçen tez
bkz.	: Bakınız
bsk.	: Baskı
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
der.	: Derleyen
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Edt.	: Editör
ö.	: Ölüm tarihi
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
sy.	: Sayı
ter.	:Tercüme eden
ty.	:Tarih yok
vb.	:Ve benzeri
vd.	:Ve devamı- ve diğerleri
yay.	:Yayını, yayınları
y.y.	: Baskı yeri yok
y.	: Yıl

ÖZET

Bu çalışmada 19. yüzyılın başlarında Hindistan’da dini-siyasi iddialarla ortaya çıkmış olan Gulam Ahmed ve kurmuş olduğu Kâdiyânîlik hareketi ele alınmıştır.

Tarihte Hindistan, dini veya fikri, siyasi veya içtimai tüm alanlarda kargaşaların ve problemlerin ana merkezi olmuştur. Bu durum bölgede savaşların çıkmasına, insanların siyasi ve dini açılardan gruplara ayrılmasına neden olmuştur. Kâdiyânîlik de bu kargaşalı zaman diliminde ortaya çıkmış modern bir harekettir. Kurucusu Gulam Ahmed (v. 1908) ilk başta İslam’a saldıranlara karşı İslam’ı savunmak ve üstünlüğünü ispatlamak amacıyla ortaya çıkmışken daha sonra kendisini ön plana çıkarıp hedef kitle olarak Müslümanları seçmiştir. Bu tutumunun yanı sıra İslam kültürü için büyük önem arz eden müceddit, mesih, mehdi ve nübüvvet iddialarında bulunması, kılıçla cihadı yasaklaması ve İngiliz Hükümetiyle işbirliği içinde olması gibi düşünceleri yüzünden tüm Müslümanların tepkisini çekmiştir.

Bu bilgilerden hareketle çalışmamız giriş ve iki bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde araştırmamızın konusu, amacı, önemi, metodu, kullanılan kaynaklar ve Hindistan’ın siyasi, dini ve fikri durumu hakkında bilgi verildi.

Birinci bölümde Gulam Ahmed’in hayatı, eserleri, Kâdiyânîlik hareketinin isimlendirilmesi, ortaya çıkışı, ortaya çıkışını etkileyen faktörler, gelişimi, hareketin iman esasları ve siyasi görüşleri ele alındı.

İkinci bölümde ise Gulam Ahmed’in öne sürdüğü dini-siyasi iddiaları ve iddialarını kanıtlamak amacıyla getirmiş olduğu delilleri detaylı olarak incelendi.

Anahtar Kelimeler: Hindistan, Gulam Ahmed, Kâdiyânîlik, Mesih, Nübüvvet.

ABSTRACT

In this study, Gulam Ahmad, who appeared in some of the claims in India in the early 19th century, and the Qadianism movement he founded have been discussed.

When we look at history, India has become the main center of intellectual, political and social disorders and problems. This has led to people to break up into political and religious groups that cause wars in the region. Qadianism is also a modern movement that emerged to defend Islam and to prove its superiority against those who attacked Islam, then he brought himself forward and chose Muslims as his target audience. In addition to this attitude, he has drawn the reaction of all Muslims because of that he claimed being the mujaddid, messiah, mehdi and Prophet, who are of great importance for the Islamic religion, and because of his thoughts such as the prohibition of jihad with the sword and cooperation with the British Government.

Based on this information, our study consists of introduction and two parts.

In the introduction, the subject, purpose, importance, method, resources used of our research and the political, religious and intellectual status of Indian subcontinent have been emphasized.

In the first part, Gulam Ahmad's life, works, naming of the movement of Qadianism, the emergence, the factors affecting the emergence, development, principles of faith and political views of the movement were discussed.

In the second part, the arguments that Gulam Ahmad put forward and the evidence he had brought to prove his claims were examined in detail.

Key Words: India, Gulam Ahmad, Qadianism, Messiah, Prophet

GİRİŞ

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ METODOLOJİK BİLGİLER VE HİNDİSTAN'DA SİYASİ, DİNİ VE FİKRİ YAPI

1. METODOLOJİK BİLGİLER

1.1.Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

Tez çalışmamızın konusu 19. yüzyılda Hindistan'da ortaya çıkmış Kâdiyânîlik mezhebini, kurucusu Gulam Ahmed'in hayatını ve dini-siyasi iddialarını incelemektir. Bir kişiyi ya da bir mezhebi içinde bulunduğu şartlardan soyutlayarak ele almanın doğru olmayacağı kanaatiyle Hindistan tarihini çalışmamızın konuları arasına kattık. Sonrasında Gulam Ahmed'in hayatını detaylı olarak ele aldık. Bu bölümde aldığı eğitimin, geçirmiş olduğu hastalıkların, yaşadığı coğrafya ve ortamın düşüncelerinin oluşmasını nasıl etkilediğini irdeledik. Yine bu bölümde mezhebin kuruluşundan başlayıp günümüze kadar gelişimini, müstakil bir fırka olma yolunda ki sürecini, Gulam Ahmed'in ölümünden sonra ki yönetim biçimlerini ve gerek aralarında gerekse mezhep dışında ki insanlarla olan problemlerini ve ilişkilerini ele aldık. Ayrıca iman anlayışını ve siyasi görüşlerini çalışmamızın içerisinde incelemeyi uygun bulduk. Sonrasında ise mezhebin temel fikirlerini Gulam Ahmed'in dini-siyasi iddiaları başlığı altında çalışmamızın ana konusu olarak belirledik. Ve bu iddialarının doğru olduğunu kanıtlamak amacıyla sundukları delilleri teker teker belirttik.

Tezimizi Kâdiyânîlik mezhebini ele aldıktan sonra Gulam Ahmed'in dini-siyasi iddialarını incelemek kaydıyla sınırlandırdık. Tezimizin kapsamını belirlerken birtakım sebeplerden dolayı bazı konuları dâhil etmeyi uygun bulmadık. Özellikle tezimizin hacmini aşan ve Mezhepler Tarihi'nin dışında kaldığını düşündüğümüz konuları çalışmadık.

Öncelikle Kâdiyânîlik mezhebinin yayıldığı coğrafya ve ülkeleri tezimizin dışında tuttuk. Bunun sebebi ise bu konunun tezimizin hacmini aşmasıdır. Çünkü dünya çapında yüzden fazla ülkeye yayılmış olan bir mezhebin yayıldığı coğrafyanın ayrı tez konusu olabileceğini ve tezimizi asıl maksadından saptıracakını düşündük. İkinci olarak yine tezimizin hacmini aşacağından dolayı

Kâdiyân kolunun görüşlerine öncelik verip Lahor kolunun görüşlerine kısaca değindik. Ancak yine de önemli olduğunu düşündüğümüz konularda karşılaştırmalı olarak çalışmamızı sürdürdük. Tezimiz de Kâdiyânîlik mezhebinin iman anlayışını ve siyasi görüşlerini detaylı olarak ele alırken amelî (namaz, oruç, zekat, hac, kurban vb.) ve muamelat (evlilik, ticaret, günlük yaşam, iktisat, vb.) konularına Mezhepler Tarihi alanı dışında kalmasından dolayı değinmedik.

1.2.Araştırmanın Amacı, Önemi ve Metodu

Çalışmamızın genel amacı Hindistan’da dini bir mezhep olarak ortaya çıkan Kâdiyânîlik hareketinin kurucusu Gulam Ahmed’in fikirlerini inceleyip anlamaya çalışmaktır. Aile yapısının, aldığı eğitimin, çalışma hayatının, içinde bulunduğu toplumun, çocukluk ve gençlik yıllarında etkilendiği kişi ve düşüncelerin fikirlerinin oluşumuna katkısını tespit etmektir. Ayrıca müceddit, mesih, mehdi ve nübüvvet iddialarını hangi ayet ve hadislere dayandırdığı, bunu insanlara nasıl ve hangi delillerle sunduğu, bu iddialarıyla neyi amaçladığı araştırmamızda ulaşmaya çalıştığımız konular olmuştur. Bunlarla birlikte Allah’tan aldığını iddia ettiği vahiylerin mahiyeti ve bu vahiylerle elde etmek istediği nübüvvet ile Hz. Muhammed’in nübüvveti arasında nasıl bir bağ kurduğunu anlamaya çalışmakta tezimizin amaçları arasındadır.

Tüm bunların yanı sıra iman anlayışını ve siyasi görüşlerini, ortaya çıktığı andan günümüze kadar ki gelişimini, aralarında ki anlaşmazlıkları, diğer toplumlarla olan münasebetlerini doğru ve objektif bir şekilde anlamak ve anlatmaya çalışmakta en büyük amacımız olmuştur.

Kâdiyânîlik ortaya çıkışı, yapısı, yayıldığı coğrafya ve fikirleriyle gerek Hindistan gerekse dünya Müslümanları için büyük önem arz etmektedir. Bunlarla birlikte ortaya atmış oldukları iddialar da İslam dünyası için kayda değerdir. Bu iddialar Hz. Muhammed’in vefatından sonra her asırda Müslümanlar için bir tartışma ve üstünlük sağlama konusu olmuştur. Bizde önemine binaen bu konuyu çalışmayı uygun bulduk.

Tezimizi hazırlarken özellikle iki konu üzerinde durduk. Bu konular daha önce çalışılmadığı için tezimizi daha önemli kılmaktadır. Bunların birincisi Kâdiyânîliğinsiyasi görüşleridir. Kâdiyânîliğin hilafet anlayışını ve halifelige

verdiği değeri daha çok halifelerin eserlerinden yararlanarak aktarmaya çalıştık. Bununla birlikte “Kâdiyânîler cihadı reddediyorlar, cihadı yok sayıyorlar” denilip geçilen cihad konusunu detaylı olarak ve delillendirerek açıkladık. Bu fikrin altında yatan olayları, Kâdiyânîlerin savunduğu “cihadın kılıçla değil kalemle” yapılması gerektiği fikrinin nedenlerini irdeledik. Ayrıca Kâdiyânîlik hareketinin doğuşundan günümüze kadar İngiliz Hükümetiyle olan münasebetlerini, ilişkilerini, çıkarlarını ve bunların doğrultusunda İngiliz Hükümetine karşı cihadın yasaklanmasının sebeplerini ortaya koyduk.

Tezimizde üzerinde özenle durduğumuz diğer konu ise Gulam Ahmed’in iddialarını (müceddit, mesih, mehdi, nübüvvet) kanıtlamaya çalıştığı delilleri ele almak olmuştur. Gulam Ahmed hayatı boyunca birçok iddiada bulunmuş ve zaman zaman da bu iddialarının doğru ve hak olduğunu delillerle kanıtlamaya çalışmıştır. Biz tezimizin son bölümünde bu delillerin bir kısmını inceledik. Böylece Gulam Ahmed’in dini-siyasi iddialarını hangi delillere nasıl dayandırdığını daha iyi kavramış olduk.

Tezimizi yazarken kullandığımız metod öncelikle orijinal kaynaklara ulaşmak olmuştur. Bu amaçla özellikle Gulam Ahmed’in kendi eserlerine ulaşabildiğimiz kadarıyla öncelik verdik. Eserlerinin büyük bölümünün Urduca dilinde yazılması bizim için dezavantaj olmasına rağmen bu olumsuzluğu kendi taraftarlarının Arapça ve İngilizce tercümelerinden gidermeye çalıştık. Türkçe tercümelerde ise önceliğimiz Türkçe eserler olmuştur. Gulam Ahmed’in eserlerinin yanı sıra mezhebin halifelerinin ve diğer taraftarlarının eserlerine öncelik verdik. Daha sonra ise cemaat dışından kişilerin yazdığı eserleri inceleyerek ve faydalanarak çalışmamızı sürdürdük.

Tezimizi yazarken asılsız eleştirilerde bulunmaktan ve yargılamaktan uzak durmaya gayret gösterdik. Bunun aksine bilimsel verilere göre değerlendirmeler yaptık. Ayrıca Kâdiyânîlik hareketini bir bütün olarak ele almaya özen gösterdik. Ulaşabildiğimiz bütün kaynaklara (kitap, broşür, internet sitesi vb.) ulaşp, incelemelerde bulunduktan, cemaat taraftarlarıyla görüşüp gerekli olan bilgileri alıp, verileri tasnif ettikten sonra çalışmamızı tamamladık.

1.3.Araştırmada Kullanılan Kaynaklar

Bir tezin sağlıklı ve geçerli olabilmesi için kullanılan kaynaklar çok önemlidir. Bu bakımdan kaynak seçimi ve yerinde kullanımı büyük önem arz etmektedir. Özellikle bir kişiyi, mezhebi veya kurumu tanıtırken iyi bir analiz yapabilmek ve doğru sonuçlara varabilmek için kaynakların kullanımına çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu düşüncelerle tezimizi yazarken mezhep kendi kaynaklarıyla daha iyi anlaşılır mantığıyla hareket ederek Ahmedî kaynaklara ulaşmaya gayret gösterdik. Özellikle de mezhep kurucusu Gulam Ahmed'in eserlerine öncelik verdik. Bununla birlikte mezhebin halifeleri ve diğer taraftarlarının kaynaklarından da gerektiği kadar faydalandık.

Gerek Gulam Ahmed'in gerekse taraftarlarından herhangi birinin eserlerinden faydalanırken eğer Türkçe tercümesi varsa ona öncelik verdik. Türkçe eserlerin yanı sıra İngilizce eserlerden faydalandığımız gibi tercümesini bulamadığımız Urduca eserleri ise çevirisini yaptırmak şartıyla kullandık.

Gulam Ahmed'in *Berahin-i Ahmadiyya*, *Kitab al-Bariyya*, *Tadkirah, Hakikatü'l Vahy*, *İsa Mesih Hindistan'da*, *Nuh'un Gemisi*, *Vasiyet*, *Dua'nın Bereketleri*, *Bir Hatanın İzalesi* vb. öncelik verdiğimiz ve ağırlıklı olarak kullandığımız eserleri arasındadır. Ayrıca Gulam Ahmed'in eserlerinin tamamının içerisinde toplanmış olduğu *Ruhan-i Khazain* adlı külliyattan da faydalandık. Beşiruddin Ahmed'in *Ahmediyet'e Davet*, *Hadhrat-Ahmad, Ahmediyet'in Mesajı*, *The Truth About the Split* ve *A Present to His Royal Highness the Prince of Wales*; Mevlana Muhammed Ali'nin ise *The Ahmadiyyah Movement*, *The Ahmadiyya Movement I The Founder*, *The Ahmadiyya Movement, II Doctrine*, *The Religion of Islam* ve *Call of Islam* eserlerinden faydalandık. Bunların yanı sıra Tahir Ahmed'in *İslama Giriş Bilgileri* ve *Hatemennebiyyin Ayeti* ve Hz. Resulullah'ın (S.A.V) *Yüce Şanı*; Nasır Ahmed'in *Bir Barış Tebliği* ve *Bir Uyarı*; Karimullah Zirvi'nin *Welcome To Ahmadiyyat The True Islam*; S. Muhammed Tufail'in, *Al-Ahmadiyya*; Mumtaz Ahmed Faruqi'nin, *Truth Triumphs*, Muhammed Celal Şems'in *Hilafet* ve *Müjdegibi* eserlerinden de sıklıkla faydalandık.

Ayrıca cemaate ait olan ve Türkiye’deki çalışmaların için de toplandığı *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi* en fazla yararlandığımız kaynaklar arasında olmuştur. Türkçe tercümesi olmadığı halde özellikle hilafet konusunda faydalandığımız kaynak ise Urduca dilinde kaleme alınmış *el-Fazl Gazetesi* olmuştur.

Türkiye’de Kâdiyânîlik hakkında yapılan çalışmaların sayısı sınırlı olduğu için hepsine ulaştık ve faydalanma imkânı bulduk. Bu çalışmalar arasında müstakil olarak en önemli ve en hacimlisi Ethem Ruhi Fığlalı’nın *Kâdiyânîlik (Ahmediyye Mezhebi)* adlı çalışmasıdır. Bu eserden sonra üniversitelerde Kâdiyânîlik ile ilgili çalışmalar hız kazanmıştır. Özellikle son yıllarda yapılan yüksek lisans tezleri bunun göstergesidir. Bu bağlamda Hadiye Ünsal, *Mevlana Muhammed Ali’nin “The Holy Qur’an” Adlı Meal Tefsiri Üzerine Bir İnceleme*; Halide Rumeysa Korkusuz Küçüköner, *Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed ve Ahmediyye Cemaati’ndeki Yeri* ve Abdulhamit Piştofoğlu *“Ahmediye Cemaati ve Türkiye’deki Faaliyetleri”* adlarıyla tezler hazırlamışlardır. Ülkemizde müstakil eser olmayıp makale ve madde halinde yapılan çalışmalar da mevcuttur. Durmuş Bulgur’un “Kadiyânîlik” Ahmet Yöner’in “Kadiyânîlik Bağlamında Mehdilik” ve yine Hadiye Ünsal’ın “Mevlana Muhammed Ali’nin Meal-Tefsiri Bağlamında Kâdiyânîlik (Ahmedîlik) ve Kur’an” adlı çalışmaları ülkemizde hazırlanmış konuyla ilgili makalelerdir. Madde olarak ise Ethem Ruhi Fığlalı’nın “Kâdiyânîlik” (*DİA*), Ahmet Özalp’ın “Kadiyanilik” (*Şamil İslam Ansiklopedisi*), Mustafa Öz’ün “Mirza Beşîrûddin” (*DİA*) ve Azmi Özcan’ın “Muhammed Ali Lahûrî” (*DİA*), adlı çalışmaları mevcuttur. Biz çalışmamızda bu eserlerin tamamından faydalandık.

Ayrıca konunun daha iyi anlaşılması ve objektif olunması açısından değerli bulduğumuz İngilizce ve Arapça yazılmış olan yabancı kaynaklardan da faydalanmaya gayret gösterdik. Bu eserler sayıları çok olamamakla birlikte Kadiyanilikle ilgili sunmuş oldukları bilgiler bakımından önemli eserlerdir. Bu konuda yararlandığımız yabancı eserler şunlardır: H.A. Walter, *“The Religious Life of India, The Ahmadiya Movement”*; Abu’l Hasan Ali Nadwi, *“Qadianzism A Critical Study”*; Abul A’la al-Mavdudi, *“İslam Tarihinde İlk Defa Din Dışı İlan*

Edilen Mezhep Kadiyanilik Nedir?” ve İhsan İlahi Zahir, “İslam Dünyasında İngiliz Emperyalizmi Kadiyanilik”.

Ahmediye mezhebini daha iyi anlamak ve ortaya çıktığı ortamı değerlendirmek amacıyla ele aldığımız Hindistan’ın siyasi, dini ve fikri yapısını incelerken de birçok farklı kaynaktan yararlandık. En çok yararlandığımız eserler ise *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* maddeleri, Yusuf Hikmet Bayur’un, “*Hindistan Tarihi*” adlı üç ciltlik eseri Hüseyin Gazi Yurdaydın’ın “*İslam Tarihi Dersleri*” kitabı, Adnan Benk(yayın yönetmeni), “*Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*” ve Abdurrahman Küçük-Günay Tümer ve M. Alparslan Küçük’ün birlikte hazırladığı “*Dinler Tarihi*” adlı eser olmuştur. Hindistan’la ilgili en çok yararlandığımız makaleler ise; M. Hanefi Palabıyık, “Hindistan Tarihinde ve Hint Kültüründe Müslüman Türkler”, Abdulhamit Birişik-M.Nur Pakdemirli, “Hint Altkıtası Geleneksel Öğretim Kurumlarında Yürütülen Din Eğitiminin Gelişim Sürecine Tarihsel Bir Yaklaşım”, ve Azmi Özcan’ın “Hindistan’da İngiliz Hâkimiyeti ve Ulemanın Tavrı” ve “1857 Büyük Hind Ayaklanması ve Osmanlı Devleti” adlı makaleler olmuştur.

Konunun objektif olarak ele alınması bakımından yabancı kaynaklardan da faydalandık. Burton Stain’ın “*Hindistan Tarihi*”; Jaugues Pirenne’nin “*Başlangıçtan Bugüne Kadar Büyük Dünya Tarihi*”, T.W. Arnold-M. Mujeeb, “Hindistan” (*İslam Ansiklopedisi*), maddesi bunların başında gelmektedir.

İsmi saydığımız be eserlerin, tezlerin, makalelerin ve maddelerin dışında kullandığımız tüm çalışmalar tezimizin içerisinde ve kaynakça bölümünde gösterilmiştir.

2.HİNDİSTAN’DA SİYASİ VE SOSYOKÜLTÜREL YAPI

2.1.Hindistan’ın Siyasi Yapısı

Hindistan, farklı medeniyetlerin, kültürlerin ve dinlerin kaynaştığı, yoğrulduğu, üzerinde gelişmiş uygarlıkların oluştuğu, medeniyetlere beşiklik etmiş çok dilli, dinli ve kültürlü büyük bir coğrafyadır. Bütün bu zenginlikleri hayatın her alanında görmek mümkündür. Beş ayrı dil ailesinden 222 farklı lehçe

konuşulmaktadır.¹ İçerisinde İslamiyet, Yahudilik, Hristiyanlık, Hinduizm, Budizm, ZerdüştilikCayinizm (Jainizm), Sihizm ve çeşitli kabile dinlerini barındırmaktadır.² Bu kadar farklı dini barındırdığı gibi Hinduizm ve Budizm gibi iki büyük dini kendi topraklarından çıkarması Hindistan'ı önemli kılan büyük bir etkidir. Ayrıca tarih boyunca Türkler, Müslüman Araplar, Gazneliler, Babürlüler ve Avrupalılar zaman zaman bu bölgeye hâkim olmuş ve uzun yıllar burada yaşamıştır.³

Dünyanın en eski medeniyetlerinden biri olan Hindistan'ın Türkler ile münasebetleri M.Ö 100'lü yıllara kadar uzanır. Hindistanda İslam öncesi dönemlerde Sakalar (İskit), Kuşan ve Akhun Türkleri yaşamış ve bölgeye hâkim olmuşlardır.⁴

Hindistan'ın İslamla tanışması Emevi Halifesi Velid b. Abdulmelik zamanında komutan Muhammed b. Kasım es Sakafi'nin711 yılında Sind'i fethetmesiyle gerçekleşmiştir. Bu bölge daha sonra 871 yılında Abbasilerin, 977 yılında ise Fatımilerin eline geçmiştir. Fatımiler XI. yüzyılın başlarına kadar buraya hâkim olmuşlardır.⁵

Müslüman Türklerin (Gazneliler) Hindistan'a girmesi ise X. yüzyılın sonunda Gazneli Sultan Mahmud'un fetihleriyle başlamıştır. Ancak Müslümanlar bir anda Hindistan'ın tamamına hâkim olamamışlardır. Kutbuddin Aybeg'in 1193'te Delhi'yi ele geçirip ve daha sonra 1206'da Delhi Sultanlığını kurmasıyla

¹Fernand Grenard, *Asya'nın Yükselişi ve Düşüşü*, çev. Orhan Yüksel, İstanbul 1992, s. 116.

²Kürşat Demirci, "Hindistan (Diğer Dinler)", *DİA*, XVIII/92-94. En büyük din grubunu Hindüler ile (% 83'ü) müslümanlar (% 13), geri kalanı da Sihler (yaklaşık % 2). hristiyanlar (% 1.8yarısı güneyde Kerala ve Tamil Nadu eyaletlerinde). Budistler (tamamına yakını Maharaştra'da) ve Jainistler (çoğu Maharaştra ve Racastan eyaletinde) meydana getirir. Bkz. Sırrı Erinç, "Hindistan", *DİA*, XVIII/ 71.

³Yusuf Hikmet Bayur, *Hindistan Tarihi*,c. I-III, Ankara 1987, I, s.127-355; II, s.546; III, s.99, 137;Adnan Benk (Genel Yayın Yönetmeni), *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, c.X. İstanbul 1986, s. 5289.

⁴M. Orhan Bayrak, *Türk İmparatorlukları Tarihi*, İstanbul 2006, s.76-78; Muhammed Hanefi Palabıyık, "Hindistan Tarihinde ve Hint Kültüründe Müslüman Türkler",*Ekev Akademi Dergisi*, y. 11, sy. 33, 2007, s. 70; Burton Stein, *Hindistan Tarihi*, çev. Müfit Günay, İstanbul 2015, s.91; Herman Kulke-Dietmar Rothermund, *Hindistan Tarihi*, çev. Müfit Günay, Ankara 2001, s. 116-119.

⁵T. W. Arnold-M. Mujeeb, "Hindistan", *İA*, V/I/518,521;Hüseyin Gazi Yurdaydın, *İslam Tarihi Dersleri*, Ankara 1971, s. 264-265; Hayati Ülkü, *İslam Tarihi*, İstanbul 1977, s. 762;Benk, *age.*, s. 5289;Jasgues Pirenne, *Başlangıçtan Bugüne Kadar Büyük Dünya Tarihi*, çev. Nihal Önal, İstanbul, c. 1, s. 264.

birlikte çeşitli hanedanların yönetimi altında 1526 yılına kadar Müslüman idarecilerin hâkimiyeti devam etmiştir.⁶

1526 yılında Delhi Sultanlığı yıkılmış yerine Babür(1483-1530) tarafından Gürkanlı Devleti (Hind-Türk İmparatorluğu) kurulmuştur. Bu İmparatorluk 18. yüzyılda çöküş dönemine girmiş ve yaklaşık yüzyıl sonra 1857 yılında İngilizler tarafından yıkılmıştır.⁷

Bu yıllarda Portekizliler de Hindistan'a seferler düzenlemeye başlamıştır. Portekizliler ilk defa 1498 yılında Vasco De Gama komutasında üç gemilik bir donanma ile Ümit Burnu'nu dolaşarak Hind denizine ulaşmayı başarmıştır. Portekizlilerin buradaki amacı kara devleti kurmak değil Hind denizine hâkim olmak, Hindistan'la Batı arasındaki ticareti yönlendirmek ve Hristiyan dinini yaymaktır. Fakat Portekizlilerin Müslümanlara ve Hind halkına, kendi inançlarını yerine getirmelerini yasaklamaları, onları hristiyanların pazar ayinine katılmaya zorlamaları ve ölen Müslüman ve Hinduların miraslarını, ölenin Hristiyan akrabalarına vermeleri gibi baskıcı faaliyetleri, onların Hindistan'da yayılmalarına engel olmuştur.⁸

Portekizlilerle başlayan bu seferler Hollandalılarla devam etmiş, İngilizlerin bu bölgeye gelmesinden sonra Almanya, Danimarka ve Fransada bölgeye gelerek sömürge faaliyetlerinde bulunmuşlardır.⁹ Ancak İngilizler dışında diğer ülkeler burada çok tutunamamıştır. Portekizlilerin ve diğer Avrupalı ülkelerin yayılmasını engelleyen Hind halkı aynı başarıyı İngilizler karşısında

---

⁶Bayur, *age.*, I, s. 5-6; Arnold- Mujeeb, *agmd.*, s. 521; Ülkü, *age.*, s. 762-763; Pirenne, *age.*, I, s. 300, 323; Stein, *age.*, s.137-139; Azmi Özcan, "Hindistan (Tarih)", *DİA*, XVIII/ 76; Gazneliler, Gurlular, Delhi, Keşmir, Guceret, Canvpur, Malva, Behmeniler, HandeşFaruki sultanlıkları, Babürlüler ve Afgan Şahlığı Hindistan'da hüküm süren Müslüman Türk devletleridir. Bkz. Palabıyık, *agm.*, s. 69; Sultan Mahmud 1001-1030 yılları arasında Hindistan'a 16 sefer düzenlemiştir. Bkz. Yurdaydın, *age.*, s. 266-270.

⁷Ülkü, *age.*, s. 766; Pirenne, *age.*, I, s. 441-443; Palabıyık, *agm.*, s. 72; Benk, *age.*, s. 5289-5290; Babür baba tarafı Timur soyundan, anne tarafı ise Cengiz Han'dan gelen bir Çağatay Türküdür. Bkz. Stein, *age.*, s. 167.

⁸Bayur, *age.*, III, s. 71-72; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, c. II, s. 391; Pirenne, *age.*, I, s. 451-452; II, s. 788; Bu donanma da bulunan kişilere Hindistan'a neden geldikleri sorulduğunda verdikleri cevap 'Hristiyanları ve baharatı (baharat yolunu) bulmaya geldik' olmuştur. Bu da onların asıl amacının Asya'nın zenginliğini ele geçirmek ve Hristiyanlığı yaymak olduğunu açıkça göstermektedir. Bkz. Salih Özbaran, "Osmanlı İmparatorluğu ve Hindistan Yolu", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, İstanbul 1977, s.73; Stein, *age.*, s. 210.

⁹Bayur, *age.*, III, s.83-97; Stein, *age.*, s. 201, 212; Özcan, "Hindistan (Tarih)", s.77-78; Benk, *age.*, s. 5289; Pirenne, *age.*, I, s. 541-542; II, s. 788-789.

gösterememiştir. Hindistan üzerinde en çok etkiye sahip olan ve bölgeyi sömürge haline getiren ülke İngiltere olmuştur.¹⁰

İngilizler Hindistan'da ticaret yapmak amacıyla 1600 yılında kurdukları Doğu Hindistan Şirketi (East Indian Company) sayesinde ülkenin içine sızmışlar ve zamanla yönetim sahibi olmuşlardır. İngilizlerin Hindistan'a gelerek burada bazı fırsatlar elde etmeleri Babür'ün torunu Cihangir Selim (1605-1627) zamanında olmuştur. Cihangir'den ilk olarak Gucerat'ta ticaret yeri alan İngilizler bununla yetinmeyerek büyük tavizler ve kapitülasyonlar elde etmişlerdir. İngilizler Doğu Hindistan Şirketi sayesinde elde ettikleri yönetimi bölge insanı üzerinde kötüye kullanmışlardır. Kendi kültür ve dinlerini baskıcı bir tavırla yaymaya çalışmış, karşı gelenleri cezalandırmış ve halk üzerinde büyük adaletsizliklere sebep olmuşlardır.¹¹

Cihangir'den sonra yerine geçen Şah Cihan (1628-1659) ve sonrasında Evrengzib (I. Alemgir 1659-1707) ülkeyi iyi yönetmelerine rağmen onlardan sonra gelenler zamanında ülke çöküşe geçmiş ve bölünmeler başlamıştır. II. Şah Âlem (1759-1806) yeniden egemenlik kurmaya çalışsada İngilizlerle girdiği savaşta yenilmiş ve 1765'te yapılan anlaşma ile Bengal, Bihar ve Orissa'nın vergilerini toplama hakkını Doğu Hindistan Şirketine (İngilizlere) bırakmıştır. Bunun üzerine egemenliği iyice pekişen Doğu Hindistan Şirketi bu üç bölgeye 1774 yılında İngiliz Hükümetinden bir vali tayin ettirmiştir. Bu yaşanan olaylardan sonra Gurkanlı Saltanatının bölgede etkisi kalmayacak derecede azalmış, bölgenin hâkimiyetini Doğu Hindistan Şirketi ele geçirmiştir. 1803'ten 1857 yılına kadar Gurkanlı Sultanları İngiliz himayesinde yaşamaya devam eden 'kukla sultanlar' olarak anılmışlardır.¹²

16. yüzyıldan itibaren dünyaya hâkim olmaya çalışan Avrupalılar bu fırsatı 18. ve 19. yüzyıllarda elde etmişlerdir. Bu yüzyıllar gerek batıda gerekse doğuda

¹⁰Pirenne, *age.*, II, s. 587, 789-792.

¹¹Bayur, *age.*, II, s.180-187; III, s. 83-97; Ülkü, *age.*, s. 768; Palabıyık, *agm.*, s. 73; Pirenne, *age.*, II, s. 789-792; Muhsin Abdülhamid, *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler*, çev. M. Saim Yeprem-Hasan Güleç, Ankara 1981, s. 247.

¹²Bayur, *age.*, III, s. 83-97; H.H. Dodwell, "Hind Türk İmparatorluğu (Hind Türk İmparatorluğunun İnhitâtı)", *İA*, VI /502-505; Arnold- Mujeeb, *agmd.*, s. 521-522, 531; Uzunçarşılı, *age.*, VI, s. 151; Ülkü, *age.*, s. 768-769; Pirenne, *age.*, II, s. 792; Palabıyık, *agm.*, s.74; Ethem Ruhi Fırlı, *Kâdiyânîlik (Ahmediyye Mezhebi)*, İzmir 1986, s.26.

siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan köklü değişimlerin gerçekleştiği yıllar olmuştur. Avrupa’da sanayi inkılabının gerçekleşmesi sonucu bilim ve teknoloji hızla gelişmiş ve buna paralel olarak sömürgecilik faaliyetleri başlamıştır. Hammadde ve yeni pazar arayışları Avrupa’nın yönünü doğuya özellikle de Afrika ve Asya kıtalarına çevirmesine sebep olmuştur. Doğunun içine yavaş yavaş sinen Avrupalıların asıl amacının ticaret yapmak olmadığı geçte olsa anlaşılmıştır. Ancak Avrupa bölgede bağları kesilmeyecek kadar kuvvetli hale gelmiştir. Asıl amaçları ise bölgede siyasi ve ekonomik alanda söz sahibi olmak, bölgenin yer altı ve yer üstü zenginliklerini batıya taşımak ve Hristiyanlık dinini yaymak olmuştur. Avrupa doğu ülkelerine yollar ve okullar yapıp hastaneler açarak, tarımın gelişmesine katkı sağlayarak, sağlık hizmetleri sunarak medeniyet götürürken aslında bölgede batı medeniyetini oluşturmuştur.¹³

Avrupa’da hızlı bir şekilde yenilenme, canlanma, ekonomik ve siyasi alanda dünyaya hâkim olma yaşanırken; doğuda ise büyük imparatorluklar yıkılıp parçalanmış, iç savaşlar, kargaşalar boy göstermiş, siyasi, askeri ve ekonomik alanda buhran ve çöküşler yaşanmıştır. Doğuda var olan bu siyasi iktidarsızlık ve çöküntü Avrupalının işini kolaylaştırmıştır. Böylece istediği ülkeye kolayca hâkim olarak bölge halkını kendi din, kültür ve medeniyetinden uzaklaştırıp batı dilini, dinini, kültürünü yerleştirmiştir. Avrupa’nın tüm bu akınlarına en çok maruz kalan ve sömürgeyi en derinden yaşayan bölgelerden birisi farklı din, ırk ve kültürlerin bir arada yaşadığı bugün Bangladeş, Sri Lanka, Pakistan ve Hindistan’dan oluşan Hint alt kıtası olmuştur.¹⁴

Büyük sorunlarla karşı karşıya kalan bölge halkı mevcut durumdan kurtulmak istemiştir. Özellikle Hindistan’da, Hindular kendileri için önem arzeden kast sisteminin kaldırılmasından Müslümanlar ve Brahmanlar da güçlerini kaybettikleri gibi dinlerini de kaybetmekten korkmuşlardır. Ayrıca İngiliz Hükümetinin kendi çıkarlarını halkın çıkarlarının önüne geçirmek istemesi ve

---

¹³Bayur, *age.*, III, s. 293 vd. ; Yurdaydın, *age.*, s. 243.

¹⁴Ahmet Yöner, “Kadiyânîlik Bağlamında Mehdilik”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sakarya 2011, c.XIII, sy.24, s. 176.

özellikle Hristiyanlaştırma faaliyetlerini desteklemesi halkın toplu bir şekilde yönetime karşı ayaklanmasına sebep olmuştur.¹⁵

İlk olarak 1857'de Babürlü Sultanı II. Bahadır Şah'ın sembolik liderliği etrafında Bengal ordusundaki sipahiler ayaklanmabaşlatmıştır. İngiliz ordusunda dağıtılan silahların mermilerinin Hinduların kutsal kabul ettikleri ineklerin ve Müslümanların pis ve haram saydıkları domuzların yağıyla yağlanması duyulması ile ayaklanma kısa sürede tüm Hindistan'da yayılmıştır. Müslüman ve Hindu sivillerin de katılımıyla büyüyen ayaklanma ilk başta Delhi'yi ele geçirerek başarı elde etmiş olsa da İngiliz hükümetine bağlı Sir John Lawrence ayaklanmayı şiddetli bir şekilde bastırmıştır. Bu ayaklanma gerek Müslümanlar gerekse Hindular ve diğer yerli halk için büyük bir başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İngiliz Hükümeti yerli halkın elinden silahları almakla kalmamış türlü işkence, sürgün ve kısımlar yapmıştır.¹⁶

Babürlü sultanının liderliğinde gerçekleşen ayaklanma İngilizleri Müslümanlar üzerine yöneltmiş ve onların siyasi ve ekonomik güçlerini tamamen ortadan kaldırmalarına yol açmıştır. Özellikle pek çok bölgede resmî dil olarak kullanılan Farsçanın yerine İngilizcenin resmi dil ilan edilmesi Müslümanların kültürel ve idari etkinliklerini ortadan kaldırmıştır.¹⁷

1857 Sipahi ayaklanması sonrasında 2 Ağustos 1858'de ülke Doğu Hindistan Şirketinden alınıp İngiliz Hükümetine verilmiştir.¹⁸ Ayaklanmanın başlangıcından sonuna kadar Hindli Müslümanların Osmanlı İmparatorluğundan ve hilafet makamından destek görme çabaları olmasına rağmen Osmanlı Devleti hiç yardım yapamamıştır. Çünkü bu dönem Osmanlı Devleti'nin en güçsüz olduğu ve topraklarını hızla kaybettiği yıllardır. Ayrıca bu savaş esnasında Osmanlı Devletinin İngilizler tarafında yer aldığı ve Hind

---

¹⁵Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 27-28.

¹⁶Bayur, *age.*, III, s.303 vd.; Özcan, "Hindistan (Tarih)", s.78; Azmi Özcan, "1857 Büyük Hind Ayaklanması ve Osmanlı Devleti", *İstanbul Üniversitesi İslam Tetkikleri Dergisi*, c. IX, İstanbul 1995, s. 269-271.

¹⁷Arnold-Mujeeb, *agmd.*, s. 529; Özcan, "Hindistan (Tarih)", s.78.

¹⁸Stein, *age.*, s. 242; Benk, *age.*, s. 5291; Özcan, "1857 Büyük Hind Ayaklanması", s. 269-270; İngilizler bununla da kalmamış 1877 yılında Kraliçe Viktoria'yı Hindistan İmparatoriçesi ilan etmiştir. Bkz. Palabıyık, *agm.*, s.74; Stein, *age.*, s.238; Mübarek Galip-Saadettin Y. Gömeç, *Hindistan'da Türkler*, Ankara 2013, s. 118.

Müslümanlarını İngilizlere karşı cihaddan menettiği bu sebeplede yardım etmediği fikri de ileri sürülmüştür.¹⁹

Bu ayaklanmanın kanlı bir şekilde bastırılması Hindularla Müslümanları birlik içinde tutmamış aksine aralarında bazı sıkıntılar yaşanmıştır. Hinduların Öz Egemenlik adıyla başlattıkları ve 1885'te kurdukları Hind Milli Birliğine, Hindu milliyetçiliği sebebiyle Müslümanlar katılmamıştır. Buna karşılık Müslümanlar da 1906 yılında Hindistan Müslüman Birliği (Muslim League)'ni kurmuşlardır.²⁰

Kuruluşundan itibaren Hindistan'da etkili olan Müslüman Birliği'nin gündemi daha çok Hindistan'daki Müslümanların durumu, İngilizlere karşı yürütülen mücadele ve İslam âlemindeki gelişmeler olmuştur. Özellikle Sultan II. Abdulhamid'in tahtan indirilmesi, Balkan savaşları ve 1. Dünya savaşı önemli yer tutmuştur. 1. Dünya savaşında Osmanlıdan yana tavır alan Müslüman Birliği, İngiliz Hükümeti tarafından engellenmeye çalışılmış ve toplum liderleri hapslere atılmış, hatta sürgün edilmiştir. İngilizlerin bu baskıcı tutumları Hindularla Müslümanları birbirine yakınlaştırmış ve birlikte hareket edebilmek için Hindistan Hilafet Hareketini kurmuşlardır. Ancak 1924 yılında Türkiye'de hilafet kaldırılınca hareket çökmüş ve Hind-Müslüman işbirliği bozulmuştur. Bu saatten sonra ve özellikle 1930'lu yıllar Hindular ve Müslümanların anlaşmazlıklarının ön plana çıktığı ve siyasi çatışmaların arttığı yıllar olmuştur.²¹

Tüm bu yaşananlara rağmen XX. asır Hindistan halkının yeniden canlanmaya çalışıp bağımsızlık elde etmek istedikleri asır olmuştur. Bütün bu yenilgiler, aralarındaki sorunlar İngiliz hâkimiyetinden kurtulmaları için engel teşkil etmemiştir. Özellikle Müslüman Birliği'nin faaliyetleri, Gandi'nin Müslümanların desteğini alarak başlattığı 'İngiliz İşbirliğinden Sakınma' hareketi, 1930 yılında başlatılan İngilizlere karşı mücadele ve Müslüman Birliği'nin 1937

---

¹⁹Savaş Sertel, "Arşiv Belgelerine Göre İnönü Döneminde Türkiye- Hindistan İlişkileri (1938-1950)", *Literature and History of Turkish or Turkic*, c.X/II, Ankara 2015,,s. 855 (dipnot); Detaylı bilgi için bkz. Azmi Özcan, "Hindistan (Osmanlı- Hindistan Münasebetleri)", *DİA*, XVIII/84; Özcan, "1857 Büyük Hind Ayaklanması", s.272-277.

²⁰Arnold-Mujeeb, *agmd.*, s.530; Mustafa Keskin, *Hindistan Müslümanları'nın Milî Mücadele'de Türkiye'ye Yardımları*, Kayseri 1991, s. 39; Özcan, "Hindistan (Tarih)", s.78.

²¹ Özcan, "Hindistan (Tarih)", s.78-79; Ayrıca bkz. Keskin, *age.*, s. 40, 60-64; Arnold- Mujeeb, *agmd.*, s. 530.

ve sonrasındaki faal çalışmaları sonucu bu bölge 15 Ağustos 1947 tarihinden itibaren Pakistan ve Hindistan olmak üzere iki farklı devlet haline gelmiştir.²²

Hindistan'ın batısı ile doğusunda kurulan iki bölgeli Pakistan'ın ilk devlet başkanı Muhammed Ali Cinnah olmuştur. Pakistan kurulduktan sonra Hindistanla karşılıklı olarak göç başlatılmıştır. Pakistan'ın iki bölgeli olması sınır güvenliği gibi yeni problemleri ortaya çıkarmıştır. Ayrıca Hindistan'ın Cünagarh ve Haydarabad'ı işgal edip kendisine bağlaması ve 1948 yılında Keşmir'i işgal etmeye çalışması ile büyük bir savaş başlamıştır. Birleşmiş Milletlerin araya girmesiyle sorun çözülmüş gibi görünse de problemler devam etmektedir. Hindularla yaşanan bu problemlerin yanı sıra Müslümanların kendi aralarında da büyük problemler çıkmıştır. Pakistan'ın doğu ve batısı arasındaki etnik farklılıklar belirgin hale gelince iç savaş başlamıştır. Bu savaşın ardından Doğu Pakistan 1971 yılında Bangladeş adıyla bağımsızlığını ilan etmiştir.²³

2.2.Hindistan'ın Dini ve Fikri Yapısı

Hint alt kıtasında kökü M.Ö. 2000'lere dayanan Ariler ve yerli halkın kaynaşp etkileşmesi sonucu oluşmuş olan Hinduizm (Brahmanizm) ile M.Ö. VI. yüzyılda Kuzey Hindistan'da yaşamış olan Siddharta Gautama'nın (Buda M.Ö.n563-483) öğretileriyle oluşan Budizm dinleri kurulmuştur. Bu iki büyük dinle birlikte Parsva'nın (M.Ö. VIII. Yüzyıl) kurmuş olduğu ve Vardhamma'nın (M.Ö. 599-527) sistemleştirip geliştirdiği Cayinizm dinide halk tarafından taraftar bulmuştur. Cayinizm'e bir dinden ziyade daha çok Budizm'in bir kolu olarak bakılmaktadır. Bunlarla birlikte yerel kabile dinleri de çok sayıda taraftar bulmuştur.²⁴

18. ve 19. yüzyıla kadar dünyanın birçok yerinde etkin ve söz sahibi olan Müslümanlar Hint alt kıtasında, Osmanlı topraklarında ve İslam coğrafyasının tamamında batının gerisine düştükten sonra yeniden canlanmak ve söz sahibi olabilmek için adımlar atmaya başlamıştır. Özellikle İslam âlimleri yeni arayışlara

²²Arnold-Mujeeb, *agmd.*, s. 530; Özcan, "Hindistan (Tarih)", s.79; Fırlıklı, *Kâdiyânîlik*, s. 30; Benk, *age.*, s. 5293; Nagehan Elemana, "Hint Müslümanlarının Düşünce Dünyasında Siyasal Çözüm Arayışları", *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sy. 14, 2015, s. 422-424.

²³Özcan, "Hindistan (Tarih)", s.79.

²⁴Bu dinler hakkında bilgi için bkz. Abdurrahman Küçük- Günay Tümer- M. Alparslan Küçük, *Dinler Tarihi*, Ankara 2010, s. 175, 200, 227; Kürşat Demirci, "Hinduizm", *DİA*, XVIII/112-116; Günay Tümer, "Budizm", *DİA*, VI/352-360.

girmişler ve bu buhrandan çıkmak için çareler üretmişlerdir. Biz burada Hintli Müslümanların İslam'ı canlandırmak, mevcut durumu değiştirebilmek, var olan problemlere çözümler üretebilmek için hangi yolları izlediklerini, hangi İslami akımlar üzerinden gittiklerini görmeye çalışacağız. Şunu belirtmekte fayda var ki burada bahsedeceğimiz kişiler ekol veya tarikat diyebileceğimiz oluşumların liderleridir. Ayrıca mücedditlik, mehdîlikiddiasıyla ortaya çıkmış veya mensupları tarafından öyle kabul edilmiş kişilerdir.

Birçok dini bünyesinde barındıran Hint alt kıtasına gelen ilk Müslümanlar Sünni inancına sahip kişiler olmuştur. Bununla birlikte Şiiilerin ve diğer İslami gruplarında Hindistan'a geldikleri bilinmektedir. Hint alt kıtasında etkili olan Sünnîlik bölgedeki dinleri ve mensuplarını etkileyerek kendisine çok sayıda taraftar bulmuştur. İslam dininin eşitliğe önem vermesi, Müslümanların davranışlarında âdil olması, insanlara karşı hoşgörü ile yaklaşım kimseye makam, din ve ırk üzerinden ayrımcılık yapmaması gibi sebeplerden dolayı özellikle kast sisteminin alt tabakasındaki Hindular tarafından ilgiyle karşılanmıştır. İslam inançlarının Hindliler tarafından kabul görmesi üzerine ilk önce Guru Nanak (1469-1538) İslam ile Hinduizmi birleştirmeye çalışarak Sih hareketini başlatmıştır.²⁵

Daha sonra Ekber (1556-1605) yukarıda saydığımız sebeplerden dolayı ve ayrıca Müslümanlarla Hindular arasındaki çatışmaları ortadan kaldırmak ve ülkede tek bir dinin egemenliğini gerçekleştirebilmek için Tevhid-i İlâhi ve Dini İlâhi adını verdiği birleştirme fikrini ortaya koymuştur.²⁶ Nitekim bu göstermektedir ki, nasıl ki Hindular İslam dininden etkilendiyse İslam dini de Hinduizmden etkilenmiştir. Çünkü Ekber Sünni inanca bağlı olmasına rağmen Hinduizmden etkilenecek birleştirme yolunu seçmiştir. Ekber siyasi iktidarını daha da güçlendirmek ve Hindistan'da İslam önderi olmak için iki dini araştırarak

²⁵Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 30-31; Sihizm dini için bkz.. Huzeyfe Sayım, "Sih Dini", *DİA*, XXXVII/166-168; Küçük vd., *age.*, s. 213.

²⁶Yurdaydın, *age.*, s.298; Ebûl Âlâ el- Mevdudî, *İslamda İhya Hareketleri*, çev. Halil Zafir, İstanbul 1967, s. 70-76; Palabıyık, *agm.*, s. 92.

benzer yönlerini bulup aradaki ayrılıkları ortadan kaldırmak ve her iki dini topluluğu birleştirmek istemiştir.²⁷

Hindistan Müslümanlarında dikkat çeken diğer bir inanışta Cavnpurlu Seyyid Muhammed (1443-1505) tarafından bölgeye sokulan kötü günlerde geleceğine inanılan ‘kurtarıcı’ fikri olmuştur. Ona göre hicretin onuncu yüzyılında yani ikinci bin yılın başladığı zamanda mehdi gelecektir. Çünkü Hz. Peygamber’den sonra bin yıl geçmiş, ikinci bin yıl başlamıştır. Seyyid Muhammed arkadaşlarıyla gittiği Mekke’de hac esnasında (1496) kendisinin beklenen kurtarıcı mehdi olduğunu bu bağlamda Allah tarafından kendisine mucizeler verildiğini öne sürerek “Mehdeviyye” hareketini kurmuştur. Seyyid Muhammed bu söyleminden sonra kendisine özellikle Gucerat, Bombay ve Sind’de taraftar bulmuştur. Bugün dahi Seyyid Muhammed’in gerek Hindistan gerek Pakistan ve başka ülkelerde mehdi olduğuna inanan kişiler vardır.²⁸

O zamanda Müslümanlarla birlikte Hinduizm ve Budizm taraftarlarında da kurtarıcı beklentisi yaygınlaşmıştır. Hindularda gelmesi beklenen bir ‘mesih’ inanışı vardır. Hindulardaki mesih “Kalki” adıyla anılmaktadır²⁹. Aynı şekilde Budizmde’de ‘gelecek bir kurtarıcı’ inancı beklentisi vardır. Bu kurtarıcının soy (aile) adı Mateyya, asıl adı ise “Ajita”dır.³⁰ Bu durum bize çok yapıllı Hindistan’da dinlerin birbirinden etkilendiklerini göstermektedir. Bu etkileşimde Hindistan’ın sosyo-kültürel yapısında kurtarıcı beklentilerinin büyük bir yapıya sahip olduğunu hemen tüm dinlerin böyle bir beklenti içerisinde olduğunu görüyoruz.

Nakşibendiyye Tarikati, Hoca Bâkibillah (ö.1603) vasıtasıyla Ekber’in hükümdarlığının son zamanlarında Mehdeviyye hareketine ve Din-i İlahi fikrine karşı olarak Hindistan’a girmiş ve burada “Müceddidiye” ismiyle kısa zamanda

---

²⁷Yurdaydın, *age.*, s.291-298; Fırlah, *Kâdiyânîlik*,s. 33; Detaylı bilgi için bkz; Enver Konukçu, “Ekber Şah”, *DİA*, X/542-544; Bedriye Reis, “XVI-XVII. Yüzyıllarda Hindistan’da Din-i İlahî Tartışmaları Ve İmâm-ı Rabbânî”, *İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, y. 7, sy. 16, 2006, ss. 211-234.

²⁸Mustafa Öz, “Mehdeviyye”, *DİA*, XXVIII/368-369.

²⁹Ayrıntılı bilgi için bkz. Küçük vd.,*age.*, s. 181-182.

³⁰Ayrıntılı bilgi için bkz. Küçük vd.,*age.*,s. 261-262.

geniş bir taraftar bulmuştur. Hoca Bakibillah'ın öğrencisi Şeyh Ahmed Serhendi (İmamı Rabbani) tarikatın en önemli temsilcisi kabul edilmiştir.³¹

Serhendi (ö.1624-1625) ilk olarak Seyyid Muhammed'in öne sürdüğü ikinci bin yılın başında mehdi gelecek fikrinin asılsız olduğunu ileri sürmüş ve bu fikri kaldırmaya çalışmıştır. Ancak kendisi de toplum nezdinde Müceddid'i Elfi Sani (İkinci Bin Yılın Müceddidi) olarak kabul görmüştür. Bunda Serhendinin Hz. Muhammed'in risaletinden bin yıl sonra yaşamış olmasının büyük etkisi olmuştur. Onun müceddid-i elf-i sani olarak anılması binyılcılık inancının İslam inancında yer etmesine ve her yüzyılda bir müceddid olacağı beklentisine yol açmıştır. Serhendi aynı zamanda Ekber'in iki dini birleştirme fikrine karşı çıkmış küfürle İslam'ın (Buradaki küfürden kastı Hinduizm'dir.) ayrı şeyler olduğunu ileri sürerek Hinduları İslam dininin düşmanı olarak görmüştür. Serhendi tasavvufi düşünceye önem vermiş ve coğrafyada akılcı fikirlerin oluşumunu reddetmiştir. Cihangir zamanında ilk önce hapse atılmasına rağmen daha sonra Cihangir, Serhendi'in talebesi olmuştur. Aynı şekilde ileriki yıllarda dönemin hükümdarı Evrengzib (1659-1707), Serhendi'nin fikirlerini benimsemiş ve ülkesinde bu anlayışın gelişmesi için çalışmalar yapmıştır.³²

İslam dininin Hindistan'da güç kaybettiğini düşünen Şah Veliyyullah Kutbuddin Ahmed Dıhlevi (1703-1762), gerçek İslami değerleri ortaya çıkarmak, inancı hurafelerden temizlemek, eğitim ve ahlak seviyesini yükseltmek amacıyla 1660 yılında kurulan ve gelişiminde babasının emeği olan Medrese-i Rahime'de çalışmalarına başlamıştır.³³ Nakşibendi Tarikatının Müceddidi koluna mensup olan Şah Veliyyullah, hadis çalışmaları yapmak üzere bir müddet Hicaz

³¹Hamid Algar, "Nakşibendiyye", *DİA*, XXXII/338; Yurdaydın, *age.*, s. 300; Reis, *agm.*, s. 225-232. Nakşibendiliğin Hindistan'a Serhendi (ö. 1625) ile girdiğini ileri sürenlerde olmuştur. Bkz. Arnold-Mujeeb, *agmd.*, s.525.

³²Yurdaydın, *age.*, s. 301-306, 309; Hamid Algar, "İmâm-ı Rabbânî", *DİA*, XXII/194-199; Algar, "Nakşibendiyye", s. 338-339; Mehmet Zeki İşcan, *Muhammed Abduh'un Dinî ve Siyasî Görüşleri*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum 1997, s. 163-164; Palabıyık, *agm.*, s. 92; Mevdudi, *İslam'da İhya*, s. 76-77; Elemana, *agm.*, s. 409, 414.

³³1660 yılında Delhi'de kurulmuştur. Şah Veliyyullah Kutbuddin Ahmed Dıhlevi'nin (1703-1762) babası Şah Abdurrahim (1644-1718) tarafından kurulup, geliştirilmiş olan medrese, 1857'ye kadar devam eden eğitim-öğretim faaliyetleriyle Hindistan'ın en önemli ilim ve araştırma merkezi haline gelmiştir. Bkz. Birışık, *agm.*, s. 99; Mehmet Erdoğan, "Şah Veliyullah", *DİA*, XXXVIII/260.

bölgesinde kalmış ve medreseye dönüşünde Kur'an ve Hadis ilimlerinin yayılması için çalışmıştır.³⁴

O, sünni inancı canlandırmak amacıyla sûfilerle fıkıhçıları uzlaştırmaya, mezhepleri bir araya getirmeye, tarikat ve şeriat uyumunu sağlamaya çalışmış ve Şeyh Ahmed Serhendi'nin vahdet-i şuhud anlayışı ile İbn'ul Arabi'nin vahdet-i vücud anlayışını birleştirmek istemiştir. Böylece kendisine de özel bir görev verildiği inancıyla kendisinin 'kaimu'z zaman' olduğu fikrini öne sürmüştür.³⁵

Şah Velîyullah toplumu bilinçlendirmek amacıyla ilk olarak Kur'an'ın Farsça mealini hazırlayarak Arapça bilmeyen halkın kendi dini kitaplarını anlamalarını sağlama yönünde ciddi bir adım atmıştır. Bunun yanı sıra toplumu hurafelerden korumak amacıyla türbe ve mezarlarda ibadet etmeyi yasaklamıştır. İslam düşüncesinin gelişmesi sürecinde Muhyiddin İbnü'l-Arabi ile Takıyyüddin İbn Teymiyye'nin önemli katkıları bulunduğunu dile getirmiştir. İbnü'l-Arabi'nin İslam metafizik felsefesini devam ettirdiğini, İbn Teymiyye'nin ise Peygamber geleneği ve şeriatın yorumlanmasında önemli bir isim olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşleriyle Şah Velîyullah şeriatle tasavvufu birleştirme yoluna gitmiştir. Şah Velîyullah XIX.-XX. yüzyıl Hint Müslümanlığındaki hem gelenekçi hem de modernist dînî akımların kaynağı olmuştur.³⁶

Şah Velîyullah'ın oğlu Şah Abdülaziz ed-Dihlevî kardeşlerinin yardımlarıyla Medrese-i Rahimiyye'yi bir ıslah hareketi merkezi haline dönüştürmüştür. Onlar bu medresenin Hindistan'daki ilk Darülhadis olmasına vesile olmuşlardır. Medresedeki eğitim öğretim programında talebelere akli ve nakli ilimler beraberce öğretilerek, zamanın ve toplumun ihtiyaçlarına gerçekçi cevaplar verilmeye çalışılmıştır. Şah Velîyullah'ın çocukları bu şekilde babalarının görüşlerini devam ettirmişler ve Hint alt kıtasına yaymışlardır.³⁷

³⁴Erdoğan, *agmd.*, s. 260; Abdulhamit Bırışık- M.Nur Pakdemirli, "Hint Altıktası Geleneksel Öğretim Kurumlarında Yürütülen Din Eğitiminin Gelişim Sürecine Tarihsel Bir Yaklaşım", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, c.13, sy.2, 2013, s. 99-100.

³⁵Şah Velîyullah ed-Dihlevî, *Eltâfü'l-Kudsî letâîfi'n-nefs*, Delhi 1889, s. 4-21; Ayrıca bkz. Yurdaydın, *age.*, s. 317; Mevdudi, *İslam'da İhya*, s. 83-84, 89-90.

³⁶I.H. Sıddıqui, "İslah (Hindistan)", *DİA*, XIX/161; Detaylı bilgi için bkz. Bırışık-Pakdemirli, *agm.*, s. 100; M. Sait, Özervarlı, "Şah Velîyullah (Düşüncesi)", *DİA*, XXXVIII/262-265.

³⁷Özervarlı, *agmd.*, s. 266; Bırışık-Pakdemirli, *agm.*, s. 100; Sıddıqui, *agmd.*, s. 161.

19. yüzyılın başlarında Hindistan'da İngilizlerin ve Sihler'in egemenliği ele almaları sonucu buranın “darü'l harb” olup-olmadığı hakkında görüşler ileri sürülmüş, buna bağlı olarak da kâfirlere karşı cihad etme fikri öne çıkmıştır. Bunlardan en önemlileri Seyyid Ahmed Şehid Birelvi'nin (1786-1831) ‘Cihad Hareketi’ ve Hacı Şeriatullah'ın (1781-1831) ‘Feraiziyye Hareketi’dir.³⁸

Seyyid Ahmed Şehid, Şah Abdülaziz'in öğrencilerinden birisidir. O 1821-1822 yıllarında Hicaz bölgesinde eğitim gördükten sonra tekrar Hindistan'a gelmiştir. Tasavvuf eğitimi almış olmasına ve bu gelenekten gelmesine rağmen ihtiyacı bir tutum içerisinde olmuş ve Hindistan'da bulunan tarikatleri eleştirip kendi ‘Tarikat-ı Muhammediyye’sini kurmuştur.³⁹ Seyyid Ahmed taraftarları ve müridleri tarafından müceddid olarak kabul edilmiş ve gerçek tevhide dönüşün temsilcisi sayılmıştır. Seyyid Ahmed ‘Yerli ve yabancı kâfirler Hindistan’ı ele geçirdikleri için Müslümanların burayı kâfirlerden kurtarması zorunludur.’ sözleriyle cihad fikrini öne sürmüştür. Ona göre Müslümanların kâfirlere boyun eğmesi ve onların emri altına girmesi Daru'l İslam olan bir yurdu daru'l harbe çevirir. Bu sebeple Hz Peygamber'in usulüne uygun olarak cihad için Daru'l İslam bir bölgeye yerleşmek gerektiği üzerinde durarak Afganistan sınırındaki Serhad bölgesine yerleşmiştir. İngilizlerle savaşa girmeden önce Sihlerle savaşa girmiş ve cephede savaşırken hayatını kaybetmiştir. Gerek Seyyid Ahmed döneminde gerekse ondan sonra müridleri zamanında bu hareket İngilizlere ve Sihlere karşı sürekli cihad halinde olmuş ve siyasi bağımsızlık için büyük çaba harcamıştır.⁴⁰

Hacı Şeriatullah ise 1799-1818 yıllarında Mekke'de bulunmuş ve burada eğitim almıştır. Daha sonra tekrar Hindistan'a dönmüş ve Bengal'de ıslah hareketine başlamıştır. Bu hareket İslâm'daki farzlar üzerindeki hassasiyetinden dolayı “Ferâiziyye” adıyla anılmıştır.⁴¹ O, gerçek tevhide dönüş (Saf İslam) çağrısıyla bir yandan gelenekler ve hurâfelerden İslam'ı arındırmaya çalışırken, diğer yandan, Hindistan'da Cuma ve Bayram namazlarının edâ şartlarının artık

³⁸ Azmi Özcan, “Hindistan'da İngiliz Hâkimiyeti ve Ulemanın Tavrı”, *Divan İlmi Araştırmaları Dergisi*, sy.17, İstanbul 2004, s. 105.

³⁹ M. Naeem Qureshi, “Tarikat-ı Muhammediyye”, *DİA*, XL/106; Yurdaydın, *age.*, s. 321.

⁴⁰ Qureshi, “Tarikat-ı Muhammediyye”, s. 106; Özcan, “Hindistan'da İngiliz Hâkimiyeti”, s. 106; Yurdaydın, *age.*, s. 322.

⁴¹ Özcan, “Hindistan'da İngiliz Hâkimiyeti”, s. 107.

bulunmadığını belirterek Hindistan'ın dâru'l-harb olduğunu ileri sürmüş ve cihad etme fikrini benimsemiştir. Ancak Hacı Şeriatullah, cihad yapacak imkânları olmadıkları gerekçesiyle daha çok eğitim, sosyal ve iktisadî meseleler üzerinde durmuş, bu alanlarda Müslümanların durumunun düzeltilmesi için çaba harcamıştır.⁴²

Bölgede ortaya çıkmış olan diğer bir hareket ise kâfirlere karşı cihadı savunan hareketlerin aksine Hindistan'ın daru'l harb olmayıp Daru'l İslam olduğuna inanan ve İngilizlere karşı cihadı uygun görmeyen Aligarh Hareketi'dir. Seyyid Ahmed Han (1817-1898) tarafından batı düşüncesi ve öğretimi üzerine kurulmuştur. SeyyidAhmet Han'ın, 1875'te Aligarh'da açtığı ve 'Medresetü'l-Ulûm' denilen 'Mohammadan Anglo Oriental College' Şii, Sünni ve Hindu öğrencilerin birlikte öğrenim gördüğü modern bir öğretim merkezi haline gelmiştir. Batılı öğretim elemanları burada ders vermiştir. Hindistan'da Batı'ya yöneliş manasında modernizmin gerçek öncüsü Seyyid Ahmed Han'dır. Seyyid Ahmed Han'ın gerek İngilizlerle cihadı uygun görmemesi gerekse yönünü tamamen batıya çevirmesi ve İngilizlerle iyi geçinme siyaseti halk tarafından tam destek bulamamıştır.⁴³

Fazla taraftara sahip olmayıp tepkiyle karşılanmış olan bir başka akımda Seyyid Nezir Hüseyin Dihlevi (1805-1902) öncülüğünde oluşan ve görüşlerinde İbn Teymiyye'nin (1263-1328), ve Muhammed bin Abdulvehhab'ın (1703-1792) etkisi açıkça görülen 'Ehli Hadis' ekolüdür. Bidat ve hurafeden uzak Kur'an-a ve sünnete bağlı bir anlayışla dini benimseyen, kılıçla cihadı uygun görmeyen bu ekol Vahhabilere benzemeleri sebebiyle hoş karşılanmamıştır.⁴⁴

Şah Velîyyullah ekolüne bağlı bir grup âlimin Deobend'de kurdukları Diyobendî ekolü Muhammed Kasım Nanotavi (1832-1880)ve Reşid Ahmed Gangohi (1825-1905) tarafından geliştirilmiştir. Ağırlıklı olarak geleneksel İslâmî

⁴²M. Naeem Qureshi, "Ferâiziyye" *DİA*, XII/365-366.

⁴³Mustafa Öz, "Ahmed Han, Seyyid", *DİA*, II/73-75; J.F. Blumhardt, "Ahmet Han" *İA*, I/182-183; Arnold- Mujeeb, *agmd.*, s. 529-530, 532; H. Siddiqui, *agmd.*,s.162; M.Nur Pakdemirli, "Hint Altıktasında Dini Ekoller Ve Din Eğitimi", *Ekev Akademi Dergisi*, y.19, sy.62, 2015,s.434-439; Mehmet Ali Büyükkara, "Çağdaş İslâmî Akımlar", (Ed. Mehmet Ali Büyükkara), *İslâm Mezhepleri Tarihi*, Eskişehir 2010, s. 213-214.

⁴⁴Mehmet Özşenel, "Nezîr Hüseyin", *DİA*, XXXIII/73-74; Birişik-Pakdemirli, *agm.*,s. 106-107; Pakdemirli, *agm.*, s. 427-429.

ilimlerin okutulduğu medrese, sufi eğilimli olması ve Hanefi mezhebine bağlı olmalarıyla tanınmıştır. Diyobendî ekolü Hind alt kıtasındaPakistan Devleti kuruluncaya kadar İngilizlere karşı başlatılan bağımsızlık hareketlerinde aktif bir rol oynamıştır.⁴⁵

Hindistan'da ortaya çıkmış diğer bir ekol de Ahmed Rıza Han Birelvî'nin (1856-1921) önderliğinde 1904'te açılan 'Medrese-i Ehl-i Sünnet ve Cemâat' ya da 'Dârululûm-u Manzarû'l-İslâm' olarak bilinen tasavvuf eğilimli geleneksel öğretim kurumudur. Daha çok eğitim seviyesi düşük insanlar tarafından benimsenmiştir. Hindistan'da birçok eğitim kurumları olmasına rağmen, Birelvîlerin İslam araştırması yapan kurumları ağırlıklı olarak Pakistan ve Avrupa ülkelerinde faaliyet göstermektedir.⁴⁶

Geleneksel ve yenilikçi (Deobend/Aligarh)akımlar arasında orta yolu benimseyen bir grup ulemâ tarafından 1892'de 'Encümen-i Nedvetü'l-Ulemâ' adıyla kurulan dernek Hindistan'daki eğitim kurumları arasında büyük öneme sahiptir. İçeriğinde geleneksel medrese programına modern dersler de eklenmiştir.Kısa zamanda Hindistan'ın çeşitli yerlerine yayılmış ve birçok yerde Nedve programına uygun eğitim kurumları açılmıştır. 1908'de Azamgarh'ta kurulan 'Medresetü'l-İslah' ve1874'te Haydarabad'da kurulmuş olup sonradan Nedve programını benimsemiş olan 'Camia Nizamiye' en önemli eğitim kurumları olmuştur. Muhammed Hamidullah (1908-2002) ve Abu'l Hasan Ali Nadwi (1914-1999) gibi büyük ilim adamları bu eğitim kurumlarında yetişmiştir.⁴⁷

Müfredat genişliği ve öğretim kadrosu açısından Hindistan'ın önemli ilim merkezlerinden biri 'el-Camiatü'l-Osmaniyye'dir.1917 yılında Haydarabad'da kurulmuştur. 1919 yılında Üniversite eğitimi vermeye başlamış, 1939 yılına kadar 55 bin Urduca terim üretmiş, 1950 yılına kadar 400'den fazla eseri tercüme etmiştir. 1947'den sonra Üniversitenin dili İngilizce olarak değiştirilmiştir. Bu

⁴⁵Azmi Özcan, "Dârululûm", *DİA*, VIII/554; Birişik-Pakdemirli, *agm.*,s. 107-108.; Büyükkara, *agm.*, s. 221-222; Pakdemirli, *agm.*, s. 429-431.

⁴⁶Abdülhamit Birişik, "Rızâ Han Birelvî", *DİA*, XXXV/61-62; "Hindistan (Hindistan'da İslam Araştırmaları)", *DİA*, XVIII/96; Ayrıca bkz. Büyükkara, *agm.*, s. 223-225; Pakdemirli, *agm.*, s. 433-434.

⁴⁷Azmi Özcan, "Nedvetü'l-Ulemâ", *DİA*, XXXII/514-515;Arnold- Mujeeb, *agmd.*, s. 533; Pakdemirli, *agm.*, s. 442-445.

çalışmalarını kendisine bağlı kuruluş olan ‘Dâiretü'l-maârifî'l-Osmâniyye’ bünyesinde gerçekleştirmiştir. Dâiretü'l maârifî'l Osmâniyyenin kuruluş amacı özellikle VIII-XIV. yüzyıllarda yazılmış olan İslami eserlerin toplanması, incelenmesi ve yayımlanmasıdır. Bu sebeple birçok ülkeden çeşitli ilim dallarına ait eserler bir araya getirilmiş ve büyük bir koleksiyon oluşturulmuştur. Bu şekilde 700 cildi bulan yaklaşık 200 eser yayımlanmıştır.⁴⁸

Hindistan’da sadece İslami ilimler öğreten eğitim kurumlarının dışında müstakil olmamakla birlikte içerisinde mevcut olan bölümleriyle İslami ilimler öğreten üniversitelerde mevcuttur. Kalküta Üniversitesi, Bombay Üniversitesi, Madras Üniversitesi ve Delhi Üniversitesi açmış oldukları İslami bölümlerle çalışmalar yapmışlardır. Ayrıca Hindistan’da bazı kişi ve derneklerin kurduğu enstitülerde mevcuttur. Buralarda da İslami araştırmalar yapılmaktadır. Bu merkezlerden bazıları şunlardır. Islamic Research Association (Bombay 1933), The Institute of Indo-Middle East Cultural Studies (Haydarabad 1955), Saidiya Research Institute (Haydarabad 1971), Institute of Objective Studies (Delhi 1986), The Islamic Fiqh Academy of India (Bihâr 1987).⁴⁹

Hindistan’da Hristiyanların misyonerlik faaliyetlerini yürütmek amacıyla açmış oldukları eğitim kurumları da vardır. Bunlar kiliseyle bağlantılı olarak çalışmalarını sürdürmektedirler. Üzerinde durdukları en önemli husus ise dinler arası diyalogtur. Bu amaçla 1979 yılında Islamic Studies Association of Delhi ve 1984’te Islamic Studies Assodation of Bangalore açılmıştır.⁵⁰

---

⁴⁸M.R. Sıddıqı, “El-Câmiatü'l-Osmâniyye”, *DİA*, VII/103-104; Cengiz Kallek, “Dâiretü'l-maârifî'l-Osmâniyye”, *DİA*, VIII/421-422.

⁴⁹Birişik, “Hindistan (Hindistan’da İslam Araştırmaları)”, s. 98-99.

⁵⁰Birişik, “Hindistan (Hindistan’da İslam Araştırmaları)”, s. 99.

BİRİNCİ BÖLÜM

GULAM AHMED VE KÂDİYÂNİLİK

1.GULAM AHMED'İN HAYATI VE ESERLERİ

1.1.Hayati

1.1.1.Doğumu

Gulam Ahmed, Hindistan sınırları içerisinde yer alan Pencap eyaletinin Gurdaspur bölgesindeki Kâdiyân köyünde dünyaya gelmiştir.⁵¹ Doğum yeri konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Doğum tarihi konusunda çeşitli tarihler zikredilmiş olsada ağırlıklı görüş 1839 yılında doğduğudur.⁵² Kendisi 1839 veya 1840 yıllarını doğum tarihi olarak söylerken, oğlu ve aynı zamanda ikinci halifesi Beşiruddin Mahmud Ahmed 1835 veya 1836 yıllarında doğduğunu söylemiştir.⁵³ Günümüz Kâdiyânîleri ise onun 13 Şubat 1835(h. 14 Şevval 1250) yılında doğduğuna inanmaktalar.⁵⁴ Bu farklılığın nedeni Gulam Ahmed'in 'sana 80 yıl veya daha uzun ömür vereceğiz' şeklinde Allah'tan geldiğini iddia ettiği vahiydir.⁵⁵ Günümüz Ahmedîlerine göre, 1908 yılında öldüğüne göre 1839 ve 1840'tan önceki bir tarihte doğmuş olması gerekmektedir. Ayrıca Beşirudin Ahmed, Gulam Ahmed'in Cuma günü doğduğunu, ikizinin (kız) olduğunu ve ikizinin bir müddet sonra öldüğünü belirtmiştir.⁵⁶

⁵¹Mirza Beşiruddin Ahmad, *Hadhrat-Ahmad*, çev. Muhammed Zafrullah Khan, Tilford 1967, s. 9; Ethem Ruhi Fırlalı, "Kâdiyânîlik", *DİA*, XXIV/137; Mustafa Öz, *Mezhepler Tarihi ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 2012, s. 265; Mirza Nasır Ahmed, *Bir Barış Tebliği ve Bir Uyarı*, çev. Şinasi Siber, İslamabad 2009, s. 7; Ebul A'la El-Mevdudi, *İslam Tarihinde İlk Defa Din Dışı İlan Edilen Mezhep Kadıyanilik Nedir?* çev. Ahsen Batur, İstanbul 1975, s. 11.

⁵²Fırlalı, *agmd.*, s.137; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 265. Gerek Ahmedilerin kendi kaynaklarında gerekse diğer kaynaklarda 1835, 1836, 1838, 1839, 1840 yılları Gulam Ahmed'in doğum tarihi olarak geçmektedir.

⁵³Mirza Gulam Ahmad, *Kitâb al-Bariyya, (A Brief Sketch of My Life)* çev. Zahid Aziz, ABD 1996, s. 10; *The Essence of Islam: Volume Four*, çev. Muhammad Zafrullah Khan, İslamabad 2006, s. 8; Mirza Beşiruddin Ahmad, *A Present to His Royal Highness the Prince of Wales*, çev. Munir-ud-Din Shams, İslamabad 2015, s. 38; *Hadhrat-Ahmad*, s. 9; Mevlana Muhammed Ali, *The Founder of the Ahmadiyya Movement*, çev. Zahid Aziz, İngiltere 2008, s. 7.

⁵⁴A.R. Dard, *Life Of Ahmad Founder Of The Ahmadiyya Movement*, İslamabad 2008, s.33; Nasır Ahmed, *Bir Barış Tebliği*, s. 8; Şaziye Paktürk, "Müslüman Ahmediyye Cemaatini Tanıyalım", *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, sy:1, Frankfurt 2011, s. 13.

⁵⁵Mirza Gulam Ahmad, *Tadhkirah*, çev. Muhammad Zafrullah Khan, Tilford 2009, s. 5.

⁵⁶Beşiruddin Ahmad, *Hadhrat-Ahmad*, s. 9; *A Present*, s.38.

1.1.2.Ailesi ve Soyu

Gulam Ahmed'in babası Gulam Murtaza, annesi ise Çerağ Bibi'dir.⁵⁷ Gulam'ın babası, dedesi gibi bir halk hekimidir. Gulam'ın ailesi 1530'da Hindistan'a göç eden Moğol (Türk) Hacı Barlas soyundan gelmektedir. Gulam kendi biyografisini şöyle açıklamıştır; “Benim adım Gulam Ahmad, babamın adı Gulam Murtaza, dedemin adı Ata Muhammed'dir. Ve benim büyük büyük babamın ismi Gül Muhammed'dir. Bizim soyumuz (ırkımız) Babür Barlas'a bağlıdır.”⁵⁸

“Gulam Ahmed'in atası olan Mirza Hadi Beg, Semerkant'tan Hindistan'a göçerek 200 kişiyle Pencap eyaletinin Amritsar bölgesinin kuzey doğusunda bir kasabaya yerleşmiş ve buraya “İslampur” adını vermiştir. Bu büyük aileye Babür, 70 köyün gelirini vermiş ve Mirza Hadi Beg'i oraya “kadı” olarak tayin etmiştir. Bölge bu sebeple “İslampur Kâdi” olarak da anılmıştır. Gulam'ın ailesi hem İslampur'un sahibi olmuş, hem de yöneticisi konumuna yükselmiştir. Ayrıca o dönemlerde, İslampur için Majhi ismi de kullanılmıştır. Böylece kasaba “İslampur Kâdi Majhi” olarak bilinmiş ama zamanla bu söyleyişin ilk kısmı kaybolmuş, diğer kısmı da düşmüş ve isim bugünkü kullanımla “Kâdiyân”a dönüşmüştür.”⁵⁹

Gulam Ahmed'in soyu hakkında farklı görüşlerde vardır. Bunun sebebi ise Gulam'ın farklı zamanlarda ailesini farklı kimliklerle tanıtmasıdır. O açıklamalarının birinde ailesinin Moğollardan geldiğini iddia ederken, başka bir açıklamasında İran soyundan gelmesini temenni etmiştir. Yine O hayatının ileriki dönemlerinde köklerinin Farisî, Çinli ve hatta Fatıma oğullarından olduğunu ileri

⁵⁷Dard, *age.*, s.33; Sıddık Korkmaz, “Kadiyanilik-Ahmedilik”, (Ed. Hasan Onat-Sönmez Kutlu), *İslam Mezhepleri Tarihi*, Ankara 2012, s. 533.

⁵⁸Gulam Ahmad, *Kitâb al-Bariyya*, s. 4; Gulam Ahmed'in soyu şu şekildedir: Ghulam Ahmad, Mirza Gulam Murtaza, Mirza 'Ata Muhammed Mirza Gül Muhammed, Mirza Faiz Muhammed, Mirza Muhammed Kaim, Mirza Muhammed Eslem, Mirza Muhammed Dilawar, Mirza Allah Din, Mirza Ca'fer Baig, Mirza Muhammed Baig, Mirza Abdul Baki, Mirza Muhammed Sultan Mirza Hadi Baig(Ailenin atası). Bkz. Gulam Ahmad, *Kitâb al-Bariyya*, s. 8 (dipnot).

⁵⁹Gulam Ahmad, *The Essence*, s. 2; Mevlana Muhammad Ali, *The Ahmadiyyah Movement*, çev. S. Muhammed Tufail, Lahore 1973, s.1; Beşiruddin Ahmad, *Hadhrat-Ahmad*, s. 9-10; Ebu'l Hasan Ali en-Nadwi, *Qadiyânism A Critical Study*, çev. Zafer Ishaq Ansari, Lucknow (Hindistan) 1980, s. 5-7; Fırlıklı, *Kâdiyânîlik*, s. 43-44; Halide Rumeysa Korkusuz Küçüköner, *Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed ve Ahmediyye Cemaati'ndeki Yeri*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2011, s. 18.

sürmüştür.⁶⁰Bize göre Gulam Ahmed birçok millete hitap edebilmek ve taraftar sayısını çoğaltabilmek amacıyla soyu hakkında farklı görüşler ileri sürmüştür.

1.1.3.Eğitimi

Gulam Ahmed 6-7 yaşlarında hocası Fazlı İlahî'den Kur'ân-ı Kerim ve Farsça dersleri, 10 yaşında hocası Fazıl Ahmed'den Arapçasarf ve nahiv dersleri almıştır. 17-18 yaşlarında hocası Ali Şah'tan Arapça sarf ve nahiv dersleri yanında mantık ve felsefe dersleri öğrenmiştir. Ailesinden gelen geleneksel hekimlik mesleğinin babasından öğrenmiş ve aynı zamanda biraz da hukuk tahsil etmiştir.⁶¹

O yıllarda ilim ve irfan fazla önemli olmadığı için öğrenimini tamamladıktan sonra babası işlerinde kendisine yardımcı olmasını ve dünya işleri ile meşgul olarak halk arasında itibar kazanmasını istemiş ve bundan dolayı onu okuyup yazmaktan alıkoymuştur.⁶²Ancak Gulam'ın, babasının işlerinden fazla anlamaması ve bu işlerde isteksiz olması, başarısız olmasına sebep olmuştur. Bunun üzerine babası hukukla uğraşması ve ileride hukukçu olması için onu Sialkot'ta Bölge Mahkemesi'nde küçük bir memuriyete yerleştirmiştir. Gulam, Sialkot Bölge Mahkemesi'nde 1864-1868 yılları arasında dört yıl memur olarak çalışmıştır.⁶³ Hindular, Hristiyan papazlar ve Müslümanlar arasında geçen bu dönemonun fikirlerinin oluşumu açısından büyük önem arz etmiştir.⁶⁴

Bize göre daha önce kendi dünyası dışına hiç çıkmayan Gulam Ahmed, Sialkot'ta diğer din temsilcileri ile girdiği münakaşa ve sohbetlerle hem onları daha yakından tanıma fırsatı bulmuş hem de Müslümanların içine düştüğü hazin durumu görmüştür. Böylece içinde yaşamış olduğu toplum hakkında bilgiler elde etmiş ve Hristiyanların misyonerlik faaliyetlerinin etkilerini gözlemlemiştir.

⁶⁰Mirza Gulam Ahmad, *Hakikatü'l-Vahy*, Lahor 1934, s. 200; İhsan İlahi Zahir, *İslam Dünyasında İngiliz Emperyalizmi Kadiyanilik*, çev. Arif Aytekin, İstanbul 1985, s. 135-136; Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 44-45; Günümüz Kadiyanileri ise ağırlıklı olarak onun Farisi bir aileden geldiğini belirtmektedirler. Bkz. Macit Benice, *Kutup Yıldızı Şimdi Mekke Yolunu Gösteriyor*, İstanbul 2009, s. 39; Muhammed Celal Şems, *Müjde*, İstanbul 2009, s. 9.

⁶¹Beşiruddin Ahmad, *Hadhrat-Ahmad*, s.15; Nadwi, *age.*, s. 8; Dard, *age.*, s.35-36; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 265; Nasır Ahmed, *Bir Barış Tebliği*, s. 8; Zahir, *age.*, s.36.

⁶²Nasır Ahmed, *Bir Barış Tebliği*, s. 8-9.

⁶³Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 1; Beşiruddin Ahmad, *A Present*, s. 41-43; FK. Khan Durrani, *The Ahmadiyya Movement*, Lahore 1927, s. 24; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 265.

⁶⁴Ahmet Özalp, "Kadiyânîlik", *Şamil İslam Ansiklopedisi*, IV/240.

Sialkot'ta girdiği imtihanlarda başarılı olamayınca babası onu yeniden Kâdiyân'a çağırmıştır. Burada babasına yardım edememesinden dolayı dışlanan Gulam Ahmed o zamanki durumunu şu sözlerle açıklamıştır; ‘‘Babam bana olan ümitlerinin altına bir çizgi çizdi ve beni, ekmeğini yiyen ve fakat onun için bir şeyler yapmayan bir misafirden birazcık daha ileride gördü.’’⁶⁵

Böylece inzivaya çekilen Gulam Ahmed babasının 1876 yılındaki ölümüne kadar İslami ilimler (Kur'an, Hadis, Tefsir) ve diğer dinler hakkında bilgiler toplamaya çalışmış ve makaleler yazmıştır.⁶⁶

1.1.4.Hastalıkları

Gulam Ahmed çocukluğunda ve ileriki yaşlarında sürekli hastalıklara maruz kalmıştır. Bu hastalıklar şunlardır: Histeri, karasevda, baş dönmesi, migren, kalp çarpıntısı,verem, göğüs ve idrar yolları hastalıkları ile uykusuzluk, diyabet, sinir zayıflığı, unutkanlık, kolera ve hipokandiriyadır. O ayrıca çok dalgın ve unutkan bir kişiliğe sahiptir. Toprak yeme alışkanlığı da bulunan Gulam Ahmed tatlı ve şeker de düşkündür.⁶⁷

Bütün bu hastalıkları içerisinde en çok muzdarip olduğu iki hastalığı idrar tutamama ve şeker yemesi olmuştur. O bu hastalıklarını şöyle dile getirmiştir: ‘‘İki hastalık peşimi hiç bırakmıyordu.Birisi bel tarafımdan yukarıda, diğeri ise bel tarafımdan aşağıda idi. Üst taraftaki migren (şeker yemekten kaynaklı baş ağrısı), alt taraftaki ise idrar akması idi.’’⁶⁸

Bize göre geçirmiş olduğu bu hastalıkların tamamı ister istemez Gulam Ahmed'in karakterini etkilemiştir. Özellikle yalnız kalmak istemesinin ve dünya işlerine ilgisiz kalmasının temel nedeni de bu hastalıklar olmuştur. Ancak yine de dünya işlerinde başarısız oluşunu, küçük yaştan itibaren inzivaya çekilmeyi sevmesinive birtakım iddialarla ortaya çıkmasını bütününüle hastalıklarına bağlamak doğru olmaz. Onlar tamamen şahsiyetinin özelliklerinden kaynaklanmıştır.

⁶⁵Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 47.

⁶⁶Beşiruddin Ahmad, *Hadhrat-Ahmad*, s. 11; Nadwi, *age.*, s. 8.

⁶⁷Mevdudi, *Kadiyanilik*, s. 18-20; Zahir, *age.*, s. 36-38; Fığlalı, *Kâdiyânîlik*,s. 47-48; Halil İbrahim Bulut, *Dünden Bugüne Siyasi-İtikâdi İslam Mezhepleri Tarihi*, Ankara 2012, s.516; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s.26.

⁶⁸Gulam Ahmed, *Hakikatü'l-Vahy*, s. 206-207.

1.1.5.Yaşadığı Dönem

Gulam Ahmed Hindistan'ın Sihlerin elinden kurtulup İngiliz sömürmesine geçtiği dönemde yaşamıştır. Sihler o dönemde Gulam Ahmed'in ailesinin arazilerini elinden almış, onlara ve diğer Müslümanlara büyük sıkıntılar yaşatmıştır. Gulam Ahmed'in dedesi Mirza Gül Muhammed zamanında Kâdiyân civarında seksen beş köy üzerinde hâkimiyeti olmasına rağmen Sihlerin iktidarı esnasında bu ailenin bütün evleri gasp edilmiş ve ailenin birçok üyesi sürgün edilmiştir. Sihler birçok köyü ele geçirmiş ve büyük bir güç haline gelmişlerdi. Babası Mirza Gulam Murtaza son Sih Guru Ranjit Singh iktidarının sonlarına doğru Kâdiyân'a gelmiş ve çabaları sonucunda beş köyü geri almayı başarmıştır⁶⁹

Babası Mirza Gulam Murtaza 1849 yılında bölgeyi Sihlerden kurtaran İngiliz Hükümetine tam bir bağlılıkla hizmet etmiştir. Bu bağlılık ve hizmetten Gulam Ahmed ömür boyu memnuniyetini şöyle dile getirmiştir; “Babam Murtaza, Sih idaresinden çok çektiği için, susamış bir adamın hareketiyle İngilizlerin ülkeyi fethetmelerini bekledi. Bu iş gerçekleşince, sanki bir hazine bulmuş gibi sevindi. 1857 Sipahi ayaklanmasında İngiliz hükümetine tamamen sadık kaldığı gibi, ayaklanmanın bastırılması için 50 atlı süvari ile hükümete yardım etti. Kardeşim Mirza Gulam Kadir de orduda hizmet etmiştir.”⁷⁰ “Ailem İngiliz Hükümetinin menfaatleri uğruna kanını esirgemedi ve sonsuza dek esirgemeyecektir.”⁷¹

Gulam Ahmed ailesinin hükümete karşı içtenlikle samimiyetini ve yapmış olduğu fedâkarlıkları her defasında dile getirmiş ve ailesini İngiliz Hükümetinin diktiği bir fidan olarak tanımlamıştır.⁷²

İngilizlerin Hindistan'da hâkimiyet sahibi olduğu dönemde yaşayan Gulam Ahmed de hayatı boyunca ailesi gibi İngiliz Hükümetinin savunucu ve

⁶⁹Gulam Ahmed, *Kitâb al-Bariyya*, s. 5-9; Gulam Ahmed, *The Essence*, s. 3-7; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/cemaati-tanimak-icin/440-mueslueman-ahmediye-cemaati-kimdir.html>. 12.11.2017; Sih Dini 15. yüzyılın sonlarında Hindistan'ın kuzeybatısındaki Pencap bölgesinde ortaya çıkmıştır. Sih dininin şekillenmesi ve akidesi Guru Nanak'ın (1469-1539) öğretileriyle oluşmuştur. Nanak'ın gayesi dinler arasında uzlaşma sağlayarak toplumsal ve ahlaki bir ıslahat meydana getirmektir. Tek Tanrı inancı mevcuttur. Hindistan dışında Sihler İngiltere, Güneydoğu Asya, Kuzey Amerika, Doğu Afrika, İtalya, Avustralya ve Yeni Zelanda olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerine dağılmış durumdadır. Bkz. Sayım, *agmd.*, s. 166.

⁷⁰Mirza Gulam Ahmad, *Tuhfe-i Kayseriyye*, Lahore 1899, s. 2 vd.; Ayrıca bkz. Beşiruddin Ahmed, *Hadhrat-Ahmad*, s. 11; Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 45; Dard, *age.*, s. 17-20.

⁷¹Gulam Ahmed, *Tiryaku'l-Kulûb*, s. 15.

⁷²Mirza Tahir Ahmad, *Tarih Gerçekleri Işığında İngiliz Fidanı*, çev. Muhammed Celal Şems, Tilford 1993, s. 10.

destekçisi olmuştur. Gulam'ın gerek ailesi gerekse kendisi İngiliz Hükümetine karşı bu tutumlarının ödülünü almışlardır.

1.1.6.Faaliyetleri ve Ölümü

Ahmedîler'e göre Gulam Ahmed, Allah tarafından ilk vahyi 1876 yılında 40 yaşında iken almıştır. Şöyle ki 1876 yılında babası hastalanınca bir ses kendisine "Göge ve târika (sabah yıldızına) andolsun." (Târik 86/1) demiştir. Bu ses babasının güneşin batışından sonra öleceği anlamına gelmektedir. Bunun üzerine babasının ölümü ile ailenin geçimini nasıl idare edeceği korkusuna kapılmıştır. Tam bunun korkusunu yaşarken ses tekrar gelmiş ve Gulam'a "Allah kuluna kâfi değil midir?" (Zümer 39/36) demiştir.⁷³ Bu yaşananların ardından babası Gulam Murtaza o gün, güneş battıktan sonra ölmüştür. Böylece ilk vahiy alışı gerçekleşmiştir.⁷⁴

Gulam Ahmed, babasının ölümünden sonra işleri kardeşi Gulam Kadir'e devretmiş ve inzivaya devam etmiştir. Gulam özellikle Farsça, Arapça ve Urduca dillerinde yazılar yazmaya başlamış ve kendisini dini konularda geliştirmek için çalışmıştır. O, Hindu ve Hristiyanların Müslümanlara saldırılarını yoğunlaştırdığı 1877-1878 yıllarında Kâdiyân'da, yerel gazetelerde İslam'ı ve Müslümanları mudafa yazılarıyla adını duyurmuştur.⁷⁵ Böylece Gulam'ın çevresince umursanmayan kimliği ön plana çıkmış, hızla tanınmaya başlamış ve büyük ilgi görmüştür. Zaten bu dönemde Müslümanlar 1857 yılındaki başarısız ayaklanma sonrası kendilerine eziyet ve işkence yapan İngilizlerden öç alacak bir vaat olunmuş mesih (el-Mesihu'l Mev'ud) ve beklenen mehdi (el-Mehdiyu'l-Muntazar) düşüncesine sınırsız sarılmışlardı.⁷⁶

Gulam Ahmed, Müslümanların bekleyiş içindeki bu durumlarını ve kendisine olan ilgilerini iyi değerlendirmiştir. Bu esnada Hindu ve Hristiyanlara karşı 50 ciltlik bir reddiye yazacağını ilan etmiş, ancak bastırabilmek için

⁷³Ahmedilere göre Yüce Allah Gulam Ahmed'i bu ayetle teselli etmiştir. Gulam Ahmed bu olaydan sonra Allah'tan sınırsız bir şekilde lütuf ve yardım görmüştür. Bkz. Mirza Mübarek Ahmed, *Vadedilen Mesih*, çev. Macit Benice, Rabwah 1968, s. 19.

⁷⁴Gulam Ahmed, *The Essence*, s. 16-17; Beşiruddin Ahmed, *A Present*, s. 44; *Hadhrat-Ahmad*, s.11; Muhammed Ali, *The Founder*, s. 12, 18.

⁷⁵Zahir, *age.*, s. 144; Özalp, *agmd.*, s. 240.

⁷⁶Sönmez Kutlu, "Çağdaş Dini Hareketler, Vehhabilik, Kadiyanilik, Babilik-Bahailik", (Edt. Hasan Onat), *İslam Düşünce Ekolleri Tarihi*, Ankara 2005. s. 239.

Müslümanların abone olmasını istemiştir. Urduca dilinde *Berahin-i Ahmediye* adıyla kaleme aldığı eserin ilk cildini 1880 yılında yayınlamıştır. 1884 yılına gelindiğinde bu eserin ilk dört cildi tamamlanmıştır.⁷⁷ Başlangıçta elli cilt olacağı bildirilen *Berahin-i Ahmediye*'nin 1905 yılında yayınladığı V. cildinin önsözünde beş ciltle yetinildiği, böylece –elli ile beş arasında bir sıfır farkı olduğundan- verilen sözünde yerine getirildiği ifade edilmiştir.⁷⁸

Bize göre Hristiyan ve Hindulara yazmış olduğu yazılarla ve *Berahin-i Ahmediye* eseriyle belli bir taraftar toplayan ve Müslümanların gönlünü kazanan Gulam Ahmed'in kendisine güveni artmış ve hayatında büyük değişikliklere yol açacak ve bütün İslam dünyasını ilgilendirecek fikirler ileri sürmüştür. Bu fikirlerine ilk olarak mücedditlikle başlamış daha sonra mehdi, mesih, nübüvvet ve krişnalıkla devam etmiştir.

Gulam Ahmed 1303/1885 yılında kendisinin hicri XIV. yüzyılın müceddidi olduğunu belirtmiş, insanları karanlıktan aydınlığa çıkartmak ve İslam'ı yenilemek için gönderildiğini ilan etmiştir.⁷⁹ Mücedditlik ilan edebilme cesaretini *Berahin-i Ahmediye* eserinin ilk iki cildinde mücedditlik izlenimi verdiği halde Müslümanlar tarafından fazla yadırganmamış olmasından bulmuştur. Müslümanların karşı çıkmaması Gulam Ahmed'i cesaretlendirmiştir. XIV. yüzyılda ondan başka kimsenin mücedditlik iddiasında bulunmaması da Gulam Ahmed'in bu yüzyılın müceddidi olduğunu ileri sürmesinde etkili olmuştur.⁸⁰

Bu yıllarda Gulam Ahmed'in seyahatleri fikirlerini yaymak amacıyla sürekli devam etmiştir. 1885 ile 1888 yılları arasında Hoshiarpur'u, Keşmir'i ve birçok yeri ziyaret etmiştir. Gulam bu seyahatlerinde diğer dinlere karşı kendi görüşlerini savunmaya geçmiş ve onlarla tartışmalara girmiştir. İlk olarak 1886'da Hinduların Arya Samac grubuyla giriştiği tartışmada ortaya koyduğu delillerle üstünlük kazanmış ve artık kendine güveni daha da artmıştır. Bu yılın sonuna

⁷⁷Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 2; Durrani, *age.*, s. 24-25; Ethem Ruhi Fırlalı, *Günümüz İslam Mezhepleri*, İzmir 2008, s.471-472; Detaylı bilgi için bkz. Mirza Gulam Ahmad, *Berâhin-i Ahmediyye I-II*, çev. Komisyon, Tilford 2012; *Berâhin-i Ahmediyye III*, çev. Komisyon, Tilford 2014; *Berâhin-i Ahmediyye IV*, çev. Komisyon, Tilford 2016.

⁷⁸Mirza Gulam Ahmad, *Berâhin-i Ahmediyye*, c. V. Kadiyan 1905, s. 7 (önsöz).

⁷⁹Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 2; Zahir, *age.*, s. 146,147; Fırlalı, *agmd.*, s. 137; Özalp, *agmd.*, s. 240; Yönm, *agm.*, s. 181.

⁸⁰S. Muhammed Tufail, *Al-Ahmadiyya*, Londra ty., s. 5.

doğru Urduca diliyle *Surme-i Çeşm-i Arya* adlı kitabını yazmıştır.⁸¹ Seyahatlerine devam eden Gulam Ahmed, 1 Aralık 1888 yılında gittiği Luziyana’da bir bildiri yayınlamış ve Allah’ın kendisine taraftarlarından ‘biat’ alarak ayrı bir cemaat oluşturmasını istediğini bildirmiştir.⁸²

Gulam Ahmed biatı şöyle tanımlamıştır: “Biat kelimesinin anlamı gerçekten bir insanın kendi kendisini satmasıdır.” “Biat, yüce Allah’a canımızı teslim etmek demektir. Bu da biz bugün canımızı Yüce Allah’a sattık demektir.”⁸³

Buna göre Gulam Ahmed gönül iradesiyle kendisine uymayan birinin sadece dili ile biat etmesinin doğru olmadığını açıklamıştır. Ona göre Allah ‘Ben senin evinin avlusunda bulunan herkesi koruyacağım’ vaadinde bulunmuştur. Burada kastedilen evin toprak ve kerpiçten yapılmış ev olmadığını belirten Gulam Ahmed, kendisine tam bir itaatle bağlananların (biat edenler) ruhani ve manevi evinin içinde olduklarını ve onlarında korunacağını belirtmiştir.⁸⁴

Gulam Ahmed, Luziyana’dayken bir duyuru ile biatın amacını ve şartlarını açıklamış ve biat etmek isteyenlerin sünnete uygun olarak istihare duası sonrası Luziyana’ya ulaşmalarını ve kendisine biat etmelerini istemiştir.⁸⁵

Gulam Ahmed biattan yaklaşık iki yıl sonra kendisine yönelik düşüncelerini bir adım daha ileriye taşımış ve 1890 veya 1891 yılında Allah’tan aldığı vahiylerle göre İsa b. Meryem’in tabii bir ölümle öldüğünü ve kendisinin Müslümanların beklediği ‘mesih ve mehdi’ olduğunu bildirmiştir.⁸⁶ Bu konudaki görüşlerini arka arkaya yayımladığı *Fat-he İslam, Tavzih-i Meram* (22 Ocak 1891) ve *İzale-i Evham* (3 Eylül 1891) adlı Urduca kitaplarında açıklamıştır.⁸⁷

---

⁸¹Mevlana Muhammed Ali, *The Ahmadiyya Movement 1, The Founder*, Lahor 1918, s. 26; Nadwi, *age.*, s. 36-37.

⁸²Mirza Masrur Ahmed, *Biat Şartları ve Bir Ahmedinin Sorumlulukları*, çev. Abdulgaffar Han, İstanbul 2008, s. 13; Kerimullah Zirvi, *Welcome To Ahmadiyyat The True Islam*, USA 2002, s. 216; Durrani, *age.*, s. 33.

⁸³Gulam Ahmed, *Melfuzât*’tan naklen Masrur Ahmed, *Biat Şartları*, s. 10-11.

⁸⁴Mirza Gulam Ahmed, *Nuh’un Gemisi*, çev. Muhammed Celal Şems, İstanbul 2008, s. 20.

⁸⁵Gulam Ahmed *İstihar Tekmil-i Tebliğ*’den (12 Ocak 1889) naklen Masrur Ahmed, *Biat Şartları*, s. 8-9, 13-15; Mevlana Muhammed Ali, *Call of Islam*, Lahore 1959, s. 36.

⁸⁶Muhammed Ali, *The Ahmadiyya 1*, s. 19; Durrani, *age.*, s. 46; Nadwi, *age.*, s. 40-41; Mirza Nasir Ahmad, *An Account of the Last Days and Death of Hazrat Mirza Ghulam Ahmad in Lahore*, Lahor, 2006, s.14; Mevdudi, *Kadiyanilik*, s. 24.

⁸⁷Dard, *age.*, s. 224; Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 53.

Gulam Ahmed, mesih ve mehdi görüşünü şöyle açıklamıştır. Hz. İsa bilindiği gibi çarmıhta ölmemiştir. Öldü sanılarak mezara konmuş; lakin o tekrar kendisine gelmiş ve yaralarını Merhem-i İsa denilen bir ilaçla iyileştirmiştir. Şifa bulduktan sonra İncili yaymak ve özellikle kayıp On İsrail Koyununu bulmak için Keşmir'e seyahat etmiştir. Orada 120 yaşında ölmüş ve Srinagar'a defnedilmiştir.⁸⁸ Bundan dolayı aslında beklenen mesih, İsa b. Meryem olmayıp, yaratılış bakımından ona benzeyen ve Muhammed ümmetinden birisi olacaktır. İşte bu mesih, Gulam'ın ta kendisidir. Müslümanların beklediği mehdide ayrı kişi olmayacak, mesih ile aynı kişi olacaktır. Ona göre kendisi hem Hz. Muhammed'in hem de Hz. İsa'nın ruhunu taşıdığı için barışçıdır; cihadı kılıçla değil propaganda ile yapıp İslam'ı yayacaktır. Ayrıca bu davasında ona inanmak zorunludur.⁸⁹ Böylece yeni bir adım atmış ve kendisinin hem mesih hem de mehdi olduğunu belirtmiştir.

Bu konudaki düşüncelerini: "Sonra on iki yıl boyunca -ki az zaman değildir- Allah Tealanın bana, benim beklenen İsa olduğumu, bütün şiddet ve ısrarla söylediğinden gafil kaldım. Ve İsa'nın (as) inmediğinden emindim. Fakat on iki yıl geçince, gerçek akide bana göründü. Ve bana beklenen İsa olduğuma dair ilhamlar gelmeye başladı." sözleriyle açıklamıştır.⁹⁰

Gulam Ahmed bu yıllarda kendisine biat edenleri sevgi ve kardeşlik bağıyla bir arada tutmak ve imanlarını kuvvetlendirip bilgili olmalarını sağlamak amacıyla 27 Aralık 1891 tarihinde Kâdiyân'da bir toplantı düzenlemiştir. Senede bir kere yapılan bu toplantılara Jalsa Salana(Yıllık toplantı) ismi verilmiştir. 1891 yılından sonra bulundukları her ülkede yoğun bir katılımı bu toplantılar düzenlenmektedir.⁹¹

Gulam Ahmed, 1896 yılı 26-29 Aralık tarihleri arasında Lahor'da düzenlenen Büyük Dinler Konferansı'na katılmıştır. Bu konferansta bir tebliğ sunmuş ve bu tebliğ hakkında, "Allah'ın bana bildirdiğine göre sunulan

⁸⁸Mirza Gulam Ahmad, *İsa Mesih Hindistan'da* çev. Abdulgaffar Han, İstanbul 2008, s.17; Mevlana Muhammed Ali, *The Ahmadiyya Movement II The Doctrine*, Lahore 1918, s. 29.

⁸⁹Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 20 vd.; Fığlalı, *agmd.*, s.137; Özalp, *agmd.*, s. 240.

⁹⁰Gulam Ahmad, *I'caz'ül Ahmediyy, Mülhaku Nüzul'il Mesih*, s. 7'den naklen Mevdudi, *Kadiyanilik*, s. 24.

⁹¹Raşit Paktürk, "Jalsa Salana Önemi, Bereketi ve Sorumluluklarımız", *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, c:1, sy:2, Frankfurt 2011, s. 39-45.

tebliğlerden en üstünü olacak ve galip gelecek. Diğer bütün dinlerin savunucuları bu tebliğ karşısında aciz kalacaklar. Kur'an ve İslam'ın ışığı bu tebliğle etrafa dağılacaktır” demiştir.⁹²

Fığlalı'ya göre Gulam Ahmed'in bu vahyi aldığını belirtmesi aslında nübüvvet iddiasında bulunacağının bir ön aşaması olmuştur. Bu iddialarından sonra Müslümanlar, Hristiyanlar ve Arya Samac mensupları Gulam'a karşı çıkmışlardır. Ancak Gulam, bu karşı çıkışlara rağmen arka arkaya yazdığı Arapça eserlerle iddialarını sürdürmüştür. Ayrıca muhaliflerinin felaket ve ölüm gibi gelecekleriyle ilgili kötü haberler vermiştir. Bu konuları *Keramatu's-Sadıkîn*, *Nuru'l-Hakk* ve *Sırru'l-Hilafe* adlı eserlerinde açıklamıştır.⁹³

Gulam Ahmed 1900 yılının Zilhicce ayının 10. gününe (11 Nisan) denk gelen Kurban Bayramı'nda “Hutbetü'l-İlhamiyye” adıyla bir hutbe okumuştur. Bu hutbe kendi sözlerine göre bir benzerinin okunması mümkün olmayan bir hutbedir. Onun dışında başka bir insanın onun benzerini söylemesi imkânsızdır. Çünkü o Yüce Allah'ın kendisine vahyettiği hakikatlerdir. Böylece kendisinin Yüce Allah'tan vahiy aldığını belirtmiştir.

Bu hutbeden yaklaşık bir yıl sonra taraftarı Mevlevî Abdulkerim cuma hutbesinde Gulam için nebî ve resûl sıfatlarını kullanmıştır. Oradaki cemaatten bazıları bu sözler üzerine itiraz etmiş, ancak Gulam Ahmed Mevlevî Abdulkerim'in sözlerine karşı çıkmamış ve kendisinin de bu görüşte olduğunu belirtmiştir. İtirazlar çoğalınca da “Peygamberin sesinden fazla sesinizi yükseltmeyin”(Hucurat 49/2) ayetiyle karşılık vermiştir. Böylece Gulam Ahmed'in hayatında müceddidlik, mehdi ve mesihlik iddialarının ardından yeni bir evre başlamıştır.⁹⁴

Gulam Ahmed ilk başta karşı çıkmadığı ve hatta doğruluğunu onayladığı bu sıfatlarla ilgili Müslümanlardan ve kendi cemaatinden itirazlar çoğalınca çok farklı yorumlarda bulunmuştur. Kendisinin ‘yeni bir kitap getiren kişi’ anlamında peygamber olmadığını, nübüvvetinin ‘Allah'ın seçilmiş ve has bir kulu’ manasında değerlendirilmesi gerektiğini, mecazî anlamda zillî (gölge) ve buruzî

⁹²Mirza Gulam Ahmed, *İslamiyetin Öğrettiği Esaslar*, çev. Şinasi Siber, İslamabad 1992, s. 4-8.

⁹³Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 55; Neşet Çağatay-Agâh Çubukçu, *İslâm Mezhepleri Tarihi*, Ankara 1985, s. 229.

⁹⁴Nadwi, age., s. 57-59; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 267-268; Zahir, age., s. 146.

(yeniden belirleme) biçiminde anlaşılabileceğini, ayrıca Allah tarafından kendisine haberler ilham edilmesi açısından ‘muhaddes’ (yansıma) olduğunu ifade etmiştir.⁹⁵

Fığlalı’ya göre, bu sözler üzerine Gulam’ın taraftarları ikiye bölünmüştür. Onların bir kısmı bu sözlerin gerçek manada resul anlamında olmadığını, bu resullüğün mecâzi anlamda olduğunu (Lahor kolu), bir kısmı ise gerçek manada resul anlamında olduğunu (Kâdiyân kolu) iddia etmişlerdir.⁹⁶

Gulam Ahmed nübüvvet iddiasından sonra bir adım daha atarak 1904 yılının Kasım ayında Sialkot’ta Allah’tan geldiğini iddia ettiği bir vahiyle kendisinin Hindular için Tanrı Vişnu’nun avatari Krişna olduğunu iddia etmiştir. Şöyleki buna göre O, “Bana vahyolunduğuna göre Raca Krişna, benzeri Hindu Rişiler ve Avatarlar arasında bulunmayan çok büyük ve kâmil bir insandı. O zamanının bir Avatari, yani nebisi idi ve kutlu ruhu Allah’tan almıştı... Yüce Allah ahir zamanda onun manevi bir mümessilini çıkaracağını vaad etmişti ve işte şimdi Allah bu sözünü benim vasıtamla gerçekleştirmiş bulunmaktadır. ” demiştir.⁹⁷

Bize göre kendisi hakkında öne sürdüğü bu fikirler ile Hindistan’da bulunan tüm dinleri birleştirme düşüncesine sahip olduğu söylenebilirse deo bunda başarıya ulaşamamıştır. Tarihe baktığımızda bu şekilde dinler arası uzlaştırma ile insanları bir çatı altında toplamaya çalışan tek kişi Gulam Ahmed olmamıştır. Daha öncede bu konuda düşüncelerini ileri sürenler olmuştur;⁹⁸ ancak onlar da bir başarı elde edememişlerdir.

Gulam Ahmed’in her geçen gün şiddeti artan hastalıkları onu zayıf düşürmüştür. Artık ömrünün sonuna geldiğini hissederek, 06 Ocak 1906 tarihinde *el-Vasiyye* (Vasiyet) adlı eserini yayınlamıştır. Bu eserde kendisinden sonra idari işlerin yürütülmesiyle ilgili ‘Sadr-ı Encümeni Ahmediye’yi kurmuştur. Ayrıca ölüm zamanının çok yaklaştığını, Allah’ın kendisine vahiyler ile haber verdiğini belirterek bu konuda şunları söylemiştir: “Mukadder olan ecelin (ölümün)

⁹⁵Gulam Ahmad, *Hakikatü'l-Vahy*, s. 28, 38; Muhammed Ali, *The Ahmadiyya 1*, s. 46-47; Mumtaz Ahmed Faruqi, *Truth Triumphs*, Lahore 1967, s. 20-21; Fığlalı, *agmd.*, s. 138.

⁹⁶Bkz. Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 58.

⁹⁷Mirza Gulam Ahmad, *Lecture Sialkot*, Tilford 2007, s. 38-39; Ayrıca bkz. Muhammad Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 22-23; Korkmaz, *agm.*, s. 537

⁹⁸Hinduizmle-İslam’ı bileştirmeye çalışan Guru Nanak (1469-1538) ile Ekber Şah’ı (1556-1605) Hindistan’ın Dini ve Fikri Yapısı başlığı altında ele aldık.

yaklaşmıştır ve senin için küçük düşürücü olan şeylerin zikrini geride bırakmayacağız... Ben senden razı olduğum halde öleceksin. Senin ölüm vaktin yaklaşmıştır. Çok az (ve sayılı) günler kalmıştır. O gün herkes üzülmüş olacaktır.”⁹⁹

Gulam Ahmed, 1908 yılında Mayıs ayının sonunda Lahor’da üniversite salonunda yapılacak dini bir konferansa katılmak üzere, Nisan ayında Lahor’a gitmiştir. Burada konferans için hazırladığı tebliği ‘*Peyğam-ı Sulh*’u tamamlamak üzere iken diare (ishal) artmış ve Gulam 26 Mayıs 1908 tarihinde Lahor’da tebliğini okuyamadan ansızın ölmüştür. Cenazesi ertesi gün Kâdiyân’a nakledilmiş ve kendisi için hazırlanmış kabre defnedilmiştir.¹⁰⁰

1.2.Eserleri

Gulam Ahmed çoğunluğu Urdu dilinde, bir kısmı da Arapça ve Farsça olmak üzere irili-ufaklı yaklaşık 80 kitap yazmıştır. Bu kitapların çoğunluğu dini içeriklidir. Kitapları şunlardır;

Berahîn-i Ahmediyye I-V, Puranî Tahrireyne, Sürme Çeşme, Şahna-ı Hakk, Sebz İştihar, Fat-he İslâm, Tavzih-i Meram, İzale-i Evham I-II, El Hakk Mübahase Ludyana, El Hakk Mübahase Delhi, Asuman-ı Feyzile, Nişan-ı Asumanî, Ayna-i Kemalât-ı İslâm, Barakât-üd Dua (Duanın Bereketleri), Hüccetü’l İslâm, Sahha-i Ke İzhar, Ceng-i Mukaddes, Şehadetü’l Kur’an, Tuhfe-i Bağdat, Kerametü’s Sadıkîn, Hamametü’l Büşra, Nurü’l Hakk I-II, İtmamü’l Hücce, Sırrü’l Hilâfet, Enverü’l İslâm, Minanu’r Rahman, Ziyaü’l Hakk, Nurü’l Kur’an I-II, Mi’yarü’l Mezahib, Ariya Derm, Sat Bahân, İslâmî Usûl ke Felâsîfî (İslâmiyetin Öğrettiği Esaslar), Encâm-ı Ethem, Sirac-ı Münir, El-İstifta, Hüccetullah, Tuhfe-i Kayseriyye, Celse-i Ahbab, Mahmud-ki Amin, Kitâb-al Bariyya, Zarûretü’l İmam, Necmü’l Hüda, Raz-i Hakikat, Keşfü’l Gışa, Eyyamu’s Sulh, Hakikatü’l Mehdi, Jesus in India (İsa Mesih Hindistan’da), Sitare-i Kayseriyye, Tiryaku’l Kulûb, Tuhfe-i Gazneviyye, Rûdad-ı Celse Dua, Hutbetü’l İlhamiyye, Lücce-tun Nur, Goverment Angraizi or Cihad, Tuhfe-i Golarviyye, Erbaîn I-IV, İcazü’l Mesih, Ayk Galti ke İzale (Bir Yanlış Anlamanın İzalesi), Dafîü’l Belâ, El Hüda, Nüzûlü’l

⁹⁹Mirza Gulam Ahmed, *Vasiyet*, çev. Muhammad Jalal Shams, İstanbul 2008, s. 6-7, 23.

¹⁰⁰Mirza Beşiruddin Ahmad, *Ahmadiyyat or The True Islam*, çev. Muhammad Zafrullah Khan, Islamabad 2007, s. 5; Muhammad Ali, *The Ahmadiyya I*, s. 52; Zahir, *age.*, s. 165; Muhammed Ebu Zehra, *İslam’da İtikâdi, Siyasî, Fıkhi Mezhepler Tarihi*, Çev. Sıbğatullah Kaya, İstanbul 2014, s. 253.

*Mesih, Kasht-i Nuh (Nuh'un Gemisi), Tuhfetü'n Nedve, İcaz-ı Ahmedî, Mevahibür Rahman, Nazım-ı Davet, Tezkeretü's Şehadeteyn, Sîretü'l Abdal, Lecture Lahor, Lecture Sialkot, Lecture Ludyana, El-Vasıyye (Vasiyet), Çeşme-i Mesîhî, Tecelliyat-ı İlâhiyye, Hakikatü'l Vahy, Çeşme-i Ma'rifet, Peygâm-ı Sulh.*¹⁰¹

Eserlerinin başta İngilizce, Arapça, Fransızca, Almanca, İspanyolca ve Türkçe olmak üzere birçok dile çevirisi yapılmıştır. Biz burada eserlerinin bir kısmını tanıtacağız.

1.2.1. Berâhin-i Ahmediye

Gulam Ahmed 1880 yılında Hindu ve Hristiyanlara karşı *Berâhin-i Ahmediye* adında 50 ciltlik bir eser yazacağını dile getirmiş ve 1884 yılına kadar ilk dört cildini Amritsar'da, 1905 yılında beşinci cildini de Kâdiyân'da yayınlamıştır. Birinci cildi 52, ikinci cildi 80, üçüncü cildi 180, dördüncü cildi 361 ve beşinci cildi 428 sayfadan oluşan bu eser Ahmedîlere göre Gulam'ın en kapsamlı çalışması olmuştur. Bu eserde Gulam Ahmed İslam dinini diğer dinlere karşı savunmuş, kendisi hakkında kerametlerden bahsetmiş, vahyin kesilmediğini, peygambere tam manasıyla itaat eden bir kişinin bazı özel bilgilere bürüneceğini belirtmiş ve İngiliz Hükümetine sadakatini dile getirmiştir.¹⁰²

Bu eserin ilk olarak İngilizceye çevirisi Mirza Masum Beg tarafından 1955 yılında başlatılmıştır. Daha sonra ise komisyon tarafından tamamlanmıştır. Gulam Ahmed'in ilk eseri olan *Berâhin-i Ahmediye*, onun Müslümanlar arasında itibar kazanmasında etkili olmuştur.¹⁰³

1.2.2. Fat-he-Islam

Gulam Ahmed 1891 yılında Urduca dilinde yazdığı bu eserinde İsa b. Meryem'in diğer nebiler gibi tabii bir ölümle öldüğünü, kendisinin ise Allah tarafından gönderilen Hristiyanlar ve Müslümanların beklediği mesih ve mehdi

¹⁰¹Kitaplarının yazılış tarihleri ve sayfa sayıları için bkz. <http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-gulam-ahmed/86-hz-ahmedin-eserleri.html>. 12.11.2017.

¹⁰²Ahmedîlere göre, Ehli Hadis Fırkasının lideri Muhammed Hüseyin Batalavi bu kitap hakkında şu sözleri söylemiştir: Bizce bu eser, bu devir ve ihtiyaçları bakımından eşsizdir. İslam'da bugüne denk bunun bir benzeri kaleme alınmamıştır. Detaylı bilgi için bkz. Mirza Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, çev. Raşit Paktürk, Almanya 2013, s. 150-151.

¹⁰³Mirza Gulam Ahmad, *Berâhin-i Ahmediyye I-II*, çev. Komisyon, Tilford 2012, ss. 199; *Berâhin-i Ahmediyye III*, çev. Komisyon, Tilford 2014, ss. 319; *Berâhin-i Ahmediyye IV*, çev. Komisyon, Tilford 2016, ss. 506; *Berâhin-i Ahmediyye V, Ruhani Hazain* içerisinde, c.XXI, ss. 473.

olduğunu açıklamıştır. Ayrıca Hz. İsa'nın öldü sanılarak mezara konmasından, mezardan çıkıp kendisini Merhem-i İsa ile iyileştirmesinden ve Keşmir'e gidip orada 120 yaşında ölmesinden bahsetmiştir. Beklenen mesihin İsa b. Meryem değil ona yaratılış bakımından benzeyen Hz. Muhammed'in ümmetinden birisinin olacağını ve bu kişinin de kendisi olduğunu söylemiş ve mesih ile mehdinin aynı kişi olduğunu da belirtmiştir. 1973 yılında Pakistan'da Qazi Muhammed Aslam ve Mr. Nureddin Muneer tarafından '*The Victory of Islam*' adıyla İngilizceye çevrilen bu eser son olarak 2008 yılında yeniden yayınlanmıştır.¹⁰⁴

1.2.3.Tavzih-i Meram

Gulam Ahmed 1891 yılında Urduca dilinde yazdığı bu eserinde Hz. İsa'nın canlı olarak gökyüzüne kaldırılması ve dünyanın son günlerinde maddi bedeniyle geri dönmesi konusundaki geleneksel Müslüman ve Hristiyan inancını ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. İlk olarak 1972 yılında Qazi Muhammed Aslam tarafından İngilizceye çevrilen bu eser 2004 yılında yeniden Chaudhry Muhammad Ali tarafından çevirisi yapılarak yayınlanmıştır.¹⁰⁵

1.2.4.Barakat-üd Dua

Gulam Ahmed, 1893 yılında Urduca kaleme aldığı bu eserde duanın bereketlerinden ve kabul olma şartlarından bahsetmiş, aynı zamanda kabul olmuş kendi duasından da örnekler vermiştir.

1973 yılında '*Blessing of Prayer*' adıyla Rabwah'ta İngilizceye çevrilmiş bu eser 2012 yılında da Muhammed Celal Şems tarafından '*Duanın Bereketleri*' adıyla Türkçeye tercüme edilmiştir.¹⁰⁶

1.2.5.İslamî usûl ke Felâsifi

Gulam Ahmed, 1896 yılının Aralık ayında Lahor'da toplanan 'Büyük Dinler Konferansında' tebliğ sunmuştur. Birçok konu üzerinde durduğu bu tebliğinde insanın cismanî, ahlâki ve ruhanî hallerinden, Allah'ın sıfatlarından ve mevcudiyetinden, kıyamet ve ahiret hayatından, bilginin dereceleri ve kaynaklarından, ilham, temiz rüya ve vahiy konularından, son olarak da Hz.

¹⁰⁴Mirza Gulam Ahmad, *Victory of Islam*, çev. Mubarek Ahmed Nazir, İslamabad 2008, ss. 56.

¹⁰⁵Mirza Gulam Ahmad, *Elucidation of Objectives*, çev. Chaudhry Muhammad Ali, İslamabad 2004, ss. 95.

¹⁰⁶Mirza Gulam Ahmed, *Duanın Bereketleri*, çev. Muhammed Celal Şems, İstanbul 2012, ss. 76.

Muhammed'in hayatından bahsetmiştir. Bu eser toplumda ve basında büyük yankı bulmuş hakkında 'hakikatin ta kendisi', 'insanoğlu için özel bir müjde', 'hikmet dolu kitap' gibi yorumlar yapılmıştır.¹⁰⁷

1910 yılında Londra'da "*The Teachings of Islam*" adıyla yayımlanan bu tebliğ, 1992 yılında Şinasi Siber tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir.¹⁰⁸

1.2.6.Kitâbal-Bariyya

Gulam Ahmed, Urduca dilinde kendi hayatını kısa kısa anlattığı bu eseri 1898 yılında yazmıştır. Kitapta soyu, ailesi, doğumu, gençlik yılları, Hz. İsa ve vadedilen mesih konularından bahsetmiş, Deccal'in ortaya çıkış alametlerini saymıştır. 1996 yılında Zahid Aziz tarafından bir kısmı '*A Brief Sketch Of My Life*' adıyla İngilizceye tercüme edilmiştir.¹⁰⁹

1.2.7.Jesus in India

Kendisinin İsa Mesih olduğunu söyleyen Gulam Ahmed, bu görüşünü kanıtlayabilmek amacıyla ilk olarak Hz. İsa'nın yeniden dünyaya gelmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Hz. İsa'nın bilinenin aksine Yüce Allah tarafından göğe çıkarılmadığını, çarmıh hadisesinden kurtulduktan sonra Keşmir'e yolculuk ettiğini ve orada normal bir insan gibi tabii ölümle 120 yaşında iken vefaat ettiğini iddia etmiştir. Bu düşüncesini de Kur'an'ı Kerim'den, sahih hadislerden, bazı tıp ve tarih kitaplarından deliller göstererek savunmuştur.

Gulam Ahmed'in ölümünden sonra 1908 yılında kitap haline getirilen bu eser 2008 yılında Abdulgaffar Han tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir.¹¹⁰

1.2.8.Hutbetü'l İlhamiyye

Gulam Ahmed'in, 11 Nisan 1900'de Kurban Bayramı'nda Arapça olarak okuduğu bu hutbe 1901 yılında Kadiyan'da yayınlanmıştır. Bu hutbede Hz. Muhammed'in nübüvvet yönünden son olduğu gibi kendisinin de velayet yönünden son olduğunu ve bu manada kendisinin 'Hatemü'l Evliya' olduğunu

¹⁰⁷Mirza Gulam Ahmed, *İslamiyetin Öğrettiği*, s. 3-7.

¹⁰⁸Mirza Gulam Ahmed, *İslamiyetin Öğrettiği Esaslar*, çev. Şinasi Siber, İslamabad 1992, ss. 152.

¹⁰⁹Mirza Gulam Ahmad, *A Brief Sketch Of My Life*, çev. Zahid Aziz, Nottingham 1996, ss. 95.

¹¹⁰Mirza Gulam Ahmed, *İsa Mesih Hindistan'da* çev. Abdulgaffar Han, İstanbul 2008, ss. 128.

dile getirmiştir. Kendisinin mehdi ve mesih olduğunu bu eserinde de ifade etmiştir.¹¹¹

1.2.9.Ayk Galti ke İzale

Gulam Ahmed, 1901 yılında yazdığı bu eserde vahiy kapısının kapanmadığından ve bu kapının Allah’a varmanın tek yolu olduğundan bahsetmiştir. Bu kapıdan giren kişinin de Peygamberimizin zıllî (gölge) ve bürûzî (yansıma) olduğunu belirtmiştir. Kendisinin de bu manada nebi olduğunu ifade etmiş ve şariat getirmeyip Hz. Muhammed’in şariatini devam ettirmek için Allah tarafından gönderildiğini açıklamıştır. Bu durumun da Hz. Muhammed’in hâtemü’n-nebiyyîn olmasına engel teşkil etmediğini, Hz. Muhammed’in mührünün yine Hz. Muhammed’de kaldığını ifade etmiştir.

Urduca dilinde yazdığı 12 sayfalık bu eser 2012 yılında *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*’nin 5. sayısında “Bir Hatanın İzalesi” başlığıyla Türkçeye çevrilmiştir.¹¹²

1.2.10.Kasht-i Nuh

Gulam Ahmed 1902 yılında yazdığı bu kitabında kendi cemaatinden ve kendisine itaat edilmesi gerektiğinden, Kur’an-ı Kerim’in öneminden, Allah’ın gücünden ve Peygamberimiz hakkındaki ‘hâtemü’n-nebiyyîn’ (Ahzab 33/40) ayetinde yer alan hâtem kelimesinin ne anlama geldiğinden bahsetmiştir. Ayrıca vahiy kapısının kapanmadığını ve kendisiyle devam ettiğini belirtmiştir. Hz. İsa’nın ölümüne de değindiği bu kitapta kendisinin nasıl mesih olduğunu açıklamıştır. 2008 yılında Muhammed Celal Şems tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir.¹¹³

1.2.11.Lecture Sialkot

Gulam Ahmed, 2 Kasım 1904 tarihinde Sialkot’ta yapmış olduğu Urduca konuşmasında kendisinin Vişnu’nun en büyük Avatarı olan Raja Krişna olduğunu ifade etmiştir. Böylece Gulam sadece Müslümanların beklediği mehdi veya

¹¹¹Mirza Gulam Ahmad, *Hutbetü’l İlhamiyye*, Kâdiyân 1901, Rabva 1968.

¹¹²Gulam Ahmed, “Bir Hatanın İzâlesi”, *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:2, c:1, sy:5, Frankfurt 2012, s. 6-13.

¹¹³Mirza Gulam Ahmed, *Nuh’un Gemisi*, çev. Muhammed Celal Şems, İstanbul 2008, ss. 120.

Hristiyanların beklediği mesih değil aynı zamanda Hinduların beklediği avatar olmuştur. Henüz Türkçeye çevirisi yapılmamış olan bu eser İngilizceye tercüme edilmiştir.¹¹⁴

1.2.12.El-Vasıyye

Gulam, ölümünden iki yıl önce 6 Ocak 1906 tarihinde yazdığı, bu eserinde daha çok kendi ölümü üzerinde durmuştur. Ölüm vaktinin yaklaştığının kendisine bildirildiği konusunda vahiyler aldığını söyleyen Gulam, kendisinden sonra cemaatinin işleyişi ve düzeni hakkında bilgiler vermiştir. Sadr-ı Encümen-i Ahmediye adıyla bir meclis kurulmasını ve cemaatin yönetim işlerini bu meclisin idare etmesini istemiştir. Ayrıca bu eserde cemaati adına mezarlık kurulmasını ve bu mezarlığa defnedilebilmenin şartlarını da bildirmiştir. 2008 yılında Muhammed Celal Şems tarafından Türkçeye çevirisi yapılmıştır.¹¹⁵

1.2.13.Hakikatü'l-Vahy

Bu eser, 15 Mayıs 1907 yılında Kâdiyân'da Urdu dilinde yayınlanmıştır. Eserde Allah'ın sadece peygamberlere değil peygamberler dışındaki varlıklara bile vahyettiği üzerinde durulmuştur. Kendisinin şariat getiren nebi değil de zıllî ve bürûzi nebi olduğunu, Allahla konuşmasından dolayı da muhaddes olduğunu ifade etmiştir. Kendisinin en çok vahiy alma şerefine nail olduğunu, Allah'ın kendisine nebi adını verdiğini bu bağlamda hem nebi hem de ümmeti olduğunu belirtmiştir. Bu eserin henüz tercümesi yapılmamıştır.¹¹⁶

2.KÂDİYÂNÎLİK

2.1.Kâdiyânîliğin İsimlendirilmesi

Ahmediye, ilk başta kurucusunun adına nisbetle “Mirzâiye”, yaşadıkları yerin adından dolayı da “Kâdiyâniye” olarak isimlendirilmiştir. Ancak 1901 yılında yapılan Bombay nüfus sayımı esnasında Gulam Ahmed yayımladığı bir bildiride “Ahmediye” ismini aldıklarını şöyle açıklamıştır: “Cemaatimiz için benimsediğimiz isim “Müslüman Fırka-yı Ahmediye”dir. Bizim Peygamberimizin (sav) iki tane ismi vardı. Birisi Muhammed (s.a.v), ikincisi de Ahmed'dir (s.a.v).

¹¹⁴Mirza Gulam Ahmad, *Lecture Sialkot*, çev. Muhammed Ali, İngiltere 2007, ss. 85.

¹¹⁵Mirza Gulam Ahmed, *Vasiyet*, çev. Muhammad Celal Shams, Islamabad 2008, ss. 40.

¹¹⁶Mirza Gulam Ahmad, *Hakikatü'l-Vahy*, Lahor 1934.

Muhammed ismi celâli idi... Ancak Ahmed ismi cemâlî idi. Bundan murat şuydu ki Hz. Resulüllah (sav) dünyaya barış ve sevgiyi yayacaktır. İşte ancak bu sebepten bu fırkanın isminin “Müslüman Fırka-yı Ahmediye” konması uygun görüldü”¹¹⁷

Gulam Ahmed’in oğlu Beşirüddin Mahmud Ahmedde Ahmediyet ve Ahmediye gibi isimleri kullandıklarını, bunu da Ahmedî Müslümanları diğer Müslümanlardan ayırt etmek için seçtiklerini ifade etmiştir.¹¹⁸

Gerek kendi hareket mensupları gerekse Avrupalılar fırka için Ahmediye, Ahmediye Hareketi veya Ahmediye Movement isimlerini kullanmayı tercih etmişlerdir. Ancak bazı Müslüman yazarlar, onların bu ismi kullanışlarından asıl amaçlarının Hz. Peygamber’in isminden değil, Gulam Ahmed’in kendi isminden dolayı olduğunu ve böylece Müslümanları aldatma amacını güttüklerini söylemişler ve bu hareket için Kâdiyânîlik ismini kullanmayı tercih etmişlerdir.¹¹⁹

Biz bu çalışmamızda hem kendilerinin kullandığı “Ahmedîye” hem de Müslümanların kullandığı “Kâdiyânîlik” isimlerini birlikte kullanacağız. Ayrıca bize göre yeni bir mezhep olduğu için “Ahmedîye Mezhebi” ismini de kullanacağız.

2.2.Kâdiyânîliğin Ortaya Çıkışı

Bu mezheb,19. yüzyılın sonlarına doğru Hindistan’ın Pencab bölgesinin Kâdiyân şehrinde Gulam Ahmed (1835-1908) tarafından mücedditlik, mesihlik, mehdilik ve nübüvvet iddiaları üzerine bina edilmiş şahıs merkezli dînî bir harekettir.¹²⁰Gulam Ahmed 1888 yılında taraftarlarından biat alması ve yeni bir cemaat kurması konusunda vahiy aldığını iddia etmiştir. Bunun

¹¹⁷Muhammad Ali, *The Ahmadiyyah*,s.20; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/523-qmueslueman-frka-y-ahmediyeq-adnn-konulmas.html>. 12.11.2017; Ayrıca bkz. Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s.41; Özalp, *agmd.*, s. 240.

¹¹⁸Beşirüddin Ahmad, *Ahmediyet’e Davet*, s. 9.

¹¹⁹Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 42; Mevdudi, *Kadiyanilik*, 20-21; ‘Bu mezhebin orijinal adı Kadiyanilik’tir. Kadiyaniler Gulam Ahmed’in ölümünden 1914 yılına kadar Kadiyanilik adıyla anılmışlardır. Kadiyanilik adıyla İngiliz ajanı olarak tanındıkları için Müslümanlar arasında fazla yayılamadıklarını düşünen bir kısım mensupları bu ismi değiştirerek Ahmediyye ismini kullanmalarının daha doğru olacağını böylece de daha fazla yayılabileceklerini ve Müslümanlar arasında itibar görebileceklerini düşünmüşlerdir. Bundan dolayı da isimlerini Ahmediyye olarak değiştirmişlerdir’. Bkz. Zahir, *age.*,(Mütercim Önsözü), s. 8-9.

¹²⁰H.A. Walter, “The Ahmadiya Movement”, *The Religious Life of India*, Londra 1918, s. 111; Öz, *Mezhepler Tarihi*,s. 264; Özalp, *agmd.*, s. 240; M. T. Houtsma, “Ahmediye”, *İA*, I/221-222; Orhan Hançerlioğlu, *İnanç Sözlüğü Dinler-Mezhepler-Tarikatler-Efsaneler*, İstanbul 1975, s. 25.

üzerinetaftarlarından biat aldıktan sonra 1889 yılında kendi cemaatini kurmuştur.¹²¹Böylece Hindistan topraklarında yeni bir dini cemaat ortaya çıkmıştır.

2.3.Kâdiyânîliğin Ortaya Çıkışını Etkileyen Faktörler

İslam dininde mezheplerin ortaya çıkmasında birçok faktörün etkisi görülmüştür. Bu faktörler daha çok İslam'ın bünyesinden (İslam'ın mezheplerin varlığına bakışı, Kur'an-ı Kerim'in düşünce hürriyetine verdiği önem, ayetlerin muhkem ve müteşabih oluşu, vahyin üslubu vb.) ve Müslümanlar arasındaki siyasi kavgalardan doğmuştur.¹²² Herhangi bir mezhebin bu veya benzeri faktörlerin birkaçından ya da en az birinden etkilenmeden ortaya çıkması mümkün değildir. Kâdiyânîlik de bu faktörlerden etkilenecek şekilde ortaya çıkmış bir mezheptir. Bize göre özellikle tüm dinlerde var olan kurtarıcı fikrinin, Hindistan'da büyük zulümlere sebep olan İngiliz sömürgecinin ve Hindistanın sosyal ve siyasi yapısının Kâdiyânîliğin doğuşunda ve gelişmesinde etkileri olmuştur. Bu bölümde Kâdiyânîliğin doğuşunda etkili olan faktörleri kısaca değerlendireceğiz.

Kâdiyânîliğin doğuşunda etkili olan faktörlerin başında neredeyse bütün dinlerde var olan kurtarıcı inancı gelmektedir. Şöyle ki kurtarıcı fikri tarihin tüm zamanlarında ve tüm mekânlarında var olmuş, insanların bir umut içerisinde beklemelerine ve hayallerini diri tutmalarına sebep olmuştur.Bu kurtarıcı zulümle dolmuş olan dünyayı adaletle doldurmak, insanlığı hidayete ulaştırmak için gelecektir. Dünyevi yaşamın dini yaşamın önüne geçtiği, insanların ahlakının bozulduğu, insanların istemedikleri kişiler tarafından baskı ve zorlama altında kaldıkları, toplumda huzur ve refahın kalmadığı, siyasi, iktisadi ve sosyal açıdan çöküntülerin yaşandığı dönemler de bir kurtarıcı bekleyişi her zaman var olmuştur. Bu fikir Eski İran'da, Amerikalılar olarak bilinen Aztekler'de, Yeni Ginelilerde, eski Mısır, Çin, İran, Hint, Amerika ve Afrika yerlilerine kadar bütün kültürlerde mevcuttur.¹²³ Ayrıca Konfüçyanizmde, Maniheizmde,Mecusilikte,

¹²¹Zirvi,age.,s. 214; Şaziye Paktürk, *agm.*, s. 13;Çağatay-Çubukçu, *age.*, s. 229.

¹²²Ethem Ruhi Fırlı, "Mezheplerin Doğuşuna Tesir Eden Sebepler", *İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi IV*, Ankara, 1980, s. 115-131.

¹²³Mehmet Akben, *Hız İsa'nın Nüzülü Meselesi: Dini ve Politik Yaklaşımlar*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s. 6-7.

Sabîlikte, Budizmde ve Yahudilikte de bu inanç vardır.¹²⁴ Hemen hemen bütün dinlerde var olan kurtarıcı fikri, 19. yüzyılda dinlerin ortak coğrafyası kabul edilen Hindistan'da da yaygın bir inanış haline gelmiştir. İnsanların çoğunluğu kendi dinlerinde var olduğuna inandıkları kurtarıcıyı beklemeye başlamışlardır.

Gulam Ahmed'in de içinde bulunduğu dönemden etkilenecek kurtarıcı fikrini benimsediğini görmekteyiz. O dönem de Hindistan'da yaygın olan kurtarıcı fikirleri İslam kültüründeki mesih-mehdi, Hristiyanlık ve Hinduizm'deki mesih'tir. Burada Gulam Ahmed'in bu fikirlerden nasıl ve ne kadar etkilendiğini görmeye çalışacağız.

İlk olarak İslam kültüründeki mesih ve mehdi inancının Kâdiyânîliğin doğuşu ve gelişimindeki etkilerine bakacağız.

Mesih kelimesinin Arapça kökten geldiğini kabul edenler olduğu gibi Aramca, Süryanice veya İbranice dillerindeki meşîha kelimesinden türemiş ve Arapçaya geçmiş olduğunu öne sürenlerde vardır. Arapçada, fiil olarak kullanıldığında ölçmek, silmek; sıfat olarak kullanıldığında ise meshedilmiş, günahlardan temizlenmiş, yağ ile yağlanmış, sıddık ve seyahat eden anlamlarına gelmektedir. mesih kelimesinin çoğulu müseha ve misahtır. Terim anlamı ise Allah tarafından yeryüzüne inecek ve dünyayı hâkimiyeti altına alacak bir peygamber veya bir liderdir. Yunanca'ya "Christos" şeklinde tercüme edilen bu kelime Hz. İsa'nın lakabı olarak kullanılmaktadır.¹²⁵

Mesih kelimesi Kur'an-ı Kerim'de tek başına İsa b. Meryem ile birlikte birçok yerde geçmektedir.¹²⁶ Bu ayetlere baktığımız zaman mesih kelimesi İsa b. Meryem'i işaret etmektedir.

Kur'an-a göre Hz. İsa, Allah'ın İsrailoğullarına gönderdiği bir peygamberdir. Allah'ın bir mucizesi olarak babasız dünyaya gelmiş, Rûhulkudûs tarafından desteklenmiştir. Birçok mucizeler gösteren Hz. İsa diğer peygamberler

¹²⁴Bkz. Küçük vd., *age.*, s. 79, 135, 148, 163, 261, 303-306.

¹²⁵İbn Manzur, *Lisânu'l-Arab*, Beyrut, 1955, m-s-h mad. c. II, s.593-98; Jacques Waardenburg, "Mesih", *DİA*, XXIX/306; Şemsettin Sami, *Kâmûsu'l-Â'lâm*, İstanbul 1898, c.VI, s. 4284; Zeki Sarıtoprak, *İslam İnancı Açısından Nüzulü İsa Meselesi*, İzmir 1977, s.5; Küçük vd., *age.*, s. 304-305.

¹²⁶Tek başına geçtiği ayetler için bkz. Nisa 4/172; Tevbe 9/30; İsa b. Meryem'le birlikte geçtiği ayetler için bkz. Maide 5/ 17, 72, 75; Tevbe 9/31; Ali İmran 3/ 45; Nisa 4/157-171.

gibi bir beşerdir. Kendisine İncil verilmiş, kundakta iken konuşmuş ve Hz. Muhammed'in geleceğini müjdelemiştir. Gönderiliş amacı insanları Yüce Allah'a imana davet etmek ve ona kulluk etmelerini sağlamaktır.¹²⁷

Yahudilerin Hz. İsa'yı çarmıha gerdik ve öldürdük demelerinin aksine Kur'an'a göre o çarmıhta ölmemiştir. Yüce Allah onu katına yükseltmiş ve Yahudilerin elinden kurtarmıştır.¹²⁸ Bu ayetlerde Hz. İsa'nın Yahudiler tarafından öldürülmediği açıkça belirtilmiştir. Ancak onun ölüp ölmediği, Allah'ın katına nasıl yükseltildiği ve akıbetinin ne olduğu Müslümanlar arasında her zaman tartışma konusu olmuştur. Bu yükseltilmenin beden ile mi, ruh ile mi; beden ve ruh diri mi yoksa beden ölü, ruhu diri olarak mı gerçekleştiği konusunda tam bir sonuca varılamamıştır.

Ayetlerin bu kapalı kısımları dahi çözüme kavuşmamışken bir de hadislerde geçen İsa Mesih'in kıyametten¹²⁹ önce yeniden yeryüzüne geleceği bilgisi dâhil olunca durum büsbütün içinden çıkılmaz olmuş, müfessirler de tevile başvurmak ve ayetleri hadislerle göre açıklamak zorunda kalmışlardır.¹³⁰ Ayetlerin müteşabih olup hadislerin de yoruma açık ve herkesin kendisine göre yorumlayabileceği tarzda olması zaman içinde farklı anlayışlara sebep olmuştur. Bu durumu değerlendiren bazı Müslümanlar, mesihlik kavramını kullanarak Hz. İsa'yı devreden çıkarmış ve kendilerini onun yerine koymuşlardır. Böylece kendilerine kutsallık atfetmiş ve kendilerini kıyametten önce insanları kurtarması beklenen mesih olarak görmüşlerdir.

Kâdiyânîliğin kurucusu Gulam Ahmed de Hz. İsa'nın bedenen öldüğünü ve ruhunun göğe yükseltildiğini ileri sürerek onun diğer peygamberlerden bir farkının olmadığını belirtmiş, Hz. İsa'nın tabii bir ölümle öldüğünü öne sürmüştür. Böylece kendi mesihliğini ilan edebilmek için zemin hazırlamıştır. Ayetlerin kapalılığından faydalanan Gulam Ahmed onları kendi mantalitesi doğrultusunda yorumlamış ve birçok konuda tevile gitmiştir. Hadisleri de bir

¹²⁷Maide 5/75, 114, 117; Saf, 61/6; Âl-i İmrân, 3/37, 45, 59; Bakara, 2/87, 253; Tevbe 9/ 30-31; Zuhuruf, 43/63; Nisa, 4/171; Meryem 19/ 27-33.

¹²⁸Nisa 4/157-158; Ali İmran 3/55; Maide 5/117.

¹²⁹Konuyla ilgili hadisler; Buhari, *Sahih*, Buyû, 102, Enbiya 49, Mezalim, 31; Tirmizi, *Sünen*, Fiten, 54, 59; Ebu Davud, *Sünen*, II, 429-432; İbn Mace, *Sünen*, Fiten, 33, 73; Müslim, *Sahih*, Fiten, 110, 116, İman, 249; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 75; II, 166, Fiten, 34.

¹³⁰Fırlalı, *İslam Mezhepleri*, s. 242; *Kâdiyânîlik*, s. 9.

bütün olarak ele almayıp işine yarayanları öne çıkarmış, diğer hadisleri görmezden gelerek mesihliğini ilan etmiştir.¹³¹

Mehdi kelimesi sözlükte“yol göstermek, doğru yolu bulmak, doğru yola sevk etmek, rehberlik etmek” gibi anlamlara gelmektedir. Doğru yol kendisine bahşedilen, İslam’a erişmiş, hidayete erdirilmiş, kendisine doğru yol gösterilmiş anlamındaki hüdâ kökünden türemiş bir sıfattır. Kıyamet kopmadan önce yeryüzüne ineceği söylenen kişi için kullanılan bir kelimedir. Terim olarak ise mehdî kendisinden önce zulüm ve haksızlıkların alıp yürüdüğü dünyanın son zamanlarında ortaya çıkıp doğru inancı, adaleti yeryüzüne hâkim kılacağına inanılan kurtarıcıdır.¹³² Zamanla bu kelime insanları doğru yola iletmesi için Allah tarafından seçilmiş ve gerçeğe ulaştırılmış kimse anlamını ifade etmiştir.¹³³

Mehdi kelimesinin kurtarıcı anlamında ilk kullanılışı ise Hz. Hüseyin'in şehid edilmesi üzerine Muhtar es-Sakafî ve Keysan'ın öncülüğündeki Keysaniye'ye bağlı bir grup tarafından Ali b. Ebu Talib'in oğullarından Muhammed b. Hanefiye için olmuştur. Onlara göre Muhammed b. Hanefiye Müslümanların gerçek halifesi ve kurtarıcısıdır. O ölmemiştir ve kıyametten önce mehdî olarak gelip insanları zulümden kurtaracak ve adaleti hâkim kılacaktır.¹³⁴ Bundan sonra gerek Şii mezhepler gerekse diğer mezhepler bu kelimeyi kendi kurtarıcıları için kullanmışlardır. Şii mezhepler mehdî düşüncesini bir inanç esası olarak görürken Emevi ve Abbasiler döneminde ise mehdî fikri Sünni gruplar arasında kendisini göstermiş ve oldukça yaygınlaşmıştır.¹³⁵

Mehdi hakkındaki hadislerin yazılması ve söylenmesi İslam tarihinde karışıklıkların, buhranların, çekişmelerin olduğu, Müslümanların Müslümanlarla savaşımaya başladığı, birbirine iftiralar attığı bir döneme rastlamaktadır. İnsanlar bu karışıklıktan, zulümden ve buhrandan ancak bir kurtarıcı sayesinde temize çıkacaklarını ve huzur bulabileceklerini düşünmüşlerdir. İşte bu sebeplerle Kur'an'a sarılmak ve onu doğru anlayıp yaşamak yerine kurtarıcılara,

¹³¹Detaylı bilgi için bkz. Fırlı, *Kâdiyânîlik*, s. 125-139.

¹³²İbn Manzûr, *age.*, c. XV, s. 353-354; Ekrem Sarıkçıoğlu, “Mehdî”, *DİA*, XXVIII/369-371; Avni İlhan, *Mehdîlik*, İzmir, 1976, s. 15.

¹³³Yönem, *Kadiyânîlik*, s.183.

¹³⁴Abdulkadir el-Bağdadi, *Mezhepler Arasındaki Farklar*, çev. Ethem Ruhi Fırlı, Ankara, 2011, s. 31-32; Yusuf Şevki Yavuz, “Mehdî (İslam İnancında Mehdi)”, *DİA*, XXVIII/371.

¹³⁵Yavuz, *agmd.*, s. 371-372.

kahramanlara yönelmişler ve onun adaleti sağlayacağına, zulümlere son vereceğine inanmışlardır.¹³⁶ Zamanla bu kavram tüm baskı ve zulüm altındaki milletlerin, adaletle yönetilmediğine inanan toplumların, zalim sultanlara maruz kalan halkların, güçsüz, çaresiz, masum insanların umut kapısı olmuş ve her biri kendilerini kurtaracak bir mehdi beklemişlerdir.¹³⁷

İşte Gulam Ahmed'in kendisini mehdi olarak ilan edip ortaya çıkması,¹³⁸ diğer milletlerde olduğu gibizulümlerin, karışıklıkların ve baskıların üst seviyede olduğu bir döneme denk gelmiştir. Bize göre bütün bu problemleri fırsat bilen Gulam Ahmed, insanların zaaflarından faydalanmış ve dini rivayetleri kendi çıkarları doğrultusunda yorumlayıp mehdiliğini ilan etmiştir. Aslında bir nevi İslam kültüründeki mehdi inancı Gulam'ın ortaya çıkmasına ön ayak olmuştur.

Hinduizm dininde mesih (kurtarıcı), Kalki'dir. Kalki Tanrı Vişnu'nun onuncu ve son avatarıdır. Kalki hükümdarlık tacını giyecek ve çevresini kendisine tabi kılacaktır. Silahını kuşanıp seferlere çıkacak, düşmanlarını yenecek, kısa bir zamanda düşman ülkelerine son verecek, dünyayı kötülüklerden kurtaracaktır. Bozulan Kast sistemini düzeltecek, Hinduizmin yayılmasını sağlayacak, dünyaya barış getirecektir. Kalki inziva için Himalayalara çekilecek daha sonra ise hâkimiyeti çocuklarına bırakarak Vaykuntha semasına yükselecektir.¹³⁹

Hristiyanlıkta beklenen mesih (kurtarıcı) Hz. İsa'dır. Çarmıhta öldükten sonra yeniden dirilen, göğe yükselen ve babanın sağında oturan İsa Mesih kıyamete yakın zamanda geri dönecek ve mesih devletini kuracaktır. İsa Mesih'in ikinci gelişi ile kurulacak bu düzenle, adalet hâkim kılınacak, iyilikler artacak ve insanlar kurtuluşa erecektir. İsa Mesih yeryüzüne geldiği zaman Bin Yıllık Tanrı Krallığını kuracak, ölüleri diriltecek ve Tanrının düşmanları yok oluncaya kadar

¹³⁶İslam tarihinde Mehdi fikrinin Hz Osman'ın ölümünden sonra çıkan karışıklıklarla birlikte ortaya çıktığı ve daha sonrasında Hz Ali, Emeviler ve Abbasiler döneminde de yaygınlaştığı görülmektedir. Bkz. Yavuz, *agmd.*, s. 371-374.

¹³⁷“Yemenliler Kahtani kurtarıcıyı, Emeviler Sufyani Mehdi'yi, Kuzey Afrikalılar, Ubeydullah Mehdi'yi, Hindliler Cavnürlü Seyyid Muhammedi, Mağribliler Abdullah b. Tüمرت, Sudanlılar Muhammed Ahmed'i, Somaliler Muhammed b. Ahdillan Hassan'ı, Babiler Mirza ali Muhammed'i, Amerikalı Zenci Müslümanlar Eliah Muhammed'i mehdi olarak görmüşlerdir.” Tamamı için bkz. Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 17-18.

¹³⁸Yaşar Kutluay'a göre Kâdiyânîlik, mehdi konusuyla ortaya çıkmıştır. “Hindistan'da Kadyan şehrinde zuhur eden Mirza Gulam Ahmed'in adına izafetle Kadyânîlik adı verilen hareket de mehdi konusu ile doğmuştur.” Yaşar Kutluay, *Tarihte ve Günümüzde İslam Mezhepleri*, Konya 1968, s. 141.

¹³⁹Küçük vd., *age.*, s. 181-182.

hüküm sürmeye devam edecektir. Hristiyanlıkta Hz. İsa'nın göğe yükselmesinden sonra ortaya çıkan bu mesih fikri, havariler döneminde ve sonrasında her zaman var olmuştur. Ancak bir türlü gelmeyen mesih umutları kırıp hayal kırıklığı oluşturmuş olsa da zulüm ve baskı altındaki Hristiyanların güçlülere dayanmasına ve zorluklara sabretmesine vesile olmuştur.¹⁴⁰

Gulam Ahmed'in Hinduizm'deki avatar inancından ve Hristiyanlık dinindeki mesih inancından etkilendiğini, fikirlerinin temelindeki bu iki dinin kurtarıcı figürlerinden görmekteyiz. Gulam Ahmed 1864-1868 yılları arasında Sialkot Bölge Mahkemesinde memur olarak çalışırken orada Hristiyan misyonerler ve Hindu temsilcileriyle tanışmıştır. Zamanla bu insanlarla dini konularda münakaşalara girmiştir.¹⁴¹ Bize göre bu münakaşalar onun fikirlerini etkilemiş ve düşüncelerinin şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Hristiyan papazların ve Hindu temsilcilerin İslam dinine ve Müslümanlara yönelik faaliyetleri Gulam'ın Kur'an-ı anlamaya çalışmasına ve dini konularda araştırmalar yapmasına sebep olmuştur. Bu araştırmalar sonucunda İslam'ı savunan yazılar kaleme almıştır. Böylece zamanla fikirlerini, düşüncelerini belli bir zemine oturtmuş ve insanlara yaymaya çalışmıştır. Gulam'ın Hristiyanlığın İsa Mesih hakkındaki düşüncelerini eleştirip kendisini İsa-Mesih kabul etmesi ve 1904 yılında kendisini Krişna'nın avatarı olarak görmesi Hinduizm'den ve Hristiyanlıktan etkilendiğinin göstergesidir. O birçok eserinde fikirlerine delil sunarken İncil'i kaynak göstermiş, İncil'in Hz. İsa hakkındaki görüşlerini incelemiş, Hz. İsa'nın ölümüne dair İncil'den ve bazı Hristiyan bilim adamlarının eserlerinden kaynaklar sunmuştur.¹⁴² Gulam Ahmed İslam diniyle Hinduizm'i, yani Müslümanlarla Hinduları ortak çatı altında toplamaya çalışmış, hatta Krişna avatarın Allah tarafından gönderilen peygamber olduğunu söylemiştir.¹⁴³ Tüm bunlar göstermektedir ki Gulam Ahmed'in düşüncelerinin altında İslam kültüründeki kurtarıcı fikri kadar, Hristiyanlık ve Hinduizm inançlarındaki kurtarıcı fikirlerinin de etkileri mevcuttur.

¹⁴⁰ Küçük vd., *age.*, s. 373-374.

¹⁴¹ Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 1.

¹⁴² Gulam Ahmed'in bu konuda ki eserleri, İsa Mesih Hindistan'da, Nuh'un Gemisi, vb.

¹⁴³ Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 167.

Kâdiyânîliğin doğuşundaki etkenlerden biri de İngiliz Hükümetinin desteği olmuştur. İhsan İlahi Zahir ve Mevdûdi gibi bazı İslam düşünürlerine göre İngiliz Hükümeti, Hindistan'da Müslümanların hâkimiyetini tamamen ele alıp, söz sahibi olabilmek için Gulam Ahmed'i ortaya çıkarmış ve onu kendi çıkarları doğrultusunda desteklemiştir. Bu sayede Gulam, Müslümanların güvenini kazanmış ve onların bir kısmının lideri konumuna yükselmiştir. İngilizler de Gulam sayesinde Müslümanlar üzerinde hâkimiyet kurmuştur.¹⁴⁴

İngiliz Hükümeti'nin Gulam Ahmed'i desteklemekteki amacı birlik ve beraberlik içinde yaşayan Müslümanların arasına nifak düşürüp onları birbirinden ayırarak güçlenmelerini engellemektir. İslam inançlarına aykırı fikirler ileri süren Gulam, ona inanmayan Müslümanlar tarafından eleştirilmiş ve din dışı azınlık olarak kabul edilmiştir. Gulam da kendisine inanmayanları küfürle itham etmiştir. Böylece İngilizler Müslümanları gruplara bölmeyi ve güçlenmelerini engellemeyi başarmıştır.¹⁴⁵

İngiliz Hükümeti'nin Gulam'ı desteklemesinde ki diğer bir amacı da Hindistan topraklarında kendilerine destek sağlamaktır. Hindulardan ve Müslümanlardan büyük tepki gören İngilizler, Gulam Ahmed sayesinde kendilerine destekçi bulmuştur. Gulam Ahmed, ailesi ve taraftarları İngilizlerin Hindistan'la ilgili politikalarına destek vermiş, onlara her konuda yardım etmişlerdir. Böylece İngilizler Kâdiyânîlerden aldıkları bu destekle bölgede uzun yıllar kalmayı başarmıştır. Ayrıca İngiliz Hükümeti Hindistanlı Müslümanların, kendi çıkarlarına engel olmadan ve kendilerine bağlı kalarak yaşamalarını istemiştir. Ancak Müslümanlar, 1857 yılında olduğu gibi, birçok kez hükümete karşı cihad hareketi başlatmışlardır. Hükümet, Müslümanları bu inançlarından vazgeçirmek için Gulam Ahmed'i öne sürmüş ve ondan İngiliz Hükümetine karşı cihad yapılmayıp aksine itaat edilmesi yönünde fikirler belirtmesini istemişlerdir. Gulam da istenildiği yönde fikirlerini belirttikten sonra İngiliz Hükümeti tarafından maddi ve manevi olarak desteklenmiş ve her türlü imtiyaza sahip

---

¹⁴⁴Zahir, *age.*, s.32-33; Mevdudi, *Kadiyanilik*, s. 59-60.

¹⁴⁵Mevdudi, *Kadiyanilik*, s. 59-60.

olmuştur. Bu durum Kâdiyânîliğin doğuşunda olduğu gibi gelişimini ve yayılışını da hızlandırmıştır.¹⁴⁶

Kâdiyânîliğin doğuşundaki bir diğer etken de 19. yüzyılda Hindistan'da yaşanan sorunlar olmuştur. Hindistan'da Sihlerin yönetiminde var olan kargaşalar ve problemler İngilizlerin 18. yüzyılın sonlarına doğru bölgede hâkimiyet kurmasıyla daha da artmıştır. Sihler döneminde zulüm ve baskı altında yaşayan Müslümanlar ve Hindular, İngilizler döneminde de aynı şekilde esaret altında yaşamıştır. Özellikle İngilizlerin bölgedeki Müslüman halkı ikinci sınıf görmeleri ve kendi çıkarlarını halkın çıkarlarının önüne geçirmek istemeleri Müslümanları ve Hinduları İngilizlere karşı ayaklanmaya itmiştir. Ayaklanma sonucunda istedikleri başarıyı elde edemeyen Müslümanlar ve Hindular İngilizler tarafından daha büyük zulüm ve işkencelere maruz kalmışlardır.¹⁴⁷ Bu durum bölge halkının açlık sefillik ve çaresizlik içinde yaşamasına neden olmuştur. Siyasi ve iktisadi alanda hiçbir gücü kalmayan ve paramparça olan bölge halkı dini ve içtimai alanda da çöküşe zorlanmıştır. İngilizler özellikle Müslümanlara baskı kurarak din adamlarının bir kısmını idam etmiş bir kısmını hapse atmış ve birçok Müslümanı sürgün etmiştir.¹⁴⁸ Bu yapılanlar sonucunda bölgede dini ve fikri eğitim zayıflamış, sosyal hayat sürdürülemez hale gelmiştir.

Bunların yanı sıra İngilizlerin misyoner papazlarla birlikte Hristiyanlaştırma faaliyetleri, kendi dilini, kültürünü yayma çalışmaları ve Müslümanların inançlarına, temel dini kaynaklarına saldırımları da bölge Müslümanlarının büyük sorunları arasında yer almıştır. Ayrıca Müslüman grupların kendi aralarındaki ihtilafları zamanla iç çatışmaya dönüşmüş, tartışmalar çoğalmış ve ilişkilerde kopukluk meydana gelmiştir. İngiliz esaretinden, Hristiyanların misyonerlik faaliyetlerinden kurtulmak isteyen ve Müslüman grupların arasındaki çatışmalardan bıkmış olan bölge Müslümanları, içerisinde bulundukları bu durumu sorgulamaya başlamışlardır. Tüm bu problemler Müslümanları siyasi ve dini yeni arayışlara, farklı yaklaşımlara itmiştir.¹⁴⁹

¹⁴⁶Mevdudi, *Kadiyanilik*, s. 65, 89-104; Ayrıca bkz. Zahir, *age.*, s. 32-46.

¹⁴⁷Fırlı, *Kâdiyânîlik*, s. 27-28.

¹⁴⁸Özcan, "1857 Büyük Hind Ayaklanması", s. 271.

¹⁴⁹Nadwi, *age.*, s. 1-4. Ayrıca bkz. Durmuş Bulgur, "Kadiyânîlik", *İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Mecmuası*, İstanbul 2008, c. 2, sy. 13, s. 2-3; H. Sıddıqı, "İslah (Hindistan)", s. 161.

Müslümanlar,siyasi güçlerini yeniden elde edebilmek ve İslam'ı canlandırmak için çalışmalar yapıp yeni fikirler öne sürmüşlerdir. Ancak siyasi alanda yapılan tüm uğraşlar yetersiz kalmıştır. Bununla birlikte dini alanda yapılan çalışmalar ise İslam dininin uygulanması açısından büyük önem arz etmiştir. Fakat tüm bu çalışmalara rağmen baskı sonucu olarak dini eğitim zayıflamıştır. Dini eğitimin, inanç ve öğretilerin azaldığı, siyasi kargaşa ve buhranın çoğaldığı, çaresizlik ve çatışmaların arttığı, ümitlerin yitirildiği bu dönemde Müslümanlar çözümü ve kurtuluşu kerametler, rüyalar, gaybî haberler ve kehanetlerde aramışlar ve kendilerini kurtaracağına inandıkları bir karizmatik şahsiyeti beklemeye başlamışlardır.¹⁵⁰

İşte Ahmediye mezhebinin oluşumu böylesi karışıklıkların, sorunların ve savaşların olduğu bir zaman dilimine denk gelmiştir. Tüm ümitlerin bitip yeni bir kurtarıcının gelmesinin beklendiği bu zamanı iyi değerlendiren Gulam Ahmed siyasi iktidarsızlıktan dini ve fikri zayıflıktan faydalanarak kurtarıcı bir lider olarak ortaya çıkmıştır.

2.4.Kâdiyânîliğin Gelişimi

1889 yılında kurulan Kâdiyânîlik Hareketi, Gulam Ahmed'in fikirleri ve iddiaları çerçevesinde şekillenmiş olsada gelişimi, kurumların oluşumu ve dünyaya yayılışı onun vefatından sonra gerçekleşmiştir. Kâdiyânîlik Hareketinin hızla büyümesi ve gelişmesi Gulam Ahmed'in vefatından sonra onun yerine geçen halifeler veya başkanlar döneminde olmuştur. Bu bölümde Gulam Ahmed'den sonra cemaatin yönetim biçimi, cemaatin Hindistan'da ve Hindistan dışında kurumsallaşma süreci, kendi aralarında çıkan anlaşmazlıklar sonucunda ikiye bölünmesi ve cemaati yönetmek adına seçilen kişilerin hayatlarını, cemaat adına yaptıkları faaliyetlerini inceleyeceğiz.

---

¹⁵⁰Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s 39; Kutlu, *agm.*, s. 238; Bulut, *age.*, 514; Bulgur, *agm.*, s. 2-3.

2.4.1.Hâkim Nureddin

Hâkim Nureddin,Pencap bölgesinin Biheyre köyünde 1841 yılında doğmuştur. Ahmedîlere göre babası Hafız Gulam Resul'un soyu Hz. Ömer'e, annesi Nur Baht'ın soyu ise Hz. Ali'ye dayanmaktadır.¹⁵¹

Küçüklüğünde camide dini eğitim alan Hâkim Nureddin, Farsça ve Arapça dillerinin yanı sıra fıkıh, tıp, felsefe, mantık, coğrafya eğitimi de almıştır. Bunlarla birlikte elektrik ve fizik ilminde de ileri seviyede eğitim görmüştür. 24-25 yaşlarında iken Hac için gittiği Mekke-Medine'de İslâmi İlimler öğrenmiştir. Hindistan'a döndükten sonra Cammu'a ve Keşmir'de klinik açıp tabiplik yapmıştır. Bazı okullarda da yöneticilik yapmıştır.¹⁵²

Hâkim Nureddin, Gulam'ın*Berahin-i Ahmediye* adlı eserini okumuş ve çok etkilenmiştir. Bu eserden sonra hayatında yeni bir dönem başlamıştır. Gulam Ahmed'e ilk biat eden kişiolması, cemaat içinde yaptığı düzenlemeler ve hilafet müessesesini sistemleştirmesi ile ilk halife Hz. Ebubekir'e benzetilmiştir.¹⁵³

Hâkim Nureddin,almış olduğu eğitim, dini ilimlerdeki üstünlüğü, fikirleri ve Gulam Ahmed'le aralarındaki dostluk gibi bazı sebeplerden dolayı cemaatin perde ardındaki fikir babası sayılmıştır. 1908 yılında Gulam Ahmed'in vefatından sonra toplanmış olan Sadr-ı Encümen-i Ahmediye'nin 1200 üyesi tarafından 'Mesih'in Birinci Halifesi' seçilmiştir.¹⁵⁴

Hâkim Nureddin, altı yıllık yöneticiliği esnasında birçok yenilik yapmıştır. O, hilafet müessesine ayrı bir önem vermiş ve hilafetin güçlenmesi için çaba harcamıştır. Kur'an-ı Kerim'in Muhammed Ali tarafındanİngilizceye tercüme edilmesi onun zamanında gerçekleşmiştir. Ahmediye cemaatinin Hindistan dışındaki ilk temsilciliğini Londra'ya (1913) açmıştır. Hem eğitim kurumu hem

¹⁵¹Syed Hasanat Ahmad, *Hakeem Noor-Ud-Deen (Khalifatul Masih I)*, Toronto 2003, s. 19; Muhammad Muhammed Zafrullah Khan, *Hadrat Maulawi Nur-ud-Din Khalifatul Masih I*, Tilford 2006 s. 1; <http://www.ahmediye.org/kisiler/haci-hafiz-nuruddin/915-hazret-hekim-molvi-nuruddin-sahip-halifetuel-mesihil-evvelin-hayat.html>. 12.11.2017; Bkz. Nadwi, *age.*, s. 15.

¹⁵²Nadwi, *age.*,s.15-18; Zahir, *age.*, s. 235; Zafrullah Khan, *age.*,s. 2-5, 43 vd.; Küçüköner, *agt.*, s. 27-28;<http://www.ahmediye.org/kisiler/haci-hafiz-nuruddin/916-mesih-halife-hac-hakim-mevlana-nureddin-hazretleri.html>. 12.11.2017.

¹⁵³Masrur Ahmed, *Biat Şartları*, s. 15; Hasanat Ahmad, *age.*, s. 76; Mübarek Ahmed, *age.*, s. 55; Zahir, *age.*, s. 236.

¹⁵⁴Mirza Beşiruddin Ahmad, *The Truth about the Split*, Tilford 2009, s. 366-367; Zafrullah Khan, *age.*,s. 156;Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 77.

de mabet niteliği taşıyan Mescid-i Nur'u açmıştır. O, yüksekokul, hastane, öğrenci yurtları açmış, mescitler inşa ettirmiştir. Yardım amaçlı Beyt'ul-Mal adlı bir kurum oluşturmuştur. Gulam Ahmed'in kurmak istediği ancak kuramadığı dini bir medreseyi (Medrese-i Ahmediye) kurmuştur. Talimu'l-İslam yüksekokulunun binasının temeli onun zamanında atılmıştır. Kadınların terbiyesi için "*Ahmedî Havatîn*" dergisi, kendilerini daha iyi tanıtabilmek ve İslam dinini yaymak amacıyla da Kâdiyân'da *el-Fazl* ve *Nur*, Delhi'de *el-Hakk*, Lahor'da *Peygam-ı Sulh* dergileri yayınlanmaya başlanmıştır.¹⁵⁵

Hem Gulam Ahmed'e bağlılığı hem de Ahmediye Cemaati adına yapmış olduğu çalışmalar neticesinde cemaat üyeleri tarafından büyük saygı duyulan ve sevilen Hâkim Nureddin 13 Mart 1914 tarihinde vefat etmiştir.¹⁵⁶

2.4.2. Ahmediye Cemaatinin İkiye Bölünmesi

Ahmediye Cemaatinin ikiye bölünmesi Hâkim Nureddin zamanında gerçekleşmemiş olsa da onun halifeliği döneminde yaşanan bazı olaylar bölünme sebebi kabul edilmiştir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

Birincisi, Hâkim Nureddin halife seçildikten sonra kendisini cemaat mensuplarının veya Sadr-ı Encümen'in halife yapmadığını, bundan dolayı halifenin cemaatten ve Sadr-ı Encümenden daha üst bir mertebede olduğunu söylemesi, ayrıca hilafeti bir itikadi konu olarak benimseyip halifeleri ancak Allah'ın tayin edip-azledebileceğini öne sürmesi olmuştur.¹⁵⁷ Buna karşı Muhammed Ali Lahûri ve Hoca Kemaleddin ise hilafete gerek olmadığını, yönetim ve idare işlerini Sadr-ı Encümen'in yapması gerektiğini, bu encümenin işlerinde bağımsız ve serbest olduğunu ileri sürmüşlerdir.¹⁵⁸

Ayrılığın diğer bir sebebi cami ayaklanmasıdır. 1913 yılında Hâkim Nureddin'in hilafetinin son zamanlarında İngiliz Hükümeti yol çalışması

¹⁵⁵Korkmaz, *agm.*, s. 539; Abdulhamit Piştofoğlu, *Ahmediye Cemaati ve Türkiye'deki Faaliyetleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014, s. 54; <http://www.ahmediye.org/kisiler/haci-hafiz-nuruddin/915-hazret-hekim-molvi-nuruddin-sahip-halifetuel-mesihil-evvelin-hayat.html>. 12.11.2017.

¹⁵⁶Beşiruddin Ahmed, *Truth about*, s. 341; Nadwi, *age.*, s. 21; Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 25; Zahir, *age.*, s. 238; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 269.

¹⁵⁷Detaylı bilgi için bkz. Hâkim Nureddin, *el-Hakem Gazetesi*, Kâdiyân, 21 Şubat 1912; 28 Haziran 1912.

¹⁵⁸Muhammed Celal Şems, *Hilafet*, İstanbul 2009, s. 21; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 269.

esnasında Cawnpore Camisinin bir köşesini yıkıp yolu genişletmek istemiştir. Bunun üzerine Muhammed Ali ve taraftarları caminin yıkılmasına engel olmak isterken, Hâkim Nureddin ve taraftarları ise caminin tamamının değil bir kısmının yıkıldığını ileri sürüp, siyasi otoriteye itaat gerekir demişlerdir. Bu söylemlerin arkasından Muhammed Ali ve taraftarları hem hükümeti hem de Hâkim Nureddin'i eleştiren yazılar yazmış ve protestolar yapmışlardır. Hâkim Nureddin ve taraftarları da ayaklanmaya gerek olmadığını, hükümete itaat gerektiğini belirtip Muhammed Ali ve yandaşlarını eleştiren yazılar ele almışlardır.¹⁵⁹

Hâkim Nureddin'in ve Beşiruddin Ahmed'in, Gulam Ahmed'in nebiliği hakkındaki aşırı fikirleri de bölünmenin başka bir sebebi olmuştur. Çünkü her ikisine göre de Gulam Ahmed'in nebiliğine inanmayan ve ona tabi olmayan bütün Müslümanlar kâfirdir.¹⁶⁰ Kanatımızca bu sözler özellikle Muhammed Ali ve taraftarları hakkında söylenmiştir.

Hâkim Nureddin'in ölmeden önce Beşiruddin Ahmed'i kendisinden sonraki halife olarak belirtmeside bölünmenin sebepleri arasında sayılmıştır.¹⁶¹

Bunun üzerine Hâkim Nureddin'in ölümünden sonra toplanan Ahmediye cemaati üyeleri yapmış oldukları oylamayla Beşiruddin Ahmed'i halife seçmişlerdir.¹⁶² Halifeye gerek olmadığını, yönetim ve idari işlerini Sadr-ı Encümen'in yapması gerektiğini savunan Muhammed Ali ve taraftarları Beşiruddin Ahmed'in halife olarak seçimine itiraz etmişler ancak bir sonuç alamayınca bölünmüşler ve Lahor'a yerleşmişlerdir. Böylelikle Ahmediye Cemaati Kâdiyân Ahmedîleri ve Lahor Ahmedîleri olmak üzere iki farklı kola ayrılmıştır.¹⁶³

2.4.3.Kâdiyân Ahmedîleri

Kâdiyân Ahmedîleri, Gulam Ahmed'in kurduğu Sadr-ı Encümen-i Ahmediye üyelerinin kullanmış olduğu oy ile seçilen halife tarafından yönetilir. Onlara göre halife tüm cemaat üyelerinin manevi ve ruhani lideri kabul edilir. Biz

¹⁵⁹Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 81.

¹⁶⁰Walter, *agm.*, s. 69; Muhammed. Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 25.

¹⁶¹“Benim halifeliğimden sonra Miyan Mahmud Bey halife olacak.” Hâkim Nureddin, *el-Fazl Gazetesi*, Kâdiyân, 4 Nisan 1915.

¹⁶²Beşiruddin Ahmed 2000 Ahmedi Cemaati üyesinin % 95 oyunu alarak halife seçilmiştir. Bkz. Küçüköner, *agt.*, s. 31.

¹⁶³Zirvi, *age.*, s. 306; Zahir, *age.*, s. 241.

burada Kâdiyân Ahmedîlerin halifelerinin hayatlarını ve cemaatleri adına yapmış oldukları faaliyetleri ele alacağız.

2.4.3.1.Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed

Beşiruddin Ahmed, 12 Ocak 1889'da Kâdiyân'da dünyaya gelmiştir. Babası Gulam Ahmed annesi Nusret Cihan Begüm'dür. Nusret Cihan Begüm, Gulam Ahmed'in ikinci karısı, Beşiruddin Ahmedde bu karısından dünyaya gelen üçüncü çocuğudur.¹⁶⁴Gulam Ahmed 20 Şubat 1886 yılında kendisine üstün kabiliyetli bir erkek evlat (Muslih-i Mev'ud) verileceğini ilan etmiş, bundan üç yıl sonra da Beşiruddin Ahmed doğmuştur.¹⁶⁵ İlkokulu Kâdiyân'da tamamladıktan sonra lise eğitimini Talimu'l-İslamda tamamlamıştır. Bazı sağlık sorunları sebebiyle girdiği üniversite sınavlarında başarısız olan Beşiruddin Ahmed eğitimini devam ettirememiştir. Ancak kendisini geliştirmeyi ihmal etmemiş tarih, din ve edebiyatın yanı sıra Urduca, Arapça ve İngilizce dillerinde çalışmalar yapmıştır.¹⁶⁶

Beşiruddin Ahmed, 1906 yılında 17 yaşındayken Teşhizü'l-Ezhan adlı kuruluşu temsil etmiş ve bu isimde dergi çıkartmıştır.1908 yılında 19 yaşındayken babasının vefatının ardından I. Halife seçilen Hâkim Nureddin'den bazı hadis, tefsir ve tıp dersleri almıştır. 1912 yılında 23 yaşındayken Suudi Arabistan'a gidip hac yapmıştır. 1913 yılında *el-Fazl*¹⁶⁷ adlı haftalık gazete çıkarmaya başlamıştır.

¹⁶⁴Gulam Ahmed iki kez evlenmiştir. İlk eşinden iki çocuğu vardır. Mirza Sultan Ahmed (1856-1891), Mirza Fazıl Ahmed (1860-1903), İkinci eşinden ise on çocuğu vardır. İsmet -kız- (1886-1891), Beşir Ahmed (1887-1888), Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed (1889-1965), Şevket -kız- (1891- 1892), Mirza Beşir Ahmed (1893- ?), Mirza Şerif Ahmed (1895-?), Mübareke Begüm (1897-?), Mubarek Ahmed (1899-1907), Ummetu'n Nâsir (1903-1903), Ummetu'l Hafız (1904-?) Bkz. Fırlı, *Kâdiyânîlik*, s. 83 (dipnot).

¹⁶⁵Gulam Ahmed 1884 yılında kendisine ileride büyük bir adam olacak bir erkek evlat verileceğinin müjdelendiğini söyler. Bunun üzerine 1886'da kızı İsmet (1886-1891) doğar. Daha sonra 20 Şubat 1886'da tekrar vadedilmiş bir erkek evlat müjdelendiğini, bu çocuğun üçü dört yapacağını, dünyanın en uç noktasına kadar ününün yayılacağını ilan eder. Bunun üzerine Beşir Ahmed 1887'de doğar. Gulam Ahmed Muslih-i Mev'ud'un (Sözverilmiş Düzeltici) o olduğunu söyler ancak çocuk bir yıl sonra ölür. 12 Ocak 1889 yılında Beşiruddin Ahmed doğar ancak Gulam Ahmed vaadedilen çocuğun Beşiruddin Ahmed olduğunu hiç söylemez. Ancak Beşiruddin Ahmed vaat edilen erkek çocuğun kendisi olduğunu ifade eder ve taraftarları buna inanır. Günümüzde cemaat üyeleri tarafından her yıl 20 Şubat Muslih-il Mev'ud Günü olarak kutlanır. Bkz. Küçüköner, *agt.*, s. 43-45; <http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-besiruddin-mahmud-ahmed/917-hazret-mirza-beirueddin-mahmud-ahmedin-radiyallahu-anhue-hayat-muslih-mevud.html>.

12.11.2017.

¹⁶⁶Mustafa Öz, "Mirza Beşirüddin", *DİA*, XXX/161.

¹⁶⁷Bu gazete 1935 yılından sonra cemaatin resmi yayın organı olarak günlük çıkarılmaya başlanmıştır.

13 Mart 1914'te I. Halife Hâkim Nureddin'in ölümü üzerine 14 Mart 1914 yılında 25 yaşında iken mesihin ikinci halifesi seçilmiştir.¹⁶⁸

Beşiruddin Ahmed'in, Sadr-ı Encümen-i Ahmediye'nin para işlerini yürüten Meclis-i Mu'temed'in başkanlığını yapması, Hâkim Nureddin'in hastalığı esnasında namazları kıldırması, Medrese-i Ahmediye'nin reisliğine tayin edilmesi gibi özellikleri ikinci halife olmasının sebepleri arasında sayılmıştır.¹⁶⁹

Beşiruddin Ahmed 1918 yılında cemaat işlerinin yürütülmesi için Sadr-ı Encümen-i Ahmediye'ye bağlı nazırlıklar kurmuştur.¹⁷⁰ 1922 yılında bütçe, eğitim, tebliğ faaliyetleri ve cemaatin diğer önemli işlerinde halifeye tavsiyelerde bulunması amacıyla Meclis-i Meşveret'i kurmuştur. 1924'te İngiltere'deki ilk Ahmedi Camisi olan Fazl Camisinin temelini atmıştır. 1934 yılında cemaatinin yabancı ülkelerdeki propagandasını artırmak, tebliğ faaliyetlerini geliştirmek amacıyla Tahrik-i Cedid adlı teşkilatı kurmuştur. Birçok ülkede camiler yaptırmış ve Kur'an-ı Kerim'i 15 farklı dile tercüme ettirmiştir. 40'tan fazla ülkede İslam merkezleri açtırmış ve cemaat üyeleri arasında çıkan sorunları İslam Şeriatına göre çözmek amacıyla Kaza Kurumu'nu oluşturmuştur. 1938 ile 1940 yılları arasında güneş yılı hesabına uygun yeni bir İslami takvim oluşturulması için komisyon kurmuş ve hazırladıkları Hicri Şemsi Takvim'i kabul etmiştir.¹⁷¹

O, 1957 yılında 'Vakfı Cedid Müessesesi'ni Pakistan'ın köylerinde yaşayan mensuplarına sağlık, eğitim alanlarında yardımcı olmak, onlara Kur'an'ı ve Peygamber'in hayatını öğretmek amacıyla kurmuştur. Sağlık alanında hizmet

---

¹⁶⁸ Benice, *Kutup Yıldızı*, s. 32; Zirvi, *age.*, s. 306; <http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-besiruddin-mahmud-ahmed/917-hazret-mirza-beirueddin-mahmud-ahmedin-radiyallahu-anhue-hayat-muslih-mevud.html>. 12.11.2017; Irfan Chaudhry, *Centenary Khilafat Ahmadiyya 1908-2008*, İngiltere 2010, s. 198.

¹⁶⁹ Öz, "Mirza Beşirüddin", s. 161.

¹⁷⁰ Nazırlık Sadr-ı Encümen-i Ahmediyye'ye bağlı bakanlık birimleridir. Encümen'in işleyişinden sorumlu en yetkili kişi 'Nazır-ı Ala'dır. Bu nazırlıklar şunlardır. Nazarat-ı Ulya, Nazarat-ı Divan, Beytu'l Mal Nazırlığı, Beytül Mal Harç Nazırlığı, Amur Ama Nazırlığı, İslah ve İrşad Merkez Nazırlığı, Talim Nazırlığı, Ziraat Nazırlığı, Sanayi ve Ticaret Nazırlığı, Hizmeti Dervişan Nazırlığı, Dar'ul Ziyafet Nazırlığı, İsaat ve Tasnif Nazırlığı, Amur Harcah Nazırlığı. Nazırlıkların hizmetleri ve işleyişleri için bkz. Küçüköner, *agt.*, s. 49-51.

¹⁷¹ Öz, "Mirza Beşirüddin", s. 161-162; Faaliyetlerinin tamamı için bkz. Walter, *age.*, s. 122-130; Küçüköner, *agt.*, s. 75.

vermek amacıyla yeni kurulan Rabvah şehrine Fazl-ı Ömer hastanesini kurmuştur.¹⁷²

Eğitime ayrı bir önem veren Beşiruddin Ahmed 1928'de 'Nusrat Girls High School' isimli kız lisesini, 1952'desadece kızların eğitimi için 'Camia Nusret'adlı üniversiteyi yaptırmıştır. Aynı şekilde 8-16 yaş aralığındaki kız çocuklarının dini ve ahlaki eğitimleri için 'Nasratü'l-Ahmediye'yi, 15 yaşından büyük bayanlar içinde 'Lecne-i İmâillah'ı kurmuştur.¹⁷³

Erkek çocuklara yönelik kurulan okulların yanı sıra 7-16 yaş arası erkek çocukların dini ve ahlaki eğitimlerinin sağlanması için, 'Etfalü'l-Ahmediye'yi kurmuştur. 15-40 yaş arası erkeklere yönelik 'Hüddamü'l-Ahmediye' ve 40 yaş ve üstü erkeklerin katılabildiği, 'Encümen-i Ensârullah'da onun zamanında kurulmuştur.¹⁷⁴Yine 1928 yılında üniversite seviyesinde dini eğitim veren ve Ahmediye Cemaati'nin en büyük kurumu olan 'Camia Ahmediye'yi Kâdiyân'da kurmuştur.¹⁷⁵

15 Ağustos 1947'de Pakistan Devletinin kurulmasıyla Hindistan'da yaşayan Müslümanlar Pakistan'a, Pakistan'da yaşayan Hindu halkı da Hindistan'a göç etmiştir. Ahmediye Cemaati'nin merkezi Hindistan'a bağlı Gurdaspur kentindeki Kâdiyân'da kalmıştır. Bundan dolayı Beşiruddin Ahmed ve taraftarları Pakistan sınırları içerisinde bulunan Lahor'a taşınmıştır. Bir müddet burada kaldıktan sonra eski adı Canc olan bir kasabayı satın alıp Rebve (Rabvah) diye isimlendirip buraya taşınmış, cemaatinin merkezi haline getirmiştir.¹⁷⁶

10 Mart 1954 tarihinde Rebve'de ikindi namazı kılarken suikaste uğramış, sırtından aldığı hançer darbesiyle yaralanmıştır. Bu olaydan sonra felç kalmış ve ömrünün son on yılını felçli geçirmiştir. 8 veya 9 Kasım 1965 tarihinde Rebve'de

---

¹⁷²Küçüköner, *agt.*,s.74.

¹⁷³Zirvi,*age.*, s. 350, 361-365;Irfan Chaudhry, *age.*,s. 167; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 269.

¹⁷⁴Irfan Chaudhry, *age.*,s. 191; Zirvi, *age.*, s. 369-370;Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 269; <http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-besiruddin-mahmud-ahmed/68-hizmetlerindenbazilari.html>. 12.11.2017.

¹⁷⁵Zirvi,*age.*, s. 352-353.

¹⁷⁶Zahir, *age.*, s. 253; Öz,“Mirza Beşirüddin”,s. 162;Küçüköner, *agt.*,s. 76-77;<http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-besiruddin-mahmud-ahmed/68-hizmetlerindenbazilari.html>. 12.11.2017.

vefat etmiş ve bir gün sonra Rebve'ye defnedilmiştir.¹⁷⁷ Böylece 51 yıllık hilafeti son bulmuştur.

2.4.3.2.Mirza Nasır Ahmed

Nasır Ahmed 1965 yılında babası Beşiruddin Ahmed'in ölümü üzerine mesihin üçüncü halifesi sıfatıyla cemaatin lideri olmuştur. Nasır Ahmed 16 Kasım 1909 yılında doğmuştur. Kur'an, hadis ve hafızlık eğitimi almış olan Nasır Ahmed, yüksek lisans eğitimini İngiltere'de Oxford Üniversitesinde iktisat alanında yapmıştır.¹⁷⁸

Nasır Ahmed halifeliği esnasında Afrika ülkelerinde propagandalara ağırlık vermiş ve Ahmediye Cemaatinin burada yayılmasına büyük katkı sağlamıştır. 1970 yılında beş hafta sürmüş olan Afrika seyahatinde Nijerya, Gana, Fildişi, Liberya, Gambiya ve Sierra Leon'u ziyaret etmiş ve bu ülkelerde cemaatine ait okul, cami ve hastaneler kurmuştur.¹⁷⁹ Afrika'nın yanı sıra Amerika, Kanada, Norveç, Batı Almanya, Danimarka, Hollanda ve İngiltere'ye de seyahatler düzenlemiştir. Ayrıca İsveç'te Nasır Camisini ibadete açmış, İspanya'nın Pedroabad şehrinde "Beşaret Camisinin de temelini atmıştır."¹⁸⁰

Nasır Ahmed'in Ahmediye Cemaati adına yaptığı yenilikler arasında Fazlı Ömer Vakfını kurması, Nusret Cihan İleri Atılım Programı ve Kutlama Törenleri Fonu'nu oluşturması dikkat çekmektedir.¹⁸¹

Ahmediye Cemaati'nin Pakistan Milli Meclisi tarafından din dışı azınlık olarak kabul edildiği dönem de halifelik yapmış olan Nasır Ahmed, yapmış olduğu rehberlik ve liderlikle cemaatinin parçalanmasına ve dağılmasına engel olmuştur. 1974 yılından itibaren büyük sıkıntılar yaşayan Nasır Ahmed 17 yıl süren hilafetinden sonra 9 Haziran 1982 yılında vefaat etmiştir.¹⁸²

¹⁷⁷Zirvi, *age.*, s. 309; Öz, *Mezhepler Tarihi*,s. 270-271.

¹⁷⁸B.A. Rafiq, *Islam: My Religion*, New York 1992, s. 35; *A glimpse into the Life of Hazrat Khalifatul Masih III*, Londra, s. 4-5; Korkmaz, *agm.*,s. 541; <http://www.ahmediye.org/kisiler/hafiz-mirza-nasir-ahmed.html>. 12.11.2017.

¹⁷⁹Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 92-93 (dipnot); Bulut, *age.*,s.521.

¹⁸⁰<http://www.ahmediye.org/kisiler/hafiz-mirza-nasir-ahmed.html>. 12.11.2017.

¹⁸¹Korkmaz, *agm.*,s. 541;<http://www.ahmediye.org/kisiler/hafiz-mirza-nasir-ahmed.html>. 12.11.2017.

¹⁸²Rafiq, *Islam: My Religion*, s. 35;Fığlalı,*Kâdiyânîlik*, s. 93; Detaylı bilgi için bkz. Rafiq, *Life of Hazrat Khalifatul Masih III*, s. 4-22.

2.4.3.3.Mirza Tahir Ahmed

Tahir Ahmed 18 Aralık 1928 yılında Kâdiyân'da doğmuştur. Babası Beşiruddin Ahmed, annesi Seyyide Meryem Begüm'dür. Eğitiminin büyük kısmını ailesinden almış olan Tahir Ahmed, Rabvah'da Camia-i Ahmediye'yi bitirmiş, daha sonra da İngiltere'de bir müddet eğitim görmüştür.¹⁸³

Tahir Ahmed eğitimini tamamladıktan sonra 1958'de Ahmedîlerin refahını artırmak için kurulmuş 'Vakf-ı Cedîd' dairesinde çalışmıştır. 1960'dan 1969'a kadar 'Hüddâmü'l-Ahmediye' meclisinde önce başkan vekilliği sonra başkanlık yapmıştır. 1979'dan 1982'ye kadar Ensarullah meclisinin başkanlığını yapmış, III. Halife döneminde Fazl-ı Ömer Vakfı Müdürü olarak hizmet vermiştir.¹⁸⁴

1982 yılında üçüncü halifenin ölümü üzerine Ahmediye Cemaati'nin yeni halifesi seçilmiş ve bu görevi 21 yıl boyunca sürdürmüştür. Görevde olduğu süre boyunca eğitime önem vermiş, cemaatini savunan nitelikte birçok kitap yazmıştır. Kur'an-ı Kerim'in beş ciltlik İngilizce tefsirini hazırlatmış ve Kur'an-ı Kerim'in dünyanın 51 diline tercümesi onun halifeliği zamanında yapılmıştır.¹⁸⁵

1984 yılında Pakistan'da çıkartılan yeni bir karar ile Ahmediye Cemaatine yönelik başlatılan propaganda daha da sıkılaştırılmış ve bunun üzerine Tahir Ahmed Londra'ya göç etmiştir.¹⁸⁶

Tahir Ahmed halifeliği esnasında başta Avrupa ve Afrika olmak üzere dünyanın birçok ülkesini ziyaret etmiştir. Ziyaret ettiği ülkelerde devlet büyükleriyle görüşmüş, cemaati adına yeni cami, okul, eğitim binaları ve cemaat kurumlarının açılışını yapmıştır.¹⁸⁷

Çalışmaları esnasında en çok dikkat çeken yenilikleri şunlardır. Cemaatin yıllık bütçesi 1 Milyar Mark'a ulaşmıştır. İspanya'da 750 yıldan bu yana yapılan ilk cami olan Beşaret Camisini törenle ibadete açmıştır. Sidney'de Beytü'l-Hüda

¹⁸³Mirza Tahir Ahmed, *İslama Giriş Bilgileri*, çev. Emine Çakmak Sahi, İstanbul 2009, s. 6; *The Relationship between Religion & Politics in Islam*, Tilford 1992, s. v; Mustafa Öz, *Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi*, İstanbul 2011, s. 713.

¹⁸⁴<http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-tahir-ahmed.html>. 12.11.2017.

¹⁸⁵Öz, *İslam Mezhepleri Tarihi*, s. 713; Rafiq, *Islam: My Religion*, s. 36; <http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-tahir-ahmed.html>. 12.11.2017.

¹⁸⁶Tahir Ahmed, *İslama Giriş Bilgileri*, s. 6.

¹⁸⁷Norveç, İsveç, Danimarka, İsviçre, Hollanda, İngiltere, Avustralya, İspanya, Belçika, Batı Almanya, Singapur, Fiji Adaları, Sri Lanka, Amerika, Kanada, İtalya, Gambiya, Sierra Leone, Liberya, Fildişi Sahili, Gana ve Nijerya...

Camisinin, Kanada’da ilk Ahmediye camisinin temeli atılmıştır. Hollanda, Belçika ve Batı Almanya’da yeni merkezlerin resmen açılışını yapmıştır. Nijerya’da iki büyük kabilenin kralı kendisine biat etmiştir.¹⁸⁸ Ayrıca Ahmediye Cemaati’nin Türkiye’deki faaliyetleri de Tahir Ahmed zamanında 1995 yılında başlamıştır.¹⁸⁹

Ahmediye Cemaatinin dünyanın birçok ülkesine yayılmasında büyük emeği olan Tahir Ahmed 21 Nisan 2003 tarihinde vefaat etmiştir.¹⁹⁰

2.4.3.4.Mirza Masrur Ahmed

Masrur Ahmed 15 Eylül 1950 yılında Rabvah’ta dünyaya gelmiştir. Gulam Ahmed’in küçük oğlu Şerif Ahmed’in torunudur. Babası Mansur Ahmed annesi Naşirah Begüm’dür. Rabvah’ta bulunan Talimu’l-İslam Lisesinde ilköğrenimini, Talimu’l-İslam Koleji’nde lisansını, 1976 yılında Faisalabad kentinde bulunan Ziraat Üniversitesi Ziraat İktisat bölümünden de yüksek lisansını tamamlamıştır.¹⁹¹

1977 yılında Afrika’nın Gana ülkesine gitmiş burada iki yıllık çalışma hayatında çeşitli okullarda idarecilik yapmış, Salaha Ahmediye Ortaokulunu kurmuş ve bunların yanı sıra ziraai faaliyetlerde bulunmuştur. Gana’da buğdayın yetiştirilmesi amacıyla büyük çabalar göstermiş ve başarılı olmuştur. Daha sonra Pakistan’a dönmüş ve cemaatin yüksek mertebelerinde görevler üstlenmiştir. 1985 yılında mali işlerden sorumlu “Vekilu’l-Mal II” görevini, 1985-86 ile 1988-89 seneleri arasında Muhtamim Mecalis Bairoon ve 1989-90 yılında Hüddamu’l-Ahmediye kolunda Naib Sadr (Başkan yardımcısı) görevini, 1994 yılında eğitim işlerinden sorumlu Nazır-ı Ta’lim görevini yapmıştır. 10 Aralık 1997 tarihinde ise Sadr-ıEncümen Ahmediye’de vadedilen mesihin dördüncü halifesi olan Tahir Ahmed tarafından en yüksek pozisyona, yani Nazır-ı A’la olarak tayin edilmiştir. Halife seçilene kadar bu görevine devam etmiştir.Nazır A’la iken aynı zamanda Nazır Ziyafet (yani misafirperverlikle ilgili bölümü tanzim eden) ve Nazır Zira’at

¹⁸⁸<http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-tahir-ahmed.html>. 12.11.2017.

¹⁸⁹Piştifoğlu, *agt.*,s. 59.

¹⁹⁰Öz, *İslam Mezhepler Tarihi*, s. 713; Fırlı, *İslam Mezhepleri*, s. 480; <http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-tahir-ahmed.html>. 12.11.2017.

¹⁹¹Mirza Masrur Ahmed, *Dünya Krizi ve Barışın Yolu*, çev. Mehmet Önder-Emine Çakmak Sahi,Tilford 2014, s. ix; Masrur Ahmed, *Biat Şartları*, s. 5.

(Ziraat ile ilgili bölümü tanzim eden) olarak da çalışmıştır. 1999 yılında Kur'an-ı Kerim'de silinti yaptığı ve bazı ayetlerle oynadığı suçlamasıyla tutuklanmış ancak kısa sürede serbest bırakılmıştır.¹⁹²

Batı Avrupa'nın en büyük camisi Londra'da onun zamanında inşa edilmiştir. Ahmediye Cemaati ve DİTİB'in ortak çalışmaları sonucunda Almanya'nın Hessen eyaletinde okullarda din eğitiminin başlaması da Masrur Ahmed zamanında gerçekleşmiştir.¹⁹³ İslam'ın barışçıl yönüne dikkat çeken Masrur Ahmed 2004 yılından itibaren her yıl tekrarlanacak olan Ulusal Barış Sempozyumu başlatmıştır.¹⁹⁴

Tahir Ahmed'in ölümünden sonra 22 Nisan 2003 tarihinde Ahmediye Cemaati'nin beşinci halifesi olarak seçilen Masrur Ahmed şuan Londra'da yaşamakta ve cemaatin halifesi olarak görevini sürdürmektedir.¹⁹⁵

2.4.4.Lahor Ahmedîleri

1914 yılında Hâkim Nureddin'in ölümü üzerine Beşiruddin Ahmed halifelğe seçilmiş ve Gulam Ahmed'i peygamber olarak görmeyenleri kâfir ilan etmiştir. Bunun sonucunda Muhammed Ali ve taraftarları Kâdiyân'ı terk ederek Lahor'a yerleşmiştir. Faaliyetlerini Lahor merkezli yürüttükleri için bu gruba Lahoriler veya Lahor Ahmedîleri denmiştir. Lahor Ahmedîleri, Kâdiyân kolu kadar büyük ve sayıları çok değildir. Ancak aktif ve çalışkandır. İyi teşkilatlanmış olan Lahor kolu seslerini tüm dünyaya duyurabilmek amacıyla çeşitli ülkelerde yerli ve yabancı dillerde kitaplar, gazeteler, broşürler yayınlamışlardır. Lahorîler, Kâdiyân Ahmedîlerinin savunduğu şekilde cemaatin tek elden yönetilmesi fikrine karşı çıkmışlardır. Bu yüzden cemaati yönetmesi için 'Ahmediye Encümen-i İşa'at-ı İslam'ı kurmuşlardır. Liderlerine halife adını vermezler. 'Ahmediye Encümen-i İşa'at-ı İslam Başkanı' ünvanını kullanırlar.¹⁹⁶ Biz burada Lahor Ahmedîlerin başkanlarının hayatlarını ve faaliyetlerini ele alacağız.

¹⁹²Masrur Ahmed, *Dünya Krizi*, s. ix; Masrur Ahmed, *Biat Şartları*, s. 5; <http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-masrur-ahmed.html>. 12.11.2017.

¹⁹³Piştofoğlu *agt.*, s. 59.

¹⁹⁴Masrur Ahmed, *Dünya Krizi*, s. x.

¹⁹⁵Masrur Ahmed, *Dünya Krizi*, s. x-xi; *Biat Şartları*, s. 5; Korkmaz, *agm.*, s. 542

¹⁹⁶Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 93-95.

2.4.4.1. Muhammed Ali Lâhûrî

Hindistan'ın Pencap bölgesinin Kapurthala eyaletinin Murar köyünde 1874 veya 1876 yılında doğmuştur. Aslen Hindu olup ailesi Babürlüler döneminde İslam'ı seçmiştir. Daha çok batı tarzında eğitim almış olan Muhammed Ali 1894'te Lahor'da bulunan Government College'den mezun olmuş ve aynı yıl içerisinde yine Lahor'daki Islamia College'e matematik hocası olarak atanmıştır. İngiliz dili ve hukuk alanında yüksek lisansını 1895-1896'da tamamlamıştır. 1897'de Oriental College'da (Lahor) öğretim üyesi olmuş ve Mayıs 1899'a kadar burada görev yapmıştır. Daha sonra bir müddet avukatlık yapmıştır.¹⁹⁷

Öğretim görevlisi olduğu dönemde Islamia College'de çalışmalarını sürdüren Hoca Kemâleddîn'le tanışmıştır. Hoca Kemâleddîn'in yönlendirmesi ve aracılığıyla Gulam Ahmed'le tanışmış ve 1897 yılının mart ayında Gulam Ahmed'e biat etmiştir.¹⁹⁸

1900 yılında mesleğini bırakarak Gulam Ahmed'in tavsiyesi üzerine Kâdiyân'a yerleşip ilmi çalışmalara başlamıştır. Ayrıca Gulam Ahmed'in konuşmalarını ve yazılarını İngilizceye çevirmiştir. İslam dinini yaymak amacıyla 1902 yılının Ocak ayından itibaren çıkarılmaya başlanan aylık İngilizce “*The Review of Religions*” dergisinin editörlüğünü yapmıştır.¹⁹⁹

İki evlilik yapmış olan Muhammed Ali, ilk evliliğini 1901 yılında Fatıma ile yapmış ve ondan bir kızı dünyaya gelmiştir. Eşinin 1908'de vefatından sonra Mehrünnisa ile evlenmiş ve ondan da altı kız, iki erkek çocuğu olmak üzere sekiz çocuğu dünyaya gelmiştir.²⁰⁰

Muhammed Ali, Gulam'ın tavsiyesi üzerine Kur'an-ı Kerim'i İngilizceye çevirmiş ve tefsirini yazmıştır. 1916 yılında bitirip 1917 yılında yayınladığı *The Holy Qur'an* adlı meal-tefsirini 7 yılda tamamlamıştır.²⁰¹ Çalışmaları ve Gulam

¹⁹⁷Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. ii; Azmi Özcan, “Muhammed Ali Lâhûrî”, *DİA*, XXX/500; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 269; Hadiye Ünsal, *Mevlana Muhammed Ali'nin “The Holy Qur'an” Adlı Meal- Tefsiri Üzerine Bir İnceleme*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 2010 s. 9.

¹⁹⁸Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. ii-iii; Hadiye Ünsal, “Mevlâna Muhammed Ali'nin Meal Tefsiri Bağlamında Kâdiyânîlik (Ahmedîlik) ve Kur'an”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.10, s.1, 2010, s. 126.

¹⁹⁹Özcan, “Muhammed Ali Lâhûrî”, s. 501; Ünsal, *agt.*, s. 9-10.

²⁰⁰Ünsal, *agt.*, s. 10; Piştifoğlu, *agt.*, s. 62.

²⁰¹Ünsal, *agm.*, s. 130-131.

Ahmed'e yakınlığıyla tanınan Muhammed Ali, Sadr-ı Encümen-i Ahmediye'nin üyesi olmuştur.²⁰²

Muhammed Ali, bazı konularda geleneksel İslam anlayışına sahiptir. Gulam Ahmed'in ve Kâdiyânîlerin Osmanlıya karşı tavırlarına rağmen o zaman zaman Osmanlıyı destekler nitelikte yazılar kaleme almıştır. Cami ayaklanmasında olduğu gibi Hintli Müslümanlara destek vermiş ve İngilizler aleyhinde görüşlerini bildirmiştir. Ancak onun Gulam Ahmed'i müceddid, mesih ve mehdi olarak görmesi diğer Müslümanlar tarafından ona tereddütle yaklaşılmasına sebep olmuştur.²⁰³

Muhammed Ali, Kâdiyân'dan ayrılıp Lahor'a yerleştikten sonra burada 1919 yılında 'Ahmediye Encümen-i İşa'at-ı İslam' adıyla cemaatin bir şubesini açmış ve ölümüne kadar buranın başkanlığını yapmıştır.²⁰⁴

Muhammed Ali ve arkadaşları tarafından 1913 yılında Lahor'da Muslim High School and Senior Cambridge Local College adıyla bir yüksekokul kurulmuştur. 1921 yılında benzeri bir yüksekokul Sialkot'ta kurulmuştur. Ayrıca 1913 yılında İngiltere'de 'Ahmediye Encümen-i İşa'at-ı İslam', 1922-23'te Almanya Berlin'de ve 1939'da Hollanda Lahey'de 'Institute for Islamic Studies' adıyla İslam dinini Avrupa'ya yaymak amacıyla misyonlarını kurmuşlardır.²⁰⁵

1917 yılında yayınladığı Kur'an-ı Kerim'in İngilizce meal ve tefsiri, 1923 yılında Urduca diline, 1935 yılında Hollanda diline 1940 yılında ise Almancaya çevrilmiştir. Yine Kur'an'ı Kerim'in Urduca, İtalyanca dillerin yanı sıra Tamil, Sindhi, Gurmukh, Bengali gibi Afrika dillerine çevirisi Muhammed Ali zamanında yapılmıştır. Muhammed Ali zamanında Urduca *Peygam-ı Sulh*, İngilizce *The Light ve Islamic Review and Muslim India* ve Almanca *Muslimisch* ile farklı yerel ve yabancı dillerde dergiler çıkarmışlardır.²⁰⁶

Muhammed Ali, Kur'an'ın meal ve tefsiri, hadis, siyer ve İslam tarihi, kelam ve mezhepler tarihi, Gulam Ahmed ve Kâdiyânîlik tarihi gibi alanlarda

---

²⁰²Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 269.

²⁰³Ünsal, *agt.*, s. 11.

²⁰⁴Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 272.

²⁰⁵Muhammed Ali, *Call of Islam*, s. 9; Fığlalı, *İslam Mezhepleri*, s. 480.

²⁰⁶Muhammed Ali, *Call of Islam*, s. 9-10; Fığlalı, *İslam Mezhepleri*, s. 480; Bulut, *age.*, s. 522, 531.

birçok eser yazmıştır. Muhammed Ali 13 Ekim 1951 yılında Karaçi’de vefaat etmiş ve Lahor’da defnedilmiştir.²⁰⁷

2.4.4.2. Mevlâna Sadruddin

Sadruddin, 15 Kasım 1881 yılında Sialkot’ta doğmuştur. Eğitimini tamamladıktan sonra 1909 yılından itibaren daha çok cemaatin eğitim faaliyetleriyle ilgilenmiştir. Kâdiyân’da “Talimu’l İslam” adıyla bir yüksek okul kurmuş ve burada eğitim vermiştir. Bu okulun yönetimiyle birlikte Sadr-ı Encümen-i Ahmediye’nin sekreterliğini de yapmıştır.²⁰⁸

Sadruddin, 1914 yılında cemaatin ikiye bölünmesiyle birlikte, Lahor koluna geçmiş, İngiltere’ye giderek burada cemaatin işlerini yürütmeye başlamıştır. İngiltere’de dört yıl kaldıktan sonra 1923 yılında Almanya’ya geçmiş, burada Berlin Camisinin açılışını yapmış ve cemaatin Almanya misyonunu Berlin’de kurmuştur. 1926 yılında Lahor’a dönmüş ve burada İsha’at-ı İslam adlı yüksek okulun müdürlüğünü yapmaya başlamıştır. 1940 yılında Kur’an’ın Almanca çevirisini tamamlamıştır.²⁰⁹

Muhammed Ali’nin ölümü üzerine 1951 yılında ‘Ahmediye Encümen-i İsha’at-ı İslam’ başkanlığına seçilmiştir.²¹⁰ 30 yıllık başkanlığı esnasında dünyanın çeşitli ülkelerine seyahatler düzenlemiş ve birçok ülkede cemaatinin misyonunu kurmuştur. Özellikle Güney Amerika ülkelerine yönelik çalışmalarına özen göstermiş ve buralarda cemaatinin gelişmesine katkı sağlamıştır. 1974 sonrası Pakistan’da kendilerine yönelik saldırılar çoğalınca cemaat mensuplarının Avrupa ülkelerine göç etmesine öncülük etmiştir. Başkanlığının son zamanlarında sıkıntılar çeken Mevlâna Sadruddin 1981 yılında vefat etmiştir.²¹¹

²⁰⁷ Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. xii; Özcan, “Muhammed Ali Lâhûrî”, s. 501; Ünsal, *agt.*, s. 10, 11-23.

²⁰⁸ Iqbal Haydal, *Biographical Sketch-Maulana Muhammed Ali Third Ahmadiyya Convention*, San Fernando 1970, s. 21; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 269; <http://aaiil.org/text/biog/biog/sadr.shtml>. 12.11.2017.

²⁰⁹ Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 95-96; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 272.

²¹⁰ Korkmaz, *agm.*, s. 543; <http://aaiil.org/text/biog/biog/sadr.shtml>. 12.11.2017.

²¹¹ <http://aaiil.org/text/biog/biog/sadr.shtml>. 12.11.2017; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 269; Korkmaz, *agm.*, s. 544.

2.4.4.3.Seyyid Ahmed Han

Seyyid Ahmed Han, Pakistan sınırları içinde yer alan Hazara'da 1900 yılında doğmuştur. Henüz altı veya yedi yaşında iken Gulam Ahmed'i tanımış ve ona biat etmiştir. Küçük yaşlarda iken Hâkim Nureddin'den ders almıştır. İlköğretimini Kâdiyân'da okuduktan sonra Talimu'l-İslam Lisesinde iki yıl okumuş sonra cemaatin ikiye bölünmesi üzerine Abbottabad'a gitmiş ve eğitimine orada devam etmiştir. Tüm sıkıntılara ve hastalığına rağmen 1925 yılında Lahor'da bulunan Kral Edward Medical College'den tıp doktoru olarak mezun olmuştur.²¹²

Ahmed Han, Muhammed Ali'den Kur'an dersleri almış ve bu esnada Ahmedî Genç Erkekler kurulunun başkanlığını yapan ilk kişi olmuştur. 1947 ve 1950 yıllarında iki defa hac yapmış, hafızlık eğitimi almış ve Arapça öğrenmiştir.²¹³

Ahmed Han, ülkenin çeşitli hastanelerinde bulunmuş ve tıp adına önemli çalışmalar yapmıştır. 1964 yılında emekli olduktan sonra özel klinikler açmış, 1974 yılına kadar çalışmalarına devam etmiştir. 1974 yılında çıkan olaylar sonucunda kliniği yakılıp yıkılmış ve hem kendisi hem de ailesi büyük zarar görmüştür. 1934 yılında Genel Kurul üyesi olan ve daha sonra da 'Ahmediye Encümen-i İşa'at-ı İslam' başkan yardımcılığı yapan Seyyid Ahmed 1981 yılında Sadruddin'in ölümü üzerine cemaatin başkanlığına getirilmiş ve 1996 yılında ölene kadar 15 yıl bu görevde bulunmuştur.²¹⁴

2.4.4.4.Asgar Hamîd

1920 yılında Lahor'da dünyaya gelen Asgar Hamîd iyi bir eğitim almıştır. İlk ve orta öğrenimini Amristar kasabasında, yüksek lisansını Pencap Üniversitesinde, doktorasını Edinburg Üniversitesinde tamamlamıştır. Lahor Mühendislik Fakültesinde matematik profesörlüğü yapmıştır. Zaman zaman dekanlık da yapmıştır.²¹⁵

²¹²Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 273; <http://aaail.org/text/biog/biog/saeed1.shtml>. 12.11.2017.

²¹³Korkmaz, *agm.*, s. 544; Öz, *Mezhepler Tarihi*, s. 273.

²¹⁴Korkmaz, *agm.*, s. 544; <http://aaail.org/text/biog/biog/saeed1.shtml>. 12.11.2017.

²¹⁵<http://aaail.org/text/news/ilan/2004/ilan0809and1004.pdf>. 12.11.2017; <http://aaail.org/text/biog/auto/asghar.shtml>. 12.11.2017. Piştofoğlu, *agt.*, s.64;

1979 yılında emekliye ayrıldıktan sonra kendisini cemaatin işlerine adanmış ve Daru's-Salam merkezinde eğitim faaliyetlerini yürütmüştür. Gulam Ahmed'in *Kitâb al-Bariyya* adlı eserini İngilizceye çevirmiş, Muhammed Ali'nin *The Religion of Islam* adlı eserinin kısaltılmış baskısını hazırlamıştır. Aynı zamanda konferanslar düzenlemiş, vaazlar vermiş ve Kur'an dersleri ile insanları bilgilendirmiştir. 1996 yılında aldığı başkanlık görevini 6 yıl boyunca devam ettirmiş, 14 Ekim 2002'de vefat etmiştir.²¹⁶

2.4.4.5. Abdülkerîm Saîd

28 Şubat 1945 yılında Pakistan'ın Dahar kentinde dünyaya gelen Abdülkerîm Saîd, cemaatin üçüncü başkanı Seyyid Ahmed Han'ın oğludur. Çocukluğundan beri din eğitimine ilgisi olan Abdülkerîm Saîd, Kur'an ve hadis dersleri almış, Gulam Ahmed'in kitaplarını okumuştur. 1968 yılında Edward Tıp Fakültesini bitirmiş ve doktor olmuştur. Yeni Zelanda ve İngiltere'de üç yıl doktorluk yapmış daha sonra Pakistan'a dönmüştür. 1987 yılında Profesör olan Abdülkerîm Saîd, 1992 yılında Meclis-i Mutemid'in (Mütevelli Genel Konseyi) başkanlığına seçilmiş ve 20 yıl bu görevi sürdürmüştür. Asgar Hamîd'in ölümünden sonra devraldığı 'Ahmediye Encümen-i İşa'at-ı İslam' başkanlığını 3 Kasım 2002 tarihinden beri devam ettirmektedir.²¹⁷

2.5. Kâdiyânîliğin İman Anlayışı

Ahmedîler farklı düşüncelere sahip olmakla birlikte îtikâdi olarak çoğunlukla Eş'arî ve Mâturîdi kelimcilerin görüşlerini benimsediklerini söylerler. Amelî açıdan ise Hanefi mezhebine bağlı olduklarını belirtirler.²¹⁸ Gulam Ahmed Hanefi mezhebi hakkında şu sözleri dile getirmiştir: "Kur'an'da ve Sünnet'te bir konu hakkındahüküm bulunamazsa ve hadislerde de açıklanmamışsa, o durumda Hanefi fihkına tâbi olunuz. Çünkü bu mezhebe inananların çokluğu Allah'ın iradesini göstermektedir."²¹⁹

²¹⁶Korkmaz, *agm.*, s. 544- 545; Fırlı, *İslam Mezhepleri*, s. 481.

²¹⁷Korkmaz, *agm.*, s. 545; <http://aaiil.org/text/biog/biog/abdulkarimsaeedpasha.shtml>. 14.11.2017; Piştofoğlu, *agt.*, s. 65.

²¹⁸Şems, *Müjde*, s. 13; Kutlu, *agm.*, s. 241; Yöner, *agm.*, s. 181.

²¹⁹Gulam Ahmed, *A Review of the Debate Between Batalavi and Chakrhalavi*, çev. Munir-ud-Din Shams, London 2014, s. 11.

Kâdiyânîlere göre iman, Allah'ın birliğini dil ile ikrar edip kalple tasdik etmek, Hz. Peygamber'in getirdiği hakikatlere kuvvetli bir şekilde iman etmek, hayırlı işler (salih ameller) yapmak ve kabul edilen prensipleri hayata tatbik etmek demektir.²²⁰

Gulam Ahmed imanının 'kaba ve ince olmak üzere iki çeşidi olduğunu belirtmiş, dinü'l-acâ'iz kaba imandır, benim arkamdan yürümekse ince imandır' demiştir.²²¹ İnanç esaslarını ise şöyle saymıştır: "Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın resulüdür. Biz Allah'a, meleklerine, resullerine, kitaplarına, cennete, cehenneme, ölümden sonra dirilmeye inanırız. Ve kendimize kitap olarak Kur'an-ı, nebi olarak Muhammed (s.a.v.)'i seçeriz..."²²²

Ahmedîlerin imananlayışları Ehl-i Sünnet inancında ki 'Amentü' ile aynı olmakla birlikte tek fark kadere iman konusundadır. Ahmedîler'e göre Kur'an'da ve Buhari'de kadere imandan bahsedilmez. Bu sebeple kadere iman dinin esaslarından biri değildir.²²³ İman esası saymamış olmalarına rağmen kader konusunda fikirlerini belirtmişlerdir.

Biz bu bölümde Kâdiyânîlerin iman anlayışını kısaca inceledik. İman esası saymadıkları için kader konusuna değinmeyi uygun bulmadık.

2.5.1. Allah'a İman

Kâdiyânîlere göre inanç esaslarının başında Allah'a iman gelir. Gulam Ahmed'e göre insan hayatının gerçek gayesi Allah'ı tanımak, O'na tapmak ve hayatının her alanında tamamen O'na teslim olmaktır. Allah'ı tanımakta sadece ona iman etmekle mümkündür.²²⁴

Gulam Ahmed Allah'ı şu sözlerle tanımlamıştır: "O'nun bütün sıfatları ezelî ve ebedîdir. Hiçbir sıfatı yok olmamıştır ve yok olmayacaktır. O, hiçbir oğlu olmayan, hiçbir eşi de olmayan tek ve bir, ortağı olmayan zattır. O, benzeri bulunmayan ve benzeri de olmayan birisidir... O'nda hiçbir kuvvet eksik

²²⁰ Mevlana Muhammed Ali, *The Religion of Islam (İslâm Dini)*, çev. Naciye Hamdi Akseki, İstanbul 1946, c. II, s. 5.

²²¹ Mirza Gulam Ahmed, *Vadedilen Mesih'in (a.s.) Eserlerinden Seçmeler*, der. Raşit Paktürk, İstanbul 2008, s. 41.

²²² Gulam Ahmed, *Nahnu Muslimûn* s. 29'dan naklen Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 170.

²²³ Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 321-322; Fığlalı'ya göre Gulam Ahmed'in eserlerinde kaderin iman esası olduğu bilgisi mevcut değildir. Bkz. Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 177.

²²⁴ Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s.114-116.

değildir... O, bütün kâmil sıfatların birleştiği bir zattır ve bütün gerçek övgülerin birleşip parladığı bir zattır. O, bütün güzelliklerin kaynağıdır, bütün kuvvetlerin toplayıcısıdır... O, maddi gözler olmadan görür ve maddi kulaklar olmadan dinler ve maddi dil olmadan konuşur. Aynı şekilde yoktan var etmek O'nun işidir... O, kendi zatında, sıfatlarında, işlerinde ve kuvvetlerinde tektir.”²²⁵ Başka bir eserinde ise “ O, sıfatları bakımından ezelden ebede kadar var olmaktadır ve hiçbir değişikliğe uğramaz. O ne doğurmuş ne doğrulmuştur.” demiştir.²²⁶

Gulam Ahmed Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın varlığıyla ilgili birçok delil olduğunu belirtmiş ve “Allah'ın varlığının müsirrane inkârı, ancak süflî arzular ve saikler insanda üstün geldiği müddetçe devam eder; pak ve tahir fitrat İlâhî bir varlık mevcut olduğu gerçeğinin kuvvetli izlerini taşır” demiştir.²²⁷

Kâdiyânîlerin Allah'a iman konusunda üzerinde durduğu en önemli husus Allah'ın bir olması yani tevhit inancıdır. Onlara göre Allah birdir Onun ne yeryüzünde ne de gökyüzünde ortağı ve benzeri yoktur. Ondan başka tapılmaya ve itaat edilmeye layık hiçbir varlık yoktur. O kusurdan münezzeh, mükemmel bir Allah'tır. Sıfatları, güzellikleri o kadar yüksektir ki hiçbir şey onun mükemmelliğine ve sıfatlarının derecesine asla ulaşamaz.²²⁸

Ahmedîlere göre Allah'ı insanın gözleriyle veya ilmiyle görmesi mümkün değildir. Allah ancak manevi olarak görülür ki bu da insanın kalbine tecelli eden ruhani bir histir. Allah'ın sıfatları vardır ve haktır. Bu sıfatlar Allah ile kul arasındaki ilişkiye ışık tutan ilahi isimlerdir. Allah'ın kendisi nasıl sonsuzsa sıfatları da sonsuzdur. Bunların tamamını bilmemiz mümkün değildir. Allah'ın Kur'an'da anlatılanlardan başka sıfatları da vardır.²²⁹ Allah'ın Kur'an'da sayılan sıfatlarının hepsi benzetme ötesinde ve maddi tasavvurların üstündedir. Allah görür, işitir, yaratır. Ancak görmek için göze, işitmek için kulağa, yaratmak için

²²⁵Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 15-16.

²²⁶Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s.20.

²²⁷Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 69-72; Allah'ın varlığının delillerinin tamamı için bkz. Mirza Beşiruddin Ahmed, *Allah*, çev. Syed Ateeq Ahmad, Tilford 2014, s. 32-65; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 27-39.

²²⁸Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 73; Beşirüddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 13, 183-185; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 40-41; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 13-16.

²²⁹Beşiruddin Ahmed, *Allah*, s. 32, 133-140, 190-191.

ele ihtiyacı yoktur. Bunlar gibi diğer sıfatları için de insan vücudundaki gibi uzuvlara muhtaç değildir.²³⁰

Kâdiyânîlerin Allah’a iman konusunda üzerinde durdukları diğer bir konu ise şirktir. Kâdiyânîlere göre şirkin günah sayılmasının sebebi Yüce Allah’ın insana verdiği yüksek mevkii idrak etmesine mâni olmasıdır. Şöyle ki Allah’ın insanı yeryüzündeki vekili (Bakara 2/30) olarak nimetlendirmesine rağmen insanın Allah’tan başka varlıkları ilah kabul edip onların önlerinde eğilmesi kendi mevkiiisini alçaltır. Bu sebeple böylesi bir fikir insanı ahlâk bakımından düşürür.²³¹ Kâdiyânîlere göre şirkin birden fazla çeşidi vardır ve hepsi haramdır.²³²

2.5.2.Meleklerle İman

Ahmedîler diğer tüm Müslümanlar gibi meleklerin varlığına iman etmişlerdir. Onlara göre melekler Allah’ın hikmet ile yarattığı, tüm günahlardan müstağni olan, manevi varlıklardır. Allah melekleri yaratmış olmasına rağmen onlara muhtaç değildir. Ancak diğer varlıklar gibi melekler Allah’a muhtaçtır.²³³

Ahmedîlere göre; Allah’a itaat edipemir ve buyruklarını yerine getirmek, vahyi peygamberlere ulaştırmak, iman sahiplerine kuvvet verip onları sıkıntılı ve üzüntülü anlarında teselli etmek, ilâhî cezaları icra etmek, mümin olsun kâfir olsun herkes için Allah’tan şefaât dileyip onlara hayır duada bulunmak, insanların ruhen yükselmelerini sağlamak, iyi işler yapmaya sevk etmek ve insanların işlerini kaydetmek meleklerin başlıca görevleridir.²³⁴ Ayrıca meleklerin evreni idare etmek, düzeni ve kontrolü sağlamak ve tabiat kanunlarını yürütmek gibi başka görevleri de vardır.²³⁵

Kâdiyânîlere göre meleklerin insanlar gibi seçme hakları yoktur. Melekler Allah’ın emirlerine olduğu gibi itaat ederler. Bu bağlam da meleklerin bütün yaptıkları Allah’ın isteği ve planlaması doğrultusunda gerçekleşir. Bilinenin aksine meleklerin kanatları yoktur. Ayette (Fatır 35/1) geçen kanat kelimesinden

²³⁰Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 53-56.

²³¹Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 41-42.

²³²Bkz. Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, 42-50; Beşiruddin Ahmed, *Allah*, s.119-123.

²³³Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 13-14, 191-192; Muhammed Celal Şems, *Çağrı*, Surrey1988, s. 43.

²³⁴Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 112-122.

²³⁵Tahir Ahmed, *İslam’a Giriş Bilgileri*, s. 18-21; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 110.

kasıt kuşların uçmasını sağlayan kanat değildir. Buradaki kanat meleklerin işlerini yapmada kullandıkları güç ve kudrettir.²³⁶

Beşiruddin Ahmed meleklerle irtibat kurulabileceğini ve onlardan bazı manevi bilgiler öğrenilebileceğini belirtmiş ve kendisinin meleklerden birçok bilgi öğrendiğini iddia etmiştir.²³⁷

Kâdiyânîler İblis'in nurdan yaratılmış bir melek değil ateşten yaratılmış bir cin olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşlerine “Hani biz meleklerle, “Âdem için saygı ile eğilin” demiştik de İblis'ten başka hepsi saygı ile eğilmişlerdi. İblis ise cinlerdendi de Rabbinin emri dışına çıktı.” (Kehf 18/50) ayetini delil göstermişlerdir. Ayrıca İblis melek olmuş olsaydı “Allah'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır.” (Tahrim 66/6) ayeti gereğince Allah'ın emrinden çıkamazdı fikrini ileri sürmüşlerdir.²³⁸

Gerek Kâdiyân Ahmedîlerin gerekse Lahor Ahmedîlerin melekler hakkında görüşleri neredeyse aynıdır. Ancak zaman zaman bazı farklılıklar olmuştur. Cibrîl hadisini ele alan Tahir Ahmed orada Cebrail'in insan kılığına girdiğini dile getirmektedir. Buradan da meleklerin çok küçük işlerde bile insan kılığına girebileceğini savunmuştur.²³⁹ Muhammed Ali ise Cibrîl hadisinde geçen varlığın Cebrail olmadığını Cebrail'in telkini ile konuşan bir kişi olduğunu söylemiştir. Ona göre Peygambere gelen diğer vahiylerde Cebrail nasıl insanlara gözükmediyse burada da gözükmemiş başka bir kişi aracılığıyla peygamberle konuşmuştur.²⁴⁰ Ayrıca Muhammed Ali meleklerin ister iman etsin ister etmesin iyilik yapacak insanlara şefaet edeceklerini ve onun için Allah'tan af dileyebileceklerini de belirtmiştir.²⁴¹

2.5.3. Kitaplara İman

Kâdiyânîlerin iman esaslarından bir diğeri de Yüce Allah'ın gönderdiği kitaplara inanmaktır. Onlara göre bir Müslüman sadece Kur'an-ı Kerim'e değil

²³⁶ Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 97-103; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 18, 20-21.

²³⁷ Mirza Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'in Mesajı*, çev. Abdülgaflar Han, Tilford 1993, s. 13-14.

²³⁸ Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 123-124; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 192-193; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 21.

²³⁹ Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 19-20.

²⁴⁰ Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 104-105.

²⁴¹ Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 204-205.

tüm ilahî kitaplara inanmalıdır. Aksi takdirde o kişinin inancı geçersizdir.²⁴² Ancak diğer ilahî kitaplar insanlar tarafından değiştirilip indirildikleri halleriyle mevcut olmadıkları için onlara sadece usulen iman edilmelidir.²⁴³ Kâdiyânîler ilahî vahyin gönderilmesinde ki asıl amacın kişinin nefsiyle mücadelede onu yenebilmesi için Allah'ın yardımına ihtiyaç duymasındır şeklinde açıklamışlardır. Allah vahiy yoluyla insanın nefsiyle mücadelesinde ona yardım etmiştir.²⁴⁴

Kâdiyânîlere göre Allah seçkin kulları ile konuşur ve onlara iradesini kelimeler aracılığıyla vahyeder. Onun vahyi eşsizdir. Allah'ın göndermiş olduğu vahyin muhtelif çeşitleri vardır. O bazen şariat emirlerini içerir bazen bir öğüttür. Bazen manevî bilgiler verir bazen gaybdan haberdar eder. Bazen Allah'ın hoşnutluğunu, sevgi saygısını bazen de uyarı ve azarını içerir.²⁴⁵

Kâdiyânîlere göre “Allah, bir insanla ancak vahiy yoluyla yahut perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip, izniyle ona dilediğini vahyeder. Şüphesiz O yücedir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Şûra 42/51) ayeti gereğince Allah insanlara üç şekilde vahiy gönderir. Birincisi vahy-i hafi (gizli vahiy) de denilen insanın kalbine ve zihnine ilham edilen fikirdir. Bu vahiy peygamberlere geldiği gibi peygamber olamayanlara da gelebilir. İkinci vahiy çeşidi rüya, keşf ve ilham yoluyla bir perde arkasından gelen vahiydir. Bu durumdaki insan ne tam uykudadır ne de tam uyanık. O kendinden geçmiş bir haldedir. Bu vahiy de peygamberlere geldiği gibi peygamber olmayanlara da gelebilir. Üçüncü vahiy ise sadece peygamberlere mahsus olan Cebrail'in kelimeler halinde getirdiği vahiydir. Bu vahiy en güvenilir ve en saf olan vahiydir. Kur'an'da Hz. Peygambere bu vahiy yoluyla indirilmiştir. Buna vahy-i metlûv denir. Bu en yüksek ve en ileri derecede ki vahiy şeklidir. Diğer ilâhî kitaplarda bu vahiy şekliyle peygamberlere inmiştir.²⁴⁶

Muhammed Ali'ye göre vahyin bu üç çeşidinden üçüncüsü yani peygamberlere gelen vahiy son bulmuştur. Diğer iki vahiy gelmeye devam etmektedir. Bu sebeple Hz. Muhammed'den sonra peygamber gelmeyeceği halde

²⁴²Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 22; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s.146-147.

²⁴³Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 193-194.

²⁴⁴Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 145.

²⁴⁵Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 14.

²⁴⁶Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 141-143.

vahiy kapısı kapanmış değildir. Vahyin kapanması demek Allah'ın kelam sıfatının son bulması demektir. Oysaki Allah'ın sıfatları kendisinden ayrılamaz. Allah ezelde konuşmuştur şimdi konuşmaktadır ve gelecekte de konuşacaktır. Bu sebeple vahiy kapısı hep açıktır.²⁴⁷

Gulam Ahmed'e göre peygamber olsun ya da olmasın vahiy veya ilham alıcısıyla Yüce Allah arasında sıkı bir bağ vardır. Öyle ki Yüce Allah sadece kalpleri yüksek iman ve samimiyetle dolu olanlara ve hayatları fazilet ve iyilik örneği arz edenlere vahyeder. Ve dünya hayatında vahye muhatap olmaktan daha büyük nimet daha büyük saadet yoktur.²⁴⁸

Kâdiyânîlere göre bütün vahiyler içinde en mükemmel ve en kapsamlı olanı Kur'an-ı Kerim'dir. Onun şariat ve hidayeti kıyamete kadar devam edecektir. Kur'an kendisi en mükemmel olduğu gibi İslam dinini de mükemmelleştirmiş ve dini konuları en ince ayrıntısına kadar açıklamıştır.²⁴⁹

2.5.4. Peygamberlere İman

Kâdiyânîler Allah'ın gönderdiği peygamberlerin varlığına inanırlar. Onlar her fırsatta ilâhi habercilere iman ettiklerini dile getirmişlerdir. Onlara göre ilâhi vahye yani kitaplara inanmak, peygamberlere inanmayı gerektirir.²⁵⁰ Ahmedîlere göre şeytanın etkisinin arttığı, insanların günah ve kötülüğe saplandığı bir dönemde Allah insanları karanlıktan aydınlığa çıkarmak amacıyla ilahi elçiler göndermiştir. Bu elçilerin tertemiz hayatları insanlara örnek ve rehber olmuştur. İlâhi kapıların kendilerine açık olduğu bu elçilere uyanlar Allah'ın sevgisine mazhar olmuş uymayanlar ise helak olmuştur.²⁵¹

Ahmedîlere göre peygamberlerin geliş gayesi yeryüzünde iyiliği ve takvayı daim kılp hidayeti yaymaktır. İyilikte insanlara örnek olup, Allah'ın kelamının uygulanma şeklini insanlara gösterebilmektir.²⁵² Ayrıca peygamberler

²⁴⁷Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 154-159.

²⁴⁸Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 136-138.

²⁴⁹Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 24; *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 24-25; *Vasiyet*, s. 17; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 15; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 148.

²⁵⁰Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 161; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 30.

²⁵¹Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 15.

²⁵²Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 205-207.

beşeriyeti yükseltmek ve insanları günah esaretinden kurtarmak amacıyla gönderilmişlerdir.²⁵³

Ahmedîlere göre bütün peygamberler masumdur ve onlar doğruluğun yaşayan örnekleridir. Vefa abidesi olan peygamberler Allah'ın sıfatlarının mazharıdır. Onlar doğruluk, temizlik ve güzellikte Allah'ın her türlü eksiklikten münezze ve kusursuz olduğunun göstergesidirler.²⁵⁴

Ahmedîler peygamberlerin şefaati edebileceğine inanırlar. Peygamberler sadece hüküm gününde değil dünyadayken de şefaati ederler. Muhammed Ali'ye göre peygamberlerin dünyada ki şefaati milletlerin hayat tarzlarını değiştirmek onları kötü yollardan çevirmek ve onlara terakki yolunu göstermektir.²⁵⁵

Kâdiyânîler “Hiçbir ümmet yoktur ki, aralarında bir uyarıcı gelip geçmiş olmasın.” (Fatır 35/24) âyetini delil göstererek Allah'ın dünyanın bütün milletlerine uyarıcılar gönderdiğine inanırlar. Onlara göre Kur'an-ı Kerim'de bazı peygamberlerin adlarının geçmesine rağmen peygamberler bunlarla sınırlı değildir. Onların sayısı sınırsızdır. Allah'ı Teâla sadece İsrailoğullarına veya Arap yarımadasına peygamber göndermemiş bütün dünyaya ve her devirde peygamberler göndermiştir.²⁵⁶

Gulam Ahmed bununla ilgili olarak şöyle söylemiştir:

“Allah'ın bana bildirdiğine göre dinlerin hiç biri yanlış ve peygamberlerin de hiçbiri yalancı değildir.” “Hindistan, İran veya Çin'de veya başka bir ülkede yaşamış olsun, dünyadaki bütün peygamberlerin gerçek olduklarına kesin olarak inanınız.”²⁵⁷

²⁵³ Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 174.

²⁵⁴ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 208; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 178-182.

²⁵⁵ Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 205-208.

²⁵⁶ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 15; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 162-164. Ahmedîler Zülküfl Peygaberin isminin Kerpil olduğunu bunun da Buda'ya dayandığını yine aynı şekilde Hinduizm dinindeki Tanrı Krişna'nın da peygamber olduğuna inanırlar. Böylece Hindistan'dan da peygamberler çıkmış olduğunu ispat etmeye çalışmışlardır. Bkz. Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 30-31. Ayrıca Habeşistan'da ortaya çıkan Lokman, Sudan'da ortaya çıkan Hızır ve İran'da ortaya çıkan Zülkarneyn'in peygamber olduğunu da kabul ederler. Bkz. Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 163.

²⁵⁷ Gulam Ahmed, *Tuhfe-i Kayseriye*, s. 256-259.

Kâdiyânîlere göre Müslümanlar tüm peygamberlere ayırım yapmaksızın iman ederler. Aksi takdirde kâfir olurlar.²⁵⁸ Onlara göre çeşitli mertebelere sahip olan bu elçilerin en yücesi Hz. Muhammed'dir. Allah Hz. Muhammed'i 'insanların efendisi ve tüm insanlık için gönderilmiş resul' diye nitelendirmiştir.²⁵⁹ Diğer peygamberler kendi milletlerine gönderilmişken Hz. Muhammed tüm insanlığa gönderilmiştir. Bu mana da O'nun peygamberliği evrenseldir.²⁶⁰

2.5.5.Ahiret'e İman

Kâdiyânîlerin insanların öldükten sonra hesap vermek amacıyla tekrar diriltileceğine, iyi ameller işleyenlerin mükâfatlar göreceğine kötü ameller işleyenlerin ise ceza çekeceğine inanırlar. Onlara göre yeniden dirilme fikri insanın dünya hayatına daha fazla önem vermesine ve daha faydalı yaşamasına vesile olur. Bu inanç insan da yüksek bir şuur oluşturur.²⁶¹

Gulam Ahmed'e göre ölümden sonra ki hayat tamamen yeni bir hayat değildir. Dünya hayatındaki ruhanî ve manevî halimizin tasviri tam ve vazıh bir hayalidir. Ayrıca ahiret maddi bir hayat değil aksine manevi bir hayattır.²⁶²

Gulam Ahmed berzah âlemini ölüm ile ahiret arasında bulunan yer olarak tanımlamıştır. Ona göre berzah âleminde insanın bedeni ruhundan ayrılacak ve çürümeğe başlayacaktır. Ruhu ise yeni bir bedene kavuşacaktır. Bu beden insanın dünya hayatındaki işlediği amellerine göre nurlu ve parlak veya donuk ve muzlim olacaktır. Kişi bu bedenle mükâfat veya ceza görecektir. Dünya da dindar olanların pencereleri cennete günahkâr olanların pencereleri ise cehenneme bakacaktır. Yani dünyada iyi olanlar berzahta ödüllendirilecek, dünyada kötü olanlar ise cezalandırılacaktır.²⁶³ Ahmedîler berzah âleminde olduğu gibi kıyametten sonra ki hayatta da insan ruhunun yeni bir vücuda bürüneceğine,

²⁵⁸Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 164-165.

²⁵⁹Beşirüddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 15

²⁶⁰Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 165-171; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 34.

²⁶¹Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 237-238.

²⁶²Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 97, 101; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 56.

²⁶³Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 104-108; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 59; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 225-227.

ruhun bu vücutla ilişkisinin ise dünyadaki beden ile olan ilişkisine benzeyeceğine inanırlar.²⁶⁴

Kâdiyânîlere göre cennet ve cehennem ayrı zaman ve mekânı kapsayan iki farklı yer değildir. Aynı zaman ve mekânı paylaşırlar ancak farklı boyutlarda oldukları için birbirleriyle ilişkileri ve müdahaleleri olmaz.²⁶⁵ Muhammed Ali de cennet ve cehennemin aynı yerlerde olduğunu belirtmiş ancak ikisinin duvar veya tülle ayrıldığını ifade etmiştir.²⁶⁶

Onlara göre ayetlerde geçen cennet nimetleri her ne kadar maddi olarak tasvir edilmiş olsa da teşbih ve temsildir. Cennet nimetlerinin gerçek durumunu insan kavrayamaz. Cennetteki hayat maddi ve cismani düşüncelerden uzaktır.²⁶⁷ Ahmedîler cennetin Yüce Allah'la kavuşma yeri olduğuna inanırlar. Hayırlı işler yapanlar ve cenneti kazananlar Rablerine orada kavuşacaklardır.²⁶⁸ Bununla birlikte cennette terakkî ve ilerleme sonsuzdur. Yani insan orada daha büyük nimetler, daha yüksek mertebeler ve daha yüksek olan mükemmeliyet isteyecektir.²⁶⁹

Cehennem ise insanın dünya hırsıyla yanıp kavrulmasının bir neticesidir. Arzularına ve hırslarına uyan insan cehennemin uçsuz bucaksız derinliklerine düşecektir. Dünyevi arzu ve ihtirasların insanı yakan ateşi, cehennemde alevli ateşler halini alacak ve insanı yakacaktır.²⁷⁰ Bir kişinin cehennemlik olabilmesi için dini bir görüşü etraflıca bilmesine rağmen inkâr e

tmesi gerekir. Görüş hakkında geniş bir bilgisi yokken inkâr etse bile cehennemlik olmaz.²⁷¹

Kâdiyânîlere göre “Rahmetim her şeyi kuşatmıştır” (A’raf 7/156) ayeti gereğince ister mümin olsun ister kâfir hiç kimse cehennemde azap içinde

²⁶⁴Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 107; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 56; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 239-240.

²⁶⁵Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*, s. 57

²⁶⁶Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 254-255.

²⁶⁷Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 98-99; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 251-254, 263.

²⁶⁸Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 262-263. Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 19.

²⁶⁹Gulam Ahmed, *İslâmiyet'in Öğrettiği Esaslar*, s. 112-113.

²⁷⁰Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 266.

²⁷¹Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'in Mesajı*, s. 16.

ebediyen kalmaz. Bu Allah'ın merhametinin göstergesidir.²⁷² Ayrıca cehennem sadece insanların ceza çekecekleri yer değildir. Cehennem ceza yeri olduğu gibi insanı ıslah etme ve temizleme yeridir. Temizlenen herkes cehennemden çıkacaktır.²⁷³

2.6.Kâdiyânîliğin Siyaset Anlayışı

2.6.1.Halifelik

Bu bölümde, Gulam Ahmed'in kendinden sonra cemaatin yönetimi hakkındaki tavsiyelerini ve onun vefaatından sonra yerine seçilen Kâdiyân Ahmedîlerihalifelerinin hilafet makamı konusundaki düşüncelerini inceleyeceğiz. Şunu belirtmekte fayda var ki burada kullandığımız ayet mealleri Ahmedîlerin kendi tercümeleridir.

Gulam Ahmed, “Allah, içinizden, iman edip de salih ameller işleyenlere, kendilerinden önce geçenleri halife kıldığı gibi onları da yeryüzünde mutlaka halife kılacağına, onlar için hoşnut ve razı olduğu dinlerini iyice yerleştireceğine, yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlaka emniyete kavuşturacağına dair vaadde bulunmuştur”(Nur 24/55)ayeti gereğince Yüce Allah'ın mâhlukâtıyla alakalı iki kudreti olduğunu dile getirmiştir. Birincisi peygamberlerin eliyle gösterdiği kudret, ikincisi ise peygamberler öldükten sonra onun yerine geçen halifelerin eliyle gösterdiği kudrettir.²⁷⁴ Kâdiyânîlere göre Yüce Allah “Şüphesiz ben ve peygamberlerim galip geleceğiz”(Mücadele58/21)buyurmasına rağmen bu üstünlüğü bazen peygamberlerin eliyle gerçekleştirmemiştir. Peygamberleri zaman zaman yenilgiye uğratmış ve düşmanlarını sevindirmiştir. Daha sonra ise kudretinin ikinci tezahürünü göstermiş ve düşmanlarına üstün gelmiştir.²⁷⁵ Böylece Yüce Allah, Nur suresinde verdiği sözünü tutmuş ve inananları yaşadıkları korkuların ardından yeniden emniyette kılmıştır. Gulam, bu durumun Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz.Muhammed zamanında böyle olduğunu

²⁷²Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'in Mesajı*, s. 17; *Ahmediyet'e Davet*, s. 18, 213; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 273-276.

²⁷³Muhammed Ali, *İslâm Dini*, II, s. 269-272; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 18.

²⁷⁴“Kudret-i Ūlâ (birinci kudret) peygamberin yaşayışını teşkil eder. Kudret-i Saniye (ikinci kudret) ise onun toplumsal hayatını teşkil eder.” Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 27 Temmuz 2007.

²⁷⁵Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 9; Mirza Masrur Ahmed, “Ahmediye Hilafetinin Yüzüncü Yıl Mesajı”, *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, c:1, sy:2, Frankfurt 2011, s. 10.

belirtmiştir. Özellikle Hz. Muhammed'in ölümüyle ümitsizliğe kapılan Müslümanlar, ikinci kudretle (Hz. Ebûbekir) yeniden canlanmış ve dini yok olmaktan kurtarmışlardır.²⁷⁶

Kâdiyânîlere göre nasıl ki diğer peygamberlerden sonra Yüce Allah ikinci kudretini gönderdiyse Gulam Ahmed'den sonra da gönderecektir. İkinci kudretin gelmesinin yüce Allah'ın bir sünneti olduğunu belirten Gulam Ahmed şöyle söylemiştir: "Sizin, (Allah'ın) ikinci kudretini de görmeniz gereklidir ve onun gelmesi sizin için daha iyidir. O (kudret) daimidir. Onun zinciri kıyamete kadar asla kırılmayacaktır. O ikinci kudret ben gitmeden asla gelmez. Ancak ben gittikten sonra Yüce Allah (c.c.) o ikinci kudreti sizin için gönderecektir. O da ebediyen sizinle birlikte kalacaktır."²⁷⁷

Gulam, Yüce Allah'ın *Berahin-i Ahmediye*'de verdiği 'Sana tabi olan bu cemaati kıyamet gününe kadar diğerlerine üstün kılacağım' sözünün yerine gelebilmesi için kendisinin bu dünyadan ayrılması gerektiğini söylemiştir. Böylece kendisi ayrıldıktan sonra ikinci kudret gelecek ve onun sayesinde cemaati kıyamete kadar üstün olacaktır. Ahmedîlere göre, Yüce Allah, Gulam Ahmed'i Peygamberliğinden sonra onun izinden giden hilafet kurumunun kurulacağı ve bu dünyanın sonuna kadar devam edeceği konusunda teselli etmiştir.²⁷⁸

Bu açıklamalardan sonra Gulam Ahmed kendisinden sonra cemaatin yönetimi ile ilgili 'Cemaatimizin temiz nefislere sahip seçkin kimseleri, benim adıma insanlardan biat almalıdırlar'diyerek onlara bir metod çizmiştir. Buna göre 40 Müslümanın oy birliğiyle seçilen halife insanlardan biat alacak ve Sadr-ı Encümen-i Ahmediye teşkilatı adına cemaati yönetecektir.²⁷⁹

Kâdiyânîlere göre başkasının yerine geçene halife denir. Bu manada halifeler peygamberlerin kıyamete kadar sürecek olan ikinci vücutlarıdır. Diğer bir ifadeyle gerçek peygamber vefat edince onun mesajını devam ettiren kişilerdir.²⁸⁰

---

²⁷⁶Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 10; Masrur Ahmed, "Ahmediye Hilafetinin Yüzüncü Yıl Mesajı", s. 10.

²⁷⁷Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 11

²⁷⁸Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 11; Masrur Ahmed, "Ahmediye Hilafetinin Yüzüncü Yıl Mesajı", s. 9-10.

²⁷⁹Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 11- 12.

²⁸⁰Mirza Gulam Ahmed, *Şehadet-ül Kur'an, Ruhan-i Khazain* içerisinde, c.6, s. 353.

Kâdiyânîlere göre halife seçimle başa geçer. Ancak aslında halifeyi seçen Allah'tır. Bu sebeple bir halifenin görev süresi ölene kadardır. Çünkü onu Yüce Allah seçtiği için hilafeti bırakması veya azledilmesi mümkün değildir.²⁸¹ Aynı zamanda kimse kendisini halifelğe aday gösteremez, zorlamayla ve tehditlerle kendisini seçtiremez. Ancak orada bulunanlar adayları belirler ve adaylar arasında oylama yapılır. Halife seçimle başa geleceği için herkes halife adayı gösterilebilir. Ancak halife dindar ve takva sahibiolmalıdır. Zaten Yüce Allah halifelği imanı kuvvetli olana ve bolca hayırlı ameller yapana bağışlar. Bir kişinin halife seçilmesi tamamen Yüce Allah'a bağlılığının bir ödülüdür.²⁸²

Halifede olduğu gibi, cemaatte de ihlas ve iyi ameller devam ettiği sürece, Yüce Allah hilafeti güçlendirecektir. Aksi durumda o cemaat hilafetten mahrum bırakılacaktır.²⁸³

Ahmedîlere göre cemaat ve Encümen, her ikisi de, seçilmiş olan halifeye itaat etmek zorundadır.²⁸⁴ Çünkü Kur'an-ı Kerim'de "Ey İnananlar! Allah'a itaat edin, Peygambere ve sizden buyruk sahibi olanlara itaat edin" (Nisa, 4/59) buyrulmaktadır. Ancak halife de cemaat üyeleriyle istişare içinde olmalı ve Şûra Meclisinin kararlarını kabul etmelidir. Ancak Şûra Meclisinin kararlarına tabi değildir.²⁸⁵ Buna rağmen halife tamamen serbest olmayıp Yüce Allah'ın ve Resulü'nün emirlerine boyun eğip ona göre hareket etmek mecburiyetindedir.

Kâdiyânîlere göre halifeyi ve hilafeti inkâr etmek bizzat Hz. Peygamber'in yetkilerini reddetmek anlamına gelmektedir.²⁸⁶ Halifeyi reddedenlere de fâsık fetvası uygulanır. Halifeye karşı gelenler ve suç işleyenler biran önce yeniden biat etmelidirler.²⁸⁷

Kâdiyânîlere göre, hilafetin amacı bütün insanları Ümmet-i Vahide'de (Tek Ümmet) buluşturmaktır. Bu nedenle halife asla bir devletin yöneticisi veya

²⁸¹Raşit Paktürk, "Hilafet Makamı, Bereketi ve Önemi", *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, c:1, sy:2, Frankfurt 2011, s. 7-8; Şems, *Hilafet*, s. 51-52.

²⁸²Beşiruddin Ahmed, *Truth about*, s. 31; Tahir Ahmed, *Cuma Hutbesi*, 2 Nisan 1993'ten naklen Şems, *Hilafet*, s. 103; Mirza Masrur Ahmed, "İslam Dünya'sındaki Karışıklıklar ve Nasihatler", *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, c:1, sy:2, Frankfurt 2011, s. 21.

²⁸³Masrur Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 10 Haziran 2005.

²⁸⁴Şems, *Hilafet*, s. 52.

²⁸⁵Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 5 Ekim 2007.

²⁸⁶Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 20 Temmuz 2007.

²⁸⁷Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 10 Ağustos, 2007; Şems, *Hilafet*, s. 79.

padişahı olamaz. Her ülkenin ayrı politikası olduğuna göre halifenin bir devletin lideri olması insanları birleştirmez, aksine ayrıştırır. Halife tek bir ülkenin değil, tüm insanların lideri olmalıdır. Ancak bu şekilde olduğu zaman halifenin asıl hedefi olan İslamiyet'in bütün dünyada gönülleri fethedip galip olması gerçekleşir.²⁸⁸

Kâdiyânîler, her ne kadar bizim hilafetimiz Osmanlı Devletininki gibi, saltanat hilafeti değil, sadece dini hilafettir demiş olsalar da kendileri de zaman zaman siyasete değinmişler ve hükümet sistemi hakkında görüş bildirmişlerdir. Bu duruma Peygamberimizin yaşantısını örnek göstermişlerdir. Beşiruddin Ahmed bu konuda Hz. Muhammed'in görevininsadece ibadetleri uygulamak olmadığını aynı zamanda yönetim ve ülke sistemi ile ilgili de görevlerinin olduğunu belirtmiştir. Bundan dolayı halifenin de görevinin de sadece biat almak, namaz kıldırmak veya nikâh kıymak olmadığını, Hz. Muhammed'in halifesi adıyla hükümet nizamını düzenlemekolduğunu belirtmiştir.²⁸⁹

Kâdiyânîler halife seçme zorunluluklarını “Hiç şüphesiz Allah size, emanetleri ehline teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder” (Nisa 4/58) ayetine dayandırır. Onlara göre bu ayette Yüce Allah insanlardan hükümet işlerini yürütme konusunda en layık olanı seçmeleri gerektiğini bildirmiştir. Seçilen kişilerden de adaletle hükmetmelerini istemiştir.²⁹⁰

Kâdiyânîler, Nur suresinin 55. ayetine göre gerçek halifenin altı alameti olduğunu belirtmişlerdir. Birincisi halifeyi ancak Yüce Allah seçer. İkincisi Yüce Allah peygamberine yardım ettiği gibi halifesine de yardım eder. Üçüncüsü ümmet iman ederek kalıp salih amel işlediği müddetçe Yüce Allah hilafeti devam ettirecek ve güçlendirecektir. Dördüncüsü tüm muhaliflere rağmen halifenin dini dünyaya hâkim olacaktır. Beşincisi Yüce Allah halife vasıtasıyla içinde bulunduğu toplumu tüm korkulardan emin kılacaktır. Altıncısı halifeler sadece

---

²⁸⁸Nasır Ahmed, *Bedir Gazetesi*, 11 Mayıs, 2004; Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 5 Ekim, 2007; Raşit Paktürk, “İslamiyet'in Yayılışı ve Ahmediye Hilafetinin Korunmasına Dair Yüce Söz”, *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, c:1, sy:2, Frankfurt 2011, s. 6.

²⁸⁹Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 20 Temmuz, 2007.

²⁹⁰Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 17 Ağustos, 2007.

Allah'tan korkarlar ve sadece onun hoşnutluğu ve rızası için çalışırlar. İşte bunlar doğru ve hak olan halifenin işaretleridir.²⁹¹

Buraya kadar anlattıklarımız Ahmedîlerin Kâdiyânkolunun görüşleridir. Lahor Ahmedîlerine göre ise Gulam Ahmed'in ölümünden sonra bir halifeye gerek yoktur. Gerekli işlemleri ve liderliği Gulam Ahmed'in kurduğu ve tavsiye ettiği Sadr-ı Encümen-i Ahmediye yapmalıdır.²⁹² Bu söylemlerinden sonra aralarında çıkan problemlerden dolayı Kâdiyân'dan ayrılıp Lahor'a yerleşen Lahor Ahmedîleri 'Ahmediye Encümen-i İşa'at-ı İslam'ı kurmuşlardır. Bu kuruluşun başındaki kişi ise halife değil sadece bu şûranın başkanıdır.

2.6.2.Cihad

Bu başlık altında Gulam Ahmed'in cihad hakkında fikirlerini dayandığı ayetleri ele alıp, onları nasıl yorumladığını inceleyeceğiz. Ayrıca Gulam'ın kılıçla cihadi yok sayıp onun yerine Kur'an ve kalem ile cihad yapılması gerektiği fikrini ele alacağız.

Kâdiyânîlerin üzerinde durdukları ve Müslümanlar tarafından eleştirildikleri konulardan bir tanesi de cihad anlayışları olmuştur. Müslümanlar Kâdiyânîleri cihadi inkâr etmekle suçlarken onlar ise inkâr etmediklerini ancak Müslümanların kabul ettiği bir cihada inanmadıklarını söylemektedirler. Onlara göre cihad iktidar, güç anlamına gelmektedir. Her savaş cihad değildir. Dini korumak amacıyla yapılan harbe cihad denir ve her Müslüman için farzdır. Ancak böylesi bir cihad için gerekli olan şart, Müminler'in Emiri'nin ilan etmesidir. Cihad olmadan imanın tamamlanıp kemale ermesi imkânsızdır. Hatta Müslümanların bugünkü duruma düşmelerinin asıl sebebi cihadi tam manasıyla anlayamamış ve onu uygulayamamış olmalarındandır.²⁹³

Gulam Ahmed cihadi üçe ayırmıştır. Birincisi savunma niteliğinde, yani kendisini korumak amacıyla yapılan, ikincisi cezalandırma niteliğinde olan ve üçüncüsü de özgürlüğü sağlamak amacıyla yapılan cihaddır.²⁹⁴ Ona göre bunların

²⁹¹Şems, *Hilafet*, s. 77-81.

²⁹²Şems, *Hilafet*, s. 21.

²⁹³Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'in Mesajı*, s. 21; *Ahmediyet'e Davet*, s. 67.

²⁹⁴Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 14-15.

dışında yapılanlar cihad değil, savaştır. Gulam, Kur'an'da cihadın belli sebeplere bağlı olduğunu belirtmiş ve bu sebepleri şu ayetlerle açıklamıştır:

“Haksızlığa uğratılarak kendilerine savaş açılan kimselerin karşı koyup savaşmasına izin verilmiştir. Allah onlara yardım etmeğe elbette Kadir'dir. Onlar haksız yere ve "Rabbimiz Allah'tır" dediler diye yurtlarından çıkarılmışlardır...”(Hac 22/39-40) “Sizinle savaşanlarla Allah yolunda savaşın, aşırı gitmeyin; doğrusu Allah aşırı gidenleri sevmez”(Bakara 2/190).

Bu ayetler göstermektedir ki Yüce Allah cihada Müslümanlara karşı savaş açılıp, onlar dinlerinden döndürülmeye çalışıldıkları ve ‘Allah Rabbimizdir’ demekten menedildikleri anda izin vermiştir. Buna rağmen Müslümanların aşırıya kaçmaları engellenmiş, karşı taraf savaştan vazgeçince Müslümanların savaşmaları da yasaklanmıştır.²⁹⁵ Kâdiyânîlere göre işte bu ayetler İslam dininde saldırı ve İslam'ı yayma amaçlı cihad olmadığının delilidir.²⁹⁶

Bu konuda Gulam Ahmed şöyle söylemiştir; “Eleştiren kişi, İslam cihadından bahsederken, Kur'an'ın şart aramaksızın cihada teşvik ettiğini söylemiştir. Bu yalan ve iftiradır. Kur'an'da Allah sadece dine karşı çıkanlarla ve kendisine inananları engellemek isteyenlerle savaşmayı emretmiştir.”²⁹⁷

Gulam başka bir eserinde de kendisinin Müslümanlar arasında yanlış bilinen cihadıslâh edeceğini, cihad olarak kabul edilen hareketlerin Kur'an talimatına ters düştüğünü ifade etmiştir. Kur'an-ı Kerim'de sadece Müslümanları öldürmek için haksız olarak kılıç kaldıran, saldıran ve zulümlerini son haddine erdirenler için savaşın emredildiğini belirtmiştir.²⁹⁸ Buna göre Gulam Ahmed cihadı inkâr etmemiş ancak onun belli şartlarda yapılması gerektiğini savunmuştur.

Kılıçla cihadı da şartları bulunmadığından dolayı yok saymıştır. Bu konuda “Bize emredilen, kâfirlerin bize karşı hazırlandıkları gibi hazırlanmamız, bize davrandıkları gibi davranmamız ve bize kılıç çekmedikçe bizim de onlara

²⁹⁵“...Eğer sizden uzak durur, sizinle savaşmaz, size barış teklif ederlerse Allah onlara dokunmanıza izin vermez.” Nisa 4/ 90.

²⁹⁶Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 102; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 70-71.

²⁹⁷Mirza Gulam Ahmad, *Nurü'l-Hak*, I, s. 45.

²⁹⁸Mirza Gulam Ahmad, *Tuhfe-i Kayseriye*, Lahore 1899, s. 10.

kılıç çekmememizdir” demiştir.²⁹⁹Gulam Ahmed, bu fikirlerine Yüce Allah’ın düşmandan saldırı gelmedikçe din uğruna savaş yapılmaması gerektiği hatta onlara adil davranılmasını istediği, “Allah, din uğrunda sizinle savaşmayan, sizi yurdunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik yapmanızı ve onlara karşı adil davranmanızı yasak kılmaz; doğrusu Allah adil olanları sever.” (Mümtehin 60/8) ayetini delil göstermiştir.

Peygamberimizin kılıçla savaşma sebebini de düşmanın kılıçla saldırmasına bağlayan Ahmedîler, günümüzde ise kılıçla savaşacak bir durum olmadığından artık böylesi cihada gerek kalmadığını savunmuşlardır.³⁰⁰Ayrıca Gulam Ahmed Peygamberimiz ve sahabelerin Mekke dönemi boyunca tüm işkence ve baskılara rağmen hemen savaşa başvurmadıklarını, sabır ve ümit içinde beklediklerini, yapılan kötülöklere iyilikle karşılık verdiklerini belirtmiş; günümüz Müslümanlarının ise sabırsız olduğundan ve nefsânî arzularını temin etmekten dolayı tüm dünyayı düşman olarak görüp savaşmak istemelerini eleştirmiştir.³⁰¹

İlk başta kılıçla cihadı belli sebeplere bağlayan Gulam Ahmed, daha sonra bu düşüncelerini değıştirmiş, kılıçla cihadı ortadan kaldırmaya çalışmış, bu fikrini de mesih ve mehdi olmasına bağlamıştır. Bu konuda şunları söylemiştir: “Bu andan itibaren artık kılıçla yapılan cihad sona ermiştir...”³⁰²“Taraftarlarımın sayısı arttıkça, cihada inananların sayısı azalacaktır. Çünkü benim mesih ve mehdiliğime inanmak demek cihadı inkâr etmek demektir.”³⁰³

Başka bir zamanda da Yüce Allah’ın cihadı tedricen azalttığını ve kendi zamanında tamamen sona erdirdiğini şöyle açıklamıştır:“Cihadı Allah Tealâ derece derece azaltmıştır. Hz. Musa zamanında o kadar çoktu ki sadece iman etmek öldürölmeye yetiyordu. Hatta küçük çocuklar dahi öldürölüyorlardı. Sonra peygamberimiz Hz. Muhammed zamanında çocuk, yaşlı ve kadınların

²⁹⁹Mirza Gulam Ahmad, *Hakikatü’l Mehdi*, Kadiyan 1899, s. 19.

³⁰⁰Mirza Beşiruddin Ahmed, *Ahmadiyya Movement*, Lahore 1971, s. 8.

³⁰¹Mirza Gulam Ahmad, *The British Government and Jihad*, çev. Tayyba Seema Ahmed-Lutfur Rahman s. 11-15.

³⁰²Gulam Ahmad, *The British Government*, s. 17.

³⁰³Mirza Gulam Ahmad, *Tebliğ-i Risalet*, VII, s. 17; Ayrıca bkz. Çağatay-Çubukçu, *age.*, s. 230.

öldürülmesi yasaklandı. İşte mesih el-mev'ûd (Gulam Ahmed) zamanında da cihad hükmü tamamen iptal edilmiştir.”³⁰⁴

Gulam Ahmed “Dinde zorlama yoktur.”(Bakara 2/256)ayetininİslam’ın inanç hürriyetine verdiği değerin göstergesi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca insanların bunu hakkı kabul etme veya reddetme özgürlüklerinin bulunduğu delili saymıştır. Buna göre İslam’ı kılıç zoruyla yaymak ve zor kullanarak insanları dine sokmak amaçlı yapılan cihad bu ayete aykırıdır ve caiz değildir. Zaten böyle bir inanç İslam dininde yoktur.³⁰⁵

Kâdiyânîler kılıçla cihadın iptal edilmesinin cihadın tamamının iptal edildiği anlamına gelmediğini söylemişlerdir. Onlara göre kendi zatında cihad hiçbir zaman tamamıyla iptal olmamıştır. Bu sebeple cihad her durumda daima varolacak ve her müminin eda edebileceği bir şekli mutlaka bulunacaktır.³⁰⁶

Öyleyse günümüzde cihad ne ile yapılacak sorusuna da Kâdiyânîler“O halde, kâfirlere boyun eğme ve bununla (Kur'an ile) onlara karşı olanca gücünle mücadele et.”(Furkan 25/52)ayeti gereğince asıl cihadın kılıçla değil Kur'an ile yapılacağını belirtmişlerdir. Gerçek cihad Kur'an'ı öğretmek, onu insanlara ulaştırmak ve onu insanların kalbine yerleştirmektir. Cihad dünyaya manevi bir devrim getirmek için Kur'an-ı Kerim'in yardımıyla yapılan kutsal mücadeledir. Bu manada yalnızca Kur'an'ın mesajıyla cihad yapılmalıdır.³⁰⁷ İnsanları imana çağırmak için kılıç yerine Allah'ın kelamını kullanmak daha etkili olacaktır. Şu da bilinen bir gerçektir ki İslam tarihinde kalplerin kılıçla fethedilip insanların kılıçla Müslüman oldukları görülmemiştir.³⁰⁸

Gulam Ahmed içinde bulunduğu dönemde İslam talimatını yükseltmenin ve İslam'ın güzelliklerini yaymanın gerçek cihad olduğunu şu sözleriyle belirtmiştir: “Bugünlerde cihad ruhanî renge girmiştir ve cihad ancak İslâm talimatını yükseltmeye çalışmak demektir.”“İslâmiyet'i yüceltmeye çalışınız. Muhaliflerin dinî suçlamalarını cevaplandırınız. Güzel bir din olan İslâm'ın

³⁰⁴Gulam Ahmed, *Erbain*, no. 4, s. 15.

³⁰⁵Gulam Ahmed, *İsa Mesih*,s.14; *Nuh'un Gemisi*, s. 101-102.

³⁰⁶Mirza Tahir Ahmed, “Cihad Meselesi”, *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi* yıl:4, c:3, sy:13, Frankfurt 2014, s. 34.

³⁰⁷Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş Bilgileri*,s. 53.

³⁰⁸Gulam Ahmed, *Hakikatü'l Mehdi*,s. 19; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 69.

güzelliklerini dünyaya ispat ediniz. Allah başka bir durumu dünyaya göstermedikçe cihad işte budur.”³⁰⁹

Ayrıca içinde bulunduğu çağın kalemle cihadı gerektirdiğini ve kendisinin de kalemle cihad ettiğini belirtmiştir. Ona göre Hindistan “Dârü’l-Harp”tır. Bu sebeple boş durmamalı papazlar hangi silahla saldırırsa aynı silahla karşılık verilmelidir. İşte o silah kalemdir. Yüce Allah bu sebeple kendisine “Sultanü’l-Kalem” (Kalemle hükmeden) ve kalemine de “Zülfikar” ismini vermiştir. Bundaki gaye içinde bulunulan dönemin cenk ve savaş çağı olmayıp aksine kalem çağı olduğunu bildirmesidir.”³¹⁰

Tüm bunlar göstermektedir ki Gulam Ahmed kılıçla yapılacak cihadın son bulduğunu belirtmiştir. Hz. Muhammed’in mesih ve mehdi hakkındaki hadislerinin de buna işaret ettiğini söylemiştir.³¹¹ Ona göre içinde bulundukları devirde cihad, silahla ve kılıçla değil kalemle yapılmalıdır.

Bize göre Gulam Ahmed ve Kâdiyânîler Kur’an’da var olan cihad ayetlerini tamamen kendi görüşleri ve çıkarları doğrultusunda yorumlamışlardır. Cihadı belli sebeplere bağlamalarının, Müslümanların cihad anlayışlarını eleştirmelerinin, kılıçla cihadı geçersiz sayıp Kur’anla ve kalemle cihadı savunmalarının tek sebebi bölgede hâkim güç olan İngilizlerin desteğini almak olmuştur. Böylece İngilizlerin güvenini kazanarak kendi faaliyetlerine engel olmasını engellemişlerdir.

2.6.3.İngiliz Hükümeti ve Cihad

1849 yılında Sih idaresinden kurtulan Müslümanlar, İngilizlerden de kurtulmak amacıyla 1857 yılında Hindularla birlikte Sipahi ayaklanması başlatmışlardır. Ancak bu ayaklanma olumsuz sonuçlanmıştır. Bu zaman diliminde Gulam Ahmed’in ailesinin İngilizlerin yanında yer aldıklarını, hükümeti desteklediklerini ve hatta onlarla birlikte savaştıklarını ilk bölümde görmüştük. Burada ise Gulam Ahmed’in İngilizler hakkındaki düşüncelerinden ve İngilizlere karşı yapılmaması gerektiğini savunduğu cihad anlayışından bahsedeceğiz.

³⁰⁹Tahir Ahmed, “Cihad Meselesi”, s. 34.

³¹⁰Gulam Ahmad, *Melfuzat*; c.1, s. 232’den naklen Tahir Ahmed, “Cihad Meselesi”, s. 39; Gulam Ahmed, *Hakikatü’l Mehdi*, s. 22.

³¹¹Gulam Ahmad, *The British Government*, s. 10, 17.

Gulam Ahmed, öncelikle Müslümanların İngiliz Hükümeti sayesinde, Sih zulmünden kurtulduklarını bundan dolayı da İngilizlere karşı mahcup olduğunu ve kendisini onları övmek mecburiyetinde hissettiğini dile getirmiştir. Ona göre İngilizlerin yaptıkları bu iyiliğe iyilikle karşılık vermek gerekmektedir.³¹²

Kendisini bu denli zorunlu gören Gulam Ahmed, düşüncelerini devam ettirmiş, İngiliz Hükümetine sâdık olduğunu belirtip sadakat metni hazırlamış ve onların emri altında olmayı kabul ettiğini her defasında tekrarlamıştır.³¹³ İngiliz Hükümetine hizmet ettiğini şu sözlerle açıklamıştır: “Kalemimizle bu hükümetin (İngiliz Hükümeti) emrindeyiz, onların iyiliği için duacıyız.”³¹⁴ “Şüphesiz bütün maddi ve manevi gücümüzle İngiliz Hükümetinin uğruna fedayız.”³¹⁵

Kendisinin hükümete bağlı olduğu gibi Müslümanlardan da hükümete bağlı olmalarını istemiş ve onları ikna etmek için çalışmıştır. Müslümanları İngiliz Hükümetine samimi olmaya ve sempati beslemeye yöneltmek amacıyla çaba sarfetmiştir.³¹⁶ Ayrıca Müslümanların daima İngiliz Hükümetinin gerçek dostu olmalarını istemiştir.³¹⁷

Gulam Ahmed sadakatini ve dostluğunu iyice ortaya koyduktan sonra düşüncelerini daha da ileriye taşıyarak İngiliz Hükümetine itaat edilmesi gerektiğini belirtmiş ve bunu Allah’a ve Peygambere itaat ile aynı derecede tutmuştur. Bu itaati imanın bir parçası gibi göstermek istemesi oldukça dikkat çekicidir. Bu konuda Allah’a itaat nasıl gerekli ise kendisini zalimlerin elinden kurtaran, himaye eden ve barış getiren hükümete de aynı şekilde itaat etmek gereklidir demiştir. Ona göre itaat edilmesi gereken hükümet İngiliz Hükümetidir. Eğer hükümete itaat edilmezse, İslam’a Allah’a ve Peygambere de itaat edilmemiş kabul edilir.³¹⁸ Başka eserin de ise “Benim dini anlayışıma göre İslam iki kısımdır. Birincisi, Allah’a itaat etmek, diğeri ise güveni sağlayan ve

³¹²Gulam Ahmad, *The British Government*, s. 15-16; Tahir Ahmed, *İngiliz Fidanı*, s.3.

³¹³Gulam Ahmad, *Tebliğ-i Risalet*, VII, s. 17; Ayrıca bkz. Zahir, *age.*, s. 131-132; Çağatay-Çubukçu, *age.*, s. 230.

³¹⁴Gulam Ahmad, *Nuru’l Hakk*, I, s. 26.

³¹⁵Mirza Gulam Ahmad, *Arya Dharm*, s. 79-80’den naklen, Zahir, *age.*, s. 39.

³¹⁶Gulam Ahmad, *Tebliğ-i Risalet*, VII, s. 10.

³¹⁷Gulam Ahmed, *Tiryaku’l-Kulûb*, s. 15.

³¹⁸Mirza Gulam Ahmad, *Verbatim Nutku (Hükümetin Dikkatine)*’ndan naklen, Zahir, *age.*, s. 40.

zalimlerin elinden kendi gölgesine sığındıran iktidara itaat etmek ki bu da İngiliz Hükümeti'dir" demiştir.³¹⁹

Gulam Ahmed'in İngilizlere itaat edilmesi gerektiği şeklindeki bu fikirleri İngilizleri sevmeyen ve onlardan kurtulmak isteyen Müslümanlar tarafından daha büyük tepki görmesine neden olmuştur. Gulam Ahmed bu sözlerle İngiliz Hükümetinin desteğini alırken Müslümanlar tarafından dışlanmış ve yalnızlaştırılmıştır. Gulam Ahmed tepkileri dikkate almamış ve tüm bunlardan sonra İngilizlere karşı cihad yapılmaması gerektiğini şu sözlerle savunmuştur: "Ey bilgisizler! Beni dinleyiniz. Ben bu (İngiliz) hükümete asla yağ çekmiyorum. Gerçek şu ki, İslâm dinine ve dinî vecibelere mani olmayan ve kendi dinini zorla kabul ettirmek gayesiyle bize karşı kılıç kaldırmayan bir hükümete saldırmak ve din uğruna savaş açmak Kur'an-ı Kerim'e göre haramdır. Çünkü o hükümet bir din adına cihad başlatmamaktadır."³²⁰ Gulam Ahmed bu sözleriyle cihad yapmamayı İngiliz Hükümetinin Müslümanlara karşı kılıç kullanmayıp İslam dininin vecibelerine mani olmamasına bağlamıştır. O, Müslümanların İngiliz Hükümetine cihad yapmayıp itaat etmesi gerektiğini içeren Arapça, Farsça ve Urduca dilinde birçok eser yazdığını, bu eserleri bastırıp çeşitli İslam ülkelerine gönderdiğini, bu eserlerin bir araya getirildiği takdirde 50 dolabı doldurabileceğini belirtmiştir.³²¹

Gulam Ahmed, İngiliz Hükümeti himayesi altında bulundukları için cemaatinin sayısının rahatlıkla çoğaldığını, zalimlerin pençesinden kurtulduklarını, can ve mal güvenliklerinin olduğunu belirtmiştir. Bu hükümet himayesi altında yaptıklarını Osmanlı, hatta Mekke ve Medine de dâhil başka hiçbir ülke ya da şehirde yapamayacaklarını, bu sebeple de her daim İngiliz Hükümetine borçlu olduklarını ve minnet duyduklarını ifade etmiştir.³²²

³¹⁹Mirza Gulam Ahmad, *İştihar Government ki Teveccüh ke Layık*, s. 3'ten naklen Bulgur, *agm.*, s. 28.

³²⁰Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 104 (dipnot).

³²¹Gulam Ahmed, *Tebliğ-i Risalet*, VI, s. 65; *Tiryaku'l-Kulûb*, s. 15; Gulam Ahmed'in kitaplarını gönderdiği yerler arasında, Mısır, Şam, Kâbil, Mekke, Medine, İstanbul, Anadolu, Şam ve Afganistan'ın çeşitli şehirleri vardır.

³²²Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 104 (dipnot); Zahir, *age.*, s. 40; Bulgur, *agm.*, s. 27.

Gulam Ahmed'e göre Yüce Allah Hz. İsa ve Hz. Meryem'idüşmanlardan korumak amacıyla elverişli ve yüksekçe bir yere³²³ yerleştirdiği gibi kendisini de korunaklı bir yere yerleştirmiştir. Bu yer İngiliz Hükümeti himayesidir. O bu konuda "Yüce Allah bana fesat çıkaranların ellerinin ulaşamadığı, bu hükümetin yüksek tepesinde çok rahat bir yer vermiştir. Keza bu ülkede gerçek bilgilerin akarsuları akmaktadır. Ve burada fesat çıkaranların saldırılarından da emniyet ve rahat içerisindeyiz" demiştir.³²⁴

Gulam Ahmed ömrü boyunca İngilizlere bağlılığını dile getirmiş, her zaman onlara sadık kalmış, kalemiyle ve taraftarlarıyla hizmet etmiştir. Kendisini bununla borçlu hissetmiş ve bu uğurda mücadele etmiştir. Ona göre cemaatinin büyümesi ve sonsuza kadar devam etmesi İngiliz Hükümetinin kolları altında yaşamaya ve onlara sadık kalmaya bağlıdır. İngiliz Hükümetini, cemaati için Yüce Allah'ın bir lütfu, rahmeti ve bereketi olarak gören Gulam Ahmed, taraftarlarına canı gönülden bu hükümetin kadrini bilme tavsiyesinde bulunmuştur.³²⁵

Gulam Ahmed'in İngilizlere karşı bu tutumu Müslümanlar tarafından hoş karşılanmamıştır. Cihadı yok sayması ve İngilizlere itaati her defasında dile getirmesi, İngilizlerden zulüm görmüş Hind Müslümanlarını incitmiş ve Ahmedîlere kin duymalarına sebep olmuştur. Bu nedenle kendisi Müslümanlar tarafından İngiliz ajanı, İngilizlerin yetiştirdiği ve büyüttüğü bir tohum, sapık grup şeklinde isimlendirilmiştir.³²⁶

Kâdiyânîler ise bu yakıştırmaların asılsız olduğunu, Gulam Ahmed'in Kur'an'ın belirttiği cihada inandığını,³²⁷ İngilizlere ise sadece Sih zulmünden kendilerini kurtardıkları için mahcup ve borçlu olduğunu savunmuşlardır. Onlara göre Gulam İngilizlerin diktiği tohum değil, Yüce Allah'ın diktiği bir fidandır.³²⁸

³²³"Meryem oğlu İsa'yı ve annesini büyük bir mucize kıldık ve her ikisini de oturmaya elverişli, akarsulu yüksek bir yere yerleştirdik." Müminun 23/ 50.

³²⁴Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 104 (dipnot).

³²⁵Bulgur, *agm.*, s. 27.

³²⁶Bkz. Zahir, *age.*, s. 32; Mevdudi, *Kadiyanilik*, 59; Ebu Zehra, *age.*, s. 253.

³²⁷Kâdiyânîlere göre Gulam Ahmed'in İngiliz Kraliçe'si Victoria'ı batıl dinden tövbe edip, İslam'a davet etmesi gerçek cihaddır. Gulam, cihadın kalem ve dua ile yapılması gerektiğini savunduğu için taraftarlarına bitmeyen bir cihad yolunu göstermiştir. Bu sebeple Kâdiyânîlerin geceyle gündüzü, her anı cihad olmuştur. Bkz. Tahir Ahmed, "Cihad Meselesi", s. 38-40.

³²⁸Tahir Ahmed, *İngiliz Fidam*, s. 15.

Bize göre Gulam Ahmed'in ve Kâdiyânîlerin bu fikirleri Müslümanları bölmek ve onlara hâkim olmak isteyen İngiliz Hükümetinin her zaman işine yaramıştır. Müslüman olmasına rağmen her daim canını bile vermeye gönüllü bir topluluğun desteğini alan İngiliz Hükümeti, Hindistan'da daha çok söz sahibi olmuş ve planlarını daha rahat hayata geçirebilmiştir. Bu birliktelikten İngiliz Hükümeti kadar Gulam Ahmed de kârlı çıkmış, kendisini destekleyen hükümetin her türlü nimetinden faydalanmıştır. Görüşlerini daha rahat dile getirmiş ve kısa zamanda taraftarlarının sayısını çoğaltmıştır. Özellikle kendilerine kurumlarda, orduda, mahkemelerde ve devlet idaresinde³²⁹ yer verilmesi cemaatin söz sahibi olmasını dolayısıyla da kısa zamanda büyümesini sağlamıştır.

Sonuç olarak Gulam Ahmed'in ve Kâdiyânîlerin bu tavrı Hind Müslümanlarının cihad etme ve birlik olma düşüncelerini olumsuz etkilemiştir. Birlik olamayan Müslümanlar İngilizler karşısında güç kaybetmiştir. Böylece İngilizlerin bölgede kalma ve hâkim güç olma planları amacına ulaşmıştır.

---

³²⁹Bu konuda en iyi örnek Kâdiyânî cemaatine mensup olup Dışişleri bakanlığına atanan Zaferullah Han'dır.

İKİNCİ BÖLÜM

GULAM AHMED'İNDİNİ-SİYASİ İDDİALARI VE DELİLLERİ

1.GULAM AHMED'İN DİNİ-SİYASİ İDDİALARI

Kâdiyânîliğin görüşleri Gulam Ahmed'in öne sürdüğü bazı iddialardan oluşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında,Kâdiyânîlik şahıs merkezli bir topluluktur.Gulam, ilk başta siyasi ve itikadi konular üzerinde durmadığı için görüşleri müstakil bir fırka niteliği taşımamaktaydı.³³⁰ Ancak kendisini merkeze olarak ilan ettiği mücedditlik, mesihlik ve mehdilik hakkındaki görüşleri ve 1900/1901 yılında okuduğu bir hutbede vahiy aldığını belirterek nübüvvet iddiasında bulunması onun temel itikadî konularda ayrışmasına sebebiyet vermiştir. Bu ayrışma zamanla kurumsallaşıp itikadîleşerek farklı bir mezhebe dönüşmüştür.

Biz bu bölümdeönce itikâd konusu değilken Gulam Ahmed'in taraftarlarına itikâdi bir konu gibi telkin ettiği mücedditlik, mesihlik ve mehdilik görüşlerini, daha sonra itikâdi bir konu olan nübüvvet hakkındaki görüşlerini ele alacağız. Ayrıca Gulam'ın Hindular için büyük önem arz eden ve koruyucu tanrı olarak kabul ettikleri krişna-avator hakkındaki görüşlerini inceleyeceğiz.

1.1.Müceddidlik İddiası

Gulam Ahmed, *Berahin-i Ahmediye* adlı eserinde kendisini İslamiyeti diğer dinlere karşı savunan bir müceddid³³¹ olarak göstermeye çalışmış ancak bunu açıktan dile getirmemiştir. Yine de zamanın bazı ileri görüşlü Müslüman âlimleri bunu fark etmiş, ona karşı çıkmış, ancak büyük çoğunluk bu konu hakkında sessiz kalmıştır. Müslümanların sessiz kalışının ve tepki göstermemesinin sebebi Hint toplumunun bu tür söylemlere alışkın olması, diğer dinlere karşı yazmış olduğu

---

³³⁰Kutlu, *agm.*, s. 241.

³³¹"Sözlükte "yenilemek, yeni bir yol açmak" anlamındaki tecdid, bir işi ya da bir şeyi ciddiyetle ve bir yöntemle yeniden ve aslına uygun biçimde yenileme faaliyetini ifade eder. Tecdidi gerçekleştiren kimseye müceddid denir." Bkz.Tahsin Görgün, "Tecdid", *DİA*, XL/234-239.

yazıların Müslümanlar tarafından hoş karşılanması ve bu yazılarla diğer dinlere karşı üstünlük kazanıldığı hissinin düşünülmesidir.³³²

Böylesi bir zaman diliminde Müslümanlardan aşırı tepki görmeyen Gulam Ahmed 1885 yılında yayınladığı bir bildiride kendisinin Allah tarafından hicri 14. yüzyılda dini yenilemek ve insanları aydınlığa çıkarmak için gönderilen bir müceddid (yenileyici) olduğunu bildirmiştir.³³³ Bu konudaki görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir: “Allah beni bu yüzyıl için imam ve halife kıldı ve beni bu yüzyılın başında, müceddid olarak gönderdi ki insanları karanlıktan aydınlığa çıkarayım.”³³⁴

Tarihe baktığımız zaman, yüzyılın yenileyicisi olarak gönderilmiş olma düşüncesi, daha çok insanların dini, ekonomik, eğitim ve sosyal yönden zayıfladığı ve sorunların en üst seviyeye çıktığı dönemlerde görülmüştür. Bu gibi zamanlarda insanlar kendilerine gönderilecek bir liderin önderliğinde buhrandan çıkacaklarına ve sorunlarının giderilip huzura ereceklerine inanmışlardır. Bu düşünce diğer din mensupları arasında olduğu gibi Müslümanlar arasında da yaygındır. Müslümanlar arasında yaygın olmasının sebebi “Muhakkak ki Allah her yüzyılın başında bu ümmete, onların dinlerini yenilemesi için bir müceddit gönderir”³³⁵ hadisidir.

Gulam Ahmed’in mücedditlik iddiasından sonra Kâdiyânîler arasında bazı ihtilaflar ortaya çıkmıştır. Kâdiyânî Ahmedîleri, Gulam Ahmed’in gerek mücedditlik iddiasını ve gerekse bundan sonra dile getireceği diğer iddialarının tamamını kabul etmişlerdir. Bundan dolayı mücedditlik iddiası üzerinde çok durmamışlar; daha çok mesih, mehdi ve nübüvvet iddiaları üzerinde durmuşlardır. Ancak Lahor Ahmedîleri Gulam Ahmed’in iddialarının tamamını değil sadece mücedditlik, mesihlik ve mehdilik iddialarını kabul etmişler ve bu amaçla Kâdiyânî Ahmedîlerine ve diğer bütün Müslümanlara karşı bunu ispatlamaya çalışmışlardır. Bu sebepten dolayı biz burada daha çok Lahor Ahmedîlerinin lideri olan Muhammed Ali’nin görüşleri üzerinde duracağız.

³³² Piştofoğlu, *agt.*, s. 20 (dipnot).

³³³ Gulam Ahmed, *Kitâb al-Bariyya*, s. 72-73; Muhammed Ali, *The Ahmadiyya II*, s.30-32; *Call of Islam*, s. 16; Zahir, *age.*, s. 146; Ebu Zehra, *age.*, s. 254.

³³⁴ Mirza Gulam Ahmad, *Risale-i Tuhfe-i Baghdad*, Lahor 1893, s. 11.

³³⁵ Ebû Davud, *Sünen*, Melâhim, 1.

Muhammed Ali, müceddid hadisi hakkında şunları söylemiştir: Müceddid, Allah tarafından gönderilmiş, dini yeni ve yabancı düşüncelerden arındırıp ilk günlerindeki saflığına döndürmekle görevli olan vedini canlandırıp güzelliğini ortaya koyan kişidir. Ayrıca müceddit Müslümanların içinde ortaya çıkan hataları yok etmek ve Müslümanların karşılaştıkları şartlar karşısında İslam'daki büyük dini hakikatleri o şartlara göre izah edip aydınlatmak için gönderilen ıslahatçıdır.³³⁶

Muhammed Ali, her Müslümanın mücedditle çalışmakla ve onunla işbirliği yapmakla görevli olduğunu söylemiş ve “‘Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun’”(Tevbe 9/119) ayetini Allah’ın bunu emrettiğine dair delil kabul etmiştir. Ayrıca bu konuda “Zamanın imamını tanımadan ölen cahiliyye ölümü ile ölmüş olur”³³⁷ hadisini delil göstererek müceddidin çağın imamı olduğunu, ona tabi olunması gerektiğini, ondan ayrılmanın ve onunla işbirliği yapmamanın İslam’a zarar vereceğini söylemiştir.³³⁸

Muhammed Ali’ye göre hadiste geçen ‘ya’besü’ kelimesi, müceddidin Allah tarafından gönderildiğinin bir işaretidir. Çünkü bu kelime Kur’an-ı Kerim’de peygamberlerin gönderilişi için kullanılmıştır. Nasıl ki peygamberleri Allah göndermişse, müceddidi yani Gulam Ahmed’i de gönderen Allah’tır.³³⁹

Gulam Ahmed’in nebiliğini kabul etmeyen Muhammed Ali, Allah’ın sadece peygamberlerle değil onların ümmetinden bazı kişilerle de konuştuğunu ifade etmiştir. Buna da “‘Şüphesiz ‘Rabbimiz Allah’tır’” deyip de sonra dosdoğru olanlar var ya onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: “ Korkmayın, üzülmeyin, size vaat edilmekte olan cennetle sevinin.” (Fussilet 41/30) ayetini delil göstermiş ve Allah’ın Hz. Muhammed’in ümmetinden de sadık kişilerle konuşacağı görüşünü ileri sürmüştür.³⁴⁰

Yine Muhammed Ali nübüvvetin sona ermiş olmasına rağmen, Allah’ın seçilmiş bazı kullarına -Musa’nın anasına (Kasas 29/7) ve Havarilere (Maide

³³⁶ Muhammed Ali, *İslam Dini*, s. 218; *The Ahmadiyyah*, s. 41.

³³⁷ Müslim, *Sahih*, İmare, 56, 58.

³³⁸ Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 50; Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 123.

³³⁹ Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 41.

³⁴⁰ Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 43; Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 122.

5/11)- peygamber olmadıkları halde vahyetmesinin, sadık kulların Allah ile haberleşmesinin devam ettiğinin işareti olduğunu söylemiştir. Buna göre Allah'ın sadık kulu olarak gördüğü Gulam Ahmed'innebi olmadığı halde vahiy aldığını belirtmiştir.³⁴¹

Muhammed Ali'ye göre "İnsanoğlunun artık bir peygambere ihtiyacı yoktur. Çünkü elinde Kur'an-ı Kerim gibi mükemmel bir kanun kitabı vardır, fakat Allah'ın nimetlerine hala muhtaçtır ve ilâhi vahiy de nimetlerin en büyüğüdür."³⁴²

Muhammed Ali'ye göre, ondördüncü yüzyılda bir müceddidin gelmesi zorunludur. Çünkü her yüzyılda bir veya birden fazla müceddidin gelmiş olması bu yüzyılda da gelmesini zorunlu kılmıştır. Daha önceki yüzyıllarda birden fazla müceddid iddiasında bulunulmasına rağmen bu yüzyılda Gulam Ahmed'den başka hiç kimse müceddid olduğunu iddia etmemiştir.³⁴³ Bu da Gulam'ın müceddid olduğunun bir delilidir. Ayrıca Muhammed Ali,ebced hesabına göre de Gulam Ahmed Kâdiyânî isminin 1300 sayısına denk geldiğini belirtmiş ve bunu da Gulam'ın müceddid olduğunun bir delili saymıştır. Bu delillere rağmen Gulam Ahmed'in mücedditliğini kabul etmemek Hz. Muhammed'in Yüce Allah'ın her yüzyılda bu ümmete müceddit gönderir rivayetini kabul etmeyip reddetmek anlamına gelir demiştir.³⁴⁴

Şuna dikkat etmek gerekir ki, Lahor Ahmedîlerine göre Gulam Ahmed sadece müceddit değil, aynı zamanda Şii inancında var olan ve uyulması gereken İmamlarkonumundadır. Ve onlar bu imama uyulmaması durumunda ortaya bilgisizliğin ve cahilliğin çıkacağını belirtmişlerdir. Lahor Ahmedîlerinin aksine Kâdiyân Ahmedîleri ise Gulam Ahmed'i müceddit kabul etmeyip ona tabi olmayanları kâfir ilan etmişlerdir. Aralarında bulunan bu ihtilaflara rağmen her iki

---

³⁴¹Piştifoğlu, *agt.*, s. 21.

³⁴²Muhammed Ali, *İslam Dini*, s. 217.

³⁴³Muhammed Ali eserinde Ömer b. Abdülaziz, İmam Şafii, İmam Ahmed b. Hanbel, İmam Eş'ari, Ubeydullah b. Neshapur, Kadı Ebu Bekr Bakillanî, İmam Gazzalî; Abdulkâdir Geylânî; İbn Teymiyye, al-Din Çiştî; İbn Hacer el- Asgâlanî, Sahih İbn Umar; Seyyid Muhammed Canpûrî; İmam Suyûtî; Sirhindî; Şah Veliyullah Dehlevî ve Seyyid Ahmed Bârelvî'yi İslam'ın mücedditleri olarak belirtmiştir. Bkz. Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 44. (dipnot).

³⁴⁴Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 47-49; Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 122.

grubun ortak kabul ettiği hususlarda vardır. Buna göre müceddit Allah tarafından tayin edilir, Allah ile konuşur ve ona uymak İslam adına gereklidir.³⁴⁵

Gulam Ahmed, mücedditlik iddiasından sonra bu görüşlerini insanlara duyurmak ve tepkilerini ölçmek amacıyla seyahatler düzenlemiştir. 1886 yılında Hoshiarpur'a, yine aynı yıl Keşmir'e ve 1888 yılında da Luziyana'ya gitmiş ve buralarda konferanslara katılmış, zaman zaman karşı çıkan insanlarla tartışmalara girmiştir.³⁴⁶ Bu konferanslar ve seyahatler sonucu Gulam Ahmed ümitlenmiş olacak ki geri adım atmamış ve görüşlerini bir adım daha ileriye taşımıştır.

1.2.Mesihlik İddiası

Bu bölümde ilk önce Gulam Ahmed'in Hz. İsa'nın bilinenin aksine tabii bir ölümle öldüğü iddiasını kanıtlamak amacıyla öne sürdüğü delilleri ele alacağız. Gulam'ın ve Kâdiyânîlerin Kur'an ayetlerini ve Peygamberimizin hadislerini yorumlayış şeklini gördükten sonra İncil'den öne sürdüğü delilleri inceleyeceğiz. Ayrıca tarihi eserlerden sunduğu tanıklıkları göreceğiz. Daha sonra mesihlik iddiasını ve sunduğu delilleri inceleyeceğiz.

1.2.1.İslami Deliller

Gulam Ahmed gerek Hristiyanların gerekse Müslümanların Hz. İsa hakkındaki görüşlerini açıkladıktan sonra³⁴⁷ bunların tamamının yanlış olduğunu ileri sürmüş ve bu konuda Hristiyanları da Müslümanları da eleştirmiştir. Kanlı bir mesih ve mehdinin insanları tehdit ederek ve öldürerek İslamiyet'i yayamayacağını bu düşüncelerin Kur'an'a ve sahih hadislere aykırı olduğunu belirtmiş ve kendisinin asla böyle kanlı bir mehdi ve mesihin geleceğine inanmadığını ifade etmiştir.³⁴⁸

Gulam Ahmed günümüz Hristiyan ve Müslümanlarının İsa b. Meryem'in yeniden geleceğini bekledikleri gibi Roma dönemindeki Yahudilerin de Hz. İlyas'ı beklediklerini belirtmiştir. Hatta onlara göre İlyas peygamber gelmeden ortaya çıkan mesihlerin hepsi yalancıdır. Ancak Allah, İlyas peygamberi geri göndermeden İsa peygamberi göndermiş ve Yahudilerin beklentilerini boş

³⁴⁵Bkz. Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 123.

³⁴⁶Nadwi, *age.*, s. 36-40; Durrani, *age.*, s. 33.

³⁴⁷Gulam Ahmed'e göre Müslümanların ve Hristiyanların Hz. İsa hakkındaki düşünceleri için bkz. Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 7-15; *Nuh'un Gemisi*, s. 101-105.

³⁴⁸Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.15.

çıkarmıştır. Gulam Ahmed İlyas peygamberi göndermeyen Allah'ın İsa peygamberi de geri göndermeyeceğini, bu inançla onu beklemenin yanlış ve hatalı olduğunu belirtmiştir.³⁴⁹

Bu açıklamalardan sonra Gulam Ahmed ve Kâdiyânîler, Hz.İsa'nın beklenen mesih olmadığını, O'nun bilinenin aksine göğe yükselmeyip diğer insanlar gibi normal bir ölümle öldüğünü ve yeniden dünyaya gelemeyeceğini açıklamaya çalışmışlardır.³⁵⁰ Bu konuda Kur'an-ı Kerim, Peygamberimizin hadisleri, tarihi olaylar ve tarihi eserlerinden bazı deliller ortaya koymuşlardır. Biz bu bölümde Kâdiyânîlerin iddialarını kanıtlamak amacıyla öne sürdükleri bu delilleri sırayla inceleyeceğiz.

O, Kur'an-ı Kerim'den Hz. İsa'nın öldüğüne dair "...Aralarında bulunduğum müddetçe onlar hakkında şahittim, ama beni öldürdüğünde artık üzerlerine gözetleyici yalnız sen oldun..."(Maide 5/117) ayetini delil göstererek bu ayetin Hz. İsa'nın öldüğünün açık bir kanıtı olduğunu belirtmiştir. Bu ayette geçen teveffa kelimesinin normal bir ölüm anlamına gelen can almak, vefat etme gibi anlamlara geldiğini bu anlamlar dışında başka bir manaya gelmediğini ifade etmiştir.³⁵¹

Gulam Ahmed bu ayeti şu şekilde açıklamıştır. Kıyamet gününde Yüce Allah Hz. İsa'ya kendi ümmetine 'Beni ve anamı tanrı olarak kabul edin talimatını sen mi verdin?' diye soracaktır. Hz. İsa ise 'Ben onlar arasında iken onlar üzerinde şahit idim. Sen bana vefat verdikten sonra onların hangi sapıklığa düştüklerini ben bilemezdim' (Maide 5/117) diye cevap verecektir. Hz. İsa eğer ölmeyip göğe yükselseydi veya mesih olarak geri dönüp onların aralarında olsaydı haberim yoktur, hangi sapıklığa düştüklerini bilemezdim diyemezdi. Gulam'a göre bu ayet onun öldükten sonra tekrar dünyaya gelmediğinin apaçık delilidir.

³⁴⁹Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, 100-101; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, s. 213-217.

³⁵⁰Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 19-20; Mirza Tahir Ahmed, *Dinin Yeniden Canlanması*, çev. M. Celal Şems, İstanbul 1988, s. 6.

³⁵¹Gulam Ahmed, *Hakikatü'l-Vahy*, s. 644; Günümüz Ahmedîleri 'teveffa' kelimesinin ölüm anlamına geldiğine kanıt olarak Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığının 1973 yılındaki mealini ve Suudi Krallığı tarafından hazırlanan Türkçe Kur'an-ı Kerim mealini örnek gösterirler. Bu iki mealde de 'beni öldürdüğünde' ve 'beni vefaat ettirdiğinde' şeklinde tercüme edildiğini delil kabul ederler. Bkz. Şems, *Müjde*, s. 21-22.

Eğer kıyametten önce dünyaya gelmiş ve kırk yıl kadar kalmış olsaydı haberim yoktur diyerek yalan söylemiş olurdu.³⁵²

Gulam Ahmed'e göre bu ayet Hz. İsa'nın yeniden yeryüzüne gelmesine engeldir. Çünkü eğer o maddi vücuduyla gökyüzündeyse ve kıyamet gününe kadar yeryüzüne inemeyecekse acaba o gökyüzünde mi ölecektir diye kendi kendine soru sormuştur. Cevabına da 'orada (yeryüzünde) öleceksiniz' (Araf 7/25)ayetini delil göstererek bunun mümkün olmadığını ve İsa Mesih'in gökyüzüne maddi vücuduyla gitmediğini belirtmiştir.³⁵³

Onlar, İsa b. Meryem'in de diğer peygamberler gibi öldüğüne dair; "Meryem oğlu Mesih, sadece bir peygamberdir. Ondan önce de nice peygamberler geldi geçti. Onun annesi de dosdoğru bir kadındır. İkisi de yemek yerlerdi." (Maide 5/ 75), "Muhammed ancak (ölümlü) bir peygamberdir. Ondan önce de nice peygamberler gelip geçmiştir..." (Âl-i İmrân 3/ 144) ayetlerini delil göstermişler ve burada kullanılan 'halet' (geçti) kelimesinin ölüm anlamına geldiğini; nasıl ki İsa b. Meryem'den önceki tüm peygamberler öldüyse Hz. Muhammed'den önceki tüm peygamberlerin de öldüğünü, bu ayet ile Allah'ın hiçbir peygamberi ayırt etmediğini, ayırt etmiş olsaydı İsa b. Meryem'i burada ayrı zikretmesi gerektiğini söylemişlerdir. Ayrıca Allah'ın İsa b. Meryem'in aynı annesi gibi yemek yediğini ifade ederek onun insani özelliğini öne çıkarmışlar ve bu nedenle de, diğer insanların tabii ölümlü olduğu gibi, İsa b. Meryem'in de tabii ölümlü olduğunu, onun diğer insanlardan farkının olmadığını belirtmişlerdir.³⁵⁴

Gulam Ahmed ve Kâdiyânîler "...Ey İsa! Şüphesiz senin hayatına ben son vereceğim. Seni kendime yükselteceğim. Seni inkâr edenlerden kurtararak temizleyeceğim..."(Âl-i İmrân 3/55) mealindeki ayeti de İsa b. Meryem'in önce göğe yükseltildiğini iddia edenlere karşı delil göstermiş ve burada 'teveffa' (vefat) kelimesinin 'ref' (yükseltme) kelimesinden önce kullanıldığını, yani İsa b. Meryem'in tabii bir ölümle vefat ettikten sonra göğe yükseldiğini belirtmişlerdir. Ayrıca buradaki yükselmenin maddi vücut ile değil manevi

³⁵²Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s.20; *Nuh'un Gemisi*,105; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 22-23.

³⁵³Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 20.

³⁵⁴Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 63; Şems,Müjde, 19.

bakımdan şan ve makamının yükseltilmesi olarak anlaşılması gerektiğini dile getirmişlerdir.³⁵⁵

Gulam Ahmed'in İsa b. Meryem'in tabii ölümüne delil olarak sunduğu başka ayet ise şudur. "...Biz Allah'ın peygamberi Meryem oğlu İsa Mesih'i öldürdük demelerinden dolayı kalplerini mühürledik. Oysa onu ne öldürdüler, ne de astılar. Fakat onlara öyle gibi gösterildi. Onun hakkında anlaşmazlığa düşenler, bu konuda kesin bir şüphe içindedirler... Onu kesin olarak öldürmediler."(Nisa 4/157) O, bu ayette geçen 'ne öldürdüler ne astılar' cümlesinin ve 'öldürmediler' kelimesinin Hz. İsa'nın orada ölmediğinin ancak 'onlara öyle gibi gösterildi' cümlesinin de baygınlık geçirdiği için ölü gibi görüldüğünün açık bir delili olduğunu belirtmiştir. Gulam Ahmed'e göre çarmıha gerildikten sonra yaralarının acısından dolayı baygınlık geçiren İsa b. Meryem hakkında orada bulunan Yahudilerin bazıları öldü demişler, bazıları ise bu kadar kısa sürede ölmesi mümkün değil demişlerdir. Yahudiler arasındaki bu farklı görüşlerin onların aslında 'şüphe' içinde olduklarının bir göstergesi olduğunu ifade eden Gulam Ahmed eğer İsa b. Meryem ölmüş olsaydı insanlar böyle şüpheye düşmezlerdi. Bu şüphe İsa b. Meryem'in çarmıhta ölmediğinin açık bir delilidir demiştir.³⁵⁶

Yine Kâdiyânîler zaman zaman İsa b. Meryem'le Hz. Muhammed ve hatta Yüce Allah arasında ayetleri öne sürerek üstünlük yarışına da girmişlerdir. Buna şu ayetleri örnek göstermişlerdir; "...ya da göğe çıkmadıkça sana asla inanmayacağız. Bize gökten okuyacağımız bir kitap indirmediğin göğe çıktığına da inanacak değiliz." De ki: "Rabbimi tenzih ederim. Ben ancak resûl olarak gönderilen bir beşerim." (İsra 17/93). Bu ayete göre Ahmedîler, Peygamberimiz ben bir beşerim diyerek göğe çıkamazken, Hz. İsa'nın göğe çıkmasının ve orada binlerce yıl yaşamasının mümkün olamayacağını dile getirmişlerdir. Hz. Muhammed göğe çıkamazken İsa b. Meryem'in göğe çıkmış olmasını kabul etmek onun daha üstün olduğunu kabul etmek anlamına gelir ki, buda bizim dinimize uygun değildir görüşünü benimsemişlerdir.³⁵⁷

³⁵⁵ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 22-23; Muhammed Ali, *İslâm Dini*, s. 215.

³⁵⁶ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 54-55.

³⁵⁷ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 27.

İsa b. Meryem'in göğe yükselmesine ve orada yeme-içmeye muhtaç olmadan ebediyen yaşayacağına inanmanın onu Allah ile eşit tutmak anlamına geleceğini belirten Kâdiyânîler, bunu asla kabul etmediklerini ifade etmişlerdir. Bir beşer olan İsa b. Meryem'in her şeyi yaratan, koruyan, gözeten Allah ile yan yana gökte anılması ya onun bir ilah olduğunu ya da Hristiyanların söylediği gibi Allah'ın oğlu olduğunu kabul etmek anlamlarına geldiğini söylemişlerdir. Bu duruma; "Mesih de, Allah'a yakın melekler de, Allah'a kul olmaktan asla çekinmezler". (Nisa 4/172) ayetini delil gösteren Kâdiyânîler, İsa b. Meryem'in Allah'ın tevhidinde zarar getirecek ve onu küçük düşürecek hiçbir duruma razı gelmeyeceğini, onun Allah'a kul olmaktan şeref duyduğunu ifade ederek gökte olmadığını, diğer insanlar gibi öldüğünü belirtmişlerdir.³⁵⁸

Gulam Ahmed ve Kâdiyânîler bu ayetlerle Hz. İsa'nın göğe çıkmadığını açıkladıktan sonra onun Keşmir'e gittiğini de ayetlerle açıklamaya çalışmışlardır: "Meryem oğlu İsa'yı ve annesini büyük bir mucize kıldık ve her ikisini de oturmaya elverişli, akarsulu yüksek bir yere yerleştirdik." (Mü'minun 23/50) ayetindeki elverişli, yüksek yer Keşmir'dir. Kâdiyânîlere göre ayette geçen 'âveynâ' kelimesi bir kişiyi bir musibet ya da eziyetten sonra kurtarıp ona sığınak vermek anlamına gelir. İsa b. Meryem ve annesi çarmıh olayından önce bir musibetle karşı karşıya kalmayıp ondan kurtarılmadıkları için bu ayet çarmıh olayından sonrası içindir. Yani Yüce Allah Hz. İsa'yı ve annesini çarmıh hadisesinden kurtarıp Keşmir'e yerleştirmiştir.³⁵⁹

Gulam Ahmed'e göre Yahudilerin ve Hristiyanların iddialarının aksine İsa b. Meryem çarmıhta ölmemiş ve lanetlenmemiştir. Onun mezarının Keşmir-Sirinagar'da olması lanetli olmadığının ve Allah tarafından temize çıkarıldığının³⁶⁰ bir göstergesidir. Allah bu şekilde İsa b. Meryem'i bütün iftiralardan ve inkârcılardan kurtarıp temizlemiştir.³⁶¹

Kâdiyânîler Hz. İsa'nın tabii ölümüyle ilgili iddialarını kanıtlamak amacıyla Peygamberimizden hadislerini delil göstermişlerdir. Bu konuda Peygamberimiz; "Eğer Musa ve İsa hayatta olsalardı, bana tabi olmaktan başka

³⁵⁸ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 21-22.

³⁵⁹ Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s.29 (dipnot).

³⁶⁰ "Seni inkâr edenlerden kurtararak temizleyeceğim" Âl-i İmrân 3/55.

³⁶¹ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 57-58.

çareleri bulunmazdı.” buyurmuştur.³⁶²Kâdiyânîlere göre Peygamberimiz bu rivayette gerek Hz. Musa’nın gerekse Hz. İsa’nın hayatta olmadığını, her ikisinin de öldüğünü belirtmiştir. Buna rağmen Hz. İsa yaşıyor demek peygamberimizin sözünü inkâr etmek demektir.³⁶³

Ahmedîlerin delil kabul ettikleri diğer rivayette Peygamberimiz kızı Fatıma’ya şöyle demiştir: “Cebrail her sene Kur’an-ı bana bir defa tilavet ederdi. Bu sene iki defa tilavet etti. Ayrıca her peygamber selefinin yarı yaşı kadar yaşar diye bana haber verdi ve Meryem oğlu İsa’nın yüz yirmi yıl yaşadığını söyledi. Bundan dolayı aşağı yukarı 60 yıl yaşayabileceğimi zannediyorum.”³⁶⁴Ahmedîlere göre bu rivayet bağlamında Hz. İsa 120 yıl yaşamış Peygamberimizde 60 yıl kadar yaşamıştır. Eğer Hz. İsa ölmemiş olsaydı o zamanlar 600 yıl kadar yaşamış olacaktı ki Peygamberimizin de 300 yıl kadar yaşaması gerekmektedir. Buna göre Hz. İsa’nın gerek 30 yaşlarında göğçe çıkarılması veya onun hala yaşıyor olması gibi düşünceler bu hadise ters düşmektedir.³⁶⁵

Kâdiyânîlerin delil kabul ettikleri diğer bir hadiste şöyledir. Peygamberimiz Miraç hadisesinde Cebrail ile birlikte göğün katlarına yükselirken ikinci katta İsa b. Meryem ve Yahya b. Zekeriya ile karşılaşmıştır. Cebrail, Peygamberimize onları tanıtmış ve selam vermesini söylemiştir. Bunun üzerine Peygamberimiz selam vermiş onlarda karşılık vermişlerdir. Peygamberimize hoş geldin, safa geldin deyip hayır duada bulunmuşlardır.³⁶⁶Gulam Ahmed, Hz. İsa’nın Hz. Yahya ile aynı gökte bulunmasını, diğer ölmüş peygamberler gibi onun da orada peygamberimizle karşılaşmasını, onun farklı bir konumda olmamasının normal şekilde öldüğünün kesin bir delili kabul etmiştir.³⁶⁷

Kâdiyânîler, Hz. İsa’nın öldüğüne kanıt olarak sahabelerin hayatından da şu örneği vermektedirler. Peygamberimiz vefat edince bütün müminler çok

³⁶²İmam Zerkânî, *El-Mevahib-ül Ledünniye Şerhi*, c.6, s. 74’ten naklen, Beşiruddin Ahmed, *Allah*, s. 195; Şems, *Müjde*, s. 23.

³⁶³Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s.28; Şems, *Müjde*, s. 23.

³⁶⁴İmam Zerkânî, *El-Mevahib-ül Ledünniye Şerhi*, c.1, s. 35’ten naklen Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s.28-29.

³⁶⁵Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s.28-29; Şems, *Müjde*, s. 22.

³⁶⁶Müslim, *Sahih*, İman, 264; Buhari, *Sahih*, Menakıbu’l-Ensar, 42.

³⁶⁷Gulam Ahmed, *Nuh’un Gemisi*, s. 28-29.

üzülmüş kederden şaşkına dönmüşlerdir. Öyle ki, Hz. Ömer kılıcını çıkarmış, kim Muhammed (sav) öldü derse onun boynunu vuracağım diye tehdit etmiştir. O, Peygamberimizin aynı Hz. Musa gibi kırk günlüğüne ayrıldığını ve geri geleceğini söylemiştir. Bu durumu öğrenen Hz. Ebû Bekir ise sahabeleri toplamış ve ‘Muhammed ancak bir Peygamber’dir. Ondan önce de peygamberler gelmiş geçmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse, gerisin geriye dönecek misiniz?’ (Âl-i İmrân 3/144), ‘Şüphesiz sen öleceksin ve şüphesiz onlar da öleceklerdir.’ (Zümer 39/30) ayetlerini okumuştur.³⁶⁸ Böylece orada bulunanlar Peygamberimizin vefat ettiğini anlamışlardır. Bu konuşmaları ele alan Ahmedîler’e göre, eğer sahabeler bazı peygamberlerin ölmediğini duymuş olsalardı onlardan bahsederlerdi. Mesela Hz. İsa’nın altı yüz senedir gökte olduğunu ileri sürüp Peygamberimizin de ölmeyeceğini, onun da diğerleri gibi gökte ya da başka yerlerde yaşayacağını belirtirlerdi. Ayrıca Hz. Ebû Bekir’in de ‘Ondan öncede Peygamberler gelmiş geçmiştir’ (Âl-i İmrân 3/144), ayetini okurken hiçbir peygamberi ayırt etmediğini, tüm peygamberleri kastettiğini söylerler. Bunun dışında Hz. Ömer’in kırk günlüğüne Tur’a çıkan Hz. Musa’dan bahsettiği halde, göğe çıkmış olan Hz. İsa’dan bahsetmemesini de onun tabii ölümüne delil olarak sunarlar.³⁶⁹

Gulam Ahmed ve Kâdiyânîlerin İsa Mesih’in normal bir şekilde öldüğüne dair getirdikleri delillerden biri de Müslüman âlimlerin yazdıkları eserlerdir. Onlar bazı âlimlerin de kendileri ile aynı görüşte olduklarını ve Hz. İsa’nın normal ölümle öldüğüne dair fetvalar verdiklerini söylemişlerdir.³⁷⁰ Böylece Ahmedîler, Hz. İsa’nın tabii bir ölümle öldüğünü ilk olarak Gulam Ahmed’in söylemediğini, eski din âlimlerinin de bu görüşte olduklarını belirterek görüşlerini temellendirmeye çalışmışlardır.

Gulam Ahmed’in ve Kâdiyânîlerin Hz. İsa’nın ölümüyle ilgili İslami kaynaklardan gösterdiği delilleri ele aldık. Şimdi de bu konuyla ilgili delil kabul ettikleri Hristiyanlığa ait bilgileri ele alacağız.

³⁶⁸ M. Said Ramazan El-Bûti, *Fıkhu’s-Siyre*, çev. Ali Nar-Orhan Aktepe, İstanbul 2003, s. 495-497; Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, çev., Mehmet Yazgan, İstanbul 2013, s. 920-921; İhsan Süreyya Sırma, *İslâmî Tebliğin Medine Dönemi ve Cihad*, İstanbul 2008, s. 250.

³⁶⁹ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s 31-34.

³⁷⁰ Ahmedîlerin delil kabul ettiği Müslüman âlimlerin görüşleri için bkz. Şems, *Müjde* s. 24-27.

1.2.2.Hristiyanlıktan Deliller

Gulam Ahmed, Hz. İsa'nın, Hristiyanların inanmış olduğu gibi, çarmıha gerilerek öldürülmüş olmasını boş ve asılsız olarak nitelendirmiştir. Çünkü onun M.Ö. 721 yılında Asur Kralı Şalmenzer tarafından tutsak edilen ve o dönemde Hindistan'da yaşayan on İsrail kabilesini bulması şarttır.³⁷¹ Gulam'a göre, Hz. İsa'nın bu kabileleri bulmadan ölmesi mümkün değildir. Çünkü İncil'de Hz. İsa "Ben İsrail evinin kaybolmuş koyunlarından başkasına gönderilmedim" (Matta 15/24) demiştir.

Gulam'a göre Hz. İsa, Yüce Allah'ın kendisini çarmıhtaki ölümden koruyacağını bilmektedir ve bu yönde gaybî haberler almıştır. Zaten Hz. İsa'nın çarmıhta ölmesi kabul edilemez bir durumdur. Çünkü Kitab'ı Mukaddes'te 'Çarmıhta ölen kişi lanetlidir'³⁷² yazmaktadır. Lanetli (mel'ûn) kelimesinin bir peygambere söylenmesi o peygamber için haksızlık ve zulümdür. Leîn (lanetlenmiş) kelimesinin şeytanın bir adı olduğunu belirten Gulam Ahmed, böylesi bir hitabın Allah'ın çok sevdiği bir peygambere söylenmesinin çirkin ve iğrenç olduğunu ifade etmiştir.³⁷³ Çünkü Yüce Allah, Hz. İsa hakkında 'Dünyada da, ahirette de şerefli ve Allah'a yakın olan kimselerden olacak' (Âl-i İmrân 3/45) demiştir.

Yahudilerin adetlerine göre idama mâhkum olan kişi çarmıha gerilir ve ellerine çiviler çakılırdı. Eğer bir iki gün içerisinde affedilirse çarmıhtan sağ olarak indirilirdi. Ancak kesin olarak idama mâhkum edilmişse bu halde üç gün güneşte bekletilir, su ve ekmek verilmezdi. Daha sonra ise kemikleri kırılırdı. Gulam'a göre Hz. İsa ise çarmıhta ne üç gün kalmış ne de kemikleri kırılmıştır. O sadece iki-üç saat kadar çarmıhta kalmıştır. Bu kadar kısa süre çarmıhta kalmasının sebebi ise Cuma günü akşam saatlerinde idama mâhkum edilmiş olmasıdır. Kısa bir süre sonra Cumartesi günü başlamıştır. Cumartesi günü bir kişinin çarmıhta gerili kalması Yahudilerce ceza gerektiren ve suç sayılan haram

³⁷¹Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 21, 74.

³⁷²"Ölüm cezasını gerektiren bir suçu olan suçlu öldürülmesi için bir tahta parçasına asıldığı zaman cesedi gece boyunca o tahtada asılı kalmasın... Çünkü asılarak öldürülen tanrı tarafından lanetlenmiştir." Kitab-ı Mukaddes, Gal 2/13.

³⁷³Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.22.

bir davranıştır. Aynı zamanda Cumartesi günü Yahudiler için sebt günü ve fısıh³⁷⁴ bayramıdır. Böylesi kutsal bir günde suçlu duruma düşüp bir cezaya uğramamak için Hz İsa'yı çarmıhtan indirmişlerdir. Gulam Ahmed'e göre Hz. İsa'yı çarmıhtan kurtaran kişi hâkim Pilatus olmuştur.³⁷⁵ Pilatus Hz İsa'nın suçsuz olduğunu bilmektedir. Ancak kendisine yapılan baskılar sonucu yine de onun cezalandırılmasına karar vermiştir. (Luka 23/ 20-24)

Pilatus'un karısı gece bir rüya gördüğünü, bundan dolayı da Hz. İsa'yı öldürmemesi gerektiğini söylemiştir. İncil'de bu durum şöyle anlatılmıştır: "Bu dosdoğru insana karşı sakın yanlış bir tavır takınma. (Onu öldürme) Çünkü ben rüyamda bunun yüzünden çok üzüldüm." (Matta 27/19)

Gulam'a göre, Pilatus eşinin bu rüyasını dikkate alarak plan yapmış ve onun Cuma akşamında çarmıha gerilmesini sağlamıştır. İsa Mesih ve yanındaki iki hırsız Cuma akşamı çarmıhta iken bazı Yahudiler, Pilatus'a gidip sebt gününde kimsenin çarmıhta kalmaması için mâhkumların bacaklarının kırılmasını ve naaşlarının indirilmesini istemişlerdir. Bunun üzerine emir alan askerler önce birinci ve ikinci hırsızların bacaklarını kırmışlar ve çarmıhtan sağ olarak indirmişlerdir.³⁷⁶ Sıra İsa Mesih'e gelince onun ölmüş olduğunu görüp bacaklarını kırmamışlardır. (Yuhanna 19/31-33) Ancak askerlerden biri elindeki bıçağı İsa Mesih'in kaburga kemiğine batırarak, içinden kan ve su çıkarmıştır. (Yuhanna 19/31-34) Kanın ve suyun çıkması İsa Mesih'in yaşıyor olduğunu göstergesidir. Çünkü ölen kişinin kanı donar. Gulam Ahmed'e göre İsa Mesih'in yaşadığının diğer bir delili de Pilatus'un İsa Mesih'in öldüğünü duyunca şaşırmasıdır. Şöyle ki Yusuf Ermita adında bir kişi Pilatus'a gitmiş ve İsa Mesih'in naaşını istemiştir. Bunu duyan Pilatus şaşkına dönmüş ve onun bu kadar kısa sürede ölmesinden şüpheye düşmüştür.³⁷⁷

Pilatus tüm bunlardan sonra Yahudilerin saygı gösterdiği ve karşı koyamadıkları Yusuf adında arkadaşını devreye sokmuştur. Yusuf'un yanında

³⁷⁴“O gün Fısıh bayramına hazırlık günüydü. Saat on iki sularıydı.” Yuhanna 19/ 14.

³⁷⁵Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.26, 54; *Nuh'un Gemisi*,81.

³⁷⁶Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.31.

³⁷⁷“Pilatus, İsa'nın bu kadar çabuk ölmüş olmasına şaşıtı. Yüzbaşını çağırıp, “Öleli çok oldu mu? diye sordu.” Markos 15/ 42-44.

Nikodim de vardır. Ayrıca Yusuf, İsa Mesih'in gizli bir öğrencisidir.³⁷⁸ Pilatus İsa Mesih'i ona baygın olarak teslim etmiştir. O ise İsa öldü diye naaşını teslim almış ve insanları buna ikna etmiştir.³⁷⁹

Gulam Ahmed'e göre, Hz. İsa çarmıha gerilip çarmıhtan indirildikten sonra Yusuf tarafından Pilatus'un emri ile mezara konmuş, burada üç gün kalmış ve aynı Yunus Peygamberin³⁸⁰ balığın karnında baygınlık geçirip üç gün sonra yeniden canlanıp balığın karnından çıkması gibi Hz. İsa da mezardan canlanıp çıkmıştır. O zamanki mezarların günümüzdeki mezarlara benzemediğini, içinin geniş olup penceresi olan küçük bir odaya benzediğini ve penceresinin taşla kapatıldığını bu yüzden de Hz. İsa'nın içeride rahatlıkla yaşayabildiğini ifade etmiştir.³⁸¹

İsa Mesih'in mezara konuşunun üçüncü gününde (pazar) görevli kadınlar birtakım malzemeleri alıp geldiklerinde mezarın penceresindeki taşı biraz kaydırılmış halde bulmuşlardır. İçeri girince İsa Mesih'in naaşını orada bulamamışlardır. (Luka 24/ 2-3) İncil'den bu ifadeleri delil gösteren Gulam Ahmed'e göre, eğer İsa Mesih mucizevi bir şekilde mezardan çıkıp göğe yükselmiş olsaydı taşın oynamaması gerekirdi.

Gulam Ahmed'e göre, Hz. İsa kendine geldikten sonra mezardan çıkıp Galil'e gitmiştir. İncil'de geçen "Ben dirildikten sonra Galil'e varacağım." (Matta 26/23; Matta 28/7) ifadesi bunun delilidir. Hatta Galil'e giderken önce Hz. Meryem'le bahçıvan kılığında³⁸² görüşmüştür. Hz. Meryem havarilere İsa Mesih'in sağ olduğunu haber vermiştir. Bunun üzerine İsa Mesih, havarileriyle görüşmüş, onlara el ve ayaklarındaki yaraları göstermiş, onlardan kızartılmış balık ve bal peteği alıp gözlerinin önünde yemiştir. (Markos 16/14; Luka 24/39-42) Aynı ifadelerde geçen "Onlar onu hortlak sandılar. O da onlara bana dokunun ve bakın ruhun bedeni ve kemiği olmaz. Fakat bende bunların hepsini

³⁷⁸ Abdul Basit Tarık, "Kur'an ve İncil Işığında Hz İsa'nın Çarmıha Gerilmesi", *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, c:1, sy:4, Frankfurt 2011, s. 25.

³⁷⁹ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.32.

³⁸⁰ "Nasıl ki Yunus balina karnında üç gün üç gece kalmışsa, tıpkı insanoğlu da yer altında üç gün üç gece kalacaktır." Matta 12/40; Ahmediler bu sözleri İsa Mesih'in çarmıhtan diri olarak kurtulacağının delili kabul ederler. Bir nevi Allah onu kurtaracağını müjdelemiştir. Bkz. Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 159; Tarık, *agm.*, s. 27.

³⁸¹ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 20, 25, 54-55.

³⁸² Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 128.

görüyorsunuz.”(Luka 24/39-42)cümlelerini ele alan Gulam Ahmed, Hz. İsa’nın normal beden ile havarilerle görüştüğünü belirtmiştir. Şayet öldükten sonra dirilmiş, manevi bir bedenle görüşmüş olsaydı bahçıvan kılığına girmemesi, yaralarının iyileşmiş olması ve yemeğe ihtiyaç duymaması gerektiğini söylemiştir. Çünkü hortlak birinin bunlara ihtiyacının olmadığını ifade etmiştir³⁸³

İsa Mesih havarilerle görüştüğten sonra onlardan ayrılıp yoluna devam etmek istemiştir. Ancak havariler ona mani olmuşlardır. İsa Mesih o geceyi havarileriyle Emaus köyünde geçirmiştir.³⁸⁴ Sonra iki havarisiyle Galil’e doğru yola çıkmıştır.(Matta 28/10)

Gulam Ahmed İncil’de geçen: “Hz. İsa, Yüce Allah’tan yakalanacağına dair önceden bilgi alınca geceyi Allah’ın huzurunda ağlayıp sızlayarak secdeye kapanıp dua ederek geçirdi” (Matta 26/34-46) ve “Ey Allah’ım! Ey Allah’ım! Sen beni neden bıraktın?” ‘Çarmıhta öleceğimi hiç beklemiyordum. Senin dualarımı kabul edeceğine inanıyordum” (Matta 27/45)ifadelerini Hz. İsa’nın çarmıhtan kurtulduğuna delil saymıştır. Bu ifadelerden anlaşılan İsa Mesih dualarının boşa gitmeyeceğine ve kabul edileceğine inanmaktadır. Ancak henüz Allah’ın planını anlamadığından şaşkındır.³⁸⁵

Gulam Ahmed’e göre İsa Mesih’in içtenlikle ve tevazu ile yaptığı“Baba, senin istediğine uygunsa, bu kâseyi benden uzaklaştır. Yine de benim değil, senin istediğin olsun.” (Luka 22/41-44)duası kesinlikle kabul olmalıydı. Çünkü gerek kendisinden önce yaşamış olan Hz. Musa gerekse kendisinden sonra yaşamış olan Hz. Muhammed de bir takım sıkıntılara düşmüş ve dualar etmişlerdir. Yüce Allah onların dualarını kabul etmiş ve sıkıntılardan kurtarmıştır. Yüce Allah’ın diğer peygamberlerin dualarını kabul edip İsa Mesih’in duasını kabul etmemesi mümkün değildir.Ayrıca İsa Mesih Yüce Allah’tan bilgi alarak havarilerine dua ederseniz kabul olunur diye öğütlerde bulunmuştur.³⁸⁶ İsa Mesih’in hem havarilerine dua etmeyi öğretmesi hem de kendi duasının kabul olmaması,

³⁸³Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.26-29.

³⁸⁴Luka 24/13-31; Gulam Ahmed,*İsa Mesih*, s.28.

³⁸⁵Tarık, *agm*,s. 27.

³⁸⁶“Size doğrusunu söyleyeyim, eğer imanınız olur da kuşku duymazsanız, yalnız incir ağacına olanı yapmakla kalmazsınız; şu dağa, “Kalk, denize atıl” dersiniz, dediğiniz olacaktır. İman ederek dua ettiğinizde, dilediğiniz her şeyi alacaksınız.” Matta 21/21-22.

havarilerin umutsuzluğa düşmesine ve imanlarının zedelenmesine sebep olacaktır. Bu yüzden Allah'ın rahmeti olarak bu duanın kabul edilmesi gerekmektedir. Gulam'a göre bu dua kabul edilmiş İsa Mesih çarmıhtan kurtulmuştur.³⁸⁷

Gulam Ahmed'in, İsa Mesih'in çarmıhtan kurtulduğuna dair delillerinden biri de İncil'de geçen şu ifadedir. "Doğru bir insan olan Habil'in kanından, heykel ile kurbangah arasında öldürdüğünüz Berbiya'nın oğlu Zekeriya'nın kanına kadar öldürülen kimselerin cezasını bu çağdaki insanların çekeceğini söylüyorum size." (Matta 23/35-36)Gulam Ahmed'e göre İsa Mesih bu ifadeyleYahudilerin en son Hz. Zekeriya'yı öldürdüklerini ondan sonra hiçbir peygamberi öldürmediklerini söylemiştir. Bu da İsa Mesih'in Yahudiler tarafından çarmıhta öldürülmediğinin, daha sonra kendi eceliyle öldüğünün bir kanıtıdır.³⁸⁸

Başka bir yerde İsa Mesih şöyle demiştir;"Eğer istersem ben dönüp gelene kadar (Yuhanna) burada yani Jerusalem'de kalır." (Yuhanna 21/ 22) Gulam Ahmed'e göre İsa Mesih Yuhanna ölmeden geri döneceğine söz vermiştir ve bu sözünü yerine getirmiştir. Nitekim bazı papazlar Yuhanna'nın İsa Mesih'i tekrar gördüğünü söylemişlerdir. Onlara göre Yuhanna, İsa Mesih'i görmüştür. Böylece önceden verdiği söz yerine gelmiştir. (Matta 16/28) Bu da onun çarmıhta ölmediğini çarmıhtan kurtulduktan sonra öldüğünü göstermektedir.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız gibi, Gulam Ahmed, Hz. İsa'nın çarmıhta ölmediğini, orada sadece bir müddet baygınlık geçirdiğini, mezara konduktan sonra fani bir vücutla mezardan çıktığını ve oradan da Galil'e gittiğini İncil'den bazı ifadeleri delil göstererek açıklamaya çalışmıştır.³⁸⁹

1.2.3.Tarihi Eserlerden Deliller

Gulam Ahmed'e göre, Hz. İsa'nın çarmıh hadisesinde ölmediğnin delillerinden birisi de tarihi eserlerdir. Bu eserler Hz. İsa'nın çarmıh hadisesinden sonra uzun bir zaman yaşadığını ve sonrasında tabii bir şekilde vefat ettiğini göstermektedir.

³⁸⁷ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.33-34.

³⁸⁸ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s 37.

³⁸⁹ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.29.

Gulam Ahmed bu konuda İslam eserlerinden tarihi bir kaynak olan *Ravzatu's- Safaa* adlı kitabın 130-135. sayfalarını ele almıştır. Bu esere göre Hz. İsa'ya mesih denmesinin sebebi onun seyyaholmasından dolayıdır. Seyahat etmeyi çok seven Hz. İsa yürüyerek diyar diyar gezen birisidir. Eserin içindeki haritaya göre kendi vatanından ayrıldıktan sonra uzun bir yolculuk yapan Hz. İsa; Kudüs, Nusaybin, Tahran, Herat, Kabil ve Peşâver'den sonra Sirinagar'a ulaşmıştır.³⁹⁰

Esere göre Hz. İsa ilk olarak, Kudüs'ten çıktıktan sonra Nusaybin'e bir kaç havarisi ile gelmiş, onları tebliğ amacıyla şehre göndermiştir. Şehrin valisi onları yakalatmış ve Hz. İsa'yı çağırtmıştır. Hz. İsa'nın bazı mucizeler göstermesi sonucu Nusaybin kralı, askerleri ve ahalisi Hz. İsa'ya inanmışlardır. İsa Mesih'in Nusaybin'e gelmesinin sebebi İran üzerinden Afganistan'a gelip kaybolan Yahudi kabilelerini hak dine davet etmektir. Burada bulunan Yahudiler Afgan adıyla anılmaktadırlar. Buradaki Afganlılar kendilerinin Kays'ın oğulları olduklarını söylerler. Kays ise İsrailoğullarındandır.³⁹¹

Gulam Ahmed'e göre, İsa Mesih Nusaybin'den Afganistan'a geldikten sonra evlenmiş ve orada bir müddet kalmış olabilir. Afganlı bir kabileye 'İsaheyl' denmesi bunun kanıtıdır. Bunlar İsa Mesih'in evlatları olabilir. Afganistan'dan sonra Pencab ve Hindistan'a gelmiştir. Kış buralarda geçirdikten sonra mart veya nisan gibi Keşmire doğru yola çıkmış ve orada yaşamıştır.³⁹²

Gulam Ahmed, Hz İsa'nın Hindistan'a gelişini İslami eserlerin yanısıra Budist eserlerinden de delil göstererek açıklamaya çalışmıştır.

Ona göre, İsa Mesih Allah'tan Yahudilerin kaybolan on koyununun Hindistan'da olduğuna dair bilgiler alınca bu ülkeye doğru yolculuğa çıkmıştır.

---

³⁹⁰Mirhund Muhammed Bin Handşah, *Ravzatu's-Safaa*, s. 130-135'den naklen Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s.73.

³⁹¹Mirhund Muhammed, *Ravzatu's-Safaa*, s. 130-135'den naklen Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 71-76; Sufi Mutiur Rahman Bengalee, *The Tomb of Jesus*, Lahor 1971, s. 37-39.

³⁹²Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 75; Bengalee, *age.*, s. 37-39.

Budizm hakkında yazılan bazı kitaplarda mevcut olan bilgilerin İsa Mesih'in bu bölgeye geldiğine dair kesin delil oluşturduğunu belirtmiştir.³⁹³

Gotem Buda (Budizm'in kurucusu) kendi dininin yeryüzünde beş yüz yıldan fazla sürmeyeceğini, öğretilerinin yok olmaya başlayacağını, ancak Bagva Mettiya'nın (Budizm inancındabeyaz tenli mesih) bu ülkeye gelmesiyle dinini tekrar canlandırıp temelleri üzerine oturtacağını belirtmiştir. Gulam Ahmed'e göre Hz İsa, Gotem Buda'nın ölümünden beş yüz yıl sonra Hindistan'a gidince orada bulunan Yahudiler'in bir bölümünün Buda dinini benimsediklerini görmüş ve bu sebeple Buda dinine yönelmiştir. Budistlerde İsa Mesih'i görüp yakından tanıyınca, onun 'düşmanı bile sev', 'kötülüğe karşılık verme' gibi ahlaki talimatlarını duyunca onu benimsemişler ve ona Buda (Bagva Metiyya) ismini vermişlerdir. Bekledikleri Mesih'in beyaz tenli olacağı bilgisi üzerine Hz İsa'nın Şam bölgesinden olduğu için beyaz tenli olması onu kabullenmelerini kolaylaştırmıştır.³⁹⁴

Gulam Ahmed, Budizm din mensuplarının kendi Buda'larına dair anlattıkları bilgilerin aslında İsa Mesih'e ait olduğunu belirtmiştir. Ona göre Buda hakkında yazılanların İsa Mesih'ten sonra kaleme alınması Budistlerin işini kolaylaştırmış ve İsa Mesih'in hayatından istediklerini Buda'ya mal etmişlerdir. İsa Mesih'in konuşmalarını kendi eserlerine katıp Buda'nın sözleri diyerek insanlara aktarmışlardır.³⁹⁵

Gulam Ahmed, İsa Mesih'in lakaplarının nur, üstat, kutlu, padişah ve şehzade olduğunu, bu lakapların aynı zamanda Buda'nın da lakapları olduğunu belirtmiştir. Nasıl ki İsa Mesih kırk gün oruç tutmuşsa Buda da kırk gün oruç tutmuş; şeytan İsa Mesih'i nasıl sınımışsa Buda'yı da aynı şekilde sınımıştır. Her ikisi de babasız ve bekârdır. Ve ikisinin de ahlaki öğretileri aynıdır. Budist eserlerinde geçen 'Buda'nın bir müridi vardı. Adı Yesa idi' cümlesinde geçen Yesa isminin İsa Mesih'in ismi olan Yesu olduğunu belirtmiştir. Her ne kadar Budistler İsa Mesih'i Buda'nın müridi gibi göstermeye çalışsalar da asıl doğru

³⁹³Hz İsa'nın Hindistan'a geldiğini belirten Budist eserlerin bazıları için bkz: Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 77-95; Bengalee, *age*, s. 44-56; J.D. Shams, *Where Did Jesus Die*, Hindistan 1965, s. 108.

³⁹⁴Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 80- 87.

³⁹⁵Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 82.

olan onların İsa Mesih'ten etkilenmiş olmalarıdır. Yine Budist kitaplarında geçen 'Budanın Rahulata adında bir halefi de vardı.' cümlesindeki "Rahulata" adının İsa Mesih'in ismi olan Ruhullah'tır. Gulam Ahmed, İsa Mesih'le, Buda arasında birçok benzerlik olduğunu, bu benzerliklerin sebebinin ise İsa Mesih'in Hindistan'a gidip orada yaşamış olmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Ona göre gerek lakaplarının, gerek karşılaştıkları olayların ve gerekse ahlaki öğretilerinin benzer olması Budist'lerin İsa Mesih'ten çok etkilenmelerinden ve onu kendi Buda'ları ilan etmelerinden dolayıdır. Bu durum da gösteriyor ki Hz. İsa çarmıh hadisesinden sonra Hindistan'a gelmiş ve burada yaşamıştır.³⁹⁶

Gulam Ahmed'in delil olarak gösterdiği diğer tarihi eserler ise içerisinde Merhem-i İsa'nın geçtiği tıp kitaplarıdır. Bu kitaplar, İsa Mesih'in çarmıhta ölmeyip yaraları için merhem yaptırdığını kanıtlamaktadır.

Gulam Ahmed İsa Mesih'in çarmıhtan kurtulduğunun en büyük delillerinden biri olarak Merhem-i İsa'yı³⁹⁷ göstermiştir. İsa Mesih çarmıhtan kurtulduktan sonra havarilerine tarif etmiş, onlarda bu merhemi yapmışlardır.³⁹⁸ İsa Mesih merhemi elleri ve ayaklarına sürdükten birkaç gün sonra iyileşmiş ve Galil'e doğru yola çıkmıştır. (Matta 28/10)

Gulam Ahmed'e göre değişik din bilginlerine mensup binlerce kitapta³⁹⁹ yer alan bu merhem, vurma ve düşme sonucu meydana gelen ezikler, yanıklar ve yaraların iyileşmesi içindir. Kanın akışını çabuk dindirir. İçerisinde mürre adı verilen sakız da vardır. Bu merhem yaraların mikroptan korunmasına, veba hastalığına ve sivilce, çiban gibi deri hastalıklarına da iyi gelir.⁴⁰⁰

Gulam, İsa Mesih çarmıh olayından daha önce yaralanmış ve Merhem-i İsa da o zaman yapılmıştır diyenlere karşı; gerek İslami eserlerde gerekse diğer dinlerin eserlerinde⁴⁰¹ yazılı olan 'Bu merhem, İsa Mesih'in yaraları için havarileri

³⁹⁶Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 77-90; Detaylı bilgi için bkz: Bengalee, *age*, s. 44-56; Shams, *age*, s. 100-108.

³⁹⁷Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 61; Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 68.

³⁹⁸Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 129.

³⁹⁹Kitapların listesi için bkz. Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 62-64.

⁴⁰⁰Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 61.

⁴⁰¹Özellikle Latince ve Yunanca yazılmış olan Karabadinler'de (Tıp ve eczacılıkla ilgili eserler) geçen 'şaleha' kelimesinin 'on iki' anlamına geldiğini, bunun da İsa Mesih'in on iki havarisine işaret ettiğini belirtmiştir. Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 65-67.

tarafından hazırlanmıştır' ibaresini delil olarak öne sürmüştür. Buna göre İsa Mesih peygamber olmadan önce havarileri yoktu. Oysaki merhemin hazırlanmasında havarilerden de bahsedilmiştir. Bu demek oluyor ki bu olay İsa Mesih'in peygamberlik zamanında gerçekleşmiştir. Ayrıca İsa Mesih'in üç buçuk yıllık peygamberlik hayatında da herhangi bir vurulma, düşme veya çivi çakılması gibi olaylara hiçbir tarih kitabında rastlanmamaktadır. Buda merhemin ancak çarmıh hadisesinden sonra hazırlandığının bir kanıtıdır demiştir.⁴⁰²

1.2.4.İsa Mesihlik İddiası

Gulam Ahmed, Hz. İsa'nın diğer tüm peygamberler gibi normal bir ölümle öldüğünü iddia etmiştir. Bu iddiasını kanıtlamak amacıyla da birçok delil öne sürmüştür. Böylece İsa Mesih'in yeniden dünyaya gelemeyeceği fikrini savunmuş ve kendisinin İsa Mesih olduğu iddiasına zemin hazırlamıştır. Biz bu bölümde Gulam Ahmed'in kendisini İsa Mesih olarak görmesini ve bu fikrini kanıtlamak amacıyla öne sürdüğü delillerini ele alacağız.

İncil'den, Kur'an-ı Kerim'den ve tarihi eserlerden delil göstererek İsa b. Meryem'in çarmıhta ölmediğini ispat etmeye çalışan Gulam Ahmed'e göre, İsa b. Meryem mezardan çıktıktan sonra Merhem-i İsa ile kendini tedavi etmiş daha sonra İsrailoğullarının kaybolan koyunları (on İsrail koyunu) diye anılan on İsrail aşiretini aramak üzere Pencap ülkesi ve yöresine gitmiştir.İsa Mesih'in buraya kadar yolculuk etmesine sebep olan on İsrail aşiretine Allah'ın mesajını ulaştırması, onlara kurtuluş yolunu göstermesi gerekirdi. Bu görevini yerine getirmek için gelmiş olduğu Keşmir'in Sirinagar şehrinde 120 yaşında vefat etmiş ve Sirinagar'ın Hanyar mahallesine defnedilmiştir.⁴⁰³

Gulam Ahmed, Hz. İsa'nın öldüğü yer hakkında önce Filistin ve Trablus'u söylemiş, daha sonra ise ilâhi bir emirle Sirinagar'da (Keşmir) olduğunu belirtmiştir. O, bu fikrini şöyle açıklamıştır. Keşmir kelimesinin aslı, "Keşir"dir. Anlamı ise Suriye'ye benzeyen memleket demektir. Buradaki "K" harfi "gibi" anlamında olup, "şir" ise "Suriye(Şam)" demektir. Böylece bu kelime 'Şam(Suriye) gibi' anlamına gelmektedir. Yüce Allah, Hz. İsa'yı teselli etmek ve

⁴⁰²Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 66-67.

⁴⁰³Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 17; *Nuh'un Gemisi*, s. 27; Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s.69; Kutluay, *age.*, s. 141-142; Çağatay-Çubukçu, *age.*, s. 230.

özlemine dindirmek amacıyla buranın adını “Keşir” koymuştur.⁴⁰⁴ Gulam Ahmed Sirinagar’da bulunan Buz Asaf/ Yuz Asaf adlı kişiye ait olan kabrin de Hz. İsa’nın kabri olduğunu şu şekilde ispatlamaya çalışmıştır. İbranice dilinde Yasu, İsa; Asaf da toplamak anlamlarına gelmektedir. Böylece bu isim kayıp on İsrail kabilelerini toplayan İsa anlamına gelmektedir.⁴⁰⁵ Gulam Ahmed bir çeşit yorum ile Hz. İsa’nın Keşmir’de öldüğünü ve eskiden beri orada var olan kabrin Hz. İsa’ya ait olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır.

Gulam, öne sürmüş olduğu delillerle İsa b. Meryem’in normal yolla öldüğünü kanıtladıktan sonra artık onun yeniden mesih olarak gelmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Gulam Ahmed’e göre âhir zamanda gelmesi beklenen vadedilmiş mesih İsa b. Meryem değil yaratılış bakımından ona benzeyen Hz. Muhammed’in ümmetinden bir kişidir. Çünkü Yüce Allah Kur’an’da Hz. İsa öldü demişken onun yeniden geleceğini beklemek Kur’an’a aykırıdır.⁴⁰⁶

Ayrıca Gulam Ahmed ve Ahmedîler, Peygamberimizden sonra Hz. Musa’nın ümmetinden bir peygamberin yeniden gelmesinin Peygamberimizin şeriatini sona erdireceğini ve yerine başka bir şeriatın geçerli kılınacağını belirtmişlerdir. Bu durumda Peygamberimizin şanını düşüreceğini ve onun nurunun insanları ıslah etme özelliğini yitirdiği anlamına geleceğini söylemişlerdir.⁴⁰⁷ Hz. Muhammed’den sonra Hz. İsa’nın gelmesi Hz. Muhammed’in nebilerin sonuncusu olmasına da engeldir. Eğer Hz. İsa ifade edildiği gibi dünyaya yeniden gelirse son peygamber Hz. İsa olur. Kur’an-ı Kerim ‘bugün size dininizi tamamladım’ (Maide 5/3) demişken yeni bir peygamberin gelmesi dinin tamamlanmadığı anlamına gelir.⁴⁰⁸

İşte Gulam Ahmed gerekli açıklamaları yapıp uygun ortamı sağladıktan sonra 1890-1891⁴⁰⁹ yılında kendisinin vadedilen mesih olduğunu farklı zamanlarda şu sözlerle ilan etmiştir: “Üzerime vahiy indiren, benim için kuvvetli mucizeler

⁴⁰⁴ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 160; Bulgur, *agm.*, s. 13-14.

⁴⁰⁵ Shams, *age.*, s. 109-116; Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 131; Bulgur, *agm.*, s. 13-14.

⁴⁰⁶ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 36; Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, 54-56.

⁴⁰⁷ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 38-39.

⁴⁰⁸ Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 137.

⁴⁰⁹ Muhammed Ali, *The Ahmadiyya I*, s. 13; *Call of Islam*, s. 17; Zahir, *age.*, s. 146; Faruqui, *Truth Triumphs*, s. 8.

gösteren, bu çağda beni Vadedilen Mesih olarak gönderen Allah bütün dünya âleminin Rabbi'dir.”⁴¹⁰“Beni Vadedilen Mesih olarak gönderen O'dur.”⁴¹¹

Bu sözlerle Gulam Ahmed mücedditlik iddiasını bir evre daha ileri taşımış ve artık beklenen mesih olduğunu duyurmuştur. Aslında ona göre Allah yıllardır beklenen İsa'nın kendisi olduğunu daha önce söylemiş ancak o anlamamıştır. Oysaki beklenen İsa odur.⁴¹²

Ahmedîlere göre hadislerde geleceği vadedilen kişiye Meryemoğlu İsa adının verilmesi gerçek İsa b. Meryem'in yeniden dünyaya gelmesi anlamına gelmez. Bu isim sembolik bir ifadedir ve vadedilen kişiye verilen isimdir.⁴¹³

Gulam Ahmed, kendisinin önce mecâzi anlamda Hz. Meryem olduğunu, daha sonra ise İsa b. Meryem'e dönüştüğünü açıklamaya çalışmıştır. Gulam, “Bizi doğru yola ilet” (Fatiha 1/6) ayetinin, bu ümmetten bazı kişilerin, geçmiş salih kulların ve peygamberlerin elde ettiği nimetlere sahip olacağına işaret ettiğini belirtmiştir. Ona göre bu ümmet içinde Hz. Meryem'e benzeyen biri çıkacak ve nasıl ki Hz. Meryem namusunu koruduğu için onun rahmine Hz. İsa'nın ruhu üflendi ve ondan Hz. İsa dünyaya geldiyse; o kişiye de önce Hz. Meryem mertebesi verilecek, daha sonra ona Hz. İsa'nın ruhu üflenecek ve Meryem'den İsa dünyaya gelecektir. Yani o kişi Meryem'den İsa'ya dönüşmüş olacaktır.⁴¹⁴

Bu açıklamayı yapan Gulam Ahmed, kendisine Yüce Allah'ın ilk önce Meryem ismini koyduğunu ve iki sene boyunca böyle hitap ettiğini belirtmiştir. “Ey Meryem! Hurma ağacının gövdesini salla. Ey Meryem! Sen bu nimeti nereden buldun.”⁴¹⁵ Daha sonra ise; “Ey Meryem! Sen dostlarınla birlikte Cennet'e gir. Ben sana kendi katımdan sıdk ruhu üfledim”⁴¹⁶ sözleriyle de Allah'ın kendi adını sıdk koyduğunu ve kendisine ruhundan üflediğini belirtmiştir. Bu üfleminin de Yüce Allah'ın Hz. Meryem'e söylediği ‘kendisine ruhumuzdan

⁴¹⁰Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s.32.

⁴¹¹Gulam Ahmed, “Bir Hatanın İzâlesi”, *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:2, c:1, sy:5, Frankfurt 2012, s. 9.

⁴¹²Gulam Ahmad, *İcâzü'l Ahmediyy Mülhaku Nüzul'il Mesih*, s. 7'den naklen, Mevdudi, *Kadiyanilik*, s.24.

⁴¹³Gulam Ahmed, *Elucidation*, s. 6-7; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 48-49.

⁴¹⁴Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 69-70; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s.49-50

⁴¹⁵Gulam Ahmed, *Berahir-i Ahmediye*, s. 226, 241.

⁴¹⁶Gulam Ahmed, *Berahir-i Ahmediye*, s. 496.

üflediğimiz' (Tahrim 66/12)ayetinde geçen üflemeyle aynı manaya geldiğini ve böylece Meryem'in İsa'ya hamile kaldığını belirtmiştir. Bu üflemeyle kendisi on aydan fazla olmamak kaydıyla Meryem'den İsa'ya dönüşmüş ve Meryem oğlu İsa olarak adlandırılmıştır.⁴¹⁷

Gulam Ahmed, Hz. Meryem'in hamile kaldıktan sonra başına gelenler ve atılan iftiraların aynısının kendisinin de başına geldiğini söylemiştir. O zamanki toplumun Hz. Meryem için "Senin baban kötü bir kimse değildi. Annen de iffetsiz değildi"(Meryem19/28)dedikleri gibi, bulunduğu toplumda Gulam için "Ey Meryem! Sen ne biçim nefrete şayan mekruh ve doğruluktan uzak olan bir iş yapıp gösterdin? Senin baban ve senin annen böyle değildiler"⁴¹⁸demişlerdir. Onların tüm bu sözlerine karşı Allah-u Teala Hz. İsa için "Onu insanlara bir mucize, katımızdan bir rahmet kılmak için böyle takdir ettik."(Meryem 19/21)buyurduğu gibi, Gulam Ahmed için de"Biz onu bir alamet (mucize) yapacağız." Ve "Siz onu kendi hilelerinizle yok edemezsiniz. Ben onu insanlar için bir rahmet alameti kılacağım. Bunun böyle olması zaten ezelden mukadder kılınmıştı" buyurarak onlara karşı çıkmış ve Gulam'ın, İsa b. Meryem olduğunu açıkça ifade etmiştir.⁴¹⁹

Gulam Ahmed, mesih olduğunu ilan ettikten sonra zaman zaman Hz. İsa ile aralarında bazı benzerlikler olduğunu dile getirmiştir. Bu benzerlikleri ise şu sözlerle ifade etmiştir: "Meryemoğlu İsa'nın (as), Musa'dan (as) sonra on dördüncü asırda zuhur ettiği gibi, Vadedilen Mesih, zaman bakımından Hazreti Muhammed'den (sav) on dört asır sonra zuhur etmiştir. Meryemoğlu İsa zuhur ettiği zaman Yahudiler ne durumdaysalar Müslümanlarında aynı durumda oldukları zaman da geldi. İşte o Vadedilen Mesih benim.""Meryemoğlu İsa'nın İsrailî ümmet için 'Hatemü'l-Hulefâ' olduğu gibi bende ruhaniyet bakımından İslam'da 'Hatemü'l-Hulefâ'yım. Musa'nın ümmetinde Meryemoğlu, Vadedilen Mesih idi ve Muhammed'in (sav) ümmetinde de ben Vadedilen Mesih'im."⁴²⁰

Ona göre, Yüce Allah on dördüncü asra garip bir sır koymuştur. Hz. İsa, Hz. Musa'dan nasıl ki on dört yüzyıl sonra gelmişse kendisi de Hz.

⁴¹⁷Gulam Ahmed, *Berahin-i Ahmediye*, s. 496, 556; *Nuh'un Gemisi*, s. 69-73.

⁴¹⁸Gulam Ahmed, *Berahin-i Ahmediye*, s. 516.

⁴¹⁹Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 75, 77.

⁴²⁰Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s.25, 29.

Muhammed'den on dört yüzyıl sonra gelmiştir. Yine aynı şekilde Hz. İsa yeni bir şariat getirmediği gibi kendisi de yeni bir şariat getirmemiş ve Hz. Muhammed'in şariatına tabi olmuştur. Yaşadığı dönemdeki Müslümanları da Hz. İsa'nın döneminde yaşayan Yahudilere benzeterek her iki gurubunda bir beklenti içinde olduklarını dile getirmiştir. Nasıl ki Yahudiler Hz. İsa'yı inkâr edip öldürmek istemişlerse, Müslümanlarda kendisini inkâr etmiş ve öldürmek istemişlerdir.⁴²¹ Diğer bir benzerlik ise Hz. İsa'nın babasız doğması ve ondan başka kimsede bu olayın gerçekleşmemiş olmasıdır. Aynı şekilde kendisi de başkasında gerçekleşmesi mümkün olmayan bir şekilde tek doğumda ikiz doğmuştur. Nasıl ki Hz. İsa baba tarafından İsrailoğullarından değilse kendisi de baba tarafından Haşimoğullarındandır. Hz. İsa anne tarafından nasıl İsrailoğullarından ise kendisi de anne tarafından Haşimoğullarındandır.⁴²²

O, ayrıca Hz. İsa'nın fitratı ile kendi fitratının da birbirine benzediğini belirtmiştir. Bu konuda 'Benimle İsa Mesih'in fitratı birbirine çok benzemektedir. Sanki bir cevherin iki parçası gibi veya bir ağacın meyveleri gibi.'⁴²³

Bazen de Allah'ın kendisinin Hz. İsa'dan daha üstün olduğunu bildirildiğini iddia etmiştir: "Allah bana Muhammed'î Mesih'in, Musevi Mesih'ten üstün olduğunu bildirmiş olmasına rağmen ben Meryem oğluna çok saygılıyım." "Musa'nın yerine geçen (Hz. Muhammed) Musa'dan daha üstün, Meryemoğlunun yerine geçen de (kendisi) Meryemoğlundan daha üstündür."⁴²⁴

Gulam, Hz. İsa hakkında şarap içen, ayyaş, sarhoş, annesine saygısızlık yapan, yabancı kadınlarla arkadaşlık kuran, korkak, hırçın gibi iftiralarda bulunmuştur.⁴²⁵ Bize göre Hz. İsa'ya böyle çirkin ithamlarda bulunan bir kişinin kendini üstün görmesi çok doğal bir davranıştır.

Kanaatimizce gerek mücedditlik iddiasıyla ve gerekse biat toplamasıyla tepki gören Gulam Ahmed, mesihlik iddiasıyla daha büyük tepki görmüş ve hakkında birçok yazılar kaleme alınmasına sebep olmuştur. Özellikle Hz. İsa'nın

⁴²¹Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 32-33; Beşiruddin Ahmed, *Ahmadiyya Movement*, s. 23-24; Fırlıklı, *Kâdiyânîlik*, s.133.

⁴²²Zahir, *age.*, s. 207.

⁴²³Gulam Ahmed, *Berahin-i Ahmediye*, IV, s. 494-498.

⁴²⁴Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s.25, 29.

⁴²⁵Fırlıklı, *Kâdiyânîlik*, s.133; Zahir, *age.*, s. 151.

yeniden geleceğine inanan Müslümanlar ve mesih beklentisi içerisinde olan Hristiyanlar, Gulam Ahmed'in bu görüşlerine karşı ona eleştiriler ve reddiyeler yazmışlardır. Tüm bu tepkilere, kendisine yapılan itirazlara rağmen Gulam Ahmed sözlerini sarf etmekten geri durmamış ve fikirlerini yaymaya devam etmiştir. Taraftarlarına yaptığı sohbetlerinde, katıldığı konferanslarda ve kaleme aldığı eserlerinde düşüncelerini savunmuştur.

1.3.Mehdilik İddiası

Kurtarıcı fikrinin sadece bir millete veya bir topluluğa has bir tutum olmadığını, geçmişten günümüze kadar gerek semavi dinlerde gerekse beşeri dinlerde mevcut olduğunu, bu kurtarıcılardan bir tanesinin de Müslümanlar'ın beklediği mehdi olduğunu birinci bölümde görmüştük. Burada ise Gulam Ahmed'in kendisini mesihlik iddiasıyla birlikte mehdi ilan etmesini inceleyeceğiz.

Gulam Ahmed'e göre, Kur'an-ı insanların kalbine mehdi yerleştirecektir. Bu mehdi seçilmiş ve Allah tarafından hidayete erdirilmiş bir kişi olacaktır. Geliş söz verilen mehdî (Mehdi el-Mev'ûd), zamanın imamıdır. Buna göre, görevi Allah'ın birliğini semavî alametlerle yeniden kurmaktır. Kendisine Mukaddes Ruhla yardım edilmiş ve Rab ona bütün haşmetiyle görünmüştür.⁴²⁶

Gulam Ahmed mesihlik iddiasıyla birlikte mehdi olduğunu da 1890-1891 yılında şu sözlerle ilan etmiştir: "Ben Cenab-ı Hak'tan ilham alarak gerçek ve hakiki Vadedilen Mesih ve gerçek Mehdi olduğumu ilan ettim. Hakkında İncil ve Kur'an'da müjdeler bulunan, hadis kitaplarında geleceğine dair vaatlerde bulunan işte benim. Fakat kılıcsız ve tüfeksiz!"⁴²⁷ "Allah tertemiz vahiyyle kendisi tarafından Vadedilen Mesih ve Mehdi olduğumu, ayrıca içte ve dışta olan anlaşmazlıklar için hâkim olduğumu bana bildirdi."⁴²⁸

Gulam Ahmed, mehdi konusunda birçok hadis olmasına rağmen, bunların tamamının uydurma olduğunu, kâfirlerle savaşacak, onları öldürecek bir mehdi beklemenin yanlış olduğunu dile getirmiştir.⁴²⁹ Peygamberimizin söylemiş olduğu

⁴²⁶Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 9-15; Kutlu, *agm.*, s.242.

⁴²⁷Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 15.

⁴²⁸Gulam Ahmed, *Erbain, Ruhan-i Khazain* içerisinde, c. 17, s. 345.

⁴²⁹Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 9-15.

mehdinin Fatıma soyundan geleceği⁴³⁰ veya Hz. İsa olacağı⁴³¹ ya da Hz. Peygambere benzeyeceği⁴³² gibi hadisleri ya yalanlamış ya da kendi lehine tevیل etmiştir. Kendi lehine tevیل ettiği ve mehdi hakkındaki görüşlerini dayandırdığı ‘İsa’dan başka mehdi yoktur’⁴³³ hadisindeki İsa’dan kastın da İsa b. Meryem değil kendisi olduğunu öne sürmüştür. Ona göre İsa b. Meryem tabii bir ölümle ölmüş ve bir daha dünyaya gelmeyecektir. Kesindir ki İsa b. Meryem zannedilen Mesih el-Mev’ûd kendisidir. Öyleyse kesin olarak geleceği düşünülen Mehdi el-Mev’ûd da kendisidir. Bundan dolayıdır ki mehdi ve mesih iki ayrı kişi değil, bir tek kişidir, o da Gulam Ahmed’dır.⁴³⁴

Kâdiyânîler, vadedilen mehdi ile vadedilen mesihin aynı kişi olduğuna dair ‘Sizin aranızdan imamınız olarak Meryem oğlu İsa nüzul ettiğinde haliniz nice olur.’⁴³⁵ hadisi ile yukarıda geçen ‘İsa’dan başka Mehdi yoktur’ hadisini karşılaştırıp tevile gitmişlerdir.

Birinci hadise göre, Hz. Muhammed’in ümmetinden birisi dünyanın ıslahı için imam olarak görevlendirilecektir. Sonrasında Meryemoğlu İsa da⁴³⁶ bu kişinin şahsında vuku bulacak ve kendisini vadedilen mesih olarak tanıttacaktır. Yani vadedilen kişi önce insanları ıslah etmek amacıyla görevlendirilecek daha sonra ise aynı kişiye mesihlik makamı verilecektir. Mesih’in bu ikinci geliş olacağı⁴³⁷ ve bu mesih birinci mesihin rengine benzeyecek, huy ve karakter olarakta onun gibi olacaktır.⁴³⁸

Birinci hadiste geçen mesihin Meryemoğlu İsa olmadığını, onun tabii bir ölümle öldüğü için bir daha dünyaya gelmeyeceğini, burada bahsedilen kişinin

⁴³⁰ Daha önce ele aldığımız konulardan birisi de Gulam Ahmed’in kendi soyu hakkındaki görüşleri idi. O kendisini bazen Farisi, bazen Çinli bazen de Fatıma soyundan kabul etmesine rağmen çoğunlukla Moğol olduğunu dile getirmekteydi. Bundan dolayıdır ki mehdinin Fatıma evladından olduğunu belirten ‘Mehdî benim sulbümünden, Fâtıma evladındandır.’ hadisini reddetmektedir. Hadis için bkz. İbn Mâce, *Sünen*, Fiten, 34; Ebû Dâvud, *Sünen*, Mehdi, I.

⁴³¹ ‘İsa’dan başka mehdi yoktur.’ Bkz. İbn Mâce, *Sünen*, Fiten, 24.

⁴³² ‘İsmi Hz. Peygamberin ismine babasının ismi de Hz. Peygamberin babasının ismine benzeyecektir.’ Ebû Dâvud, *Sünen*, Mehdi, 4.

⁴³³ İbn Mâce, *Sünen*, Fiten, 24.

⁴³⁴ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 15; Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 85-86; Mübarek Ahmed, *age.*, s. 14.

⁴³⁵ Müslim, *Sahih*, İman, 242; Buhari, *Sahih*, Büyû, 102; Mezalim, 31.

⁴³⁶ Kâdiyânîler burada geçen Meryemoğlu İsa isminin gerçek manada kullanılmadığını belirtirler. Onlara göre burada ki İsa, Gulam Ahmed’e verilen lakaptır. Bkz. Şems, *Müjde*, s. 29.

⁴³⁷ Mübarek Ahmed, *age.*, s. 12.

⁴³⁸ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 42-44, 51.

Hz. Peygamberin ümmetinden Gulam Ahmed olduğunu belirten Ahmedîler, ikinci hadiste geçen mehdinin de farklı bir kişi olmadığını, bu kişinin Gulam Ahmed olduğunu belirtmişlerdir. Böylece Gulam Ahmed hem mesih hem de mehdidir.⁴³⁹ Birinci hadiste geçen nüzul kelimesini mesihin gökten inip tekrar dünyaya geleceği şeklinde anlamının çok yanlış olduğunu belirten Ahmedîler, bu kelimenin Kur'an'da birçok yerde⁴⁴⁰ farklı manalarda⁴⁴¹ kullanıldığını ifade etmişlerdir. Nüzul kelimesi ile zikredilen bu nesneler gökten inmeyip Allah tarafından yeryüzünde yaratılmıştır. Onlara göre bu kelime mesihin gelişi hakkında kullanıldığında da onun gökten inişi değil önemi ve azameti anlaşılmalıdır.⁴⁴²

Kâdiyânîlere göre 'nüzul' kelimesi Kur'an'da Hz. Muhammed içinde kullanılmıştır. 'Ey iman etmiş akıl sahipleri! O halde Allah'ın takvasını benimseyin. Allah sizler için şan ve şeref vesilesi olan Peygamberi indirdi.'⁴⁴³ Bu ayetlerde Peygamberimizin gökten inmesinden değil onun şan ve şerefine yüceliğinden bahsedilmiştir.⁴⁴⁴

Kendisinin mehdi seçilme sebebini zaman ve mekân bakımından yorumlayan Gulam Ahmed'e göre, 'İçinde bulunduğumuz zaman mehdinin çıkmasını gerekli kılmıştır. Çünkü Hind'deki fesadın (bozgunculuğun) bir benzeri başka bir ülkede görülmemektedir.'⁴⁴⁵ Kâdiyânîlere göre fitne çoğalmış, inanç ve amel bakımından din zayıflamış, siyasi ve ekonomik durum bozulmuş, faiz, zina, alkol artmış, sünnet ve Kur'an terkedilmiş, yeryüzü hurafelerle dolmuştur... Allah bu kötülükleri düzeltmesi için Gulam'ı seçmiştir.⁴⁴⁶

⁴³⁹Gulam Ahmed, *Hakikatü'l-Mehdi*, s. 20.

⁴⁴⁰Bkz. Tevbe 9/26; Ali İmran 3/154; Zümer 39/6; Araf 7/26; Bakara 2/57; Hadid 57/25; Şura 42/27.

⁴⁴¹Bu ayetlerde güven duygusu, huzur, uyku gibi insan zihninin ve yapısının özellikleri de nüzul kelimesiyle ifade edilmiştir. Ayrıca hayvanların çiftleri, elbiseler, bıldırcınlar, demir gibi birçok şey bu kelimeyle anlatılmıştır.

⁴⁴²Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 45-47.

⁴⁴³Talak 65/10-11. Yukarıda verdiğimiz tercüme Ahmedîlerin kendi meallerinin tercümesidir. Bu ayeti Diyanet İşleri Başkanlığı mealinin tercümesi ise şöyledir: "Allah, ahirette onlara şiddetli bir azap hazırlamıştır. O hâlde, ey iman etmiş olan akıl sahipleri, Allah'a karşı gelmekten sakının! Allah, size bir zikir (Kur'an) indirdi."

⁴⁴⁴Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 47-48.

⁴⁴⁵Mirza Gulam Ahmad, *Sırru'l Hilafe*, Amritsar 1894, s. 45.

⁴⁴⁶Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 100-134; Fıglalı, *Kâdiyânîlik*, s.141.

Aynı zamanda Ahmedîlere göre birçok hadis kitabında yer alan mehdinin alametleri o zamana kadar gerçekleşmiştir. Güneşin batıdan doğuşu, ateşin çıkışı, Deccal, Yecuc ve Mecuc'un çıkması, 1894 yılında Ramazan ayında Ay ve Güneşin aynı anda tutulması⁴⁴⁷... Gulam Ahmed'in mehdi oluşunun delilleridir. Ayrıca Ahmedîlere göre Hint alt kıtasında 14. yüzyılda kimsenin mehdilik iddiasında bulunmamış olması da Gulam Ahmed'in mehdi olduğunun açık bir delili sayılmıştır.

Gulam Ahmed'e göre kendisi din kitaplarında yer alan haçı kırarak, insanları öldürüp kan akıtacak, yeryüzüne savaşıyla hükmedecek bir mehdi değildir.⁴⁴⁸ O Hz. İsa ve Hz. Muhammed'in ruhsal gücünü taşıdığı için barışçıldır. O kendisinin barışçıl bir mehdi olduğunu şu sözlerle dile getirmiştir: 'Musa'nın mesihi İsa gibi Hz. Peygamber'in mesihi Ahmed de (Gulam) barışçı bir tutumla hareket edecektir.'⁴⁴⁹

Bize göre Gulam, bu görüşüyle kendisini ve cemaatini güven altına almaya çalışmıştır. Çünkü bir taraftan kendi görüşlerini insanlara benimsetmeye çalışırken bir taraftan da İngiliz Hükümeti'nin desteğini almak ve kendisine engel olunmasını önlemek amacıyla İslam literatüründe yer edinmiş olan inanmayanlara karşı 'kılıçla hüküm sürecektir mehdi' yerine 'kalemle hüküm sürecektir mehdi' anlayışını savunmuştur. Böylece cihadın kılıçla değil kalemle yapılması gerektiğini savunmuş ve insanlara öyle aktarmıştır.

1.4.Nübüvvet İddiası

Ahmedîlerin, Müslümanlar tarafından en çok eleştirildiği ve İslam dışı azınlık olarak görülmelerindeki en büyük sebep Gulam Ahmed'in kendisini peygamber ilan etmesi ve taraftarlarının da onu desteklemesi olmuştur.

Gulam Ahmed, ilk olarak vahiy kapısının hiçbir zaman kapanmadığını ve her zaman açık olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir: "Allah'ın vahyinin ileride mümkün olmayacağını ve bunun ancak geçmişte kalmış olduğunu Rûh-ül Kudüs'ün de artık inmeyeceğini zannetmeyiniz. Ben size doğrusunu söylüyorum

⁴⁴⁷ Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 171-250; Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 135-144; Tahir Ahmed, *Dinin Yeniden Canlanması*, s. 6-7.

⁴⁴⁸ Gulam Ahmed, *İsa Mesih*, s. 15; Küçüköner, *agt.*, s. 23.

⁴⁴⁹ Gulam Ahmed, *Sırru'l Hilafe*, s. 51.

ki her kapı kapanabilir lakin Rûh-ül Kudüs'ün iniş kapısı hiç kapanmaz.”⁴⁵⁰“Kur'an-ı Kerim'in açtığı kapı (vahiy kapısı) dışında O'na varmanın bütün kapıları kapalıdır,”⁴⁵¹

Gulam Ahmed'in oğlu ve ikinci halifesi Beşiruddin Ahmed de dünyada fesat ve bozgunculuk olduğu müddetçe peygamberlerin gelmesinin zorunlu⁴⁵² ve ümmetin doğru yola iletilmesi için ise bir ihtiyaç⁴⁵³ olduğunu ifade etmiştir.

Gulam Ahmed ve Ahmedîler bu tür ifadelerle insanların kafasında yer edinmiş olan son peygamber olgusunu ve bir daha peygamber gelmeyecek düşüncesini yıkmaya çalışmıştır. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'den birçok delil ileri sürmüşlerdir.

Ahmedîler, öncelikle yeniden peygamber gelmeyeceği fikrinin geçmiş ümmetlerde de var olduğunu ancak bu fikrin yanlış olduğunu belirtmiş ve “Andolsun daha önce Yusuf (da) size apaçık deliller getirmişti. Ancak siz onun getirdiklerinden hep şüphe ettiniz. O vefat edince, Allah ondan sonra asla hiçbir peygamber göndermeyecek dediniz.”(Mümin 40/34)ayetinde de olduğu gibi Yüce Allah'ın bu durumu eleştirdiğini ifade etmişlerdir. Onlara göre insanlarda var olan bu asılsız inanca rağmen Yüce Allah, Hz. Yusuf'tan sonra yeniden peygamberler göndermiştir. Buda demek oluyor ki yeni bir peygamberin gelmeyeceğini söylemek Kur'an ayetlerine ters düşmektedir.⁴⁵⁴

Kâdiyânîler,Kur'an-ı Kerim'den “Ümmîlere içlerinden, kendilerine âyetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderen O'dur. Kuşkusuz onlar önceden apaçık bir sapıklık içindeydiler. (Peygamberi) müminlerden henüz kendilerine katılmamış bulunan diğer insanlara da göndermiştir.”(Cuma 62/2-3) ayetini yeni bir peygamberin geleceğine delil saymışlardır. Onlara göre bu ayetle Yüce Allah henüz kendilerine

⁴⁵⁰Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s.38.

⁴⁵¹Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 16.

⁴⁵²Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 24 Ocak 1927.

⁴⁵³Beşiruddin Ahmed, *el- Fazl Gazetesi*, 14 Mayıs 1925.

⁴⁵⁴Raşit Paktürk, “Peygamberliğin Sona Erdiği Fikri Kuran-ı Kerim'e Aykırıdır”, *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi* yıl:2, c:1, sy:5, Frankfurt 2012, s. 47.

katılmamış olan (sonradan yaşayacak) diğer insanlara da peygamber göndereceğini müjdelemiştir.⁴⁵⁵

Kâdiyânîlerin delil kabul ettiği diğer bir ayet ise şudur; “Allah meleklerden ve insanlardan peygamberler seçer. Doğrusu Allah işitir ve görür.”(Hac 22/75)Onlara göre eğer yeniden peygamber gelmeyecek olsaydı Yüce Allah bu ayette ‘peygamberler seçerdi’ şeklinde geçmiş zaman eki kullanırdı. Ancak Yüce Allah şimdiki zamanı ve gelecek zamanı kapsayacak şekilde ‘peygamberler seçer’ ifadesini kullanmıştır. Buda göstermektedir ki gelecek zamanda yeni bir peygamber gelecektir.⁴⁵⁶

Delil olarak sundukları diğer ayetler de şöyledir: “Hani Allah, Peygamberlerden: “Ben size Kitap ve hikmet verdikten sonra nezdinizdekileri tasdik eden bir peygamber geldiğinde ona mutlaka inanıp yardım edeceksiniz” diye söz almış ve “Kabul ettiniz ve bu ahdimi yüklediniz mi?” demişti. Onlar “Kabul ettik” cevabını vermişlerdi. Bunun üzerine Allah: O halde şahit olun; ben de sizinle birlikte şahitlik edenlerdenim, buyurmuştu.”(Âl-i İmrân 3/81) Başka ayette de; “Hani biz peygamberlerden söz almıştık; Senden, Nuh’tan, İbrahim’den, Musa’dan ve Meryem oğlu İsa’dan da. (Evet) biz onlardan pek sağlam bir söz almıştık”(Ahzab 33/7) buyurmuştur.

Ahmedîlere göre ilk ayette Yüce Allah peygamberlerden kendilerinden sonra gelecek olan her peygamberin doğruluğuna inanmaları ve onlara yardımcı olmaları için söz almıştır. İkinci ayette de bu söz diğer peygamberlerden alındığı gibi Hz Muhammed’den de alınmıştır. Eğer Hz Muhammed’den sonra yeni bir peygamber gelmeyecekse bu sözün alınmaması gerekirdi. Bu ayet göstermektedir ki Hz Muhammed’den sonra yeni bir peygamber gelecektir.⁴⁵⁷

Gulam Ahmed vahiy kapısının kapanmadığını ve yeni bir peygamberin geleceğini belirttikten sonranebiliğini ilan etmiştir. Gulam Ahmed’in nebilik iddiası şöyle gerçekleşmiştir:

---

⁴⁵⁵ Mirza Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti ve Hz. Resulüallah’ın (S.A.V) Yüce Şanı*, çev. M. Celal Şems, 1996, s. 40-41.

⁴⁵⁶ Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 50.

⁴⁵⁷ Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 51.

Gulam, 1900 yılının Kurban bayramına denk gelen bir Cuma günü hutbe okumuştur. Okuduğu bu hutbede öne sürdüğü bazı fikirler neticesinde ve yaklaşık bu olaydan bir yıl sonra taraftarlarından biri olan Mevlevi Abdülkerim'in bu fikirler üzerinden yola çıkarak onun hakkında 'nebi ve resul' kelimelerini kullanması sonucu Gulam'ın hayatında yeni bir evre başlamıştır. Mevlevi Abdülkerim'in bu sözlerinden sonra orada bulunan bazı kişilerin buna itiraz etmesi üzerine Gulam Ahmed'e bu konuda fikrinin ne olduğu sorulmuştur. Gulam Ahmed, Mevlevi Abdülkerim'i yalanlamamış ve hatta kendisinin de aynı görüşte olduğunu söylemiştir. Böylece Gulam Ahmed nübüvvetini ilan etmiştir.⁴⁵⁸

Aslında Gulam Ahmed'e göre onun nebiliği yeni değildir. Yirmi iki yıl öncesinde yazmış olduğu *Berahin-i Ahmediye*'nin 498 ve 504. sayfalarında Allah tarafından kendisi hakkında 'Allah'ın resulü nebilerin elbisesinde', 557. sayfasında da 'dünyaya bir nebi geldi', 'dünyaya bir uyarıcı geldi' şeklinde vahiy aldığını belirtmiştir. O aldığını iddia ettiği bu vahiylerle Yüce Allah'ın kendisi hakkında nebi ve resul kelimelerini kullandığını ifade etmiştir.⁴⁵⁹

Gulam Ahmed bu vahiyleri göz önüne alarak kendi nebiliğini şu sözlerle ilan etmiştir: "Kur'an ve Tevrat gibi benim sözlerim de Allah'ın kelimidir. Ben de Allah'ın zıllî ve aşikâr nebisiyim."⁴⁶⁰ Ancak kendisine yönelik itirazlar çoğalınca daha fazla dikkat çekmemek ve insanların güvenini sarsmamak amacıyla zaman zaman bu iddiasını, her ne kadar inkâr etmese de, farklı şekillerde yorumlamıştır.

Gulam Ahmed'in savunmuş olduğu nebilik iddiası şu şekildedir. Nübüvvetin bütün kapıları kapatılmıştır. Açık olan tek kapı 'siret-i sıddıkî' kapısı yani 'fena fî'r-resul'⁴⁶¹ kapısıdır. Bu kapı dışında hiç kimse için 'nebi' lafzının kullanımı uygun değildir. Ancak 'fena fî'r-resul' mevkiine erişmiş kişi için nebi ve resul lafızları kullanılabilir. Böylesi bir kişinin ismi gökte 'Muhammed' ve

⁴⁵⁸ *el-Fazl Gazetesi*, 4 Ocak 1923'ten naklen, Nadwi, age., s. 57-59.

⁴⁵⁹ Gulam Ahmed, "Bir Hatanın İzâlesi", s.7; Fığlalı'ya göre Gulam Ahmed'in kendisi için ilk olarak nebi kelimesini kullanması 1891 yılında mehdi ve mesihlik iddialarını ortaya koyduğu *Fath-e İslam*, *Tavzih-i Meram* ve *İzale-i Evham* kitaplarında mevcuttur. Bkz. Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s.143.

⁴⁶⁰ Mirza Gulam Ahmed, *Tuhfetu'n Nedve*, Kadiyan 1902, s. 4.

⁴⁶¹ Kendi varlığını Hz. Muhammed'in şahsında yok etmek. Tam anlamıyla Hz. Muhammed'e uymak.

‘Ahmed’dir. Bu kişi Hz. Muhammed’in zıllı (gölgesi) ve bürüzî (yansıması) olarak ortaya çıkmasıdır.⁴⁶²Bu açıklamalarıyla Gulam Ahmed kendisini ‘fena fi’r-resul’ mevkiine erişmiş olarak görmüştür. Kendisinin bu makama erişmesini de Hz. Muhammed’in zıllı (gölgesi) ve bürüzî (yansıması) olarak nitelendirmiştir. Biz de bu sözlerinden yola çıkarak onun nübüvvet hakkındaki görüşlerini açıklamaya çalışacağız.

Buraya kadar ifade ettiğimiz gibi, Gulam Ahmed nübüvvet fikrini kendisine yönelen eleştirilere rağmen tamamen inkâr etmemiş, ancak bu konuda bazı terimler üzerinden yola çıkarak yorumlamıştır. Bu terimler “muhaddes”, “zıllı”, “bürüzî” ve “gayr-i teşrii” nebilikdir. Burada bu terimleri açıklayacağız.

Gulam Ahmed’in kullandığı terimlerden bir tanesi “muhaddes”tir. Muhaddes nebilik; Gulam Ahmed’e göre cüzî bir nebilikdir. Bu şekilde olan bir nebi yeni bir şeriat ve yeni bir kitap getirmez ancak Allah tarafından kendisine gizlice bilgiler verilir. Zaten muhaddes kendisine hitap edilen, Allah’la konuşma şerefine nail olan, kendisine ilahi sırların vahyolunduğı kişi anlamına gelmektedir.⁴⁶³

Gulam Ahmed kendisinin muhaddes olduğunu řu sözlerle açıklamıştır: “Allah’tan size ve dünyadaki herkese muhaddes olarak gönderildim.” “Ben eserlerimde bir muhaddes olduğumu ve Allah’ın muhaddeslerle konuştuğı gibi benimle de konuştuğunu yazdım.”⁴⁶⁴

İslam tarihinde de bu kelime Hz. Ömer hakkında kullanılmıştır. Peygamberimiz bir hadisinde; “Önceki ümmetler içerisinde muhaddesler vardı. Eğer ümmetim içinde de olmuş olsaydı o ancak Ömer olurdu” buyurmuştur.⁴⁶⁵

Gulam Ahmed muhaddeslik makamının nebilik makamı gibi vahiy yoluyla değil ilham ve salih rüyalar yoluyla devam edeceğini dile getirmiştir. Aslında muhaddes, nebilik makamının mecâzi bir görüntüsüdür ve nebilğin

⁴⁶²Gulam Ahmed, “Bir Hatanın İzâlesi”, s. 7.

⁴⁶³Gulam Ahmed, *Elucidation*, s. 16.

⁴⁶⁴Gulam Ahmed, *Âyine*, s. 303’ten ve *Hamâmetu’l Buşrâ*, s. 119’dan naklen, *Fığlalı, Kâdiyânîlik*, s. 145.

⁴⁶⁵Buhari, *Sahih*, Fedâilu’s-Sahâbe, 6; Müslim, *Sahih*, Fedâilü’s-Sahâbe, 23.

önemli bir bölümüdür.⁴⁶⁶ Muhaddes olan kişi tâbi olduğu peygamberin tam olarak rengini taşır. Kendisi yeni bir nübüvveti sahip olmadan ve din yasalarını değiştirmeksizin peygambere ait diğer özellikleri elde etmiştir. Tabi olduğu peygambere indirilen tüm durumlar kendisine de indirilir. Onun söylemleri zandan ibaret değildir. Böylesi bir nebi şeytanın müdahalesinden de beridir.⁴⁶⁷

Gulam Ahmed'in muhaddesten sonra kullandığı diğer bir terim ise 'zıllî' kelimesidir. Zıll, Arapça manasıyla gölge demektir.⁴⁶⁸ Zıllî nebi ise bir nebinin nebiliğini, Hz. Muhammed'in şahsiyetinin aynasında yansıtmasıdır. Yani zıllî nebi gerçek bir nebi değil onun nurunu yansıtan bir velîdir.⁴⁶⁹ Ancak yine de zıllî olan kendi aslından ayrı değildir. Gulam Ahmed'e göre kendisinin zıllî nebi oluşu Hz. Muhammed'in nebiliğinin sadece yansımasıdır.⁴⁷⁰ Gulam bu konuda şunları söylemiştir: "Peygamberimizin beşinci binde (m.6. yüzyıl) gönderilmesi gibi, mesih-i mev'ûd da (Gulam Ahmed) yansıma şeklinde altıncı binin (h.13. yüzyıl) sonunda gönderilmiştir."⁴⁷¹

Ona göre, Allah-u Teala yaklaşık olarak, yirmi sene önce ismini Muhammed ve Ahmed koyup onu Peygamberimizin vücudu diye kararlaştırmıştır.⁴⁷² Ayrıca Gulam Ahmed ve Hz. Muhammed iki ayrı vücut değildir. Çünkü "benim vücudum Hz. Peygamber'in vücudu oldu" demiştir.⁴⁷³

Gulam Ahmed, kendisini ikinci Muhammed olarak görmüştür. Ona göre, Yüce Allah ilk olarak Hz. Muhammed'i Mekke'ye göndermiş ikinci gönderişte Kâdiyân'a göndermiştir. Ancak ikinci gönderişte ismi Gulam Ahmed olmuştur. İlk gönderişi Peygamberin celalidir. İkincisi ise cemalidir.⁴⁷⁴ Gulam'a göre ikinci Muhammed, gerçek Muhammed'in (sav) sadece resmidir ve onun adını taşımaktadır.

⁴⁶⁶ Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 127, 142. Geniş bilgi için bkz. *The Ahmadiyyah* 1, s. 23-25.

⁴⁶⁷ Gulam Ahmed, *Duanın Bereketleri*, s. 40-41, 45-46.

⁴⁶⁸ Bekir Topaloğlu-Hayreddin Karaman, *Arapça-Türkçe Yeni Kâmus*, İstanbul 1995, s. 253.

⁴⁶⁹ Fırlı, *Kâdiyânîlik*, s. 152.

⁴⁷⁰ Gulam Ahmed, "Bir Hatanın İzâlesi", s.10; *Hakikatü'l Vahy*, s. 28.

⁴⁷¹ Gulam Ahmed, *Hutbetü'l İlhamiyye*, s. 180.

⁴⁷² Gulam Ahmed, "Bir Hatanın İzâlesi", s.10

⁴⁷³ Gulam Ahmed, *Hutbetü'l İlhamiyye*, s. 171.

⁴⁷⁴ Bulgur, *agm.*, s. 17-18.

Gulam, müstakil bir şariat getiren ve bağımsız bir nebi manasına gelen nübüvveti reddetmiştir. Ancak yukarıda zikrettiği gibi Hz. Muhammed'den batını feyzler alarak, O'nun zıllı(gölgesi-görüntü)⁴⁷⁵ anlamına gelen ismi ile isimlenmesi suretiyle yeni bir şariat getirmeksizin Allah tarafından gayb ilmine mazhar olunan resul ve nebiliği ise kabul etmiştir. Bu şartları taşımaksızın kim nübüvvetini ilan ederse onun kâfir olduğunu belirtmiştir.⁴⁷⁶

Böylece Gulam Ahmed'e göre kendisinin zıllî nebi oluşu Hz. Muhammed'in "hâtemü'n-nebiyyîn" mührüne zarar vermez.⁴⁷⁷ Çünkü Hz. Muhammed'in nübüvveti yine kendisinde kalmıştır. Kendisi sadece Hz. Muhammed'in bir gölgesidir.

Gulam Ahmed'in kullandığı terimlerden birisi de "bürûz" kelimesidir. Bürûz belirme, görünme ortaya çıkma anlamı taşır.⁴⁷⁸ Hz. Muhammed'den nur, feyiz ve bereket olarak ümmetinde ortaya çıkmış kimsedir. Gulam Ahmed'e göre bürûz olan kişi manevi açıdan Peygamberimiz'den çıkmış ve onun ruhunun başka bir vücuttaki tecellisidir. Bürûzi vücut aslından ayrı değildir. Çünkü bürûz Peygamberlerin sureti ve izidir.⁴⁷⁹ O, burûzî nebi olduğunu şöyle açıklamıştır: "Allah ismini bürûzî manada nebi ve resul olarak sık sık dile getirmiştir. Var olan Muhammed olup benim nefsim ortada yoktur. İşte bundan dolayı ismim Muhammed ve ahmed konu." ⁴⁸⁰

Gulam Ahmed'e göre Hz. Muhammed'den sonra kıyametin kopuşuna kadar ne yeni bir peygamber gelecek, ne de Kur'an'ın hükmünü ortadan kaldıracak yeni bir kitap gelecektir. Ancak sadece Hz Muhammed'in feyzinden alıp ve ona gerçek manada itaat ve teslimiyet gösteren bazı seçilmiş kişiler Allah ile mükâleme (konuşma) ve muhatap olma mükâfatından nasipleneceklerdir.⁴⁸¹

⁴⁷⁵Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah* 1, s. 46; Masud Akhtar Choudry, *Their Belief about the Promised Messiah*, USA, s. 10, 66-67.

⁴⁷⁶Gulam Ahmed, "Bir Hatanın İzâlesi", s. 8-10.

⁴⁷⁷Gulam Ahmed, "Bir Hatanın İzâlesi", s. 10.

⁴⁷⁸Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah* 1, s. 46; *The Ahmadiyyah*, s. 143.

⁴⁷⁹Gulam Ahmed, "Bir Hatanın İzâlesi", s. 9-12.

⁴⁸⁰Gulam Ahmed, "Bir Hatanın İzâlesi", s. 13.

⁴⁸¹Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s.17.

O mehdi hakkındaki ‘benimle aynı renk olacak, ismi benimki ile aynı olacak, Ehl-i Beyt’ten olacak ve hatta benden olacak’⁴⁸² hadislerini ele alarak şu yorumu yapmıştır: Bu aslında mehdinin manevi açıdan Peygamber efendimizden çıkmış olacağına ve Peygamberimizin ruhunun başka bir tecellisi olacağına dair ince bir imadır. Bu hadislerden açıkça anlaşıldığı gibi, Peygamber efendimiz vadedilen kişiyi kendi bürûzu olarak beyan etmiştir. Yani o hem nebidir hem de ümmetidir.⁴⁸³

Gulam Ahmed bu sözlerle kıyamet alameti olarak ortaya çıkacak olan mehdinin veya vadedilen mesihin hem ümmetî hem de Hz. Muhammed’in bürûzu olması gerektiğini ifade etmiştir. Aynı şekilde yeniden gelecek olan nebinin de (mehdi ve mesih gibi) ümmetî bir nebi olabileceğini, bunun dışında herhangi bir nebinin yeniden gelemeyeceğini belirtmiştir. Yüce Allah, konuşma ve muhatap olma şerefini fena fi’r-resûl durumunda son noktaya ulaşmış olan bazı kimselere ihsan etmiştir. Onlar için arada hiçbir perde kalmaz hatta onların vücutları bile kendi vücutları değildir. Onlar kendilerini Hz. Resulullah’ın vücudunda görürler. Böylece bazı kişiler ümmetî olmalarına rağmen nebi ismi ile isimlendirilirler. Çünkü bu tür nebîlik Hz. Muhammed’in nübüvvetinden ayrı değildir. Tam aksine aynıdır ancak farklı vücutta kendisini göstermiştir.⁴⁸⁴

O, farsça bir şiirinde bürûzu şöyle tanımlamıştır: “Ben sen oldum, sende ben. Ben beden, sen ise can oldun. Öyle ki, bundan sonra kimse sen başkasın ben başkayım demesin.”⁴⁸⁵ O, zillî nebi, gibi bürûzî nebinin de Hz. Muhammed’in hâtemü’n-nebiyyîn mührüne zarar vermeyeceğini, çünkü bürûzun peygamberin bir manevi parçası ve başka vücuttaki tecellisi olduğunu belirtmiştir.⁴⁸⁶

Gulam Ahmed’in kullanmış olduğu diğer bir terim ise “gayr-i teşrî” (şariat getirmeyen) nebiliktir. Bu da aslında bir çeşit velîliktir. Bu velîler peygamber olmamakla birlikte peygamberlere gelen şeriatı açıklayan, hatta Allah’ın onlarla sürekli muhatap halinde olduğu, kendileriyle konuştuğu, peygamber örtüsüne

⁴⁸² Ebû Davud, *Sünen*, Mehdî I; İbn Mâce, *Sünen*, Fiten, 34.

⁴⁸³ Gulam Ahmed, “Bir Hatanın İzâlesi”, s.11; *Vasiyet*, s.19.

⁴⁸⁴ Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s.17-19.

⁴⁸⁵ Gulam Ahmed, “Bir Hatanın İzâlesi”, s. 11.

⁴⁸⁶ Gulam Ahmed, “Bir Hatanın İzâlesi”, s. 11-13.

bürünmüş kişilerdir.⁴⁸⁷ Bu konuda şöyle söylemiştir: “Muhammedî nübüvvet dışında bütün nübüvvetler sona ermiştir. Artık şariat sahibi yeni bir peygamber gelemes. Ümmetten olması şartıyla yeni şariat getirmeden peygamber olabilir. Bende hem ümmetten biriyim, hem de peygamberim.”⁴⁸⁸

Bu sözünden de anlaşıldığı gibi Gulam Ahmed’e göre gayr-i teşrî nebilik (yeni bir şariat getirmeyen nebilik) vardır; ancak teşrî nebilik (yeni şariat ve din getiren nebilik) ortadan kalkmıştır.⁴⁸⁹ Kendisi de bu manada yeni bir şariat getirmeyen, Hz. Muhammed’e tabi olan, O’nun şariatini yeniden canlandıracak ve ihya edecek olan nebidir.

Gulam, Hz. Muhammed’in ümmetinden bir nebinin (kendisi) geleceği düşüncesini; “‘Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil’”(Fatiha 1/7) ayetine dayandırmıştır. Önceki ümmetlere nimet verildiği gibi Hz. Muhammed’in ümmetine de nimet verilmesi gerektiğini, aksi takdirde Hz. Muhammed’in ümmetinde bir eksiklik oluşacağını ve Hz. Muhammed’in feyiz verme kuvvetinin lekelenmiş olacağını söylemiştir. Bu nimetinde ancak kendisi aracılığıyla olacağını savunmuştur.⁴⁹⁰

Kâdiyânîlere göre, Hz. Musa’ya tabi olanlar arasında nasıl ki muhaddes derecesine çıkmış kişiler var ise, Hz. Muhammed’e tabi olanlar arasında da böyle kişiler vardır. Aksi takdirde O’nun peygamberlerin en üstünü olmasının bir anlamı kalmaz. Hz. Muhammed’e tabi olanlar muhaddeslik makamından daha yüksek mertebelere hatta nebilik makamına bile ulaşır. Bu durum Hz. Muhammed’in şanının, büyüklüğünün ve diğer peygamberlere üstünlüğünün bir kanıtıdır.⁴⁹¹

Gulam Ahmed, kendi nebiliğini ilan ettiği bu aşamaları açıklarken sürekli olarak Hz. İsa’nın yeniden geleceği fikrini yıkmaya ve bu durumun Hz. Muhammed’in son nebiliği fikrine aykırı olduğunu açıklamaya çalışmıştır. Hz. Muhammed’in ümmetinden olan bir kişinin (Gulam Ahmed) nebi olmasının Hz. Muhammed’in son nebi olduğu fikrine zarar vermediğini; Hz. Muhammed’in bir belirmesi, yansıması ve gölgesi olduğunu, bu durumun hatm-i nübüvvet mührünü

⁴⁸⁷ Mirza Gulam Ahmad, *Mevâhiburrahmân*, s. 66-68’den naklen, Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s.153.

⁴⁸⁸ Mirza Gulam Ahmad, *Tecelliyat-ı İlâhiye, Ruhan-i Khazain* içerisinde c. 20, s. 411-412.

⁴⁸⁹ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 52-59.

⁴⁹⁰ Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s.18.

⁴⁹¹ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 53-56.

kırmadığını bu mührün yine Hz. Muhammed de kaldığını ifade etmiştir. Ancak Hz. İsa'nın Hz. Muhammed'in ümmetinden olmadığı için yeniden gelmesinin hatm-i nübüvvet mührünü kıracağını, bu durumun da Kur'an'a ve Peygamberimizin hadislerine aykırı olduğunu belirtmiştir.⁴⁹²

Bu konuda Müslümanların kendisine yönelttikleri "Hz. Muhammed'den sonra nebi gelmeyecektir" sözlerini ele almıştır. Eğer Hz. Muhammed son nebi ise Müslümanların Hz. İsa'nın yeniden dünyaya geleceğine ve 40 yıl nübüvvet vahyi alacağına inanmalarının yanlış olduğunu belirtmiştir. Ona göre Müslümanların Hz. Muhammed'in son nebi oluşuna inanmaları ile Hz. Muhammed'den sonra Hz. İsa'yı beklemeleri çelişki içermektedir. Aslında 'nebilerin sonuncusudur'(Ahzab 33/40) ayeti de Müslümanların Hz. İsa'yı beklemelerinin yanlış olduğunun bir göstergesidir. Allah bu ayetle şariat getiren yeni bir nebi gelmeyeceğini ifade etmiştir.⁴⁹³

Gulam Ahmed'in tüm bu görüşlerinden şu sonucu çıkarabiliriz. İddiasına göre o, yeni bir şariat getirmeyip Hz. Muhammed'in şariatını açıklamakla görevli olan, Hz. Muhammed'in hâtemü'n-nebiyyîn olduğuna inanan, aynı zaman da Hz. Muhammed'in şahsiyetinde Allah'ın zıllî ve bürûzî bir nebisi olarak gönderilmiş olup kendisine itaat edilmesi gereken birisidir. Ayrıca Allah ile konuşma lütfu verilmiş, Allah tarafından gaybî bilgilerin öğretildiği, terkedilmiş dine yeniden hayat vermek için gönderilmiş, şeytani vesveselerden uzak, Hz. Muhammed'in ümmeti arasında ortaya çıkmış cüz-î bir nebidir.

Gulam Ahmed cüz-î nebi olduğunu iddia etmesine rağmen zaman zaman kendisini Peygamberimizden üstün görmüş, birçok konuda Peygamberimizle adeta yarışa girmiş, hatta Yüce Allah'ın Peygamberimiz hakkındaki ayetlerini kendisine uyarlamıştır.

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah Hz. Muhammed hakkında "(Ey Muhammed) seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."(Enbiya 21/107)buyurmuştur. Gulam Ahmed'e ve Ahmedîlere göre ise artık âlemlere rahmet olan kendisidir. Başka ayette Yüce Allah "Biz seni ancak bütün insanlara

⁴⁹²Gulam Ahmed, "Bir Hatanın İzâlesi", s. 6-13.

⁴⁹³Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 20.

müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.”(Sebe 34/28) buyurmuştur. Onlara göre ise h. 14. yüzyıldan sonra bütün insanlığın resulü Gulam Ahmed’dir. Aynı zamanda bütün dünyanın müjdecisi ve uyarıcısı da bu tarihten sonra Gulam Ahmed’dir. Kur’an-ı Kerim’de Yüce Allah “Onun eşleri de müminlerin analarıdır.”(Ahzab 33/6) buyurarak Hz. Muhammed’in eşlerinden bahsederken Gulam Ahmed’e ve Ahmedilere göre müminlerin anaları Gulam Ahmed’in eşleridir.⁴⁹⁴

Gulam Ahmed “Gökten birçok taht indi. En üstte olan senin tahtındır”⁴⁹⁵ şeklinde vahiy aldığını belirterek kendisinin en faziletli ve en değerli peygamber olduğunu belirtmiştir. Ayrıca “Sen olmasaydın yer gök vücuda gelmezdi”⁴⁹⁶ şeklinde aldığını iddia ettiği vahiyle de kâinatın kendisi hatırına yaratıldığını ifade etmiştir. Böylece Müslümanların kabul ettiği en faziletli peygamber Hz. Muhammed’dir ve kâinat onun uğruna yaratılmıştır düşüncelerini yıkmaya çalışmıştır.⁴⁹⁷

Gulam Ahmed’in üzerinde en çok durduğu konulardan bir tanesi de Peygamberimizin hâtemü’n-nebiyyîn olması akidesidir. Gulam,nebilik iddiasını Ahzab suresinin 40. ayetinde⁴⁹⁸ yer alan ‘hâtemü’n-nebiyyîn kavramındaki ‘hâtem’ kelimesini ve Peygamberimizin ‘Benden sonra nebi yoktur’⁴⁹⁹ hadisini yorumlayarak oluşturmaya çalışmıştır.

Öncelikle Gulam Ahmed, Peygamberimizin hâtemü’n-nebiyyîn olduğunu kabul ettiğini şu sözlerle dile getirmiştir:“Biz, Hz. Muhammed’in bütün peygamberlerden daha üstün ve “Hatemü’n Nebiyyin” olduğunu, keza gelecekte doğacak yahut daha önce geçmiş olan her insandan daha üstün olduğuna inanıyoruz.”⁵⁰⁰“Hz. Muhammed Mustafa’nın bütün peygamberlerden daha üstün olduğuna ve Hatemü’n Nebiyyin olduğuna inanıyorum.”⁵⁰¹

⁴⁹⁴Zahir, *age.*, s. 97-98; Bulgur, *agm.*, s. 24-26.

⁴⁹⁵Gulam Ahmed, *Hakikatü’l Vahy*, s. 89.

⁴⁹⁶Gulam Ahmed, *Hakikatü’l Vahy*, s. 99.

⁴⁹⁷Bulgur *agm.*, s. 25.

⁴⁹⁸“Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah’ın Resul’ü ve nebilerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.” Ahzab 33/40.

⁴⁹⁹Müslim, *Sahih*, Fedâil, 21/2286.

⁵⁰⁰Mirza Gulam Ahmad, *Aynay-ı Kemalat-ı İslam, Ruhan-i Khazain* içerisinde c. 5, s. 276.

⁵⁰¹Mirza Gulam Ahmad, *Hamametü’l-Büşra, Ruhan-i Khazain* içerisinde c. 7, s. 184.

Hâtemü'n-nebiyyîn kavramındaki hâtem kelimesi, İslam düşünürleri tarafından ittifakla son peygamber, kendisinden sonra yeni bir peygamberin gelmemesi, sonuncu kişi anlamında kabul görmüştür.⁵⁰² Ancak Ahmedîler ayette geçen hâtem kelimesinin zaman ve mekân bakımından son şahıs veya sonuncu manasında olmadığını ifade etmişlerdir. Hâtem kelimesinin bu anlamını kabul etmezken kelimeye farklı şekillerde anlam yüklediklerini görmekteyiz. Şimdi burada bu anlamları inceleyeceğiz.

Kâdiyânîler ilk olarak hâtem kelimesinin mühür manasında olduğunu, mührün ise tasdik amaçlı kullanıldığını ifade etmişlerdir. Yani bu ayet 'Muhammed,nebilerin mührüdür.' anlamını taşımaktadır.⁵⁰³ Şöyle kiKâdiyânîleregöre geçmiş bütün peygamberler Hz. Muhammed'in mührü yani hatm-i nübüvvetinin minneti altındadırlar ve doğruluklarını da Hz. Muhammed'e, yani onun mührüne borçludurlar. Eğer Hz. Muhammed onların doğruluklarını onaylamamış (onların peygamber olduğuna dair mühür basmamış) olsaydı biz onların birer peygamber olduklarını bilemeyecektik. İşte bundan dolayı orada kullanılan hatem kelimesi mühür anlamına gelir ve o da geçmiş peygamberleri tasdik amaçlıdır.⁵⁰⁴

İkinci olarak Ahmedîlere göre Peygamberimize nispeten kullanılan kelimenin manası kemale ulaşmak ve yüceliğin doruk noktasına varmak anlamındadır. Bu kelime gerek feraset ve zekâ bakımından gerekse kuvvet-i kutsiye bakımından Hz. Muhammed'in mahlukâtta daha üstün olduğu, hatta meleklerden bile üstün olupeşsiz bir varlık olduğu anlamına gelmektedir.⁵⁰⁵

Ayrıca Kâdiyânîlere göre hâtem kelimesi zamanının en yüce, en faziletli, en mükemmel kişisi anlamında kullanılmıştır. Söz konusu gurubun fertleri arasında onun eşi benzeri yoktur. "Hatemi'l Evliya" (Evliyaların hatemi), "Hatemi'l Ulema" (Âlimlerin hatemi), "Hatemi'l Huffaz" (Hafızların hatemi), gibi kelimelerde geçen hâtem kelimesi de aynı şekilde son anlamında değil

⁵⁰²Bu kelime İslam düşünürleri tarafından şu anlamlarda kullanılmıştır. " her şeyin sonu, sonuncu, o şeyin en sonu, en sona erişmek, bir kimsenin sonu, son vermek, en son, sonuncu, en sonuncu vb." bkz. Zahir, *age.*,s. 265-267; Ayrıca bkz. Metin Yurdağür, "Hatm-i Nübüvvet", *DİA*, XVI/477-479.

⁵⁰³Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*,s. 57.

⁵⁰⁴Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s.14.

⁵⁰⁵Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 8, 14.

faziletli, üstün, erdemli anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla hâtemü'n-nebiyyîn kavramı 'zaman bakımından son peygamber' demek değil, peygamberlerin en üstünü, peygamberler arasında benzeri bulunmayan, kemal bakımından peygamberliğin en mükemmeli demektir.⁵⁰⁶

Kâdiyânîler Hz. Muhammed'in 'Benden sonra nebi yoktur', 'Ben nebilerin sonuncusuyum' hadislerini Hz. Aişe'nin 'Allah'ın rasulü için, nebilerin sonuncusudur (Hâtemü'l-Enbiyadır) deyin; ama ondan sonra peygamber yoktur demeyin'⁵⁰⁷ sözünü delil göstererek tevile gitmişlerdir. Ahmedîlere göre Hz. Aişe bu sözü İslam dinini sona erdirecek bir peygamber yoktur veya Rasullah'ın şeriatını sona erdirecek yeni bir peygamber gelmeyecektir manasında söylemiştir.⁵⁰⁸ Onlar, İslam düşünürlerinin bazılarının da hadis-i şeriften bu manayı çıkarttığını ifade etmişlerdir.⁵⁰⁹ Onlara göre hadisin anlamı Hz. Peygamber'den sonra peygamber vardır ancak Hz. Peygamber seviyesinde olan ve yeni bir şeriat getirecek peygamber yoktur.

Ahmedîler hâtemü'n-nebiyyîn ayetinin son anlamına gelmediğine Peygamberimizin başından geçen şu olayı da delil olarak gösterirler. Hz. Muhammed'in hâtemü'n-nebiyyîn oluşuyla ilgili ayeti kerime h. 5. senesinde inmiştir. H. 9. senesinde ise Hz. Peygamberin oğlu İbrahim vefat edince Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: "Cennette onu emzirecek birisi bulunmaktadır. Eğer o yaşasaydı hak peygamber olurdu."⁵¹⁰ Ahmedîlere göre, eğer Hz. Muhammed son peygamber olsaydı şöyle buyurması gerekirdi. 'Oğlum İbrahim yaşasaydı peygamber olamazdı çünkü ben son peygamberim.' Ancak görülüyor ki, bunun aksine 'oğlum yaşasaydı peygamber olurdu' demesi aslında

⁵⁰⁶Beşirüddin Ahmed, *Ahmediyet'in Mesajı*, s.12; Raşit Paktürk, "Hatem" Kelimesinin Kullanılışına Dair Örnekler", *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:2, c:1, sy:5, Frankfurt 2012, s. 44-45.

⁵⁰⁷Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî, *Dürr-i Mensûr*'dan naklen, Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 29.

⁵⁰⁸Beşirüddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 61.

⁵⁰⁹Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 29-33; Raşit Paktürk, "Hz. Ayşe'nin Önemli bir Uyarısı", *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:2, c:1, sy:5, Frankfurt 2012, s. 41-43.

⁵¹⁰İbn Mace, *Sünen*, Cenaiz, 27.

kendisinin son peygamber olmadığını, hatta hâtem kelimesinin son anlamına gelmediğini, kendisinden sonra peygamber gelebileceğini ifade etmektedir.⁵¹¹

Kâdiyânîler “Bu ümmet içinde otuz yalancı olacaktır. Onlar peygamber olduklarını ileri süreceklerdir. Halbu ki ben hâtemü’n-nebiyim ve benden sonra nebi yoktur”⁵¹² hadisinde geçen otuz yalancı peygamberin Gulam Ahmed’den önce ortaya çıkmış olduğunu bunu tarih araştırmaları yapan herkesin bildiğini söylerler. Eğer ki sonradan başka yalancı peygamberler çıkarsa demenin de hadise karşı gelmek olacağını belirtirler.⁵¹³

Bu açıklamalardan sonra Gulam Ahmed ve Ahmedîleracaba Kur’an-ı Kerim tek başına İslam dininin yaşayabilmesi için yeterli değil midir sorusunun cevabınarayarak içinde bulunulan dönemin bir peygambere ihtiyaç duyduğunu açıklamaya çalışmışlardır.

Gulam, öncelikle Kur’an-ı Kerim hakkında şu sözleri sarf etmiştir: “Gök altında Hz. Muhammed’e eşit mertebede ne bir peygamber mevcuttur, ne de Kur’an’a eşit derecede başka bir kitap bulunmaktadır.”⁵¹⁴ Kâdiyânîlere göre ise Kur’an-ı Kerim çok değerli ve üstün bir kitaptır. O, Hz. Peygamber zamanında olduğu gibi bugün de kıymetini korumaktadır. Ancak bu özelliklerine rağmen günümüzde tek başına yeterli olamamaktadır. Eğer tek başına yeterli olsaydı ümmet bugünkü feci duruma düşmezdi. Ümmetin bu feci durumunun asıl sebebi içlerinde Hz. Muhammed’in yani bir peygamberin bulunmamasıdır.⁵¹⁵

Ahmedîlerin bir peygambere ihtiyaç olduğuna dair delil gösterdikleri ayette Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “O, ümmilere, içlerinden, kendilerine ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitabı ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderendir. Halbuki onlar, bundan önce sapıklık içinde idiler.”(Cuma 62/2)

Kâdiyânîler ayetten de anlaşılacağı gibi Hz. Muhammed’in ayetleri okuyup öğrettiği gibi insanları temize çıkarmak için çalıştığını belirtmişlerdir.

⁵¹¹Raşit Paktürk, “Peygamber Efendimizin Dilinden Peygamberliğin Devamı”, *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:2, c:1, sy:5, Frankfurt 2012, s. 39.

⁵¹²Tirmizi, *Sünen*, Fiten, 43.

⁵¹³Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 24.

⁵¹⁴Gulam Ahmed, *Nuh’un Gemisi*, s.24

⁵¹⁵Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 35-36.

Onlar aynı şekilde günümüzde de Kur'an-ı açıklayacak, öğretecek ve insanları bu durumdan temizleyecek bir peygambere ihtiyaç olduğunu bu ayetle delillendirmişlerdir. Onlara göre Kur'an aynı Kur'an olmasına rağmen Peygamber zamanındaki ashabla bugünkü Müslümanların aynı olmaması içlerinde bir peygamber olmayışından kaynaklanmaktadır.

Ahmedîlere göre Müslümanların çoğunluğunun kabul ettiği Hz. Muhammed'den sonra yeni bir peygamber gelmeyecek fikri asılsızdır. Çünkü Kur'an korunmuş olmasına ve kıyamete kadar hükmü sürecek olmasına rağmen yine de tek başına yeterli değildir. Kâdiyân Ahmedîlerinin dördüncü halifesi Tahir Ahmed, Müslümanların dile getirdiği "Kur'an tek başına yeterlidir" sözüne Kur'an-ı Kerim'den şu ayetle cevap vermiştir;“ Peygamber, “Ey Rabbim! Kavmim şu Kur'an-ı terk edilmiş bir şey haline getirdi dedi.” (Furkan 25/30)Ona göre bu ayeti kerime Müslümanların Kur'an-ı Peygamberimizden sonra terk edeceğinin bir göstergesidir.⁵¹⁶

Ahmedîler içinde bulunan dönemde peygambere ihtiyaç vardır ancak Yüce Allah Hz. Muhammed'in son olmasından dolayı peygamber göndermeyecektir diyenlere karşı da Hz. Muhammed'in lanetlere engel olmak için geldiğini onun asla böylesi büyük bir rahmete engel olmayacağını belirtmişlerdir.⁵¹⁷

Gulam Ahmed kendi nübüvvetini bazı terimlerle yumuşatarak insanlara aktarmış ve bu şekilde dile getirdiği nübüvveti sonuna kadar savunmuştur. Bunun aksi nübüvveti yani şariat getiren bir nübüvveti ise kabul etmemiş ve o düşünceye sahip olanları kâfir olmakla nitelendirmiştir.⁵¹⁸

Kâdiyân Ahmedîleri Gulam Ahmed'in "Birincisi Hz. Muhammed'i Allah'ın resulü görmemek ve İslam'ı inkâr etmek; ikincisi de Mesih el-Mev'ûd'u kabul etmemek ve onu yalancı saymak üzere iki çeşit küfür vardır",⁵¹⁹sözünü delil göstererek Gulam'a inanmayanları küfürle itham etmişlerdir. Onlara göre nebiyi

⁵¹⁶Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*,s. 37.

⁵¹⁷Tahir Ahmed,*Hatemennebiyyin Ayeti*, s. 38.

⁵¹⁸Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 126.

⁵¹⁹Gulam Ahmed, *Hakikatü'l Vahy*, s. 179.

inkâr etmek küfrü gerektirir. Ancak bu küfrün Allah'ı inkâr etmek anlamında değil peygamberi inkâr etmek anlamında küfür olduğunu belirtmişlerdir.⁵²⁰

Gulam Ahmed ve Kâdiyân Ahmedîlerine göre bir Müslüman Gulam Ahmed'in nebiliğini kabul etmemesi ve Allah'tan vahiy aldığına inanmaması sonucunda sorguya çekilecektir ve cezalandırılacaktır. Ayrıca dini konularda Gulam'a itaat edilmesi de vaciptir. Aksi takdirde küfre düşmüş olur. Ancak bu küfür onu İslam çemberi dışına çıkarmaz.⁵²¹

Kâdiyân Ahmedîlerin aksine Lahor Ahmedîleri ise Gulam Ahmed'in nebiliğini kabul etmemişlerdir. Onlara göre Gulam Ahmed'in nübüvvet ve vahiy ile ilgili iddiaları mecâzi anlamda sembolik ifadelerdir. Burada Lahor Ahmedîlerin başkanı Muhammed Ali'nin vahyin kesilmesi ve peygamberliğin son bulmasıyla ilgili görüşlerini kısaca ele alacağız.

Muhammed Ali'ye göre vahyin kapısı kapanmamıştır ve daima açık kalacaktır. Peygamberliğin arkasının kesilmesini vahyin de arkasının kesilmesi olarak algılamak yanlıştır. Daha önce kitaplara iman konusunda ele aldığımız gibi Muhammed Ali'ye göre vahyin üç çeşidi vardır. Peygamberliğin son bulmasıyla kesilen vahiy peygamberlere has olan Cebailin kelimeler halinde getirdiği vahiydir. Bunun dışındaki diğer vahiyler gelmeye devam etmektedir. Çünkü vahiy sadece peygamberlere has bir durum değildir.⁵²²

Muhammed Ali'ye göre peygamberlik Hz. Muhammed'le en mükemmel şeklini alarak sona ermişse de insanlar vahiy nimetinden nasibini almaya devam edecektir. Bu durum Kur'an'da Allah tarafından şöyle bildirilmiştir; “Onlar, iman edip de takvaya ermiş olanlardır. Dünya hayatında da ahirette de onlara müjde vardır...”(Yunus 10/63-64). Bununla birlikte peygamberimizin birçok hadisinde de vahyin kesilmeyeceği bildirilmiştir. “Mü'minin rüyası, peygamberliğin kırk altıda bir cüzüdü.”⁵²³“And olsun sizden evvel gelip geçen insanlar içinde öyle kimseler vardı ki, onlar peygamberler (derecesinde) olmadıkları hâlde kendilerine

⁵²⁰Beşiruddin Ahmed, *The Truth*, s. 138; Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 161.

⁵²¹Gulam Ahmed, *Tuhfetu'n-Nedve*, s. 4. Nadwi, *age.*, s. 129; Zahir, *age.*, s. 118; Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 161-163.

⁵²²Muhammed Ali, *İslâm Dini*, s. 154-156.

⁵²³Buharî, *Sahih*, Ta'bir, 26; Müslim, *Sahih*, Rüya 8.

haber ilham olunurdu. Eğer ümmetim içinde de bunlardan bir kimse bulunursa, o da Ömer'dir.”⁵²⁴

Muhammed Ali'ye göre görmek ve işitmek gibi söylemekte Yüce Allah'ın bir vasfıdır. Yüce Allah kendisinin Hz. Musa, diğer peygamberler ve peygamber olmayanlarla konuştuğunu Kur'an'da belirtmiştir.⁵²⁵ Bu durum göstermektedir ki kelim sıfatı diğer sıfatları gibi Allah'ın bir vasfıdır ve Allah'ın vasıfları kendinden ayrılamaz. Yüce Allah'ın sıfatları belli bir zaman için geçerli değildir. O sıfatlar zaman zaman ortaya çıkarlar. Allah ezelde de görmüştür, şimdi de görmektedir ve gelecekte de görecektir. Aynı şekilde Allah ezelde de konuşmuştur, şimdi de konuşmaktadır ve gelecekte de konuşacaktır. Bu nedenle yeni bir peygamber gelmeyecekse de Allah sâlih kullarıyla konuşmaktadır ve konuşmaya devam edecektir. Çünkü konuşmak onun bir vasfıdır ve onun vasfı asla yok olmaz.⁵²⁶

Muhammed Ali'ye göre “Muhammed içinizden herhangi bir adamın babası değil, Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir.” (Ahzab 33/40) ayeti Hz. Muhammed'in peygamberlerin sonuncusu olduğunun delilidir. Çünkü bu ayette geçen hatem veya hatim kelimesi herhangi bir şeyin son parçası anlamına gelir.

Muhammed Ali'ye göre Hz. Muhammed de kendisinin son peygamber olduğunu birçok hadisinde ifade etmiştir. Bunlardan bir tanesi şöyledir: “Şübhesiz ben ve benden önceki peygamberler zümresinin meseli, şu kimsenin meseli gibidir ki, o kimse bir ev yaptırmış ve onu süsleyip güzelleştirmiş; yalnız bir köşede bir kerpiç yeri boş bırakılmıştır. Akabinde insanlar evi dolaşmaya, evi takdirle beğenmeye ve: Keşke şu tek kerpiç de yerine konulsaydı! demeye başlamışlardır”. Rasûlullah: "işte ben, o (yeri boş bırakılan) kerpicim; ben Hâtemu'n-Nebiyyîn'im (peygamberlerin sonuyum)" buyurmuştur.”⁵²⁷

Bir diğer hadiste şöyledir: Rasûlullah (sav) Tebûk gazasına çıktı ve Ali'yi Medine'de vekîl bıraktı. Ali:Beni çocuklar ve kadınlar içinde vekîl mi

⁵²⁴Buhârî, *Sahih*, Fedâilü's-sahâbe, 6; Müslim, *Sahih*, Fedâilü's-sahâbe, 23.

⁵²⁵Bkz. Nisa 4/164; A'raf 7/143; Bakara 2/253; Şura 42/ 51.

⁵²⁶Muhammed Ali, *İslâm Dini*, s. 157-158.

⁵²⁷Buhari, *Sahih*, Kitabu'l-Menakıb, 18.

bırakıyorsun? dedi. Rasûlullah ona hitaben: ‘Bana nisbetle sen, Mûsa’ya nisbetle Hârûn menzilesinde olmana razı olmaz mısın? Şu kadar ki, benden sonra Peygamber yoktur’ buyurmuştur.⁵²⁸

Muhammed Ali’ye göre peygamberimizden sonra yeni bir peygamberin gelmesi mümkün değildir. Ayet ve hadisler bunu göstermektedir. Buna göre Kâdiyân Ahmedîlerinin aksine Muhammed Ali ve taraftarlarına göre gerçek nebiye inanmayanlara kâfir denir. Ancak müceddide inanmayanlara kâfir denmez. Bu anlamda Gulam Ahmed gerçek bir nebi olmadığı için ona inanmayan kişiler kâfir değildir.⁵²⁹

1.5.Krişna-Avatarlık İddiası

Gulam Ahmed, kendisini bir dinin değil birçok dinin beklediği kurtarıcı olarak nitelendirmiştir. O böylece kendi evrenselliğini ortaya koymaya çalışmış ve bütün dinlerin vaadedileni olduğunu belirtmiştir. O, kendisininadece Müslümanların beklediği mehdi veya Hristiyanların beklediği mesih olarak değil aynı zamanda Hinduların beklediği avatar olarak da nitelendirmiştir.⁵³⁰ Bu bölümde Gulam Ahmed’in kendisini krişna-avatar olarak ilan etmesini ele alacağız.

“Avatar” ‘iniş, inen’ gibi anlamlara gelir. Hinduizm inancında tanrı tarihin her devresinde zaman zaman kurtarıcı sıfatıyla dönemin icaplarına göre çeşitli şekillerde herhangi bir varlığın bedenine bürünebilir. Buna avatar (hulül) inancı denir. Tanrı Vişnu’nun 10 tane avatarı vardır bunların en önemlileri ise rama ve krişna’dır.⁵³¹

Gulam Ahmed,2 Kasım 1904 tarihinde Sialkot’ta yaptığı bir konuşmada, kendisinin Vişnu’nun en büyük avatarı olan krişna olduğunu söylemiştir. “Benim bu zamandaki gelişim, yalnız Müslümanlar için değildir. Yüce Allah benimle, Hindular, Müslümanlar ve Hristiyanlardan ibaret üç ümmetin yenilenmesini sağlamak istedi. Ben Müslüman ve Hristiyanlar için Mesih-i Mev’ud’um. Hindu’lar için ise Avatar olarak gönderildim. Meryem oğlu İsa’nın karakteri ile

⁵²⁸Buhari, *Sahih*, Kitabu'l-Mağazi, 80.

⁵²⁹Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 134; Faruqi, *age.*, s. 51-56.

⁵³⁰Beşiruddin Ahmed babasının Zerdüştlerin beklediği Masiodarbahmi olduğunu da belirtmiştir. Bkz.Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s.76.

⁵³¹Küçük vd., *age.*, s. 178-179; Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Ankara 1998, s. 50.

görüldüğümü söyleyeli yirmi yıldan fazla oluyor. Şimdi aynı şekilde Hinduizm'in en büyük avatarı olan Raja Krişna'nın karakteri ile gelmiş bulunuyorum ve mânen aynı adamım... Krişna, Avatar, zamanının peygamberi idi ve Tanrı'dan kutlu ruhu almıştı... Onun imajı ile görüldüğüm için ben de Krişna'yım. Krişna'nın, günah işleyenleri yok etmek ve fakir ile zayıfı korumak şeklindeki iki sıfatı Mesih-i Mev'ed'un sıfatları ile tastamam aynıdır. Böylece manevi bakımdan Krişna ve Mesih-i Mev'ud, bir ve aynı şahıstır. Burada Hindular ve Müslümanlar şeklindeki iki halkın terim farkından başka bir farkı yoktur.”⁵³²

Gulam Ahmed'e göre krişna olarak gönderilmesinin sebebi de günah işleyenleri yok edip fakir ve zayıfları korumaktır. Gulam mesih el-mev'ûdla, krişna'nın sıfatlarının aynı olduğunu belirterek İslam ile Hinduizm dinlerini ayırmanın yanlış olduğunu ifade etmiştir.⁵³³ Taraftar sayısını artırmaya çalışan Gulam Ahmed bu sözlerle çok etkili olamamış olsa da Müslümanların Hinduizm'e olan ilgilerini artırmıştır. Ancak bu görüşleri Hindular tarafından iyi karşılanmamıştır.

Gulam Ahmed Allah'ın bu üç dini (İslam-Hristiyanlık-Hinduizm) yenilemesi için kendisini seçtiğini ifade etmiştir. Ahmedîlere göre aslında sadece bu üç din değil bütün dinler aynı kişiyi beklemektedirler. Mehdi ile mesih, mesih ile krişna veya maisodarbahmi ile krişna hep aynı kişilerdir. Farklı dinlerde farklı isimlerde zikredilmeleri farklı kişiler olduğu anlamına gelmemektedir. İşte bütün dinlerin beklediği kişi Gulam Ahmed'dir.⁵³⁴

2.GULAM AHMED'İN DİNİ-SİYASİ İDDİALARININ DELİLLERİ

Gulam Ahmed müceddit, mesih, mehdi, nübüvvet ve avatar iddialarını kanıtlamak amacıyla Kur'an-ı Kerim'den, hadislerden, incilden tarihi olaylar ve eserlerden birçok delil öne sürmüştür. Bu şekilde kendisinin seçilmiş bir kişi olduğunu insanlara aktarmaya çalışmıştır. Öne sürdüğü delillerin bir kısmını her başlığın altında detaylı olarak ele aldık. Burada ise Gulam Ahmed'in tüm iddialarını kapsayan, kendisinin doğru ve hak olduğunu ispat etmeye çalıştığı delilleri ele alacağız.

⁵³²Gulam Ahmad, *Lecture Sialkot*, s. 38-40; Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 22-23.

⁵³³Muhammed Ali, *The Ahmadiyyah*, s. 22-23.

⁵³⁴Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s.163.

2.1.İddiasından Önceki Yaşantısı (Nefs-i Natıka)

Kâdiyânîlere göre Yüce Allah nefs-i natıkayı Kur'an-ı Kerim'de 'kendi doğruluğunun delili kendisidir' diye tarif etmiştir. Bu konudaki ayet şöyledir; “De ki: “Eğer Allah dileseydi, bunu (Kur'an-ı Kerim) size okuyup anlatmazdım. O (da,) bunu size bildirmezdi. Nitekim bundan önce (de) ben, aranızda uzun bir müddet (kırk yıl) yaşadım. (Yine de) akıl etmez misiniz?”(Yunus 10/16).⁵³⁵

Bu ayette Yüce Allah Peygamberimizin doğruluğunu ispatlamak amacıyla onun peygamber olmadan önceki yaşantısını delil olarak sunmuştur. Güneşin varlığının delili onun mevcut yapısının olması, aydınlatması ve ısıtmasıdır. Aynı şekilde iddia sahibinin en büyük delili de onun kendi nefsidir, geçmişidir ve insanlar arasındaki yaşantısıdır.

Kâdiyânîlerbu ayete göre Peygamberimizin nübüvvetten önceki temiz, doğru ve samimi yaşantısının iddiasının en büyük delili olduğunu savunmuşlardır. O bu sayede insanların güvenini kazanmış ve insanların gönlünde yer edinmiştir. Böylece onun geçmişini bilen insanlar sözüne inanmış ve yolundan gitmişlerdir. Ancak bazı insanlar onun geçmişinin tertemiz olduğunu bildikleri halde iddiasından sonra ona inanmamışlardır. Onlara göre aynı şekilde Gulam Ahmed'in iddiasını desteklemek için de Yüce Allah aynı delili göstermiştir. Ailesi Hindular, Sihler ve Müslümanlarla kavgalı olmalarına rağmen bu dinlerin mensupları Gulam Ahmed'in iddiasından önceki yaşantısının tertemiz olduğunu belirtmişlerdir.⁵³⁶ Öyle ki aralarındaki anlaşmazlıklarda onun hakem olmasını bile istemişlerdir. Ancak iddiasını açıkladığında Peygambereyapılanlar kendisine de yapılmış, geçmişinde dost olanlar ona düşman olmuşlardır.⁵³⁷

Gulam Ahmed'e göre Peygamberimiz kendisine düşman olanlara peygamberliğinden önceki hayatında ahlaki bir kusur bulup göstermelerini istemiş ancak kimse kusur bulup ona gösterememiştir. Aynı şeyi kendisinde yapmış ve ona

⁵³⁵ Bu bölümdeki ayet mealleri Kâdiyânîlerin kendi tercümeleridir.

⁵³⁶ Gulam Ahmed'in iddiasından önceki yaşantısı hakkında söylenen sözler için bkz. <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/527-birinci-delil-qddiasndan-oenceki-yaayq.html>. 12.11.2017.

⁵³⁷ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s.146-151.

da kimse kusur bulup karşı çıkmamıştır. Çünkü Yüce Allah ona muhaliflerin hiçbir zaman yaşamın hakkında sana bir kusur bulamayacaklardemiştir.⁵³⁸

Gulam Ahmed bu konuda şu sözleri dile getirmiştir:“Siz benim geçmiş yaşantımın hiçbir iftira, yalan yahut aldatmaca ayıbıyla lekelendiğini asla ispat edemezsiniz ki. Aranızda benim önceki yaşantımı eleştirebilecek olan var mı? İşte bu Yüce Allah’ın bana bir lütfudur.Allah, başlangıçtan beri takvaya bağlı kalmamı bana nasip etmiştir. Düşünenler için bu bir delildir.”⁵³⁹

Kısacası Gulam’a ve Ahmedîlere göre Peygamberimizin nefis-i natıkası yani nübüvvetinden önceki yaşamı nasıl onun doğru ve hak peygamber oluşunun delili ise aynı şekilde Gulam’ın iddiasından önceki yaşamı da onun doğru ve hak olduğunun bir delilidir.⁵⁴⁰

2.2.Gökyüzü Olayları

Kâdiyânîlerin Gulam Ahmed’in iddiasının delili olarak en çok üzerinde durdukları ve kendi lehlerine yorumladıkları alamet Güneş ve Ay’ın aynı ramazan ayı içerisinde tutulmasıdır. Bu konuda Peygamberimizin meşhur hadis kitaplarında yer almayan ancak bazı kitaplarda⁵⁴¹ yer alan bir rivayetini delil gösterirler. Bu rivayet şöyledir: “Mehdimizin iki alameti vardır. Yer ve gökyaratıldıktan beri bu iki alamet daha önce hiç zuhur etmemiştir. Kamer (ay) ramazanayının ilk gecesinde, güneş ise aynı ramazan ayının ortasında tutulacaktır.”⁵⁴²

Onlara göre Gulam Ahmed’in 1891 yılında iddia ettiği mehdilik iddiasına 1894 yılında Güneş ve Ay aynı ramazan ayı içerisinde tutularak tanıklık etmiştir.

⁵³⁸Mirza Gulam Ahmad, *Nüzulü’l Mesih,Ruhan-i Khazain* içerisinde, c. 18, s. 590; Gulam Ahmed’in ahlaklı yaşantısı için bkz. Mübarek Ahmed,*age.*,s. 40 vd.

⁵³⁹Mirza Gulam Ahmad,*Tezkeretü’ş-Şehadeteyn,Ruhan-i Khazain* içerisinde, c. 20, s.64.

⁵⁴⁰Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 153; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/527-birinci-delil-qddiasndan-oenceki-yaayq.html>. 12.11.2017.

⁵⁴¹Bu hadisin geçtiği eserler için bkz. Abdulgaffar Han, “Mehdi’nin Alameti: Ay ve Güneş Tutulması”,*Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, c:1, sy:2, Frankfurt 2011, s. 29-30.

⁵⁴²Ali b. Ömer b. Ahmed Dare Kutnî, *Sünen-i Dare Kutnî*, Mısır 1966, c.II, s.65.

Buna göre 1894 yılında ramazan ayının 13'ünde ay tutulmuş, 28'inde de güneş tutulmuştur.⁵⁴³

Ahmedîler Güneş ve Ayın aynı ay içerisinde tutulmasının çok önemli olaylarda ortaya çıktığını, bunun her zaman gerçekleşecek bir olay olmadığını belirtmişlerdir. İncil'de Hz. İsa'nın gelişi⁵⁴⁴ esnasında, Kur'an-ı Kerim'de de kıyametin kopacağı⁵⁴⁵ zaman hakkında bu alametlerden bahsedildiğini, bir de Peygamberimizin rivayetinde mehdi(mesih) hakkında bu alametinin gerçekleşeceğini bunların dışında gerçekleşmesinin mümkün olmadığını ifade etmişlerdir.⁵⁴⁶

Gulam Ahmed bu konuda “Yani, Ay ve Güneş tutulmaları, Allah tarafından uyarıcı ve korkutucu olan iki alamettir. Güneş ve Ay bir araya geldiklerinde, bu Allah tarafından bir uyarı olup, isyankâr kimseler için azap hakkında karar verildiğine dair bir işarettir” demiştir.⁵⁴⁷ Gulam, Güneş ve Ayın başka hiç kimsenin mesih ya da mehdilik iddiasından sonra aynı ay içerisinde ortaya çıkmadığını, bir tek kendisi için bu mucizenin gerçekleştiğini belirtmiştir.⁵⁴⁸

Kâdiyânîlere göre Müslümanım diyen bir kişi bu rivayete ve gerçekleşen Güneş ve Ayın aynı ay içerisinde tutulmasına inanıp Gulam'ın mehdiliğine (seçilmiş kişi olmasına) iman edecek ya da bunları kabul etmeyip Allah'ı ve Peygamberini terk edecektir. Peygamberimizden bu zamana kadar birçok kişinin mehdi adıyla ortaya çıktığını, ancak bu alametinin sadece Gulam Ahmed zamanında gerçekleştiğini, bunun da onun iddiasının büyük bir delili olduğunu belirtmişlerdir.⁵⁴⁹

⁵⁴³Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s.17; Nasır Ahmed, *Bir Barış Tebliği*, s.10; Yasemin Çil, “1400 yıl sonra Ramazan'da Gerçekleşen İki Haber”, *Maneviyat Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi*, yıl:1, c:1, sy:3, Frankfurt 2011, s. 29.

⁵⁴⁴“(İsa gelirken), Güneş kararacak ve ay ışığını vermeyecek” Matta 24/29.

⁵⁴⁵“Gözler kamaştığı, ay karanlığa gömüldüğü, güneş ve ay bir araya getirildiği zaman, o gün insan “kaçış nereye?” diyecektir.” Kıyamet 75/ 7-10.

⁵⁴⁶Beşiruddin Ahmed, *İnkılab-ı Hakiki*, çev. Syed Ateeq Ahmad, İstanbul 2009, s. 44-48; *Ahmediyet'e Davet*, s. 136.

⁵⁴⁷Gulam Ahmed, *Nûru'l-Hak, Ruhan-i Khazain* içerisinde, c.8, s.232.

⁵⁴⁸Gulam Ahmed, *Nûr'ul-Hak, Ruhan-i Khazain* içerisinde, c.8, s. 212.

⁵⁴⁹Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 137; Ebu Zehra, *age*, s. 254-255; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/cemaati-tanimak-icin/472-gercekleen-kehanet.html>. 12.11.2017.

2.3.İlâhi İlimler

Gulam Ahmed'in iddiasının delillerinden bir tanesi de kendisine bağışlanan insan gücünün üstündeki ilimlerdir. Ona göre nasıl ki Yüce Allah peygamberlerine diğer insanlardan daha fazla ilim ve hikmet bağışlamışsa⁵⁵⁰ aynı şekilde kendisine de bağışlamıştır.

Kendisi çocukluğunda ve gençliğinde iyi bir eğitim almadığı için muhalifleri tarafından sürekli eleştirilmiştir. Özellikle Arapça bilmediği için Kur'an-ı anlayamayacağı ve tefsirini yapamayacağı söylenmiştir. Kâdiyânîlere göre buna rağmen Gulam hem Kur'an tefsirini yapmış hem de bunu insanlara öğretmiştir. Çünkü Yüce Allah kendisine yardım etmiş ve ona bir gecede kırk bin Arapçakelime kökü öğretmiştir.⁵⁵¹ O, bu konuda şöyle söylemiştir:“Fazla gayret etmemiş ve az öğrenmiş olmama rağmen Arapça'da benim yüksek seviyeye ulaşmış olmam Yüce Allah'ın açık bir mucizesidir. O, böylece benim bilgimi ve edebiyatımı insanlara göstermiştir... Bunun dışında Yüce Allah bana Arapça lisanından da kırk bin kelime öğretmiştir.”⁵⁵²

Kâdiyânîlere göre bunun üzerine o yirmiden fazla Arapça kitap yazmış ve Arapça hutbe okumuştur. İşte bu durum Yüce Allah'ın kendisine ilahi yardımınıdır.⁵⁵³ Gulam bu yardıma güvenerek muhaliflerine meydan okumuş,Kur'an'ın anlamının ve Arapçanın belağatının kendisine ihsan edildiğini, kimsenin kendisiyle yarışamayacağını, hatta muhalif âlimler toplanmış olsalar bile kendi karşısında başarısız olacaklarını söylemiştir.”⁵⁵⁴

Ahmedîlere göre Gulam almış olduğu bu ilahi yardımı yazılarına, konferanslarına ve kitaplarına yansıtmıştır. Onun bu ilmi kendisinin kalemle İslamiyet'i savunmasına ve yaymasına büyük katkı sağlamıştır. Bu nedenle Yüce Allah,Gulam'a “Sultannü'l-Kalem” lakabını vermiştir.⁵⁵⁵

Gulam Ahmed yazmış olduğu eserlerin veya okuduğu hutbelerinin Yüce Allah tarafından bildirildiğini ve Allah tarafından kendisi aracılığıyla söylendiğini

⁵⁵⁰Bkz. Bakara 2/31; Neml 27/15; Nisa 4/113; Yusuf 12/ 22.

⁵⁵¹Beşiruddin Ahmed, *A Present*, s. 80.

⁵⁵²Mirza Gulam Ahmed, *Aynay-ı Kemalat-ı İslam, Ruhan-i Khazain* içerisinde, c. 5, s. 234-235.

⁵⁵³Arapça eserleri; *Kaside-i İlhamiye, Hutbetü'l-İlhamiye, İcazü'l-Mesih,Keramatu's-Sadıkın, Nuru'l-Hakk, Sirru'l-Hilafe* vb. Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 254-255;

⁵⁵⁴Gulam Ahmed,*Tiryaku'l-Kulûb,Ruhan-i Khazain* içerisinde, c. 15, s. 230.

⁵⁵⁵Tahir Ahmed, “Cihad Meselesi”, s. 39; Mübarek Ahmed, *age.*,s. 60.

belirtmiştir. Biz burada konunun anlaşılması açısından iki eserinden bahsedeceğiz. Birincisi 26-29 Aralık 1896 tarihinde Lahor'da katıldığı konferanstaki tebliğidir.⁵⁵⁶ Bu tebliğ hakkında kendisi şöyle demiştir: “Allah’ın alametlerinden birisidir. İçerisinde beşeri gayret yoktur. Allah’ın lütfu ve yardımı ile yazılmıştır.”⁵⁵⁷ Ayrıca bu tebliğin üstün geleceği hakkında da vahiy aldığını belirtmiştir. “Allah’ın bana bildirdiğine göre sunulan tebliğlerden en üstünü olacak ve galip gelecek, diğer bütün dinlerin savunucuları bu tebliğ karşısında aciz kalacaklar, Kur’an ve İslam’ın ışığı bu tebliğle etrafa dağılacaktır.”⁵⁵⁸

Gulam Ahmed rüyasında bu tebliğ sayesinde batıl dinlerin yok olup Kur’an’ın daha da yaygınlaştığını görmüştür. Rüyasından uyanınca da ‘gerçekten Allah seninle beraberdir ve sen nerede durursan Allah orada durur’ vahyini aldığını iddia etmiştir.⁵⁵⁹

Gulam Ahmed’e göre kendisine Allah tarafından ilmi yardım edildiğine dair diğer bir eseri de 11 Nisan 1900 tarihinde Kurban Bayramı namazında okuduğu hutbesidir.⁵⁶⁰ Bu hutbenin kendisine ilahi olarak ilham edildiğini ve bu sebeple dikkatle dinlemeleri gerektiğini söylemiştir. Hutbe bittikten sonra da: “Konuşan ben miydim yoksa benim dilimde bir melek mi konuşuyordu. Bu konuşma da benim bir payım yoktu... Arapça olarak bu uzun hutbeyi vermem insanüstü bir olaydır. Bunu herkes anlayacaktır. Bu hutbe Allah’ın benzerini hiç kimsenin yapamayacağı bir mucizesidir” demiştir.⁵⁶¹

Kâdiyânîlere göre tüm bunlar göstermektedir ki Gulam Ahmed Yüce Allah tarafından ilahi ilimlerle desteklenmiştir. O bu sayede başarılı olmuş ve İslam’ı daha iyi savunmuştur. Gerek bu eserleri gerekse diğerleri Allah’ın lütfunu ve nimetlerini taşımaktadır. Bu sebeple onun başarısız olması veya ona denk eserler

⁵⁵⁶ Bu tebliğ *İslâmî Usûl ke Felâsîf*’dir. İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Çince ve Farsça gibi 30 dile çevirisi yapılmıştır. İslamiyetin Öğrettiği Esaslar adıyla Şinasî Siber tarafından da 1992 yılında Türkçe’ye çevrilmiştir.

⁵⁵⁷ Gulam Ahmed, *İslamiyetin Öğrettiği*, Önsöz, s. 8.

⁵⁵⁸ Gulam Ahmed, *İslamiyetin Öğrettiği*, s. 4-8; Mübarek Ahmed, *age.*, s. 61.

⁵⁵⁹ Gulam Ahmed, *İslamiyetin Öğrettiği*, Önsöz s. 9; <http://www.ahmediye.org/kisiler/mirza-gulam-ahmed/88-hz-ahmedin-eserleri-ve-uyandirdiklari-yankilar.html>. 12.11.2017.

⁵⁶⁰ Kâdiyânîlere göre bu hutbe Gulam Ahmed’in Arapça bilmediği halde ilahi yardımla Arapça sunduğu ve *Hutbetü’l İlhamiye* ismini verdiği hutbesidir. Daha sonra çok beğenilince Urduca diline çevrilmiştir. Bkz. Mübarek Ahmed, *age.*, s. 64.

⁵⁶¹ Gulam Ahmed, *Hakikatü’l Vahy*, s. 362-363; Mübarek Ahmed, *age.*, s. 63.

yazılması mümkün değildir. İşte bu durum Gulam'ın iddiasının büyük bir delilidir.

2.4.İlahi Yardım ve Düşmanların Helak Olması

Kâdiyânîler Yüce Allah'ın seçip gönderdiği kullarına yardım etmesini, yalancı ve kötü kullarını da cezalandırmasını O'nun sünneti kabul ederler. Buna göre Allah'ın iki kanunu vardır. Birinci kanun Allah seçtiği kullarına yardım eder ve onların arkasında durarak kendilerine üstünlük bahşeder. İkinci kanun ise, Allah kendisine iftira atıp yalan isnat edenlere yardımda bulunmaz, aksine onları cezalandırır. Bu bakımdan kim Allah'ın yardımına makbul olduysa, o kesinlikle doğrudur ve hak üzerindedir. Allah'ın seçip gönderdiğini sahipsiz bırakması nasıl imkânsızsa, yalancı ve dinine düşman olanı da cezasız bırakması o derece imkânsızdır. Yüce Allah'ın yalancı ve iftiracılara yardım etmesi hem sünnetine hem de Kur'an'a aykırıdır.⁵⁶²

Yüce Allah seçtiği kullarına yardım etmesiyle ilgili şu ayetleri buyurmuştur: “Şüphesiz Biz, peygamberlerimize ve (onlara) inananlara (bu) dünya hayatında ve şahitlerin ayağa kalkacakları günde yardım edeceğiz.” (Mümin 40/51) “...Allah peygamberlerini dilediğine üstün kılar. Allah'ın her şeye (daima) gücü yeter.” (Haşr 59/6)

Bu ayetler Yüce Allah'ın Peygamberlerine (seçtiği kullarına) her zaman yardım ettiğinin ve onları üstün kıldığının göstergesidir. Maddi ve manevi bakımdan onları yalnız bırakmamış, onların destekçisi olmuştur. Zaten bunun aksini düşünmek O'nun şanına yakışmaz.

Kâdiyânîlere göre, Gulam Ahmed'de seçilmiş birisi olduğu için Yüce Allah tarafından desteklenmiştir. Ailesinin maddi durumu iyi olmamasına ve kötü bir eğitim almasına aynı zamanda yalnız başına bir ömür yaşamasına rağmen davasında başarılı olmuştur. Âlimler, tarikat şeyhleri, zenginler, gayri müslimler, sufiler ve hatta o dönemin iktidarı bile ona düşman olmuşken onun öğretisinin yayılmasının sebebi dünyevi ve doğal sebepler değil yalnızca Allah'ın yardımudur. Bu yardım sayesinde onun ismi her yerde duyulmuş, düşmanları bile ona hürmet eder hale gelmiştir. Saygın bir kişilik kazanmış ve cemaati her geçen gün

⁵⁶²Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 223.

çoğalmıştır. Onu öldürmek ve zehirlemek isteyenler cezalarını bulmuştur. İlk başta her durum ve şart onun aleyhindeyken Yüce Allah yardımını esirgememiş onu şeref, mal, iktidar ve izzet bakımından desteklemiştir. Buda onun iddiasının büyük bir delilidir.⁵⁶³

Ayrıca Ahmedîler Yüce Allah'ın seçtiği kulun düşmanlarını cezalandırmasını da onun iddiasının delili kabul ederler. Bu konuda Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyurmuştur: "Allah'a yalan uydurarak iftira eden veya O'nun ayetlerini yalanlayan, daha zalim kim olabilir? Şüphesiz zalimler başarıya hiç ulaşmazlar." (En'am 6/21) "Senden önceki peygamberlerle (de) alay edildi. Neticede alay edenleri, yine alay ettikleri (azap, gelip) sardı. De ki: Yeryüzünde çokça dolaşın ve yalanlayanların sonunun, nasıl kötü olduğunu görün." (En'am 6/10-11)

Bu ayetlere göre Yüce Allah kendisine karşı yalan uydurana ve elçilerini yalanlayanı başarıya ulaştırmaz. Hatta onları ibret alınması için cezalandırır ve helak eder. Ahmedîler Yüce Allah'ın seçtiği kullarına verdiği bu vaadin Gulam Ahmed için de geçerli olduğunu ve onun düşmanlarını da cezalandırdığını belirtmişlerdir. Bu konuda Gulam Ahmed de Yüce Allah'ın kendisine " "Seni küçük düşürme iradesinde olanı, ben küçük düşürecekim." diyerek söz verdiğini ifade etmiştir.⁵⁶⁴

Kâdiyânîlere göre bu sözün neticesinde Gulam'ın birçok düşmanı çeşitli şekillerde cezalandırılmış ve helak olmuştur. Bunlardan bir tanesi ilk başlarda Gulam Ahmed'e övgüler yağdıran ve *Berahin-i Ahmediye* yayınlandığında bu kitabın eşi benzeri yoktur diyen Muhammed Hüseyin el-Batalevî'dir. Bu kişi Gulam Ahmed mesihlik ve mehdilik iddiasında bulununca onu yalanlamış ve onun küfrüne dair fetva vermiştir.⁵⁶⁵ Ahmedîler bu fetvadan sonra Muhammed Hüseyin'in tüm saygınlığını kaybettiğini, insanların gözünde itibarsızlaştığını ve ibret vesilesi olarak diğer dünyaya göç ettiğini söylerler.⁵⁶⁶

⁵⁶³ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 224-231.

⁵⁶⁴ Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s. 34.

⁵⁶⁵ Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 38.

⁵⁶⁶ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 237.

Bir başka örnek olarak Cammulu Çırağ Din'in ölümünü gösteren Ahmedîler onun Gulam Ahmed hakkında beddua ettiğini belirtmişlerdir. Ancak Ahmedîlere göre Çırağbeddua ettikten sonra veba salgını kendi evine serpmiş, hem çocukları hem de kendisi bu hastalıktan ölmüştür.⁵⁶⁷

Kâdiyânîler bu şekilde ki isimlerin çok olduğunu, Yüce Allah'ın bunların tamamını cezalandırdığını belirtirler. Kim Gulam Ahmed'e nasıl beddua ettiyse o bedduayla cezalandırılmış, kim yalancı dediyse kendisi yalancı çıkmış, kim küçük düşürmeye çalıştıysa kendisi küçük düşmüştür. Doğru kişi hayatta iken yalancı helak olur diyenler Gulam Ahmed'den önce ölmüştür.⁵⁶⁸ Aksini söyleyip, yalancıya uzun süre mühlet verilir ve o doğru olan vefat ettikten sonra yaşırdıyanlar de Gulam Ahmed'den sonra vefat etmiştir.⁵⁶⁹ Ahmedîlere göre Yüce Allah'ın seçtiği kulun düşmanlarını cezalandırmış olması o kulun iddiasının hak ve doğru olduğunun büyük bir delilidir. Gulam Ahmed de hak ve doğru olduğunu bu şekilde Yüce Allah'ın yardımı ile ispatlamıştır.

2.5.Zamanın İhtiyacı

Kâdiyânîler, Gulam Ahmed'in iddiasının bir delili olarak da zamanın ihtiyacı olduğunu söylerler. Yüce Allah'ın sıfatları ve sünneti gereği bir şeye ihtiyaç hâsıl olmadan onu yapmayacağını, ihtiyaç olunca da onu esirgemeyeceğini belirterek, ayetlerden ve hadislerden buldukları delillerle içlerinde bulundukları zamanın ıslah ediciye ihtiyaç duyduğunu açıklamaya çalışmışlardır.

Bu konuyla ilgili “Biz göklerle yeri ve ikisinin arasında olanı, eğlenirken yaratmadık. Biz onları, daimi bir amaçtan başka (bir gaye ile de) yaratmadık.(Duhan 44/38-39) ayetini delil göstererek Yüce Allah'ın her şeyi bir amaca uygun yarattığını “Bizde, hazineleri mevcut olmayan tek bir şey yoktur.

⁵⁶⁷Beşiruddin Ahmed,*Ahmediyet'e Davet*, s. 237-238.

⁵⁶⁸Gulam Ahmed Hristiyan papaz Abdullah Atham hakkında kim yalancı ise o önce ölecek diye açıklamada bulunmuş ve Atham çok geçmeden ölmüştür. Kendisi ise iddiasından yaklaşık kırk yıl fazla yaşamış ve yalancı olmadığını kanıtlamıştır. Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 13.

⁵⁶⁹Ahmedîlere göre Amritsar'lı Sana Ullah, yalancıya daha uzun süre verileceğini yazmış bu konuda Müseyleme'nin Peygamberimizden uzun yaşadığını belirtmiştir. Bunun üzerine Sana Ullah Gulam Ahmed'in vefatından sonra uzun süre yaşamış ve kendisi yalancı durumuna düşmüştür. Beşiruddin Ahmed,*Ahmediyet'e Davet*, s. 240.

Ancak Biz, onu belli bir ölçüye göre indiririz.”(Hicr 15/21)ayetiyle de Yüce Allah’ın ihtiyaç duyulmadan hiçbir şeyi yaratmadığını belirtmişlerdir.⁵⁷⁰

Kâdiyânîler, bu ayetleri ne zaman ki insanlar bir ıslah ediciye ihtiyaç duyarlarsa Yüce Allah onlara bu vaadini gerçekleştirmelidir şeklinde yorumlamışlardır. Çünkü Allah insanlara doğru yolu göstermeyi kendisine “Doğru yol göstermek, kesinlikle Bize farzdır.”(Leyl 92/12)ayetiyle zorunlu kılmıştır. Ayrıca Allah insanların uyarıcı gönderilmeden ve doğru yol gösterilmeden cezalandırılmasını zulüm⁵⁷¹ olarak nitelendirmiş ve insanları cezalandırmadan önce uyarmak amacıyla her ümmete bir peygamber göndermiştir.⁵⁷²

Ahmedîlere göre bu ayetler gereğince bir kavim hiç uyarılmadığı halde onun azaba layık görülmesi zulümdür. Diğer bir ifade ile bir kavim hidayete muhtaç olduğu halde Allah’tan bir yol gösterici gelmezse ve buna rağmen Allah, kıyamet günü yanlış sapmalarından dolayı onları cezalandırırsa, bu açık bir haksızlık ve zulüm olur. Ancak Allah zalim değildir. Bundan dolayı, bir kavim hidayete muhtaç olduğunda, Allah bu ihtiyacı gidermelidir.⁵⁷³

Yüce Allah her ne zaman ihtiyaç duyulduysa bu ihtiyacı giderdiğini ancak insanların bundan yüz çevirip yanlış düşüklerini “Ey cinler ve insanlar topluluğu! Aranızdan, size ayetlerimizi anlatan ve bugünkü karşılaşma için sizi uyaran peygamberler gelmedi mi? Onlar, biz (bugün) kendi aleyhimize şahadet ediyoruz, diyecekler. Dünya hayatı onları aldatmıştı. Onun için kâfir olduklarına dair, kendi aleyhlerinde şahitlik edecekler.”(En’am 6/130)ayetiyle ifade etmiştir.

Kâdiyânîler de “Şüphesiz Allah bu ümmet için her yüzyıl başında dinini tecdit eden (yenileyen) bir kimse gönderecektir”⁵⁷⁴ hadisini bu ayetin tefsiri kabul etmişler ve Yüce Allah bu zamana kadar nasıl uyarıcı gönderdiyse bundan sonra da gönderecektir demişlerdir.

⁵⁷⁰Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 78-79.

⁵⁷¹“Bu (peygamberleri göndermesi) Rabbinin, şehirlerde yaşayanlar habersizken, zulüm ederek (onları) yok eden olmamasındandır.” En’am 6/ 131.

⁵⁷²“Andolsun biz, her ümmete, “Allah’a kulluk edin, tâğûttan kaçının” diye peygamber gönderdik.” Nahl 16/36.

⁵⁷³Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 81.

⁵⁷⁴Ebû Dâvud, *Sünen*, Melahim, 1.

Allah'ın ihtiyaç duyulması anında uyarıcı gönderme zorunluluğunu bu delillerle açıklayan Ahmedîler, içlerinde bulundukları dönemin de bir uyarıcıya muhtaç olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü o devirde İslam terkedilmiş, Müslümanlar itikadi ve ameli bakımdan zayıflamış, ilahi vahiyler itibarsızlaştırılmış, Peygamber efendimiz hakkında çirkin iftiralar atılmış, birçok ayet yok hükmünde sayılmış, ahlaki davranışlardan uzaklaşmış ve Müslüman idareciler doğruluktan ayrılmışlardır. Kısacası içinde bulunulan zaman her bakımdan bir ıslahatçıya muhtaçtır.⁵⁷⁵ Yüce Allah yukarıdaki ayetler gereği sünnetini uygulamış ve bir ıslahatçı göndermiştir. Peygamberimizin hadisi de dikkate alınınca bu yüzyılın başında muslih olduğunu belirten tek kişi Gulam Ahmed'dir. Kâdiyânîler zamanın bir muslihe ihtiyaç duymasını ve o zaman içerisinde Gulam Ahmed'den başka kimsenin muslih iddiasında bulunmamasını onu destekleyen en büyük delil olarak kabul etmişlerdir.⁵⁷⁶

2.6.Meleklerin Yardımı

Ahmedîlere göre “Âdem'e secde edin demiştik, İblis müstesna hepsi secde ettiler, o ise kaçındı, büyüklük tasladı ve inkâr edenlerden oldu.” (Bakara 2/34)ayetinde geçen secde kelimesi ibadet anlamına geldiği gibi itaat anlamına da gelir. Buradaki itaat seçilmiş kullara işlerinde yardımcı olmak, onlar için tabiat kanunlarını harekete geçirmektir.Tabiat kanunlarını düzenleme, onları Allah'ın isteği doğrultusunda hareket ettirme, maddi ve dini evreni idare etme görevi meleklerle aittir.⁵⁷⁷

Kâdiyânîlere göre bu ayette Yüce Allah meleklerle secde emrini sadece Hz. Âdem'e değil tüm peygamberlere vermiştir. Özellikle melekler peygamberimize hayatının birçok alanında secde etmişler yani onun işlerine yardımcı olmuşlar ve tabiat kanunlarını harekete geçirmişlerdir. Bu sayede Peygamberimiz birçok konuda başarılı olmuş ve düşmanlarına üstüngelmiştir.⁵⁷⁸

⁵⁷⁵Tahir Ahmed, *Hatemennebiyyin Ayeti*,s 37-38;Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 86-90.

⁵⁷⁶Beşiruddin Ahmed,*Ahmediyet'e Davet*, s. 94-96.

⁵⁷⁷Beşiruddin Ahmed,*Ahmediyet'e Davet*, s. 244; Tahir Ahmed, *İslam'a Giriş*,s. 18.

⁵⁷⁸Örnek için bkz. “Hani Rabbinizden yardım istiyor, yalvarıyordunuz. O da, “Ben size ard arda bin meleklerle yardım ediyorum” diye cevap vermişti. Allah bunu, sadece bir müjde olsun ve onunla kalpleriniz yatışsın diye yapmıştı. Yoksa yardım ancak Allah katındandır.” Enfal 8/ 9-10.

Kâdiyânîler, meleklerin Gulam Ahmed içinde secde ettiklerini yani ona yardımcı olduklarını belirtmişler bunun da Gulam Ahmed'in iddiasının büyük bir delili saymışlardır. Buna örnek olarak Gulam Ahmed hastalandığında melekler onun hastalığına iyi gelecek ilacı bildirmişlerdir. Gözünün önüne gelen bir görüntü(melek) 'Bendeniz nane ruhuyum'⁵⁷⁹ demiş Gulam Ahmed de nane ruhu almış ve iyileşmiştir.⁵⁸⁰

Kâdiyânîler veba hastalığının bütün Hindistan'ı sarmasına rağmen Gulam Ahmed'in ve ona tabi olanların bu hastalığa yakalanmamasını meleklerin Gulam'ı koruduğuna delil saymışlardır. Meleklerin veba mikroplarını Gulam'ın lehine, düşmanlarının aleyhine işlediklerini belirtmişlerdir. Yüce Allah 'Sen ve senin evinin dört duvarı arasında bulunanlar, tam bir boyun eğme, itaat ve gerçek takva ile sana tam olarak uyanlar vebadan korunacaklardır'⁵⁸¹ buyurmuş melekler de tabiat kanunlarını Gulam'ın lehine harekete geçirerek onu korumuşlardır. Ayrıca Yüce Allah "Ateş kulumuz, hatta kullarımızın kuludur"⁵⁸² sözüyle de Gulam Ahmed'i vebadan koruyacağını bildirmiştir. Gulam Ahmed kendisinin ve evinin avlusunda bulunanların vebadan korunduğunu, bunun da iddiasının delili olduğunu belirtmiştir.⁵⁸³ Bu örneklerle ilaveten Gulam'a göre kendisini öldürmeye gelenlerin haberlerini önceden alması ve içerisinde uyudukları evin tavanının çökmesinden önce haberdar olması da onun melekler tarafından korunduğunun delilidir.⁵⁸⁴

2.7.İslam'ı Diğer Dinlere Üstün Kılmak

Yüce Allah İslam dininin diğer dinlere galip kılınacağını bildirmiş ve şöyle buyurmuştur: 'Onlar ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır.'(Saff 61/8) 'O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.'(Tevbe 9/33)

⁵⁷⁹Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s.527.

⁵⁸⁰Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 245.

⁵⁸¹Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 7.

⁵⁸²Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s. 397.

⁵⁸³Gulam Ahmed, *Nuh'un Gemisi*, s. 11.

⁵⁸⁴Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s.245-246.

Bu ayetlerde İslam dininin yeri ve zamanı geldiğinde diğer bütün dinlere galip geleceğinin ve üstünlük sağlayacağını müjdesi verilmiştir. İşte Ahmedîler ayetlerde yer alan bütün dinlere galip gelmek ifadesinin mesihe işaret ettiğini çünkü İslam dininin diğer dinlere üstünlüğünün mesih zamanında gerçekleşecek bir hüküm olduğunu belirtmişlerdir.⁵⁸⁵ Bu konuda Gulam Ahmed de İslam dininin diğer dinlere üstün geleceği konusunda ki ayetlerde verilen sözünkendisi vasıtasıyla gerçekleşeceğini ifade etmiştir.⁵⁸⁶

Kâdiyânîlere göre burada geçen galibiyet diğer dinlere mensup insanları Müslüman yapmak ve böylece Müslümanların sayısını çoğaltmak değildir. Galibiyet diğer tüm dinlere mensup insanların var olmasına rağmen gönüllerinin İslam'a bağlı olması, İslam medeniyetinin örf ve adetlerini, ahlak ve kurallarını benimsemeleri demektir. Vadedilen mesihin gönderilişinin amacı budur. Kâdiyânîlere göre ne zaman ki insanlar farklı dinlere inanmış olmalarına rağmen, İslami tarzı benimser ve İslam medeniyetinin üstün olduğunu kabul ederlerse, işte o zaman İslam dini diğer dinlere galip gelmiş olur.⁵⁸⁷

Tüm bu açıklamalardan sonra Ahmedîler Hristiyanlık karşısında her geçen gün güç kaybeden ve yok olmaya yüz tutmuş İslam dininin Gulam Ahmed ile yeniden canlandığını ve onun mudaafası ile düşmanlara üstünlük sağlandığını belirtmişlerdir. Kâdiyânîlere göre Gulam Ahmed ilk önce Hristiyanların kabul ettiği Hz. İsa çarmıhta öldüğü inancının yanlış olduğunu İncil'den deliller bularak ispatlamıştır. Daha sonra da Hz. İsa'nın göğe Allah'ın yanına yükselmediğini kanıtlamış ve mezarını bulmuştur. Bu şekilde Hz. İsa hakkındaki ilahlık iddialarını çürütmüş ve Hristiyanlığa büyük bir darbe vurmuştur. Böylece Allah'ın vaadi onun eliyle gerçekleşmiştir. O, Hristiyanlara karşı olduğu gibi diğer dinlere karşı da delillersunarak İslam'ın onlardan üstün olduğunu kanıtlamıştır. Bu durum da Gulam Ahmed'in iddiasının delili sayılmıştır.⁵⁸⁸

2.8. Gayb Haberleri

⁵⁸⁵ Beşiruddin Ahmed, *İnkılab-ı Hakiki*, s. 111; Fığlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 136-137.

⁵⁸⁶ Gulam Ahmed, *Berahin-i Ahmediyye IV*, s. 495-497.

⁵⁸⁷ Beşiruddin Ahmed, *İnkılab-ı Hakiki*, s. 112; *Ahmediyet'e Davet*, s. 75.

⁵⁸⁸ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 158-161, 177.

“De ki: “Ben size, ‘Allah’ın hazineleri benim yanımdadır’ demiyorum. Ben gaybı da bilmem.”(En’am 6/50) “Gaybın anahtarları yalnızca O’nun katındadır. Onları ancak O bilir.”(En’am 6/59) “De ki: “Göktekiler ve yerdekiler gaybı bilemezler, ancak Allah bilir.”(Neml 27/65)

Ahmedîlere göre bu ayetler gelecek hakkında bilgiyi sadece Yüce Allah’ın bildiğinin göstergesidir. Ancak Allah’ın bildirmesi ve izni ile peygamberler de geleceği bilebilirler.⁵⁸⁹Kâdiyânîlere göre eğer bir kimse mesih, mehdi veya nebi olduğunu iddia edip; gayb haberleriveriyorsa ve onun verdiği gayb haberleri, zamanı gelince gerçekleşiyorsa, bu onun iddiasının büyük bir delilidir. İşte Kâdiyânîler Gulam Ahmed’in Allah’tan kendisine bildirilen gayb haberleri verdiğini ve bu haberlerin yeri ve zamanı gelince aynen gerçekleştiğini belirtmişler ve bu durumdaki Gulam Ahmed’in iddialarında doğruluğunun delili saymışlardır.⁵⁹⁰

Biz burada Gulam Ahmed’in gayb haberlerinin bir kısmını ele alacağız. Gulam Ahmed’in gayb haberlerinden, tabiat olayları, siyasi olaylar ve düşmanlarının ölümleri ile ilgili olanlarından örnekler vereceğiz. Ancak burada hepsini vermemiz mümkün değildir. Çünkü Ahmedîlere göre onun gayb haberlerinin sayısı oldukça fazladır.⁵⁹¹

2.8.1.Deprem

Gulam Ahmed’in gelecekte gerçekleşeceğini bildirdiği gaybhaberlerinden bir tanesi depremlerdir. O Yüce Allah’ın kendisine depremin olacağını bildirmek amacıyla şu vahyi gönderdiğini söylemiştir; “Korkunç bir deprem olacak ve neticesinde insanların daimi oturdukları yerler ve geçici meskenleri yok edilecek.”⁵⁹² Bu haberin üzerine çok geçmeden 4 Nisan 1905 yılında büyük bir deprem olmuştur.⁵⁹³

⁵⁸⁹“O, gaybı bilendir. Hiç kimseye gaybını bildirmez. Ancak seçtiği resûller başka. (Onlara bildirir.)” Cin 72 26-27.

⁵⁹⁰<http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/528-kinci-delil-qzhar-alel-gayb-gaybi-haberleri.html>. 12.11.2017.

⁵⁹¹Gaybi Haberlerin tamamı için bkz. Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyete Davet*, s. 275-342; *A Present*, s. 77-98; Nadwi, *age.*, 99-110; Zahir, *age.*, s. 166-201; Fırlalı, *Kâdiyânîlik*, s. 66-71.

⁵⁹²Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s 515.

⁵⁹³Kangra zelzelesi olarak bilinen bu depremde yirmi bin kişi ölmüş, kasaba ve köyler yıkılmış, evler viran olmuştur. Bkz. Beşiruddin Ahmed, *A Present*, s. 87; *Ahmediyet’e Davet*, s.312-314; Zahir, *age.*, s. 196.

O, daha sonra yeniden deprem olacağını bildiren ‘Tekrar ilkbahar geldi. Allah’ın sözü tekrar tamamlandı’,⁵⁹⁴ vahyini ve olacak depremin şiddeti hakkında da “O deprem kıyametin bir örneği olacaktır.” “Deprem oldu ve şiddetli oldu. Yeryüzünü altüst etti” vahiylerini aldığını iddia etmiştir. Ayrıca “Ben gizlice askerlerle birlikte geleceğim.” vahyinin de depremin gizli olacağını, hazırlıksız yakalanılacağını ve kimsenin ondan haberdar olmayacağını belirtmiştir.⁵⁹⁵

Ahmedîler Gulam Ahmed’in bu sözlerinin doğruluğunun ortaya çıktığını, son yirmi yılda gerçekleşen depremlerin son üç yüz yılda gerçekleşen depremlerden daha şiddetli olduğunu belirtmişlerdir.⁵⁹⁶ Tüm bunları Gulam’ın iddiasının hak olduğunun delili saymışlardır.

2.8.2. Veba Salgını

Kâdiyânîlere göre Gulam Ahmed 1894 yılından itibaren veba hastalığıyla ilgili gayb haberleri almıştır. 1897 yılına gelindiğinde ise veba hastalığı sadece Bombay’da ortaya çıkmış başka bir yerde görülmemiş ve geçici bir hastalık olacağı zannedilmiştir.⁵⁹⁷ Ancak Gulam Ahmed, ‘Rüyamda Allah’ın meleklerinin Pencab’ın muhtelif yerlerinde siyah renkte fideler ektiğini gördüm. Fideler çirkin, kara, korkunç ve cılızdı. Onları ekenlere bunların ne ağacı olduğunu sordum. Onlar, pek yakında ülkeye yayılacak olan veba ağaçları olduklarını bana söylediler”⁵⁹⁸ demiş ve sonrasında “Gönüllerdeki isyan vebası yok olmadıkça, bu veba da uzaklaşmayacak”⁵⁹⁹ vahyini aldığını iddia etmiştir.

1894 yılından beri almış olduğu bu gayb haberlerinden sonra veba salgını Gulam Ahmed’in dediği gibi en çok Pencab’ta görülmüş ve bir yıl içinde yüz binlerce insan ölmüştür. Ahmedîlere göre insanların geçici diye sevindikleri vebanın Gulam Ahmed’in sözleri üzerine Pencab’ta görülmesi onun aldığı gaybi haberin gerçekliğini ortaya çıkarmıştır.⁶⁰⁰

⁵⁹⁴Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 21.

⁵⁹⁵Gulam Ahmed *Vasiyet* s. 22; Beşiruddin Ahmed, Şubat 1906’da bu depremin gerçekleştiğini belirtmiştir. Bkz. Beşiruddin Ahmed, *A Present*, s. 88.

⁵⁹⁶Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 134, 312-314; *A Present*, s. 88.

⁵⁹⁷Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 309.

⁵⁹⁸Gulam bu rüyayı 6 Şubat 1898 yılında görmüştür. Bkz. <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/531-veba-salgn-taun.html>. 12.11.2017.

⁵⁹⁹Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s. 314-315.

⁶⁰⁰Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 311; *A Present*, s. 84-85.

Veba salgınıyla ilgili aldığı diğer gayb haberde, vebanın Pencab'ın her yerine girmesine rağmen Kâdiyân'a ve kendi evine girmeyeceğidir. Gulam'a göre Yüce Allah kendisine bu konuda teminat vermiştir. Şöyle ki veba salgını bütün Pencab'a yayılınca İngiliz Hükümeti aşı yaptırmak istemiştir. Gulam Ahmed bu aşırı kabul etmemiştir. Çünkü Yüce Allah'ın bildirdiğine göre kendisi ve cemaati bu vebadan korunacaktır. Bu konuda şu şekilde gayb haberler almıştır: “Sen ve senin evinin dört duvarı arasında bulunanlar, tam bir boyun eğme, itaat ve gerçek takva ile sana tam olarak uyanlar, vebadan korunacaklardır.” “O bana vebanın Kâdiyân'da kopmayacağını bildirdi.”⁶⁰¹ “Ben senin evinin avlusunda bulunan herkesi (vebadan) koruyacağım.”⁶⁰²

Bu gayb haberlere göre Gulam Ahmed'e samimiyetle inananların hepsi vebadan korunacaktır. Ahmedîler bu gayb haberlerin gerçekleştiğini Gulam Ahmed'in evinde ve Kâdiyân'da birkaç kişi⁶⁰³ dışında kimsenin vebadan ölmediğini söylemişlerdir.⁶⁰⁴ Onlara göre bu da Gulam Ahmed'in iddiasının delilidir.

2.8.3. İran'ın Yıkılışı

Kâdiyânîlere göre İran'da her şeyin yolunda gittiği, halk ile hükümdarın iyi anlaşığı bir dönem de Gulam Ahmed İran'ın yıkılacağına dair “Kisra'nın sarayı sarsıldı”⁶⁰⁵ şeklinde vahiy almıştır. Gulam bunu insanlara duyurmuş ancak kimse ona inanmamıştır. Bu olaydan bir yıl sonra İran hükümdarı vefaat edince yerine oğlu geçmiştir. Kâdiyânîlere göre bu olaydan sonra Gulam Ahmed'in vahyi gerçekliğini göstermeye başlamıştır. Çünkü başa geçen yeni hükümdar ile halk meclisi arasında sorunlar çıkmış, ihtilaflar başlamış ve sonunda İran Parlamentosu yok edilmiştir. Büyük bir isyan sonucunda ihtilal olmuştur. Ocak 1909'da başlayan ihtilal daha da büyümüş ve 15 Temmuz 1909 yılında hükümdar ve ailesi Rus Büyükelçiliğine sığınmış ve İran'da dikta yönetim sona ermiştir. Ahmedîlere göre

⁶⁰¹Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 7-8.

⁶⁰²Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 20.

⁶⁰³İ. İlâhi Zahir'e göre ise veba Gulam Ahmed'in evine ve Kadiyan'a girmiş, birçok kişinin ölümüne sebep olmuştur. Bkz. Zahir, *age.*, s. 184.

⁶⁰⁴Gulam Ahmed cemaati içerisinde vebadan ölen kişilerin olabileceğini bunların ise imanları zayıf, sözlerine bağlı olmayan, kibirli kişiler olduğunu söylemiştir. Bkz. Gulam Ahmed, *Vasiyet*, s. 6-12.

⁶⁰⁵Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s. 591.

Gulam Ahmed'in aldığı vahiyden sadece iki buçuk sene sonra gerçekleşen bu ihtilal Gulam Ahmed'in iddiasının büyük bir delili sayılmıştır.⁶⁰⁶

2.8.4.Birinci Dünya Savaşı

Kâdiyânîlere göre Gulam Ahmed'in gelecekte olacağına dair aldığı vahiylerden bir tanesi de Birinci Dünya Savaşına yöneliktir. 1905 yılında aldığı bu vahye göre onaltı yıl içinde büyük bir deprem gerçekleşecektir.⁶⁰⁷ Bu vahiy şöyledir; “Tanrı beni büyük bir depremle uyardı: bununla genç yaşlı hale getirilecek, şehirler yıkılacak, nehirler akacak, dağlar yerinden oynayacak, insanlar şok yüzünden çılgına dönecek, bütün dünya sarsılacak. Çarlık sefil ve acınacak bir duruma düşürülür dedi.”⁶⁰⁸

İşte Gulam Ahmed,Allah'tan aldığını iddia ettiği bu vahiyler doğrultusunda Birinci Dünya Savaşının onaltı yıl içinde olacağını söylemiş ve dokuz sene sonra savaş başlamıştır. Kâdiyânîlere göre bu vahiylerde olan her şey gerçekleşmiştir. Yukarıdaki vahyin sonun da yer alan “Çarlık sefil ve acınacak bir duruma düşürülür” sözü doğru çıkmıştır. Vahiy de belirtildiği gibi çar ölmüş, ülkesi ise bölünmüştür.⁶⁰⁹

Birinci Dünya Savaşıyla ilgili aldığı vahiylerden bir tanesi de “İsrailoğullarından sıkıntıyı uzaklaştırdım”⁶¹⁰ şeklindedir. Ahmedîler bu vahyin de doğru çıktığını ve bu savaştan sonra yurdu olmayan İsraililerin, Filistin bölgesinde bir yurda sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Gulam Ahmed'in bu savaşla ilgili aldığı diğer bir vahiyde Osmanlı ve Araplarla ilgili olmuştur. Bu vahiy şöyledir; “Araplar için faydalı olacak. Araplar evinden çıkacak.”⁶¹¹ Bu vahye göre Araplar yıllardır bağlı oldukları Osmanlı'dan ayrılıp kendi bağımsızlıklarını ellerine alacaklardır. Ahmedîler bu vahyin de

⁶⁰⁶Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 284-287; *A Present*, s. 92-93.

⁶⁰⁷Gulam Ahmed,*Berahir-i Ahmediye V. Ruhan-i Khazain* içerisinde, c.21, s. 258-259; Beşiruddin Ahmed, *A Present*, s. 95; Fırlalı, *Kâdiyânîlik*,s. 66.

⁶⁰⁸Gulam Ahmed, *Berahir-i Ahmediye V.Ruhani Hazain* içerisinde, c.21, s. 151; Ahmedîler vahiyde deprem kelimesi geçmesine rağmen, burada ki asıl maksadın savaş olduğunu belirtirler. Çünkü vahyin bildirdiği depremin alametleri aslında bir savaşın alametleridir. Bkz. Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 315-332; *A Present*, s. 93; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/cemaati-tanimak-icin/472-gercekleen-kehanet.html>. 12.11.2017.

⁶⁰⁹Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 329-331; *A Present*, s. 94-96; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/cemaati-tanimak-icin/472-gercekleen-kehanet.html>. 12.11.2017.

⁶¹⁰Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s. 537.

⁶¹¹Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s. 563.

gerçekleştğini ve Osmanlı Devleti savaşa katıldıktan sonra Arapların, Osmanlı aleyhine ayaklandıklarını ve bağımsızlıklarını elde ettiklerini belirtmişlerdir.

Kâdiyânîlervahiylerde bildirilen her şeyin Gulam Ahmed'in ölümünden sonra gerçekleştiğini belirterek bu durumu Gulam Ahmed'in iddiasının delili saymışlardır.⁶¹²

2.8.5.Bengal'in Bölünmesi

Kâdiyânîlere göre Gulam Ahmed'in gayb haberlerinden bir tanesi de Bengal'in durumu hakkındadır. 1900'lü yıllarda anlaşmazlıklar ve siyasi sorunlar nedeniyle Bengal'in Hindistan'dan bölünmesi gündeme gelmiştir. Bu bölünmenin gerçekleşmesine kesin gözüyle bakılırken Gulam Ahmed 11 Şubat 1906'da "Bengalliler şimdi uzaklaştırılıp yakınlaştırılacaklardır"vahyini aldığını iddia etmiştir. Buna göre Bengal bölünmeyecek ve Hindistan'a bağlı olarak kalacaktır.

Ahmedîler Gulam Ahmed'in bu haberinin gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Onlara göre İngiliz Kralının Hindistan'a gelmesiyle birlikte alınan kararla Bengal bölünmemiştir. Böylece Gulam Ahmed'in gelecek hakkında ki bu haberinin doğruluğu kanıtlanmıştır. Bu da onun iddialarının hak olduğunun bir delili sayılmıştır.⁶¹³

2.8.6.Lekram Paşaveri

Gulam Ahmed'in almış olduğu gayb haberlerinden bir tanesi de Hinduların Arya Samac mezhebinden olan Lekram Paşaveri'nin öleceği hakkındadır. Şöyle ki Ahmedîlere göre Lekram, Kur'an-ı Kerim hakkında ağza alınmayacak sözler söylemiş ve Peygamberimize hakaretler sarf etmiştir. Bunun üzerine Gulam Ahmed Allah'a onun aleyhinde dua etmiştir. Yüce Allah da Gulam Ahmed'in duasını kabul etmiş ve ona 20 Şubat 1893'ten itibaren altı sene içinde Lekram'ın öleceğini ve bu ölümün bayrama denk geleceğini bildirmiştir.⁶¹⁴ Bu

⁶¹²Dünya Savaşı hakkında önceden bildirilen vahiylerin tamamı ve sonuçları için bkz. Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 315-332; Masum Beg, *Prophecies of the Promised Messiah*, Lahore, s. 12 vd.;<http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/530-cihan-harbi.html>. 12.11.2017.

⁶¹³Beşiruddin Ahmed, *A Present*, s. 89-91; Fığlalı, *Kâdiyânîlik*,s. 66.

⁶¹⁴Gulam Ahmed, *Aynay-ı Kamalat-ı İslam, Ruhan-i Khazain* içerisinde, c.5, s. 649-651.

konuda “Bu cansız bir buzağıdır, onun için sıkıntı ve azap vardır”⁶¹⁵vahyini göndermiştir.

Gulam Ahmed Lekram hakkında başından geçen bir olayı şöyle anlatmıştır; “Bugün Hicri 1310 senesinin Ramazan ayının on dördüne tekabül eden, 2 Nisan 1893 günüdür. Sabahleyin hafif uyku halindeyken, geniş bir evde oturduğumu gördüm. Birkaç dostum da yanımda bulunuyordu. Derken çok güçlü, korkunç birisi benim önüme çıkıp dikildi. Sanki yüzünden kan akıyordu. Ben gözlerimi kaldırdığımda, onun bilinme-dik bir yaratılış ve özellikte birisi olduğunu gördüm. O insan değil de, çok kötü ve dehşet veren melaikeden biriydi ve korkusu kalpleri kaplıyordu. Ona bakıyordum ki bana, Lekram nerede diye sordu. Bana bir başka şahsın ismini de söyleyerek, onun da nerede olduğunu sordu. O zaman ben onun, Lekram ve öteki şahsın cezalandırılması için görevlendirildiğini anladım...”⁶¹⁶

Tüm bunlardan sonra Lekram belirlenen altı yıl henüz dolmamışken bayramın ikinci günü bir kişi tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür.⁶¹⁷ Böylece Ahmedîlere göre Gulam Ahmed’in gayb haberi gerçekleşmiştir.

2.8.7. John Alexander Dowie

Gulam Ahmed’in gayb haberlerinden bir tanesi de Amerika’da yeni bir Hristiyan mezhebi kurucusu olup kendisini mesihin ikinci gelişi olarak zikreden John Alexander Dowie hakkındadır. Bu kişi Zion şehrini kurmuş, mesihin buraya ineceğini belirtmiş ve Müslümanların helak olacağını bildirmiştir.⁶¹⁸ Gulam AhmeddeDowie hakkında bildiri yayınlamış ve onu mübahaleye davet etmiştir. Ve onun hakkında “Kesin biliniz ki çok yakında Zion’un başına felaket gelecektir” demiştir.⁶¹⁹

Bunun üzerine Alexander Dowie cevap vererek mübahaleyi kabul etmiş ve Gulam Ahmed hakkında kötü şeyler söylemiştir. Ahmedîlere göre cevap vermesinden sonra çok geçmeden başına bir sürü felaket gelmiştir. Felç olmuş,

⁶¹⁵Gulam Ahmed, *Tezkere*, IV, s. 229.

⁶¹⁶Gulam Ahmed, *Duanın Bereketleri*, s. 63.

⁶¹⁷Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s.304; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/878-lekramn-bretlik-sonu.html>. 12.11.2017.

⁶¹⁸Beşiruddin Ahmed, *Ahmadiyyat*, s. 153; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/519-dr-alexander-dowie-le-muebahalesi.html>. 12.11.2017.

⁶¹⁹Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet’e Davet*, s. 296.

ailesi ve taraftarları tarafından terkedilmiş, bütün servetini kaybetmiş ve 8 Mart 1904 yılında ölmüştür.⁶²⁰ Böylece Gulam Ahmed'in gayb haberi gerçekleşmiştir.

2.8.8. Abdullah Atham ile Mübahalesi

Gulam Ahmed ve Hristiyan papazlarından Abdullah Atham 22 Mayıs-5 Haziran 1893 tarihleri arasında dini konularda tartışmışlardır. Ancak tartışmadan bir sonuç elde edilememiştir. Bunun üzerine Gulam Ahmed 5 Haziran 1893'te "Bu tartışmada bilerek yalanı seçen taraf hakka dönmediği takdirde her günün bir ay sayılacağı on beş günlük bir zaman da yani on beş ay içinde ölecek ve cehenneme düşürülecektir"⁶²¹ vahyini aldığını iddia etmiştir. Buna göre yalancı olan Abdullah Atham 5 Eylül 1894 tarihinden önce ölecektir.⁶²² Ancak Gulam'ın belirlediği tarih geçmesine rağmen Abdullah Atham ölmemiştir. Ahmedî olmayanlara göre Gulam Ahmed'in gayb haberi doğru çıkmamıştır.⁶²³

Ahmedîlere göre ise Abdullah Atham, Hristiyanlık dininden döndüğü için gayb haber gerçekleşmemiştir. Mübahalenin içinde 'hakka dönmediği takdirde' ibaresinin olduğunu Abdullah Atham'ın hakka döndüğü için o tarihler içerisinde ölmediğini belirtmişlerdir. Onlara göre bu mübahaleden sonra Atham doğru yolu bulmuş, kalbi İslam'dan etkilenmiş ve İslam'a karşı hata işlediğinin farkına varmıştır. Ahmedîler tarafından Abdullah Atham'ın Gulam Ahmed'le mübahaleye girdikten sonra hakka dönmesi Gulam Ahmed'in iddialarının doğruluğunun delili sayılmıştır.⁶²⁴

⁶²⁰ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s.297- 300; *Ahmediyyat*, s.153- 157; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/519-dr-alexander-dowie-le-muebahalesi.html>. 12.11.2017; <http://www.ahmediye.org/ahmediyet/dogrulugunun-delilleri/877-alexander-dowienin-akbeti.html>. 12.11.2017.

⁶²¹ Gulam Ahmed, *Ceng-i Mukaddes, Ruhan-i Khazain* içerisinde, c. 6, s.291-292.

⁶²² Fırlıklı, *Kâdiyânîlik*, s. 69; Zahir, *age.*, s.170-171.

⁶²³ Zahir, *age.*, s. 172.

⁶²⁴ Beşiruddin Ahmed, *Ahmediyet'e Davet*, s. 287-294.

SONUÇ

19. Yüzyılda Hindistan’da yaşanan siyasi sorunlar insanları umutsuzluğa düşürmüş ve büyük problemlere yol açmıştır. Önce Sihlerin sonrasında ise İngilizlerin yapmış olduğu baskı ve zulümler bölge Müslümanlarını bu durumdan kurtaracak çıkar yollar aramaya itmiştir. Kimileri otoriteye boyun eğip emir altında yaşamayı tercih ederken kimileri ise canı pahasına otoriteden kurtulmak istemiştir. Ancak halkın çoğunluğunun fakir, yoksul ve eğitimsiz olması okuyup anlamak, çözüm üretip problemleri gidermek yerine “kurtarıcı”, “lider” gibi fikirlerin öne çıkmasına neden olmuştur. İlk başta halisane duygularla ismini duyuran Gulam Ahmed bu fırsatı iyi değerlendirmiş ve Allah tarafından gönderilen bir kurtarıcı olduğunu ileri sürmüştür. İnsanların kendisine olan ilgisinin artması üzerine taraftarlarından Allah’tan geldiğini iddia ettiğı vahiyler doğrultusunda cemaat oluşturmıştır. Bu cemaat başlangıçta itikadi ve siyasi görüşlere yer vermediğı için birkaç insandan oluşan bir topluluk olarak tarihte yerini almıştır. Ancak daha sonra Gulam Ahmed’in mesih, mehdi ve nübüvvet gibi konularda iddialarda bulunmasıyla birlikte toplulukta mezhepleşme temayülü başlamış ve müstakil bir mezhep hüviyetine dönüşmüştür.

Bu mezhebin oluşmasında sadece siyasi etkenlerin varlığından bahsetmek yanlış olur. Aynı zamanda içtimai ve dini etkenler de büyük rol oynamıştır. Gulam Ahmed, içtimai ve dini yönden buhrana uğramış, maneviyatını kaybetmiş, umudunu yitirmiş toplumu iyi tetkik edip sosyolojik ve psikolojik açıdan eksikliklerini kavramış ve fikirlerini bunun üzerine oluşturmıştır. Ancak bu fikirler yeni değil daha önce söylenmiş fikirlerdir. Gulam sadece gözlemleri sonucu halkın ihtiyaçlarına göre bir kısım fikirler üzerinde yoğun bir şekilde durmuştur. Bu açıdan Gulam Ahmed’in fikirleri tamamen içinde bulunduğu dönemin bir parçasıdır. Gulam Ahmed, Ekber’in dinleri birleştirip kurmak istediğı ‘Din-i İlahi’sinden, Seyyid Muhammed’in ikinci bin yılda ortaya çıkacağına inandığı ‘kurtarıcı’ fikrinden, Şah Veliyullah’ın ‘kaimu’z zaman’ öğretisinden ve diğer dini ve kültürel fikirlerden etkilenecek kendi mezhebinin kurmuştur.

Gulam Ahmed kurmuş olduğı mezhebinin ve fikirlerini yaymak amacıyla toplantılar düzenlemiş, seyahatler yapmış, farklı din temsilcileriyle münakaşalara girmiş ve kitaplar yazmıştır. Böylece yaşadığı bölgede taraftarlarının sayısını

artırmış ve mezhebinin insanlara duyurma fırsatı yakalamıştır. Bu yeni mezhebi kabul edenler olduğu gibi reddedip tepki gösterenler, mezhep taraftarlarına baskı kuranlar ve onları mürted olarak niteleyenler de olmuştur. Ancak bunların hiçbirisi mezhebin gelişmesine ve yayılmasına engel olamamıştır. Zamanla mezhep Hindistan sınırlarını aşmış dünyanın çeşitli ülkelerinde kendisine yaşam hakkı bulmuştur. Mezhebin dünyaya yayılması Gulam Ahmed'in ölümünden sonra hız kazanmıştır. Özellikle Pakistan Milli Meclisinin 1974 yılında Ahmediye Cemaatini din dışı bir azınlık olarak kabul görmesiyle Ahmedîler Hindistan ve Pakistan'ı terk etmişlerdir. Bu durum onların dünyaya yayılmasında büyük önem arz etmektedir. İngilizlerin desteği ve kucak açmasıyla cemaatin merkezi Londra'ya taşınmış ve cemaatin halifesi de oraya göç etmiştir. Böylece cemaat çalışmalarına Londra'dan devam etmiştir. Cemaatin öncelik verdiği çalışmalar Gulam Ahmed'in eserlerini farklı dillere tercüme etmek, Ahmediye'yi tanıtan broşürler yayınlanmak, cemaat adına internet siteleri kurmak, eğitim kurumları, hastaneler ve camiler yaptırmak olmuştur.

Kâdiyânîler, itikadi açıdan Ehl-i Sünnet'in fikirlerini savunmuş, İmam Maturidi ve İmam Eşari'nin görüşlerini benimsemişlerdir. Onlara göre iman dil ile ikrar kalb ile tasdik ve Hz. Muhammed'in getirdiklerine olduğu gibi inanmaktır. Allah'a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere ve ahiret gününe iman ederler. İman esasları içinde saymamış olsalar da kadere de inanırlar. Ancak peygamberliğin son bulmadığına, vahiy kapısının her zaman açık olduğuna inanmaları, Gulam Ahmed'i Hz. Muhammed'in ikinci gelişi olarak görmeleri ve şefaat hakkının olduğunu savunmaları gibi konularda Ehl-i Sünnet'in dışına çıkmışlardır.

Kâdiyânîlerin siyasi görüşleri ise hilafet ve cihad konusu etrafında şekillenmiştir. 'Sadr-ı Encümen-i Ahmediye'nin seçtiği kişiler cemaati Gulam Ahmed'in halifesi ünvânıyla yönetirler. Her ne kadar insanlar tarafından seçilmiş olsa da halifenin Allah tarafından seçildiğine inanırlar. Ahmedîler, hilafetin kıyamete kadar devam edeceğine ve onun çatısı altında bütün insanların tek ümmet olarak birleşeceğine inanırlar. Bu açıdan asıl olanın bir topluluğu veya bir devleti kapsayan 'siyasi hilafet' değil tüm insanlığı kapsayan 'dini hilafet' olduğunu kabul ederler. Ancak dini hilafeti savunmalarına rağmen güçlerini Müslümanlardan değil de İngiltere'den ve diğer Avrupa ülkelerinden almaları bu

düşüncelerinin ne kadar geçersiz olduğunu göstermektedir. Ayrıca Osmanlı Halifelerini ‘saltanat halifeleri’ sayıp, kabul etmedikleri halde kendi halifelerinin Gulam Ahmed’in soyundan gelenlerden seçilmesi de ayrı bir tutarsızlık göstergesidir.

Kâdiyânîlerin cihad anlayışı Gulam Ahmed’in ayetleri yorumlamasından ve kendi isteği doğrultusunda mana vermesinden ibarettir. Onlara göre cihad sadece kılıç ve silahla yapılmaz. Cihadın bu şekli mesihin (Gulam Ahmed) gelmesiyle ortadan kalkmıştır. Artık yapılması gereken cihad İslam’ın güzelliklerini ve yüceliğini dünyaya yaymaktır. Buda ancak kalemle mümkündür. Ahmedîlerin en çok savunduğu konulardan bir tanesi de İngiliz Hükümetine karşı cihadın yapılmayacağı fikridir. Gulam Ahmed kendilerini Sih idaresinin zulmünden kurtardıkları, İslam dininin vecibelerinin uygulanmasına mani olmadıkları, Ahmedîye Cemaatinin çıkarlarını destekledikleri için kendisini İngilizlere karşı mahcup hissetmiş ve İngiliz Hükümetine karşı cihadı yasaklayıp, bağlılığını ve sadakatini defalarca dile getirmiştir. Bu durum Kâdiyânîlerin diğer Müslümanlar arasında itibar kaybetmesine neden olmuş ve bazı Müslümanlar tarafından İngiliz ajanı ve İngiliz tohumu olarak nitelendirilmişlerdir.

Şu bilinmesi bir gerçektir ki Ahmedîler kuruluşundan günümüze kadar İngilizlerin desteğini görmüş ve onların gücü altında dünyaya yayılmışlardır. Önce Gulam Ahmed sonrasında ise halifeleri İngiliz Hükümetinden gördükleri bu desteği her zaman takdirle karşılamışlar ve desteği kaybetmemek için bağlılıklarını ve sadakatlerini dile getirmekten kaçınmamışlardır. İngiliz Hükümeti de bu bağlılığı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktan geri kalmamış ve hiç bir yardımı esirgememiştir.

Mezhebin ana fikirlerini Gulam Ahmed’in, müceddit, mesih, mehdi ve nübüvvet iddiaları oluşturmaktadır. Gulam ilk önce 1885 yılında 46 yaşında iken kendisini hicrî 14. yüzyılın müceddidi olarak ilan etmiştir. Yüce Allah’ın her yüzyılın başında bir müceddit gönderdiğini bu durumun Allah’ın sünneti olduğunu belirtmiş 14. yüzyılın mücedditi olarakta kendisini seçtiğini iddia etmiştir. 14. yüzyılda kendisinden başka kimsenin müceddiklik iddiasında bulunmaması da en büyük delili olmuştur. Kâdiyân Ahmedîleri Gulam’ın diğer

iddialarına ağırlık verirken Lahor Ahmedîleri daha çok müceddit iddiası üzerinde durmuşlardır.

Gulam Ahmed mücedditlik ilanından sonra Kur'an'dan, diğer ilahi kitaplardan ve tarihi eserlerden deliller ileri sürerek Hz. İsa'nın tabii bir ölümle öldüğünü kanıtlamaya çalışmış ve 1890-1891 yıllarında 51 veya 52 yaşında iken kendisini Allah'ın gönderdiği mesih ve mehdi olarak ilan etmiştir. Gulam'a göre Hz. İsa bilinenin aksine çarmıhta ölmemiştir. Ölü diye çarmıhtan indirilmiş ve mezara konmuştur. Hz. İsa mezardan çıkmış, Merhem-i İsa ile kendisini iyileştirmiş ve havarileriyle Keşmir'e gitmiştir. Orada uzun bir zaman yaşadktan sonra 120 yaşında vefat etmiştir. Hz. İsa tabii bir ölümle öldüğü için yeniden dünyaya gelmesi mümkün değildir. Onun yerine Hz. Muhammed'in ümmetinden birisi gelecektir. Bu kişi kendisidir. Mesihle mehdi aynı olacağı için Gulam Ahmed hem mesih hem de mehdidir.

Gulam Ahmed mesih ve mehdi iddasından sonra 1900 yılında 61 yaşında iken nübüvvet iddiasında bulunmuştur. Gelen tepkiler üzerine "zıllî", "bürüzî", "gayr-i teşriî" ve "muhaddes" gibi çeşitli kavramlarla nübüvvetini yumuşatmaya çalışmış olmasına rağmen geri adım atmamış ve kendisinin Allah'ın seçtiği bir nebi olduğunu ileri sürmüştür. Ancak ona göre bu durum Hz. Muhammed'in 'Hateme-n Nebiyyin' olmasına engel değildir. Çünkü kendisi Hz. Muhammed'in yansıması ve gölgesidir. Ayrıca yeni bir şariat getirmemiş, Hz. Muhammed'in şariatini canlandırıp devam ettirmiştir. Bu söylemlerle Gulam Ahmed vahiy kapısının her zaman açık olduğunu, Yüce Allah'ın dilediği zaman peygamber gönderebileceğini ileri sürmüştür.

Gulam Ahmed ve Kâdiyânîler bu iddialarını insanlara kabul ettirebilmek, kendilerinin hak ve doğru olduklarını ispatlayabilmek için bir takım deliller önesürmüşlerdir. Ahmedîler kendilerince ürettikleri bu delillerle bir nevi Yüce Allah'ın kendilerine ne kadar yardım ettiğini, Gulam Ahmed'in seçilmiş bir kul olduğunu, Allah ve melekleri tarafından desteklendiğini ve Gulam Ahmed sayesinde İslam'ın üstün geldiğini ileri sürerek ona itaat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sayede taraftar toplamaya çalışmışlar ve kendilerini eleştiren

Müslümanlara karşı cemaatlerini savunmuşlardır. Ama görmekteyiz ki Gulam Ahmed'in iddiaları gibi öne sürdükleri delilleri de asılsızdır.

Görüşleriyle, fikirleriyle ve iddialarıyla Kâdiyânîlikdoğuşundan bugüne kadar İslam dinine ve Müslümanların bütünlüğüne zarar vermiştir. Gulam Ahmed ve sonrasında yerine geçen halifeleri Müslümanlarla birlikte olmak yerine Müslümanların karşısında olmayı tercih etmişlerdir. Gulam Ahmed'in iddialarını kabul etmeyenleri küfürle nitelemeleri birlikten ziyade ayıştırmaya yol açmıştır. Tüm iddialarında olduğu gibi özellikle nübüvvet iddiasında bulunduktan sonra Kur'an ayetlerini kendi amacı doğrultusunda kullanması Kur'an-ı Kerim'e hizmet etmek yerine Kur'an-ı Kerim'i kendi fikirlerine hizmet ettirmek yanılığsından ve âcizliğinden öteye geçmemiştir.

KAYNAKÇA

ABDÜLHAMİD Muhsin, *İslâm'a Yönelen Yıkıcı Hareketler*, Çev. M. Saim Yeprem, Hasan Güleç, Ankara, 1981.

AHMED Beşirüddin, *İnkılâb-ı Hakiki*, Çev. Syed Ateeq Ahmad, Islam International Publications Limited, İstanbul, 2009.

Ahmediyet'e Davet (Davetü'l Emir), Çev. Raşit Paktürk, Islam international Pblcationss Limited, Almanya, 2013.

Hadhrat-Ahmad, Çev. Muhammed Zafrullah Khan, Islam International Publicationss Limited, Tilford, 1967.

Ahmadiyya Movement, Lahore, 1971.

A Present to His Royal Highness the Prince of Wales, Çev. Munir-ud-Din Shams, Islam International Publications Limited, Tilford, 2015.

Ahmadiyyat or The True Islam, Çev. Muhammad Zafrullah Khan, Islam International Publications Limited, Islamabad, 2007.

Ahmediyet'in Mesajı, Çev. Abdülgaffar Han, Islam International Publications Limited, Tilford, 1993.

The Truth about the Split, Islam Inetrnational Publications Limited, Tilford, 1.bsk.1924, 4.bsk., 2007.

Allah, Çev. Syed Ateeq Ahmad, Islam Inetrnational Publications Limited, Tilford, 2014.

AHMED Gulam, *A Review of the Debate Between Batalavi and Chakrhalavi*, Çev. Munir-ud-Din Shams, Islam International Publications Limited, London, 2014.

Kitâb al-Bariyya (A Brief Sketch of My Life) Çev. Zahid Aziz, Islam International Publications Limited, U.S.A., 1996.

Tadhkirah, (Tezkere) Çev. Muhammad Zafrullah Khan, Islam International Publicationss Limited, Tilford, 1. bsk. 1976, 3. bsk. 2009, 4. bsk.

“Bir Hatanın İzâlesi”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2012, yıl:2, c:1, sy: 5, ss. 6-13.

The Essence of Islam: Volume Four, Çev. Muhammad Zafrullah Khan, Islam International Publications Limited, Tilford, 2006.

Hakikatü'l Mehdi, Kadiyan, 1899.

İsa Mesih Hindistan'da, Çev. Abdulgaffar Han, Islam International Publications Limited, İstanbul, 2008.

Tuhfe-i Kayseriye, Lahore, 1899.

The British Government and Jihad Çev. Tayyba Seema Ahmed-Lutfur Rahman, Islam International Publications Limited, Tilford, 2006.

Berâhin-i Ahmediyye I-II, Çev. Komisyon, Tilford, 2012; *Berâhin-i Ahmediyye III*, Çev. Komisyon, Tilford, 2014; *Berâhin-i Ahmediyye IV*, Çev. Komisyon, Tilford, 2016.

Berâhin-i Ahmediyye V, Kâdiyân, 1905.

The Will (Vasiyet), Çev. Muhammad Jalal Shams, Islam International Publications, İstanbul, 2008.

Nuh'un Gemisi, Çev. Muhammed Celal Şems, Islam International Publications, İstanbul, 2008.

Hutbetü'l İlhamiyye, Rabva, 1968, 1. bsk. Kâdiyân 1901.

Vadedilen Mesih'in (a.s.) Eserlerinden Seçmeler, der. Raşit Paktürk, Islam International Publications Limited, İstanbul, 2008.

Hakikatü'l Vahy, Kadiyan, 1. bsk. 1907, 3. bsk. 1934.

Risale-i Tuhfe-i Baghdad, Lahor, 1893.

Barakât-üd Dua (Duanın Bereketleri), Çev. M. Celal Şems, Islam International Publications Limited, İstanbul, 2012.

İslamiyetin Öğrettiği Esaslar, Çev. Şinasi Siber, Islam International Publications Limited, İslamabad, 1992.

Lecture Sialkot, Islam International Publications Limited, Tilford, 2007.

Tuhfetu'n Nedve, Kadiyan, 1902,

Elucidation of Objectives (Tavzih-i Meram), Çev. Chaudhry Muhammad Ali, Islam International Publications Limited, Tilford, 2004.

Sırru'l Hilafe, Amritsar, 1894.

Ruhan-i Khazain, c.I-23, (Çevrimiçi)
https://www.alislam.org/library/browse/volume/Ruhani_Khazain_Computerised/?guide&l=English#gsc.tab=0

AHMED Masrur, *Biat Şartları ve Bir Ahmedinin Sorumlulukları*, Çev. Abdulgaffar Han, Islam International Publications Limited, İstanbul, 2008.

Dünya Krizi ve Barışın Yolu, Çev. Mehmet Önder-Emine Çakmak Sahi, Islam International Publications Limited, Tilford, 2014.

İslam Dünya'sındaki Karışıklıklar ve Nasihatler, Maneviyat Dergisi, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:2 ss. 15-24.

Ahmediye Hilafetinin Yüziüncü Yıl Mesajı, Maneviyat Dergisi, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:2 ss. 9-14.

AHMED Mübarek, *Vadedilen Mesih*, Çev. Macit Benice, Rabwah, 1968.

AHMED Nasır, *Bir Barış Tebliği ve Bir Uyarı*, Çev. Şinasi Siber, Islam International Publicationss Limited, İstanbul, 2009.

An Account of the Last Days and Death of Hazrat Mirza Ghulam Ahmad in Lahore, Lahor, 2006.

AHMED Syed Hasanat, *Hakeem Noor-Ud-Deen (Khalifatul Masih I)*, Islam International Publications Limited, Toronto, 2003.

AHMED Tahir, *Dinin Yeniden Canlanması*, Çev. M. Celal Şems, Islam International Publications Limited, İstanbul, 1988.

Tarih Gerçekleri Işığında İngiliz Fidanı, Çev. Muhammed Celal Şems, Islam International Publications Limited, Tilford, 1993.

Hatemennebiyyin Ayeti ve Hz. Resulüllah'ın (S.A.V) Yüce Şanı, Islam International Publications Limited, y.y., 1996.

İslama Giriş Bilgileri, Çev. Emine Çakmak Sahi, Islam International Publications Limited, İstanbul, 2009.

The Relationship between Religion & Politics in Islam, Islam International Publications Limited, Tilford, 1992.

“Cihad Meselesi”, *Maneviyyat Dergisi*, Frankfurt, 2014, yıl:4, c:3, sy:13, ss: 28-44.

AKBEN Mehmet, *Hz İsa'nın Nüzulü Meselesi: Dini Ve Politik Yaklaşımlar*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

ALGAR Hamid, “İmâm-ı Rabbânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c:XXII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2000, ss. 194-199.

“Nakşibendiyye”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXXII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2006, ss.335-342.

ALİ Maulana Muhammed, *The Founder of the Ahmadiyya Movement*, Çev. Zahid Aziz, Ahmadiyya Anjuman Lahore Publications, U.K. 2008.

The Ahmadiyyah Movement, Çev. S. Muhammed Tufail, Lahore, 1973.

The Ahmadiyya Movement I, The Founder, Islam International Publications Limited, Lahor, 1918.

The Ahmadiyya Movement II The Doctrine, Lahore, 1918.

The Religion of Islam (İslâm Dini) I-II, Çev. Naciye Hamdi Akseki, İstanbul, 1942-1946.

Call of Islam, Ahmadiyya Anjuman-ı Isha'atı İslam, Lahore, 1959.

ARNOLD T. W.-MUJEEB M., “Hindistan”, İslam Ansiklopedisi, c:V/I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1964, ss. 517-535.

BAYRAK M. Orhan, *Türk İmparatorluk Tarihi*, Bilge Karınca Yayınları, bsk. 3, İstanbul, 2006.

BAYUR Yusuf Hikmet, *Hindistan Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, c. I-III, Ankara, 1987.

BENGALÉE Sufi Mutiur Rahman, *The Tomb of Jesus*, Lahor, 1971.

BENİCE Macit, *Kutup Yıldızı Şimdi Mekke Yolunu Gösteriyor*, İslam International Publications Limited, İstanbul, 2009.

BENK Adnan, (Genel Yayın Yönetmeni), *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, c.X, İstanbul, 1986.

BİRİŞİK Abdulhamit-PAKDEMİRLİ M.Nur, “Hint Altkıtası Geleneksel Öğretim Kurumlarında Yürütülen Din Eğitiminin Gelişim Sürecine Tarihsel Bir Yaklaşım”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, c:13, sy:2, 2013, ss. 87-115.

BİRİŞİK Abdulhamit, “Rızâ Han Birelvî”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXXV, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2008, ss. 61-64.

“Hindistan (Hindistan’da İslam Araştırmaları)”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1998, ss. 94-101.

BLUMHARDT J.F. “Ahmed Han” İslam Ansiklopedisi, c:I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1965, ss.182-183.

BUHÂRÎ, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu‘fî el-Buhârî (ö. 256/870), *Sahîh-i Buhari ve Tercemesi I-XVII*, çev. Mehmed Sofuoğlu, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2009.

BULGUR Durmuş, “Kadıyânîlik”, *İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Mecmuası*, İstanbul, 2008, c. 2, sy. 13, ss. 1-38.

BULUT Halil İbrahim, *Dünden Bugüne Siyasi-İtikâdi İslam Mezhepleri Tarihi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2012.

BÜYÜKKARA Mehmet Ali, Çağdaş İslâmî Akımlar, (Ed. Mehmet Ali Büyükkara), *İslâm Mezhepleri Tarihi*, Anadolu Üniversitesi Yayınevi, Eskişehir 2010, s. 213-214.

CHOUDHRY Irfan, *Centenary Khilafat Ahmadiyya 1908-2008*, İngiltere 2010.

CHOUDRY Masud Akhtar, *Their Belief about the Promised Messiah*, Ahmadiyya Anjuman Isha'at-e-Islam Lahore, USA, trz.

ÇAĞATAY Neşet- ÇUBUKÇU, Agâh, *İslâm Mezhepleri Tarihi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1985.

ÇİL Yasemin, “1400 yıl sonra Ramazan’da Gerçekleşen İki Haber”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:3, ss: 29.

DARD A. R., *Life Of Ahmad Founder Of The Ahmadiyya Movement*, Islam International Publications Limited, Tilford, 2008.

DEMİRCİ Kürşat, “Hindistan (Diğer Dinler)”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1998, ss: 92-94.

“Hinduizm”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1998, ss.112-116.

DİHLEVÎ Şah Velîyullah, *Eltâfî'l-Kuds fî letâîfî'n-nefs*, Delhi, 1889.

DODWELL H.H., “Hind Türk İmparatorluğu (Hind Türk İmparatorluğunun İnhitâtı)”, İslam Ansiklopedisi, c:V/I, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1964, ss. 502-505.

DURRANİ FK Khan, *The Ahmadiyya Movement*, Anjuman-ı Isha'atı Islam, Lahore, 1927.

EBU ZEHRÂ Muhammed, *İslam'da İtikâdi, Siyasî, Fıkhi Mezhepler Tarihi*, Çev. Sıbğatullah Kaya, Çelik Yayınevi, İstanbul, 2014.

EL-BAĞDADİ Abdulkadir, *Mezhepler Arasındaki Farklar*, Çev. Ethem Ruhi Fığlalı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, bsk. 6, Ankara, 2011.

EL-BÛTÎ M. Said Ramazan, *Fıkhu's-Siyre*, çev. Ali Nar-Orhan Aktepe, İslami Edebiyat Yayınları, İstanbul 2003.

EL-MEVDUDÎ Ebul A'la, *İslam Tarihinde İlk Defa Din Dışı İlan Edilen Mezhep Kadıyanilik Nedir?*, Çev. Ahsen Batur, İhya Yayınları, İstanbul 1975.

İslâm'da İhya Hareketleri, Çev. Halil Zâfir, Hilal Yayınları, Ankara, 1967.

ELEMANA Nagehan, "Hint Müslümanlarının Düşünce Dünyasında Siyasal Çözüm Arayışları", *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sy. 14, 2015, ss. 407-436.

ERDOĞAN Mehmet, "Şah Veliyullah", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXXVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2010, ss. 260-262.

ERİNÇ Sırrı, "Hindistan", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1998, ss. 69-73.

FARUQUİ Mumtaz Ahmed, *Truth Triumphs*, Lahore, 1967.

Truth Triumphs, Ahmadiyya Anjuman Isha'atı Islam, Lahore, 1965.

FIĞLALI Ethem Ruhi, *Kâdiyânîlik (Ahmediyye Mezhebi)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1986.

Günümüz İslam Mezhepleri, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2008.

"Kâdiyânîlik", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXIV, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2001, ss. 137-139.

"Mezheplerin Doğuşuna Tesir Eden Sebepler", *İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi IV*, Ankara, 1980, s. 115-131.

GALİP Mübarek- GÖMEÇ Saadettin Y., *Hindistan'da Türkler*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2013.

GÖRGÜN Tahsin, "Tecdid", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XL, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2011, s.s. 234-239.

GÜNDÜZ Şinasi, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara, 1998.

GRENARD Fernand, *Asya'nın Yükselişi ve Düşüşü*, Çev: Orhan Yüksel, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1992.

HAMİDULLAH Muhammed, *İslâm Peygamberi*, çev., Mehmet Yazgan, Beyan Yayınları, İstanbul, 2013.

HAN Abdulgaffar, “Mehdi’nin Alameti: Ay ve Güneş Tutulması”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:2 ss. 25-30.

HANÇERLİOĞLU Orhan, *İnanç Sözlüğü Dinler-Mezhepler-Tarikatler-Efsaneler*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1975.

HAYDAL Iqbal, *Biographical Sketch-Maulana Muhammed Ali Third Ahmadiyya Convention*, San Fernando 1970.

HOUTSMA M.T., “Ahmediye”, *İslam Ansiklopedisi*, c:I, Mili Eğitim Bakanlığı Yayınevi, İstanbul, 1965, ss.221-222.

İBN HANBEL, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî (ö. 241/855), *el-Müsned VI*, 1896.

İBN MÂCE, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvînî (ö. 273/887), *Sünenü İbni Mâce Tercümesi ve Şerhi I-X*, çev. Haydar Hatipoğlu, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1983.

İBN MANZÛR, Ebu’l Fazl Muhammed b. Mukerrem, *Lisânu’l-Arab*, I-XV, Beyrut, 1955-1956.

İLHAN Avni, *Mehdilik*, Kaynak Yayınları, İzmir, 1976.

İŞCAN Mehmet Zeki, *Muhammed Abduh’un Dinî ve Siyasî Görüşleri*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum, 1997.

KALLEK Cengiz, “Dâiretü’l-maârifî’l-Osmâniyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c:VIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1993, ss. 421-422.

KARAMAN Hayrettin vd, *Kur’ân-ı Kerîm Ve Açıklamalı Meâli*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2007.

KESKİN Mustafa, *Hindistan Müslümanları’nın Milî Mücadele’de Türkiye’ye Yardımları*, Erciyes Üniversitesi Yayınevi, Kayseri, 1991.

KHAN Muhammad Zafrullah, *Hadrat Maulawi Nur-ud-Din Khalifatul Masih I*, Islam International Publicatins Limited, Tilford, 2006.

KONUĞU Enver, “Ekber Şah”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c:X, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1994, ss.542-544.

KORKMAZ Sıddık, “Kadiyanilik-Ahmedilik”, (Edt. Hasan Onat/Sönmez Kutlu), *İslam Mezhepleri Tarihi*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2012, ss. 531-556.

KULKE Hermann- ROTHERMUND Dietmar, *Hindistan Tarihi*, Çev: Müfit Günay, İmge Kitabevi, Ankara 2001.

Kur'an-ı Kerim Ve Türkçe Meali, çev Muhammed Celal Şems, Islam International Publications Limited, Tilford, 2011.

KUTLU Sönmez, “Çağdaş Dini Hareketler, Vehhabilik, Kadiyanilik, Babilik-Bahailik”, (Edt. Hasan Onat), *İslam Düşünce Ekolleri Tarihi*, Ankuzem Yayınları, Ankara, 2005.

KUTLUAY Yaşar, *Tarihte ve Günümüzde İslam Mezhepleri*, Konya, 1968.

KÜÇÜK Abdurrahman, TÜMER Günay, KÜÇÜK M. Alparslan, *Dinler Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2010.

KÜÇÜKÖNER Halide Rumeysa Korkusuz, *Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed ve Ahmediyye Cemaati'ndeki Yeri*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 2011.

MÜSLİM Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî (ö. 261/875), *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi I-XII*, çev. Ahmed Davudoğlu, Sönmez Yayınları, İstanbul, 1977.

NADWÎ Ebu'l Hasan Ali, *Qadiyaznism A Critical Study*, Çev. Zafer Ishaq Ansari, Islamic Research and Publications, bsk. 6, Hindistan, 1980.

ÖZ Mustafa, *Mezhepler Tarihi ve Terimleri Sözlüğü*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2012.

Başlangıçtan Günümüze İslam Mezhepleri Tarihi, Ensar Yayınları, İstanbul, 2011.

“Mirza Beşîrüdî”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXX, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2005, ss. 161-162.

“Mehdeviyye”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 368-369.

“Ahmed Han, Seyyid”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:II, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1989, ss. 73-75.

ÖZALP Ahmet, “Kadiyânîlik”, Şamil İslam Ansiklopedisi, c: IV, Şamil Yayınevi, İstanbul, 2000, ss. 240-241.

ÖZBARAN Salih, “Osmanlı İmparatorluğu ve Hindistan Yolu”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1977, ss. 65-146.

ÖZCAN Azmi, “Hindistan’da İngiliz Hâkimiyeti ve Ulemanın Tavrı”, *Divan İlmi Araştırmaları Dergisi*, sy: 17, Erken Matbaacılık, İstanbul, 2004, ss. 103-115.

“Muhammed Ali Lahuri”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXX, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2005, ss. 500-502.

“Hindistan (Tarih)”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1998, ss.75-81.

“1857 Büyük Hind Ayaklanması ve Osmanlı Devleti”, *İstanbul Üniversitesi İslam Tetkikleri Dergisi*, c:IX, İstanbul, 1995, s. 269-280.

“Hindistan (Osmanlı-Hindistan Münasebetleri)”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1998, ss. 81-85.

“Nedvetü’l-Ulemâ”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXXII Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2006, ss. 514-515.

“Dârülulüm”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:VIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1993, ss. 553-555.

ÖZERVARLI M. Sait, “Şah Velîyullah (Düşüncesi)”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXXVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2010, ss. 262-267.

ÖZŞENEL Mehmet, “Nezîr Hüseyin”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXXIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2007, ss.73-74.

PAKDEMİRLİ M.Nur, “Hint Altkıtasında Dini Ekoller Ve Din Eğitimi”, *Ekev Akademi Dergisi*, y.19, sy.62, 2015, ss. 425-454.

PAKTÜRK Raşit, “Hatem Kelimesinin Kullanılışına Dair Örnekler”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2012, yıl:2, c:1, sy:5 ss. 44-46.

“Jalsa Salana Önemi, Bereketi ve Sorumluluklarımız”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:2, ss. 39-45.

“Va’dedilen Mesih’in İslam’ı Diğer Dinlere Üstün Kılma Yöntemleri” *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2012, yıl:2, c:1, sy:6, ss.30-39.

“Hz Ayşe’nin Önemli bir Uyarısı”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2012, yıl:2, c:1, sy:5 ss. 41-43.

“Peygamber Efendimizin Dilinden Peygamberliğin Devamı”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2012, yıl:2, c:1, sy:5, ss. 39-40.

“Hilafet Makamı, Bereketi ve Önemi”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:2 ss. 7-8.

“İslamiyet’in Yayılışı ve Ahmediye Hilafetinin Korunmasına Dair Yüce Söz”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:2, ss. 6.

PAKTÜRK Şaziye, “Müslüman Ahmediyye Cemaatini Tanıyalım” *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:1 ss. 13-15.

PALABIYIK M. Hanefi, “Hindistan Tarihinde ve Hint Kültüründe Müslüman Türkler”, *Ekev Akademi Dergisi*, sy:33, yıl:11, Güz, 2007, ss. 67-94.

PİRENNE Jasgues, *Başlangıçtan Bugüne Kadar Büyük Dünya Tarihi*, c. I-IV, Çev. Nihal Önal, İstanbul.

PİŞTOFOĞLU Abdülhamit, *Ahmediye Cemaati ve Türkiye’deki Faaliyetleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.

QURESHİ M. Naeem, “Ferâiziyye” Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1995, ss. 365-366.

“Tarîkat-ı Muhammediyye”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XL, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2011, ss.106.

RAFİQ B.A., *Islam: My Religion*, Islam International Publications Limited, Amerika, 1992.

A glimpse into the Life of Hazrat Khalifatul Masih III, Londra, trz.

REİS Bedriye, “XVI-XVII. Yüzyıllarda Hindistan’da Din-i İlâhî Tartışmaları Ve İmâm-ı Rabbânî”, *İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, y.7, sy.16, 2006, ss. 211-234;

SAMİ Şemsettin, *Kâmûsu’l-Â’lâm*, c: I-VI, İstanbul, 1898.

SARIKÇIOĞLU Ekrem, “Mehdî”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 369-371.

SARITOPRAK Zeki, *İslam İnancı Açısından Nüzulü İsa Meselesi*, Çağlayan Yayınları, İzmir, 1977.

SAYIM Huzeyfe, “Sih Dini”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXXVII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009, ss. 166-168.

SERTEL Savaş, “Arşiv Belgelerine Göre İnönü Döneminde Türkiye- Hindistan İlişkileri (1938-1950)”, *Literature and History of Turkish or Turkic*, c:10/2, Ankara, 2015, ss. 851-862.

SHAMS J.D., *Where Did Jesus Die*, Hindistan, 1965.

SIDDIQI M.R., “El-Câmiatü'l-Osmâniyye”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:VII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1993, ss. 103-104.

SIDDIQUI, I.H., “İslah (Hindistan)”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XIX, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 160-163.

SIRMA İhsan Süreyya, *İslâmî Tebliğin Medine Dönemi ve Cihad*, Beyan Yayınları İstanbul, 2008.

STEIN Burton, *Hindistan Tarihi*, Çev. Müfit Günay, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2015.

ŞEMS Muhammed Celal, *Müjde*, Islam International Publications Limited, İstanbul, 2009.

Dini Yazılardan Bir Derleme, Islam International Publications Limited, Tilford, 1994.

Çağrı, Islam International Publications Limited, Surrey, 1988.

Hilafet, Islam International Publications Limited, İstanbul, 2009.

TARIK Abdul Basit, “Kur’an ve İncil Işığında Hz İsa’nın Çarmıha Gerilmesi”, *Maneviyat Dergisi*, Frankfurt, 2011, yıl:1, c:1, sy:4, ss. 23-28.

TOPALOĞLU Bekir- KARAMAN Hayrettin, *Arapça-Türkçe Yeni Kâmus*, Nesil Yayınları, İstanbul 1995.

TUFAİL S. Muhammed, *Al-Ahmadiyya*, Ahmadiyya Anjuman Isha’atı Islam, Lahore, 1974.

TÜMER Günay, “Budizm”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:VI, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1992, ss. 352-360.

UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, Büyük Osmanlı Tarihi I-VI, Türk Tarihi Kurumu Yayınları.

ÜLKÜ Hayati, *İslam Tarihi*, Çile Yayınevi, bsk. 3, İstanbul, 1977.

ÜNSAL Hadiye, *Mevlana Muhammed Ali’nin “The Holy Qur’an” Adlı Meal- Tefsiri Üzerine Bir İnceleme*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2010.

“Mevlâna Muhammed Ali’nin Meal-Tefsiri Bağlamında Kâdiyânîlik (Ahmedîlik) ve Kur’an”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy: 1, c:10, Adana, 2010, ss. 124-160.

WAARDENBURG Jacques, “Mesih”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXIX, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2004, s.s. 306-309.

WALTER H.A., “The Ahmadiya Movement Today”, *The Muslim World*, sy:6, Oxford Üniversitesi Yayınları, Londra, 1918, ss. 66-78.

“The Ahmadiya Movement”, *The Religious Life of India*, Oxford Üniversitesi Yayınları, Londra, 1918.

YAVUZ Yusuf Şevki, “Mehdî (İslam İnancında Mehdi)”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XXVIII, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2003, s. 371-374.

YÖNEM Ahmet, “Kâdiyânîlik Bağlamında Mehdîlik”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c:XIII, sy:2, Sakarya, 2011, ss. 175-191.

YURDAGÖR Metin, “Hatm-i Nübüvvet”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c:XVI, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1997, s.477-479.

YURDAYDIN Hüseyin Gazi, *İslam Tarihi Dersleri*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1971.

ZAHİR, İhsan İlahi, *İslam Dünyasında İngiliz Emperyalizmi Kadiyanilik*, Çev. Arif Aytekin, Ebru Yayınları, İstanbul, 1985.

ZİRvİ Karimullah, *Welcome To Ahmadiyyat The True Islam*, USA, 2002.

İnternet Kaynakları

<http://www.ahmediye.org/>

<https://www.alislam.org/>

<http://aaiil.org/>

EKLER

EK:1. GULAM AHMED'İN DİNİ-SİYASİ İDDİALARININ KRONOLOJİSİ

İDDİALAR	İDDİANINGERÇEKLEŞTİĞİ YIL	İDDİANIN GERÇEKLEŞTİĞİ YILDAKİ GULAM AHMED'İN YAŞI
Doğumu	1839	---
Müceddit İddiası	1885	46
Mesih İddiası	1890-91	51-52
Mehdi İddiası	1890-91	51-52
Nübüvvet İddiası	1900	61
Krişna-Avatar İddiası	1904	65
Ölümü	1908	69

Not: Gulam Ahmed'in iddialarını öne sürdüğü yıldaki yaşı doğum tarihi olarak 1839 yılı baz alınmış ve ona göre hesaplanmıştır.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Yasin DOĞAN
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 15.01.1991-Yıldızeli/SİVAS
e-posta : y_dogan_58@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Atatürk Üniversitesi	2012
Yüksek Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi	2018

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
11.09.2012	M.E.B.	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı	KPDS (-)	ÜDS (-)	TOEFL (-)	EILTS (-)